T.C.
RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU

GÖRSEL-İŞİTSEL MEDYADA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

UZMANLIK TEZİ

ZEYNEP KORUCU ÖZDEMİR

ANKARA

KASIM, 2022

RTÜK
RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU

T.C.
RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU

GÖRSEL-İŞİTSEL MEDYADA
KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

UZMANLIK TEZİ

ZEYNEP KORUCU ÖZDEMİR

DANIŞMAN: ÜST KURUL UZMANI MUSTAFA ÖZGÜR YÜCEL

ANKARA

KASIM, 2022

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığına,

Zeynep KORUCU ÖZDEMİR adlı Üst Kurul Uzman Yardımcısının hazırladığı "Görsel-İşitsel Medyada Kişisel Verilerin Korunması" başlıklı bu çalışma Tez Değerlendirme Komisyonu üyelerince oy birliği / oy çokluğu ile **Uzmanlık Tezi** olarak kabul edilmiştir.

	Komisyon Üyeleri	İmza
Başkan	Ebubekir ŞAHİN Üst Kurul Başkanı	……..
Üye	Deniz GÜÇER Üst Kurul Üyesi	……..
Üye	Dr. İbrahim USLU Üst Kurul Başkan Yardımcısı	……..
Üye	Deniz GÜLER Daire Başkanı	……..
Üye	Mustafa Özgür YÜCEL Üst Kurul Uzmanı (Tez Danışmanı)	……..

ONAY

Bu tez Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Uzmanlığı Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca …/…/20... tarihinde kabul edilmiştir.

Ebubekir ŞAHİN
Üst Kurul Başkanı

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Bu tez çalışmasında;

Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde ele ettiğimi,

Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,

Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,

Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,

Sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. …/…/2022

Zeynep KORUCU ÖZDEMİR

Biricik kızım Gülce'ye…

TEŞEKKÜR

Çalışma hayatımda ve bu çalışmanın başından sonuna her aşamasında bana yol gösteren, her daim yardımlarını esirgemeyen uzmanım saygıdeğer Mustafa Özgür YÜCEL'e, birlikte çalıştığımız için kendimi şanslı hissettiğim sevgili mesai arkadaşlarıma, bu süreçte ailemizle ve özellikle minik kızım Gülce'yle büyük bir sevgi ve şefkatle ilgilenen çok değerli ablamız Zübeyde AYAN'a, büyük özveriyle beni bugünlere getiren, koşulsuz sevgilerini her daim hissettiğim ve evlatları olduğum için ne kadar şanslı olduğumu bildiğim güzel annem Bahriye KORUCU ve canım babam Mehmet KORUCU'ya, son olarak bana benden çok güvenen, her koşulda arkamda hissettiğim hayat arkadaşım, sevgili eşim Ümit ÖZDEMİR'e en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ankara, 2022

Zeynep KORUCU ÖZDEMİR

ÖZET

GÖRSEL-İŞİTSEL MEDYADA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

KORUCU ÖZDEMİR, Zeynep
Uzmanlık Tezi
Tez Danışmanı: Üst Kurul Uzmanı Mustafa Özgür YÜCEL
Kasım, 2022, 154

Bilişim teknolojilerinin gelişimi ile bilgiye erişimin kolaylaşması, kişisel verilerin korunması ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Her alanda olduğu gibi görsel-işitsel medya alanında kişisel verilerin korunması, büyük önem taşımaktadır. Zira görsel-işitsel medya ile toplumun büyük bir kesimine hitap edilmekte ve bu alanda gerçekleşen ihlâller, kişiler üzerinde büyük etkiler yaratabilmektedir. Bu bakımdan görsel-işitsel medyaya hâkim olan iletişim özgürlüğü ile bireylerin kişisel verileri üzerindeki hakkı arasında makul bir denge sağlanması oldukça önemlidir. Görsel-işitsel medya yoluyla kişisel verilerin korunması ve her ikisi de anayasal hak olan kişisel verilerin korunması hakkı ile iletişim özgürlüğü arasındaki dengenin sağlanması, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile Kişisel Verileri Koruma Kurumunun denetimi ile mümkündür. Bu konuda medya hizmet sağlayıcı kuruluşlara da büyük sorumluluk düşmektedir. Medya hizmet sağlayıcı kuruluşların, kişisel verilerin etkin bir şekilde korunabilmesi adına özdenetim mekanizmaları geliştirmeleri elzemdir. Kişilerin görsel-işitsel medyada kişisel verilerinin ihlâl edilmesi durumunda sahip oldukları hakların bilincinde olmaları da büyük öneme sahiptir. Çalışmamızda Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile Kişisel Verileri Koruma Kurumu arasında bu alanın denetimine ilişkin herhangi bir düzenleme olmaması neticesinde ortaya çıkan belirsizliğin giderilmesi konusuna değinilmiştir. Bunun yanında kişisel verilerin korunmasına yönelik medya hizmet sağlayıcıların sorumluluk ve yükümlülüklerinin belirlenmesi ve kişisel verileri ihlâl edilen kişinin sahip olduğu haklara ilişkin bilinçlendirilmesi amacıyla bu iki Kurum arasında iş birliğine gidilmesinin önemi vurgulanmıştır. Çalışmamızda genel olarak kişisel verilerin görsel-işitsel medya alanında nasıl etkin bir koruma altına alınabileceği üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Görsel-İşitsel Medya, Kişisel Veriler, Kişisel Verilerin Korunması

ABSTRACT

PROTECTİON OF PERSONAL DATA İN AUDİOVİSUAL MEDİA

KORUCU ÖZDEMİR, Zeynep

Master Thesis

Thesis Advisor: Supreme Council Expert Mustafa Özgür YÜCEL

November, 2022, 154

The development of information technologies and the facilitation of access to information have revealed the need for the protection of personal data. As in every field, the protection of personal data in the field of audio-visual media is of great importance. Because the audio-visual media appeals to a large part of the society, and violations in this area can have great impacts on people. In this respect, it is very important to provide a reasonable balance between the freedom of communication that dominates the audiovisual media and the right to the protection of personal data. The protection of personal data via audiovisual media and the providing a balance between the right to protect personal data and the freedom of communication that both of them are constitutional rights are possible with the supervision of the Radio and Television Supreme Council and the Personal Data Protection Authority. Regarding this issue, media service providers have also great responsibility in this regard. It is essential for media service providers to develop self-regulatory mechanisms for protecting personal data effectively. In addition to that it is also great importance for people to be aware of their rights in case of violation of their personal data in the audiovisual media. In our study, the eliminating uncertainty that arises due to the lack of regulation between the Radio and Television Supreme Council and the Personal Data Protection Authority has been aimed. Furthermore, the importance of establishing cooperation between these two institutions has emphasized for determining the responsibility and obligations of media service providers regarding the protection of personal data with raising awareness of the rights of the person whose personal data was violated. In our study, it has been focused on how personal data can be effectively protected in the field of audiovisual media.

Keywords: Audio-Visual Media, Personal Data, Protection of Personal Data

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI iv

İTHAF SAYFASI v

TEŞEKKÜR vi

ÖZET vii

ABSTRACT viii

İÇİNDEKİLER ix

KISALTMALAR xvi

BÖLÜM 1

GİRİŞ 1

Problem 1

Amaç 2

Önem 3

Sınırlılıklar 4

Yöntem 4

Araştırmanın Modeli 4

Verilerin Toplanması 5

BÖLÜM 2

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI İLE İLGİLİ KAVRAMLARIN İNCELENMESİ .. 6

1. Kişisel Veri Kavramı 6

1.1. Tanımı 6

1.2. Unsurları 9

1.2.1. Veri 9

1.2.2. Kimliği Belirli veya Belirlenebilir Bir Kişi Bulunması 10

1.2.3. Verinin Kişiye İlişkin Olması 13

2. Özel Nitelikli Kişisel Veri (Hassas Veri) 14

3.Kişisel Verilerin İşlenmesi 16
4. İlgili Kişi, Veri Sorumlusu, Veri İşleyen 18
5. Veri Kayıt Sistemi 19
6. Veri Sorumluları Sicili 19
7. Veri Güvenliği 20
8. Kişisel Verilerin İhlâli 20
9. Unutulma Hakkı 21
BÖLÜM 3
KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HAKKI 25
1. Tarihsel Gelişimi 25
2. Hukuki Niteliği 26
2.1. Ekonomik Hak Yaklaşımı 27
2.1.1. Mülkiyet Hakkı Görüşü 27
2.1.2. Fikri Mülkiyet Hakkı Görüşü 28
2.2. İnsan Hakları Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması 29
3. Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler 30
3.1. Ulusal Mevzuat 30
3.1.1. 1982 Anayasası 31
3.1.2. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu 33
3.1.3. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu 34
3.1.4. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu 35
3.1.5. Diğer Kanuni Düzenlemeler 36
3.2. Uluslararası Mevzuat 36
3.2.1. OECD 36
3.2.2. Birleşmiş Milletler 37
3.2.2.1. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi 37

3.2.2.2. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme 38
3.2.2.3. Bilgisayarla İşlenen Kişisel Veri Dosyaları Hakkında Rehber İlkeler 38
3.2.3. Avrupa Konseyi 39
3.2.3.1. 108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi 39
3.2.3.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 40
3.2.3.3. Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tâbi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesine Ek Denetleyici Makamlar ve Sınıraşan Veri Akışına İlişkin Protokol 41
3.2.4. Avrupa Birliği 41
3.2.4.1. 95/46/AT sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifi 42
3.2.4.2. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı 43
3.2.4.3. 2002/58/AT sayılı Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Bilgilerin İşlenmesi ve Özel Hayatın Gizliliğinin Korunmasına İlişkin Direktifi .. 44
3.2.4.4. 2016/679 sayılı Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR) 44
4. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması 46
4.1. Kişisel Verilerin İşlenmesine Hâkim Olan İlkeler 46
4.1.1. Kişisel Verilerin Hukuka ve Dürüstlük Kuralına Uygun İşlenmesi 46
4.1.2. Kişisel Verilerin Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olması İlkesi 47
4.1.3. Kişisel Verilerin Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar için İşlenmesi İlkesi 48
4.1.4. İşlendikleri Amaçla Bağlantılı, Sınırlı ve Ölçülü Olma İlkesi 49
4.1.5. İlgili Mevzuatta Öngörülen veya İşlendikleri Amaç İçin Gerekli Olan Süre Kadar Muhafaza Edilme İlkesi 50

4.2. 6698 sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sahibinin Hakları 51
5. Kişisel Verilerin Korunması Hakkının Diğer Hak ve Özgürlüklerle İlişkisi 53
5.1. İnsan Onuru 53
5.2. Bilgilerin Geleceğini Belirleme Hakkı 54
5.3. Kişilik Hakkı 55
5.4. Özel Hayatın Gizliliği 56
5.5. Düşünce ve İfade Özgürlüğü 59
5.6. Bilgi Edinme Hakkı 61
5.7. Haberleşme Özgürlüğü 62
BÖLÜM 4
GÖRSEL-İŞİTSEL MEDYADA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI 63
1. Görsel-İşitsel Medyada Kişisel Verilerin İhlâli 63
1.1. Görsel-İşitsel Medya Yoluyla İhlâl Edilen Kişisel Veriler 64
1.2. İhlâlin Çeşitleri 73
1.2.1. Kişisel Verilerin Sözleşme İlişkisine Dayalı Olarak İhlâli 73
1.2.1.1. Kişisel Verilerin Sözleşme İlişkisine Uygun Davranış Yoluyla İhlâli 74
1.2.1.2. Kişisel Verilerin Sözleşme İlişkisine Aykırı Davranış Yoluyla İhlâli 75
1.2.2. Sözleşme Dışı Davranışa Dayalı İhlal 76
1.3. İhlâlin Uygulanma Yöntemi 77
1.3.1. Canlı Yayın 77
1.3.2. Canlandırma 78
1.3.3. Gizli Kayıt 79
1.3.4. Kamera Şakaları 79
2. Görsel-İşitsel Medyada Kişisel Verilerin Korunmasında Hukuka Uygunluk Sebepleri 80
2.1. Genel Olarak Hukuka Aykırılık ve Hukuka Uygunluk Sebepleri 80

2.2. Görsel-İşitsel Medya Bakımından Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri 81
2.2.1. Kişisel Verileri İhlâl Edilen Kişinin Rızası 81
2.2.2. Üstün Nitelikte Yarar 83
2.2.2.1. Daha Üstün Nitelikte Özel Yarar 84
2.2.2.2. Daha Üstün Nitelikte Kamusal Yarar 85
2.2.2.2.1. İletişim Özgürlüğü 86
2.2.2.2.2. Gerçeklik 87
2.2.2.2.3. Toplumsal İlgi ve Kamu Yararı 89
2.2.2.2.4. Güncellik 90
2.2.2.2.5. Konu ile İfade Arasında Düşünsel Bağlılık 91
2.2.3. Kanundan Kaynaklanan Hukuka Uygunluk Sebepleri 92
2.2.3.1. Görevin İfası 92
2.2.3.2. Meşru Müdafaa 93
2.2.3.3. Zorunluluk Hâli 94
2.2.3.4. Vekâletsiz İş Görme 95
2.3. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Bağlamında Veri İşleme Koşulları 95
2.3.1. Özel Nitelikli Olmayan Kişisel Verilerin İşlenme Şartları 96
2.3.2. Özel Nitelikli Verilerin İşlenme Şartları 100
3. Görsel-İşitsel Medyada Kişisel Verilere İlişkin Yapılan İhlallere Karşı Korunma Yolları 102
3.1. Kişisel Verilerin İhlâli Bakımından Genel Koruma Yolları 103
3.1.1. Koruyucu Davalar 103
3.1.1.1. Saldırı Tehlikesinin Önlenmesi Davası 103
3.1.1.2. Saldırıya Son Verilmesi Davası 104
3.1.1.3. Saldırının Hukuka Aykırılığının Tespiti Davası 105
3.1.1.4. Kararın İlanı veya Üçüncü Kişilere Bildirilmesi 106

3.1.2. Saldırının Sonucuna Yönelik Davalar 107
3.1.2.1. Maddi Tazminat Davası 108
3.1.2.2. Manevi Tazminat 110
3.1.2.3. Kazancın İadesi 112
3.1.2.3.1. Vekâletsiz İş Görme Hükümlerine Dayalı Olarak Kazancın İadesi 113
3.1.2.3.2. Sebepsiz Zenginleşme Hükümlerine Dayalı Olarak Kazancın İadesi 115
3.1.3. Kişisel Verilere Yönelik Hukuka Aykırı Saldırı Sebebiyle Açılacak Davalarda Usule İlişkin Esaslar 117
3.1.3.1. Taraflar 117
3.1.3.1.1. Davacı Sıfatı 117
3.1.3.1.2. Davalı Sıfatı 118
3.1.3.2. Görevli ve Yetkili Mahkeme 119
3.1.3.3. Zamanaşımı 120
3.2. Kişisel Verilerin Görsel-İşitsel Medya Yoluyla İhlâli Bakımından Özel Koruma Yolları 120
3.2.1. Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun İdari Denetimi 120
3.2.1.1. 6112 sayılı Kanun'un " İdari yaptırımlar" başlıklı 32. maddesi 122
3.2.1.2. Düzeltme ve cevap hakkı 123
3.2.1.2.1. Görsel-İşitsel Medyada Düzeltme ve Cevap Hakkı 125
3.2.1.2.1.1. Düzeltme ve Cevap Hakkının Şartları 126
3.2.1.2.1.2. Düzeltme ve Cevap Hakkının Kullanılması Usulü 127
3.2.1.2.1.2.1. 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'da Düzeltme ve Cevap Hakkı 127
3.2.1.2.1.2.2. 2954 sayılı Türkiye Radyo-Televizyon Kanunu'nda Düzeltme ve Cevap Hakkı 128
3.2.2. Kişisel Verileri Koruma Kurumunun İdari Denetimi 129

3.2.2.1. 6698 sayılı Kanun'un "İstisnalar" başlıklı 28/1(c) maddesi 130
3.2.2.2. 6698 sayılı Kanun ile Öngörülen İdari Yaptırımlar 130
BÖLÜM 5 138
SONUÇLAR VE ÖNERİLER 138
Sonuçlar 138
Öneriler 142
KAYNAKLAR 145
ÖZGEÇMİŞ 154

KISALTMALAR

Kısaltma	Açıklama
AB	Avrupa Birliği
ABAD	Avrupa Birliği Adalet Divanı
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AT	Avrupa Topluluğu
AYM	Anayasa Mahkemesi
bkz.	Bakınız
BM	Birleşmiş Miletler
CD.	Ceza Dairesi
CMK	Ceza Muhakemeleri Kanunu
D.	Dairesi
DİDDK	Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu
E.	Esas
GDPR	Genel Veri Koruma Tüzüğü (General Data Protection Regulation)
HD.	Hukuk Dairesi
HMK	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İYUK	İdari Yargılama Usulü Kanunu
K.	Karar
Kurul	Kişisel Verileri Koruma Kurulu
K.T.	Karar Tarihi

KVKK	Kişisel Verileri Koruma Kurumu
m.	Madde
M.Ö.	Milattan Önce
No.	Numara
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (Organisation for Economic Co-operation and Development)
para.	Paragraf
Protokol	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile Kişisel Verileri Koruma Kurumu Arasında İş Birliği ve Bilgi Paylaşımı Protokolü
RTÜK	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
Sempozyum	I. Ulusal Görsel-İşitsel Medyada Kişisel Verilerin Korunması Sempozyumu
s.	Sayfa
TBK	Türk Borçlar Kanunu
TCK	Türk Ceza Kanunu
TDK	Türk Dil Kurumu
TMK	Türk Medeni Kanunu
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TTK	Türk Ticaret Kanunu
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
Üst Kurul	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
vb.	Ve Benzeri
vd.	Ve Devamı
VERBİS	Veri Sorumluları Sicili
vs.	Versus

YCGK	Yargıtay Ceza Genel Kurulu
YHGK	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Çalışmamızın bu bölümünde; problem, amaç, önem, sınırlılıklar ve çalışmanın yöntemine yer verilmektedir.

Problem

Değişen ve gelişen teknoloji, insanlığa pek çok yönden faydalı olmakta ve hayatın günlük işleyişini kolaylaştırmaktadır. Bilhassa bilişim teknolojilerinin gelişimi ve yaygın kullanımı bireylere birçok alanda kolaylık sağlamaktadır. Attığımız her adım, yaptığımız her işlem, günümüzün dijitalleşen dünyasında "kim" olduğumuza dair kalıcı izler bırakmaktadır. Bu durum "kişisel veriler" olarak adlandırılan bilgilere erişimi son derece kolaylaştırmıştır. Bireylerin kişisel verilerine bu kadar kolay erişilmesi, kişisel veri sahiplerinin mahremiyetlerinin hukuka aykırı olarak ihlâl edilmesi sonucunu doğurmaktadır.

Bilişim teknolojilerinin gelişimiyle birlikte bilgiye erişimin kolaylaşması, dünyanın diğer ucundan bir kimsenin bile saniyeler içinde yeni gelişmelerden haberdar olması, kişisel verilerimizin ne denli kontrolsüz bir hâlde ve nasıl bir ihlâl tehlikesi içinde olduğunu göstermektedir. Kişisel veriler üzerindeki bu tehlike her geçen gün artmaktadır. Bu durum kişisel verilerin korunması hususunun önemini ve gerekliliğini gözler önüne sermektedir.

Kişisel verilerin korunması hususunun önemi ve gerekliliği, kişisel verilerin hukuki güvence altına alınması ihtiyacını doğurmuş ve bu çerçevede "kişisel verilerin korunması hakkı"nı gündeme getirmiştir. Kişisel verilerin korunması hakkı, demokratik ve özgür toplumun bir gereği olarak kişinin kişisel verilerine yönelen her türlü müdahalenin önlenmesini ve kişinin kendi kişisel verilerinin geleceğini belirleme özgürlüğünün teminat altına alınmasını amaçlamaktadır. Nitekim kişisel verilerin korunması hakkı, özel hayatın gizliliği başta olmak üzere birçok temel hak ve özgürlük ile de ilişkili konumda bulunmaktadır.

Kişisel verilerimiz, her alanda olduğu gibi görsel-işitsel medyada da tehlike altındadır. Görsel-işitsel medya, bugünün yeni medya aktörleri karşısında popülerliğini yitirmiş gibi görünse de varlığını sürdürmektedir. Hem görsel hem de işitsel duyulara hitap etmesi dolayısıyla yüksek inandırıcılık taşıyan görsel-işitsel medya, toplumun hatırı sayılır

bir kesimi tarafından kolaylıkla erişilerek takip edilmekte ve aynı anda büyük bir kitleye ulaşmaktadır. Bu bakımdan görsel-işitsel medya yoluyla kişisel değerlerin ihlâl edilmesi ve bunun sonuçları özel olarak üzerinde durulması gereken bir problemdir. Bu çerçevede çalışmamızda görsel-işitsel medya yayınları özelinde kişisel verilerin korunması hususuna açıklık getirilmeye çalışılacaktır.

Amaç

Kişisel verilerin her geçen gün önem kazandığı çağımızda, kişisel verilerin koruma altına alınması tabir-i caizse bir zorunluluktur. Kişisel verilerimizin herhangi bir sınırlama ve denetime tâbi olmaksızın işlenebilir durumda olması, özel hayatın gizliliği hakkı başta olmak üzere birçok temel hak ve özgürlüğü zedeleyebilmektedir. Zira kişisel verilerin korunması hakkı; kişilik hakları, özel hayatın gizliliği, insan onuru, bilgilerin geleceğini belirleme hakkı, düşünce ve ifade özgürlüğü ve haberleşme özgürlüğü ile yakın ilişki içerisindedir.

Yaşanan güncel uluslararası gelişmelerin de etkisiyle kişisel verilerin korunması hakkı, ilk olarak 1982 Anayasası'nın "Özel hayatın gizliliği ve korunması" başlıklı 20. maddesine 2010 yılında eklenen fıkra ile mevzuatımıza dâhil edilmiş; söz konusu hak, anayasal bir hak olarak teminat altına alınmıştır. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin usul ve esaslar ise 07.04.2016 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile düzenlenmiştir. Günümüzde yerel mahkemelerden Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine kadar birçok yargı mercii, kişisel verilerin korunmasına ilişkin kararlar vermektedir.

Kişisel Verileri Koruma Kurumunun 2021 Faaliyet Raporu (KVKK, 2022, s. 36)'na göre medya sektörü, ihbar ve şikâyetin en yoğun olduğu sektörlerden biridir. Kişisel Verileri Koruma Kurumunun 2020 Faaliyet Raporu (KVKK, 2021) incelendiğinde, 2021 yılında medya sektörüne gelen şikâyet sayınının 2,5 kat artış gösterdiği görülmektedir. Konunun önemini gözler önüne seren bu tablodan yola çıkarak diyebiliriz ki; görsel-işitsel medyada kişisel verilerin korunması, hak ihlâllerinin önüne geçilmesi bakımından üzerinde durulması ve açıklığa kavuşturulması gereken bir husustur.

Görsel-işitsel medyada medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar, iletişim özgürlüğü vasıtasıyla görevlerini ifa ederken, her temel hak ve özgürlükte olduğu gibi birtakım sınırlamalara tâbi tutulmaktadır. Görsel-işitsel medyadaki en önemli sınırlılık, bireylerin kişilik hakları ve bu çerçevede kişisel verileri koruyan hükümlerdir.

Konunun önemine binaen çalışmamızda, görsel-işitsel medyada iletişim özgürlüğü ile bireylerin kişisel verileri üzerindeki hakkı arasındaki dengenin nasıl sağlanacağı, olası çatışma hâllerinin nasıl çözüleceği incelenecektir. Bu bağlamda görsel-işitsel medyada kişisel verilerin korunması çerçevesinde medya hizmet sağlayıcıların sorumluluk ve yükümlülükleri ile kişisel verileri işleme faaliyetine maruz kalan bireylerin genel hükümler, 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu uyarınca sahip oldukları haklar ele alınarak, bu alanda gerçekleşecek ihlâllerin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır.

Görsel-işitsel medyada kişisel verileri ihlâl edilen kişi hâlihazırda; ihlâlin görsel-işitsel medyada gerçekleşmesi bakımından 6112 sayılı Kanun uyarınca Radyo ve Televizyon Üst Kuruluna, ihlâlin kişisel verileri üzerinde tezahür etmesi bakımından ise 6698 sayılı Kanun uyarınca Kişisel Verileri Koruma Kurumuna başvurabilmektedir. Bu noktada aynı ihlâl vakasının her iki Kurumun da görev ve yetki alanına girmesi bir belirsizlik yaratmaktadır. Çalışmamızın amaçlarından bir diğeri ise bu belirsizliğin giderilmesine faydalı olmaktır.

Önem

Kişisel verilerin korunması hakkı, temel bir insan hakkıdır. Teknolojik gelişmelerle birlikte bugün “kişisel veri”ye yüklenen anlam ve verilen değer, bireyin kişisel verileri üzerindeki hakkının bağımsız bir hak olarak korunması ihtiyacını doğurmuştur. Bu kapsamda söz konusu ihtiyacın giderilmesine yönelik ulusal ve uluslararası çalışmalar hız kazanmıştır. Ulusal mevzuatımızda ilk olarak 1982 Anayasası ile güvence altına alınan sonrasında 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile düzenlenen kişisel verilerin korunması hakkı, bugün pek çok gerçek ve tüzel kişiyi ilgilendirmektedir.

Kişisel verilerin korunması alanında görsel-işitsel medyanın sorumluluğu büyüktür. Bu alanın denetleyicileri olan Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile Kişisel Verileri Koruma Kurumu da denetimlerini titizlikle ve büyük özenle yerine getirmektedir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile Kişisel Verileri Koruma Kurumu arasında 26.10.2021 tarihinde imzalanan iş birliği protokolü (RTÜK, 2021, 26 Ekim), konunun önemini ve güncelliğini gözler önüne sermektedir. Ancak kişisel verilerin korunması hakkının ve buna ilişkin mevzuatın oldukça yeni olması sebebiyle görsel-işitsel medya özelinde kişisel verilerin korunması hususunda yeterli çalışma bulunmamaktadır. Gerek görsel-işitsel medyada hangi kişisel verilerin, hangi sınırlar çerçevesinde işlenebileceği gerek medya hizmet sağlayıcı

kuruluşların bu konu özelindeki sorumlulukları ve yükümlülükleri gerekse kişisel verileri görsel-işitsel medya vasıtasıyla ihlâl olunan kişinin hakkını nerede ve nasıl arayabileceği hususu açıklık getirilmeye muhtaçtır. Çalışmamızın bu alandaki eksikliği ve belirsizliği bir nebze olsun giderebileceği, görsel-işitsel medya bileşenlerine ilişkin sorumlulukların belirlenmesine ışık tutacağı düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

Radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetlerinin düzenlenmesi ve denetlenmesi, 6112 sayılı Kanun uyarınca Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun görev alanı içerisindedir. Çalışmamız, görsel-işitsel medya çerçevesinde televizyon yayınları özelinde sınırlandırılacak olup isteğe bağlı yayın hizmetleri çalışmamızın kapsamına dâhil edilmeyecektir.

Öte yandan hâlihazırda mevzuatımızda pek çok kanun kapsamında düzenlenmekte olan kişisel veriler, çalışmamızda genel anlamıyla 6698 sayılı Kanun çerçevesinde ele alınacaktır. Kişisel verileri görsel-işitsel medyada ihlâl olunan kişinin başvurabileceği koruma yolları ise öncelikle Medeni Kanun bakımından genel olarak mercek altına alınacak; daha sonra görsel-işitsel medya özeline inilerek 6112 sayılı Kanun ve son olarak 6698 sayılı Kanun çerçevesinde incelenecektir. Kişisel verilerin korunması alanına hizmet eden diğer düzenlemelere ise kısaca değinilmekle yetinilecektir.

Yöntem

Çalışmamızın bu başlığı altında çalışmamızın araştırma modeline ve veri toplama sürecine değinilecektir.

Araştırmanın Modeli

Çalışmamızda “belgesel tarama yöntemi” benimsenecektir. Öncelikle kişisel verilerin korunması alanına ilişkin ulusal ve uluslararası mevzuat titizlikle incelenecek olup konu özelinde ayrıntılı bir literatür ve kaynak taraması yapılacaktır. Literatür taraması yapılırken kütüphane ve internet kaynaklarından faydalanılacak; çeşitli mahkeme kararları ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile Kişisel Verileri Koruma Kurumu kararları

incelenecektir. Bununla birlikte çalışmamızda anket ve mülakat yoluna başvurulmayacak ve herhangi bir istatistiksel veri kullanılmayacaktır.

Son olarak çalışmamızda görsel-işitsel medyada hangi kişisel verilerin, nasıl ihlâl konusu olabileceğine ilişkin olarak örnekleme yoluna gidilecektir. Bu çerçevede verilecek örnekler konunun daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır.

Verilerin Toplanması

İlk olarak bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerine uygun olarak bir literatür taraması yapılacak ve çalışmamızın konusuna ilişkin tüm akademik kitap, dergi, e-kitap, makale gibi kaynaklar ortaya konulacaktır. Ardından ulusal ve uluslararası düzenlemeler ayrıntılı şekilde incelenecektir. Ulaşılan ilgili kaynaklar, mevzuat düzenlemeleri ve yargı kararları ışığında kuramsal bir çerçeve oluşturulmaya çalışılacaktır. Görsel-işitsel medya bakımından 6112 sayılı Kanun ve Radyo ve Televizyon Üst Kurulu kararlarından; kişisel verilerin korunması özelinde Kişisel Verileri Koruma Kurulu kararlarından faydalanılacaktır.

BÖLÜM 2

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI İLE İLGİLİ KAVRAMLARIN İNCELENMESİ

1. Kişisel Veri Kavramı

Kişisel verilerin korunması kavramının anlaşılabilmesi için ilk olarak "kişisel veri"nin tanımlanması gerekmektedir. Bu çerçevede çalışmamızın bu bölümünde kişisel verinin tanımı ve unsurları ele alınacaktır.

1.1. Tanımı

Kişisel veri kavramının ne demek olduğu ve muhtevasında neleri barındırdığı sorusunun kesin ve net bir cevabı olmamakla birlikte (Dülger, 2019b, s. 1); ulusal ve uluslararası mevzuatta, uygulamada ve doktrinde genel kabul gören tanıma göre, "belirli ya da belirlenebilir nitelikteki bir kişiye ilişkin her türlü bilgi", kişisel veri kabul edilmektedir. Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük'te "kişisel" kelimesi, "kişi ile ilgili, kişiye ilişkin, kişinin kendi malı olan, şahsi, zati"; "veri" kelimesi ise "bilgi, data" şeklinde tanımlanmaktadır.

Kişisel veriler hakkında konuya ilişkin kabul edilmiş ilk uluslararası belge, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development) tarafından 1980 yılında yayınlanan "Özel Yaşamın Gizliliğinin ve Sınır Ötesi Kişisel Veri Dolaşımının Korunmasına İlişkin Rehber İlkeler" (Rehber İlkeler)'dir. 23 Eylül 1980 tarihli Rehber İlkeler'in 1. maddesinin (b) bendinde kişisel veriler, "belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiye ilişkin tüm bilgiler" olarak tanımlanmaktadır.

Kişisel verilerin kavramsallaştırılması noktasında önemli bir mihenk taşı olan diğer bir uluslararası belge ise Avrupa Konseyi tarafından düzenlenen "108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi"dir. Ayrıca söz konusu Sözleşme, kişisel verilerin korunması hakkında kabul edilmiş ilk bağlayıcı uluslararası belge olma niteliği taşımaktadır. Bahsi geçen Sözleşme'nin 2. maddesinin (a) bendi, kişisel verileri "kimliği belirtilen veya belirtilebilen gerçek kişiye ait tüm bilgiler" şeklinde tanımlamaktadır.

Kişisel verilerin korunması hususunda önemli bir başka düzenleme olan ve Avrupa Birliği tarafından kabul edilen 95/46/AT sayılı ve 24 Ekim 1995 tarihli "Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifi"nin 2. maddesinin (a) bendinde yapılan tanıma göre kişisel veriler, "belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişi hakkındaki tüm bilgiler"i ifade etmektedir. Aynı madde içinde düzenlenen "belirlenebilir kişi" kavramı ile anlatılmak istenen ise, bireylerin sahip oldukları fizyolojik, psikolojik, sosyo-kültürel özellikleri, ekonomik bilgileri veya direkt kimlik bilgileri esas alınarak ortaya çıkarılan kişidir.

Avrupa Birliği'nce daha sonra 95/46/AT sayılı Direktif'in yerini almak üzere oluşturulan ve uluslararası düzenlemelere bakıldığında bugün için en güncel metin olma niteliği taşıyan "Genel Veri Koruma Tüzüğü" (GDPR – General Data Protection Regulation)'nün "Tanımlar" başlıklı 4. maddesi, kişisel veriler kavramını, "...tanımlanmış veya tanımlanabilir bir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi" ifadeleriyle açıklamaktadır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'nde kişisel verilerin korunması hususunda doğrudan bir düzenleme yoktur. Ancak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), konu ile ilgili kararlarında kişisel verilerin korunması hakkını AİHS'nin "Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı" başlıklı 8. maddesi kapsamında değerlendirmektedir (Korkmaz, 2019, s. 170).

Avrupa Birliği üyesi ülkelerin mevzuatları incelendiğinde uluslararası metinlerdeki tanımları aynı veya benzer şekilde iç hukuklarına aktardıkları görülmektedir. Örneğin, kişisel veri kavramı Fransa'da 78-17 numaralı "Veri Koruma Kanunu"nun 2. maddesinde "belirli bir kimlik numarası veya kişiye özgü bir veya birden çok faktör aracılığıyla, doğrudan veya dolaylı olarak belirlenebilen gerçek kişiyle ilgili her türlü bilgi" olarak, Almanya'da "Federal Veri Koruma Kanunu" 1. Bölüm 3. Kısımda, "belirli veya belirlenebilir bir bireyin şahsi veya maddesel özelliklerini ilgilendiren her türlü bilgi" şeklinde, Hollanda'da ise "Kişisel Veri Koruma Kanunu"nun 1-a maddesinde, "belirli veya belirlenebilir gerçek kişiyle ilgili her türlü bilgi" ifadeleriyle tanımlanmaktadır (Korkmaz, 2019, s. 26).

Çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde ayrıntılarına değinilecek olan kişisel verilerin korunması, iç hukukumuz bakımından çok eski bir kavram değildir. Kişisel verilerin korunması hususunda yapılan ilk düzenleme olan 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu öncesinde bahsi geçen konu, mevzuatımızda dağınık bir şekilde düzenlenmekteydi. Bu bakımdan 7 Nisan 2016 tarihinde ve 29677 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe giren 6698 sayılı Kanun, kişisel verilerin korunması alanı adına oldukça önemli bir adımdır.

6698 sayılı Kanun'da kişisel veri kavramı, "kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi" ifadeleriyle tanımlanmaktadır. Bunun yanında 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK)'nun "Kişisel verilerin kaydedilmesi" başlıklı 135. maddesinin gerekçesine göre de, "gerçek kişiyle ilgili her türlü bilgi", kişisel veri kabul edilmelidir.

Konu hakkındaki bir başka düzenleme olan 4 Aralık 2020 tarihinde 31324 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunmasına İlişkin Yönetmelik'in 4. maddesinde de kişisel veri için, "kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi" ifadesi kullanılmaktadır.

"Kişisel veri" kavramının kapsamının belirlenmesi bakımından referans alabileceğimiz bir diğer husus da yargı kararlarıdır. İlk olarak Anayasa Mahkemesi (AYM), 12.11.2015 tarihli E. 2015/32, K. 2015/102 sayılı kararı başta olmak üzere birçok kararında[1] kişisel veri kavramını, "belirli veya kimliği belirlenebilir olmak şartıyla, bir kişiye ilişkin bütün bilgiler" şeklinde tanımlamıştır. Bu bağlamda "adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi bireyin sadece kimliğini ortaya koyan bilgiler değil; telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, IP adresi, e-posta adresi, hobiler, tercihler, etkileşimde bulunulan kişiler, grup üyelikleri, aile bilgileri, sağlık bilgileri gibi kişiyi doğrudan veya dolaylı olarak belirlenebilir kılan tüm veriler" kişisel veri olarak kabul edilmektedir.

Benzer şekilde Yargıtay Ceza Genel Kurulu (YCGK)'nun 17.06.2014 tarihli E. 2012/1510, K. 2014/331 sayılı kararı ve başka birçok Yargıtay kararında[2] kişisel veri, "belirli veya belirlenebilir olan gerçek veya tüzel kişiye ilişkin her türlü bilgi" ifadesiyle tanımlanmıştır. Danıştay da verdiği kararlarda Yargıtay benzeri bir yol izlemekte ve birçok kararında kişisel veri kavramı için benzer tanımlar yapmaktadır.[3]

Görüldüğü üzere ulusal ve uluslararası mevzuat, akademik literatür ve yargı kararları, kişisel verilerin korunması kapsamına girecek "kişisel veri"lerin neler olduğu konusunda fikir birliğine sahiptir. Buradan yola çıkılarak; kişisel veri kavramı, en temel anlamıyla belirli veya kimliği belirlenebilir olmak şartıyla bir kişiye ilişkin bütün bilgileri ifade etmektedir (Dülger, 2019b, s. 4; Korkmaz, 2019, s. 27; Şimşek, 2008, s. 120). Kişisel veri kavramının tanımında çokça kullanılan söz konusu "bilgiler" bir kimsenin kimliği,

[1] AYM. E. 2013/122, K. 2014/74, K.T. 09.04.2014; E. 2013/84, K. 2014/183, K.T. 04.12.2014

[2] Yargıtay Hukuk Genel Kurulu (YHGK) E. 2014/56 K. 2015/1679, K.T. 17.06.2015; YCGK. E. 2015/708 K. 2019/414, K.T. 09.05.2019

[3] Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu (DİDDK) E. 2020/1038, K. 2021/735, K.T. 8.4.2021; E. 2019/2983, K. 2020/2462, K.T. 19.11.2020; Danıştay 10.D. E. 2018/3449, K. 2021/1714, K.T. 8.4.2021

özgeçmişi, fiziksel özellikleri, aile hayatı, dini inancı, cinsel tercihleri, etnik kökeni, ikamet adresi, telefon rehberi, medeni hali, parmak izi, sağlık, eğitim, istihdam durumu, suç geçmişi, politik eğilimleri, mali varlığı, borçları, kredi kartı bilgileri, banka ve sigorta kayıtları, kişisel düşünce ve inançları, dernek ve sendika üyelikleri, alışveriş alışkanlıkları gibi kişiyi doğrudan ya da dolaylı olarak belirlenebilir kılan bilgilerdir.[4] (Dülger, 2019b, s. 4; Korkmaz, 2019, s. 27-28) Kısacası kişisel verilerimiz, "bizi biz yapan" bilgilerimizdir (Kişisel Verileri Koruma Kurumu [KVKK], t.y.a).

1.2. Unsurları

Teknoloji ve internetin hızlı gelişimi, sınırları tespit edilemeyen uçsuz bucaksız bir dijital dünya meydana getirmektedir. Dijitalleşen dünyanın bireyler üzerindeki etkisi düşünülecek olursa, bireylerin kişisel verileri her geçen gün daha da önemli hale gelmektedir. Bu uçsuz bucaksız dünyada, kişisel verilerin kapsamının tespiti noktasında da zorluk yaşanması oldukça doğal karşılanmalıdır. Dolayısıyla hangi bilgilerin, kişisel verilerin kapsamına girip girmeyeceğinin tek tek sıralanması mümkün değildir. Ancak kişisel veriler ve bu hususta meselelerin her birinin sınırlarının tespit edilip kapsamının belirlenmesi yararlı görülmektedir (Dülger, 2019b, s. 5). Yukarıda incelenen ve genel kabul gören tüm tanımlardan yola çıkılarak, kişisel veriler kavramının; "veri", "kimliği belirli veya belirlenebilir bir kişi" ve "bu verinin kişiye ait olması" unsurlarından oluştuğu söylenebilir.

1.2.1. Veri

Kişisel veri kavramının unsurlarından ilki, veridir. 6698 sayılı Kanun ve uluslararası mevzuatta bu kavram "her türlü bilgi" şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre bir kişiye ilişkin her türlü bilgi, içeriği ne olursa olsun veri sayılmaktadır. 6698 sayılı Kanun'daki bu tanımlama, fazla geniş bir alanı ifade etmesi bakımından eleştirilmektedir (Aksoy, 2010, s. 13). Bu bağlamda, bireylerin özel hayatına ilişkin kişisel, ailevi ve sağlık bilgileri yanında; sosyo-ekonomik durumu veya iş hayatına ilişkin bilgileri de kişisel veri olarak nitelendirilmektedir (Aksoy, 2010, s. 13).

Veri ve bilgi kavramları, doktrinde ve uluslararası kaynaklarda birbirlerinin yerine sıkça kullanılmaktadır. Bu durum bazı yazarlar tarafından eleştirilse de (Dülger, 2019b, s. 6;

[4] Yargıtay 12. CD. E. 2013/9043, K. 2014/151, K.T. 13.01.2014

Küzeci, 2019, s. 10) genel kabule göre, veri bilginin hammaddesidir (İşevi & Çelme, 2002). Çalışmamızda da bu iki kavram aynı anlamda kullanılmaktadır.

Bir bilginin kişisel veri olarak kabul edilebilmesi için, kişiye ilişkin söz konusu bilginin gizli olması gerekmemektedir (Aksoy, 2010, s. 14; Dülger, 2019b, s. 8). Bir kimse hakkında herkes tarafından kolayca ulaşılabilecek, aleni sayılabilen bilgiler de kişisel veri kapsamında değerlendirilmektedir (Korkmaz, 2019, s. 30). Bu bağlamda kişinin fiziksel özellikleri, örneğin boyu, saç rengi, göz rengi gibi aleni bilgiler de kişisel veri olarak nitelendirilebilecektir.

Bilginin nesnel veya öznel olması da bilginin kişisel veri kapsamına girip girmediği konusunda herhangi bir önem taşımamaktadır (Aksoy, 2010, s. 14; Dülger, 2019b, s. 8; Korkmaz, 2019, s. 27). Bu çerçevede kişinin malvarlığına ilişkin bilgiler ile boyu veya kilosu gibi nesnel nitelikli bilgiler yanında, kişinin varlıklı veya dar gelirli olduğu ya da güzel veya çirkin olduğuna yönelik öznel fikirler de kişisel veri kavramına dâhil edilmektedir (Aksoy, 2010, s. 14; Korkmaz, 2019, s. 31).

Bilginin kişisel veri kapsamına dâhil edilebilmesi için gerçekliğinin veya doğruluğunun kanıtlanmış olmasına da gerek yoktur (Korkmaz, 2019, s. 31). Kişiyi belirlenebilir kılan yanlış bilgiler de kişisel veri sayılmaktadır (Aksoy, 2010, s. 14). Örneğin, kişinin borçlarını ödeyemeyip iflas edeceğine dair bilgiler, esasen yanlış olsalar bile kişisel veri kabul edilecektir. Nitekim bir kimse hakkındaki yanlış veriler, o kimsenin daha fazla zarar görmesine sebep olabilmektedir (Korkmaz, 2019, s. 33).

Bir bilginin biçimi ve muhafaza edildiği ortam, kişisel veri niteliğine halel getirmemektedir. Kişisel veriye ilişkin diğer unsurları taşıdığı sürece bir veri; alfabetik, sayısal, çizgisel, fotografik veya akustik olabilmektedir (Aksoy, 2010, s. 15; Dülger, 2019b, s. 9). Ayrıca bilgi, bir kâğıt üzerinde veya bilgisayar ortamında da saklanabilmektedir (Korkmaz, 2019, s. 31). AİHM'nin 44787/98 No'lu kararında da belirtildiği üzere bir kişiye ilişkin ses ve görüntü de kişisel veri kabul edilecektir. Örneğin, bireylerin arşivlenen görüntü kayıtları ile bankacılık faaliyetlerinde kalite standartları gereği depolanan sesleri kişisel veri kapsamına dâhildir (Aksoy, 2010, s. 16).

1.2.2. Kimliği Belirli veya Belirlenebilir Bir Kişi Bulunması

Kişisel veri kavramının ikinci unsuru, kimliği belirli veya belirlenebilir bir kişinin bulunmasıdır. Söz konusu kavram 6698 sayılı Kanun'un gerekçesinde, "mevcut verilerin herhangi bir şekilde bir gerçek kişiyle ilişkilendirilmesi suretiyle, o kişinin tanımlanabilir

hale getirilmesi" şeklinde açıklanmaktadır. Bu bağlamda öncelikle kişi kavramının kapsamı ortaya konulmaya, akabinde söz konusu kişinin hangi hallerde belirli veya belirlenebilir olduğu incelenmeye çalışılacaktır.

Kişi, hak sahibi olabilen ve borçlanabilen varlığı ifade etmektedir (Akipek vd., 2018, s. 229; Öztan, 2019, s. 223). Haklara sahip olabilme kişi kavramının aktif yönünü; borçlara ehil olma ise pasif yönünü oluşturmaktadır (Akipek vd., 2018, s. 230). Hukuk düzeni kişi kavramını, gerçek ve tüzel kişi olarak ikiye ayırmaktadır. Gerçek kişi kavramı ile ifade edilen insanın kendisidir. Bu bakımdan bütün insanlar hiçbir ayrıma tâbi tutulmaksızın hukuk düzeni içerisinde "kişi"dir (Akgül, 2016, s. 51). Tüzel kişi ise insan niteliği taşımamasına rağmen kişi olarak değerlendirilen kuruluşları ifade etmektedir.

Kişisel verilerin korunması hususunda, haklara ve borçlara sahip olma ehliyeti olan varlıklar olarak tanımlanabilecek olan kişi kavramının kapsamı hakkında uluslararası mevzuat ve doktrinde bir uzlaşı bulunmamaktadır (Aksoy, 2010, s. 18). Bir görüş, yalnızca gerçek kişilerin kişisel verilerin korunması hükümlerinden faydalanabileceğini savunurken; diğer görüş tüzel kişilere ait verilerin de kişisel veri niteliği taşıyabileceğini dile getirmektedir. (Korkmaz, 2019, s. 35).

Kişisel verilerin korunması hukuku adına önemli belgelerden sayılan ve çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde ayrıntılı bir şekilde incelenecek olan OECD Rehber İlkeleri ve 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nde yalnızca gerçek kişilere ait veriler korunmaktadır. Yine 95/46/AT sayılı Avrupa Birliği Direktifi'nde sadece gerçek kişilere ilişkin veriler kişisel veri kabul edilmekte, tüzel kişiler bu kapsamda değerlendirilmemektedir. 2002/58/AT sayılı Elektronik Haberleşme Yönergesi'nde ise elektronik haberleşme sektörüne özgü olarak hem gerçek kişilere hem de tüzel kişilere ait verilerin koruma altına alındığı görülmektedir (Kaya & Taştan, 2022, s. 115).

6698 sayılı Kanun'un 2. maddesi, Kanun hükümlerinin kişisel verileri işlenen gerçek kişiler hakkında uygulanacağını belirtirken; "Tanımlar" başlıklı 3. maddesindeki kişisel veriler tanımı, yalnızca gerçek kişileri kapsamına almakta, tüzel kişilere ilişkin verileri ise kapsam dışında tutmaktadır. Benzer şekilde TCK'nin 135. maddesinde "Kişisel verilerin kaydedilmesi" suçu düzenlenirken, madde gerekçesinde kişisel veri kavramı için "*gerçek kişiyle ilgili her türlü bilgi*" ifadesinin kullanıldığı görülmektedir.

Konu ile ilgili Kişisel Verileri Koruma Kurulu (Kurul)'nun 19.11.2018 tarihli ve 2018/131 sayılı kararında da 6698 sayılı Kanun'un ancak gerçek kişilere ilişkin kişisel verileri koruduğu, tüzel kişilere ait verilerin ise Kanun kapsamında bulunmadığı belirtilmektedir (Kaya & Taştan, 2022, s. 1146).

Doktrindeki baskın görüşe göre tüzel kişilere ait veriler, sadece gerçek kişiyle ilgili olduğu ölçüde ve bu veriler ile gerçek kişi belirlenebilir kılınıyorsa kişisel verilerin korunması kapsamında güvence altına alınacaktır (Dülger, 2019b, s. 10; Korkmaz, 2016, s.91; Şimşek, 2008, s. 123).

Kişi kavramı açısından incelenmesi gereken bir başka konu ise, ölmüş kişilere ait verilerin kişisel verilerin korunması kapsamına alınıp alınamayacağıdır. Bu konuda uluslararası mevzuatta birçok farklı düzenleme mevcuttur. Örneğin, İngiltere'de kişisel veriler sadece yaşayan gerçek kişiler için düzenlenmişken; Kanada mevzuatı, ölmesinin üzerinden 20 yıl geçmiş kişilere ait verileri artık kişisel veri olarak kabul etmeyerek koruma kapsamına almamaktadır (Aksoy, 2010, s. 21).

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK)'nun 28. maddesine göre kişilik ölümle birlikte sona ereceği için ölmüş kişi artık hak sahibi olamayacak ve borç altına girmeyecektir. Buna göre, kişiler öldükten sonra gerçek kişi sayılamayacağından bilgileri kişisel veri olarak kabul edilmeyecektir. Ancak her durumda ölmüş kişiye ait veriler, hayattaki kişileri etkileme imkânı olduğu sürece, ilgili mevzuatın korunmasından faydalanacaktır (Korkmaz, 2019, s. 40).

Kişisel veri kavramının bir diğer unsuru, bilginin kimliği belirli veya belirlenebilir bir kişiye ait olmasıdır. Bu çerçevede ilgili kişinin hangi durumlarda belirli ya da belirlenebilir olduğunun saptanması önemlidir. Bir kişinin kimliğinin belirli olması, o kişinin diğer insanlar arasında seçilmesi; yine bir kişinin kimliğinin belirlenebilir olması ise, elde edilen bilgiler arasında bağlantı kurularak o kişinin diğer insanlardan ayırt edilebilmesi anlamına gelmektedir (Aksoy, 2010, s. 21; Korkmaz, 2019, s. 41).

Avrupa Birliği tarafından hazırlanan 95/46/AT sayılı Direktif'in 2/a maddesi, kimliği belirlenebilir kişi kavramı ile bir kimlik numarası, fiziki, ruhsal, zihinsel, ekonomik veya sosyo-kültürel durum gibi bir veya birkaç husus arasında bağlantı kurulup, doğrudan veya dolaylı olarak tespit edilebilecek kişiyi belirtmektedir. Bu çerçevede bir kişi adı ve soyadı ile "doğrudan" belirlenebilirken; yaşı, mesleği, ikametgâh adresi gibi birçok bilginin bağlantısı ile de "dolaylı" olarak belirlenebilmektedir. Örneğin, "Rüya Evler Sitesi'nde oturan 42 yaşındaki uzun boylu kadın", ifadesi kişiyi ilk bakışta belirli kılmasa da bu kişinin kim olduğunun tespit edilebilir olduğu anlaşılmaktadır (Aksoy, 2010, s. 22).

6698 sayılı Kanun'da kişinin kimliğinin ne zaman belirli veya belirlenebilir olacağına dair bir hüküm bulunmamaktadır. Bunun yanında söz konusu Kanun'un gerekçesine göre, "Bir kişinin belirli veya belirlenebilir olması, mevcut verilerin herhangi

bir şekilde bir gerçek kişiyle ilişkilendirilmesi suretiyle, o kişinin tanımlanabilir hale getirilmesini ifade eder."

Bir bilginin, bir kimseyi diğer kişilerden ayırt edip etmeyeceği hususu, her somut olay özelinde değerlendirilmelidir. Örneğin, "Yıldız" soyadı kişiyi aynı ülkede yaşayan insanlar arasında belirlenebilir kılmaya yetmezken, daha küçük bir topluluk olan işyerinde diğer çalışanlardan ayırarak, o kişiyi belirleyebilecektir (Aksoy, 2010, s. 23).

Bu başlık altında incelenmesi gereken bir diğer konu ise "belirli veya belirlenebilir kişi" deyişindeki "belirleme" faaliyetinin kim aracılığıyla ve nasıl bir gayret neticesinde ortaya koyulacağı meselesidir. Kimliği "belirlenebilir" ifadesi iki farklı bakış açısıyla yorumlanmaktadır. İlk görüşe göre, mevcut durumda herhangi bir kimse tarafından bir kişiyle bağlantı kurulabilen her türlü veri, kişisel veridir. Diğer görüşe göre ise bir kişinin kimliğinin belirlenebilir olması, veriye ulaşabilecek kişi veya kurumların olanak ve kabiliyetleri izin verdiği ölçüde mümkün olabilmektedir. Bu bağlamda bir veri, o veri ile kimliği belirlenebilir bir kişi arasında bağlantı kurabilen bir kişi veya kurum açısından kişisel veri kabul edilirken, bu bağlantıyı kurma yeteneği olmayan bir kişi veya kurum açısından ise kişisel veri olarak nitelendirilmeyecektir. Görüşlerden ilki, verilerin ait oldukları kişilerin tespitinin büyük bir sorun teşkil etmediği hallerde dahi kişisel verilerin korunması işlemlerinin yürütülmesi dolayısıyla veri işleyen otoriteler yönünden yüksek maliyet ve gereksiz bürokratik süreçleri beraberinde getirecek; veri koruma otoriteleri bakımından ise gereğinden yoğun iş yüküne sebep olacaktır. Görüşlerden ikincisi ise veri işleyen otoriteler ve veri koruma otoritelerinin yararına olacağından daha yerinde bir tutum olarak görülmektedir (Aksoy, 2010, s. 27; Korkmaz, 2019, s. 46).

Günümüz teknolojisinde gerçek kişilerin seslerinin analiz edilmesiyle kimlik tespiti yapılması mümkündür. Ancak kişinin sesi, her durumda kişisel veri olarak kabul edilmemektedir. Zira herkes bu teknolojiye erişememektedir. Örneğin; kişinin sesi bir bankanın çağrı merkeziyle yapılan görüşmelerde ses tanıma sistemlerinin yardımıyla onun kimliğini belirleyebileceğinden, kişisel veri kabul edilirken; bir bakkaldan sipariş vermek amacıyla yapılan telefon konuşmasında kişisel veri olarak nitelendirilmeyecektir (Devecioğlu, 2017, s. 35).

1.2.3. Verinin Kişiye İlişkin Olması

Kişisel veri kavramının son unsuru, verinin kimliği belirli veya belirlenebilir bir kişiye "ilişkin" olmasıdır. Bu unsur, veri ile kimliği belirli veya belirlenebilir olma durumu

arasındaki ilişkiyi oluşturmaktadır. Bu ilişki ise içerik, amaç ve sonuç bakımından olmak üzere üç şekilde kurulabilmektedir (Korkmaz, 2019, s. 47).

Bir verinin, içerik yönünden bir kişi ile ilişkili olması, amaç ve sonuçtan bağımsız olarak, o verinin söz konusu kişi "hakkında" olduğu anlamına gelmektedir. Örneğin, kurumda çalışan bir personelin özlük dosyası ve bir hastanın hastane bilgi kayıt sistemindeki tıbbi kayıtları, ilgili kişiler hakkında olup kişisel veri niteliği taşımaktadır.

Bir bilginin amaç bakımından bir kişi ile ilişkili olması ise, verinin söz konusu kişi ile ilgili bir amaçla toplanması ve işlenmesi durumunu ifade etmektedir. Örneğin, bir kargo şirketinin etkinliğinin tespitine yönelik olarak toplanan verilerin, o kargo şirketinde görev alan bir çalışanın verimliliğini ölçmek adına değerlendirilmesi durumunda, söz konusu veriler çalışan bakımından kişisel veri olarak nitelendirilecektir.

Bir veri içerik veya amaç bakımından herhangi bir kişiyle bağlantılı olmasa dahi sonuç bakımından bağlantılı olabilmektedir. Örneğin, yukarıda bahsi geçen örnekte kargo şirketinin etkinliğinin tespitine ilişkin toplanan veriler, o şirkette görev alan çalışanın verimliliğini ölçmek için toplanmasa dahi toplanan veriler incelendiğinde çalışanın verimliliğini ortaya koyuyorsa, söz konusu veriler kişisel veri olarak değerlendirilecektir (Aksoy, 2010, s. 29; Korkmaz, 2019, s. 47).

2. Özel Nitelikli Kişisel Veri (Hassas Veri)

Kişisel verilerin korunması hukukunda ulusal ve uluslararası mevzuat incelendiğinde bazı verilerin, bireylerin temel hak ve özgürlüklerini ihlâl edebilecek nitelikte olmaları gerekçesiyle diğerlerine kıyasen daha fazla korunduğu görülmektedir (Kaya, 2011, s. 137; Korkmaz, 2019, s. 50). Bu veriler "özel nitelikli kişisel veriler" olarak adlandırılmaktadır. Söz konusu veriler için ilgili mevzuat ve doktrinde "hassas veri", "özel koruma gerektiren veri", "özel tür veri" gibi çeşitli ifadeler kullanılmaktadır (Kaya, 2011, s. 318).

Çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak inceleyeceğimiz 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi ve 95/46/AT sayılı Avrupa Birliği Direktifi'nde, kişisel veriler içerisindeki bireylerin ırksal veya etnik kökeni, politik görüşleri, dini veya felsefi inançları, sağlık ve cinsel yaşantılarına ilişkin bilgilerin hassas veriler kapsamında değerlendirildiği görülmektedir (Şimşek, 2008, s.86). Buna karşın OECD Rehber İlkeleri, hassas veriler olarak nitelendirilen bu verilere yönelik özel bir düzenleme getirmemektedir (Korkmaz, 2019, s. 50).

Ulusal mevzuatımıza bakılacak olursa 6698 sayılı Kanun'un 6. maddesi, "kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri" özel nitelikli kişisel veri olarak nitelendirmektedir. Bunun yanında TCK'nin 135. maddesinde de söz konusu kavram için benzer ifadeler kullanılmaktadır.[5] Kanun gerekçesinde, kişisel verinin ilgili olduğu kimsenin, mağdur olmasının veya ayrımcılığa maruz kalmasının önüne geçmek adına özel nitelikte verilerin varlığı kabul edilmektedir (KVKK, t.y.b).

Hassas verilere ilişkin AYM'nin 28.09.2017 tarihli ve E. 2016/125, K. 2017/143 sayılı kararına göre, doğası gereği bazı verilerin diğerlerinden daha özel bir koruma altına alınması Anayasa'ya aykırı bir durum teşkil etmemektedir. Benzer şekilde Danıştay 15. Dairesi, 08.07.2014 tarihli ve E. 2014/1150 sayılı "Yürütmeyi Durdurma" kararında kişisel verilerden bir bölümünün "bireyin temel hak ve özgürlükleri" ile yakın ilişki içerisinde olması sebebiyle "daha etkin ve özel bir koruma" altına alınmaları gerektiğini belirtmiştir.

Hassas veriler, nitelikleri gereği daha etkin ve özel bir koruma altına alınmaktadır. Bazı verilerin diğerlerine nazaran daha kapsamlı bir koruma altına alınmalarının sebebi, bu verilerin bireylerin temel hak ve özgürlükleri ile daha yakından ilgili olmalarıdır (Aksoy, 2010, s. 30; Dülger, 2019b, s. 14; Korkmaz, 2019, s. 51). Öyle ki, hassas verilerin veri koruma mevzuatının kalbinde yer aldığı ifade edilmektedir (Lloyd, 2008, s. 42, aktaran Kaya, 2011, s. 317). Hassas veri başlığı altında değerlendirilerek diğerlerinden daha özenli korunan bu değerler, aynı zamanda bireylerin kişilik hakları kapsamında korunan kişilik değerleriyle de örtüşmektedir (Şimşek, 2008, s. 88). Bu verilerin kontrolsüz bir şekilde işlenmesi, kişinin özel ve aile yaşamının yanında sosyal konumunu ve meslek çevresini de olumsuz yönde etkileyerek mağdur olmasına sebep olabilmekte, bireyler arasında ayrımcılık tehlikesi yaratabilmektedir (Bulut, 2020, s. 123; Şimşek, 2008, s. 88).

Hassas veriler, sınırlı sayı (numerus clausus) ilkesine tabidir (Başalp, 2004, s. 43). Hangi verilerin hassas veri niteliği taşıdığı 6698 sayılı Kanun'da sınırlı bir şekilde sayılmaktadır. Kanun'da sayılanlar dışındakilerin hassas veri kapsamına dâhil edilmesi mümkün değildir (Dülger, 2019b, s. 14). Ancak bazı ülkeler bu hususta yaşanan güncel gelişmelere paralel olarak farklı uygulamalara gitmekte; bireylerin milli aidiyeti, siyasi hayata katılımı, destek ve refah yardımları, internet arama geçmişleri, e-ticaretteki alışveriş

[5] TCK m.135/2: *"...kişilerin siyasi, felsefi veya dini görüşlerine, ırki kökenlerine; hukuka aykırı olarak ahlaki eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin bilgiler..."*

trafiği gibi çeşitli hususları da hassas veri kategorisine dâhil etmektedir (Bulut, 2020, s. 111; Kaya, 2011, s. 319).

Ayrıntılarına değindiğimiz özel nitelikli kişisel veriler ancak verinin ilgili olduğu kişinin açık rızası ile işlenebilmektedir. Kişinin bilgisi olmadan kendi hakkında hassas nitelik taşıyan kişisel verilerinin işlenmesi durumunda kişisel verilerin ihlâli söz konusu olacaktır. Ancak bu hususta birtakım istisnalar bulunmaktadır. Ulusal ve uluslararası mevzuatlarda farklılıklar bulunmakla birlikte; yukarıda bahsettiğimiz gibi ilgili kişinin rızası, yaşamsal faaliyetlerine yönelik menfaatin muhafazası, söz konusu verilerin kamu kurum ve kuruluşları aracılığıyla işlenmesi, ilgili kişinin kendi inisiyatifiyle özel nitelikli verilerini kamuyla paylaşması ve bir yargılama faaliyeti aracılığıyla kişisel verilerin işlenmesi durumlarında ilgili kişinin rızası aranmaksızın hassas verilerin işlenebileceği kabul edilmektedir (Korkmaz, 2019, s. 59). Hassas verilerin işlenmesi ancak bu durumlarda hukuka uygun görülmektedir.

Son olarak 6698 sayılı Kanun'un 6. maddesinin 3. fıkrasında, hassas verilerin hangi durumlarda ilgilisi olduğu kişinin açık rızası alınmadan işlenebileceği belirtilmektedir. Buna göre; söz konusu maddenin ilk fıkrasında belirtilenler arasında bireylerin sağlık ve cinsel yaşamına ait olanlar dışındaki kişisel verilerin işlenmesi için kanunlarda öngörülen durumlarda ilgili kişinin açık rızası aranmayacaktır. Bireylerin sağlık ve cinsel yaşamına ilişkin kişisel veriler ise yalnızca "kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından" işlenmesi durumlarında ilgilisinin açık rızası gözetilmeden işlenebilecektir. Söz konusu maddenin son fıkrasında ise hassas verilerin işlenmesi hususunda ayrıca Kurulun belirlediği tedbirlerin gözetilmesi şartının altı çizilmektedir.

3.Kişisel Verilerin İşlenmesi

6698 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinin 1. fıkrasının (e) bendi kişisel verilerin işlenmesi kavramını, "kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen

her türlü işlem" ifadeleriyle açıklamaktadır. Bir başka deyişle Kanun gerekçesinde de belirtildiği üzere kişisel verilerin işlenmesi, verilerin elde edilmesinden itibaren uğradıkları her türlü muameledir (KVKK, t.y.b, s. 9).

Kişisel verilerin işlenmesi kavramı, Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesi ve Mahremiyetinin Sağlanması Hakkında Yönetmelik'te[6] de 6698 sayılı Kanun'a paralel olarak tanımlanmaktadır. Bunun yanında çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde ayrıntılarına değinecek olduğumuz Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan 108 sayılı Sözleşme[7] ve Avrupa Birliği'nin 95/46/AT sayılı Direktifi[8] de kişisel verilerin işlenmesi kavramını benzer şekilde tanımlamaktadır.

Kişisel verilerin işlenmesi kavramının tanımında geçen "tamamen veya kısmen otomatik işleme" faaliyeti 6698 sayılı Kanun'da açıkça tanımlanmamaktadır. Bu faaliyetten anlaşılması gereken, verilerin, işlemcisi olan cihazlar aracılığıyla herhangi bir muameleye maruz bırakılmasıdır. Bu tanımın mefhum-u muhalifinden, bilişim sistemleri kullanılmadan insan eliyle gerçekleştirilen işleme faaliyetlerinin, "kişisel verilerin otomatik olmayan yollarla işlenmesi"ni tanımladığı anlaşılmaktadır (Dülger, 2019b, s. 15). Görüleceği üzere iki işlem arasındaki fark, insan müdahalesi faktörü bakımından ortaya çıkmaktadır.

Kanun, otomatik olmayan işleme yoluyla kaydedilen verilerin, kişisel verilerin korunması kapsamında değerlendirilmesini şarta bağlamaktadır. Buna göre otomatik olmayan yollarla işlenen veriler, ancak bir veri kayıt sistemine dâhil olması durumunda Kanun kapsamında korunmakta; bir veri kayıt sisteminin parçası olmayan veriler, Kanun kapsamı dışında değerlendirilmektedir (KVKK, t.y.c).

Kanun'da yapılan tanımdan yola çıkılarak bireylerin kendi amaçları için bir deftere ya da bilgisayar dosyasına aldığı notların, kişisel verilerin işlenmesi olarak değerlendirilemeyeceği söylenebilir (Başalp, 2004, s. 15-16; Dülger, 2016, s. 112). Kanun'un "İstisnalar" başlıklı 28. maddesi de bu hususu destekler niteliktedir. Buna ek olarak anonim verilere yönelik yapılacak işleme faaliyetleri de verinin ilişkili olduğu kişi ile

---

[6] 4.m/1-(ğ): "kişisel sağlık verilerinin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hale getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi sağlık verileri üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi"

[7] "Otomatik işleme, bir bütün veya parçalar halinde otomatik araçlarla gerçekleştirilmesi halinde aşağıdaki işlemleri içerir; verileri saklama, bu veriler üzerinde mantıksal ve/veya aritmetik işlemlerin gerçekleştirilmesi, verilerin değiştirilmesi, silinmesi, verilerin saklama yerlerinden geri alınarak/kurtarılarak yeniden kullanılması veya yayınlanması."

[8] "Silme veya tahrip etme, engelleme, birleştirme veya sıralama, sağlama ya da dağıtma, iletmeyle açıklama, toplama, kaydetme, organizasyon, depolama, adaptasyon veya değiştirme, kurtarma, danışma gibi otomatik ya da otomatik olmayan araçlarla kişisel veriler üzerinde yapılan herhangi bir faaliyet veya faaliyet dizisi."

arasındaki bağın kopmuş olduğu gerekçesi ile kişisel verilerin işlenmesi kapsamına dâhil edilmeyecektir. Anonim veriler, yine ilgili Kanun'un 28. maddesinde kapsam dışı bırakılmaktadır (Dülger, 2016, s. 113).

4. İlgili Kişi, Veri Sorumlusu, Veri İşleyen

İlgili kişi, 6698 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde, kişisel verileri işleme faaliyetine maruz kalan gerçek kişi ifadeleriyle tanımlanmaktadır. Çalışmamızın önceki bölümlerinde, kişisel verileri koruyan hükümlerin yalnız gerçek kişilere ilişkin kişisel verileri kapsamına dâhil ettiğini, tüzel kişileri kapsam dışında bıraktığını belirtmiştik. Her ne kadar Kanun'un taslak metninde tüzel kişilere ait kişisel veriler de Kanun kapsamında değerlendirilse de daha sonra tüzel kişiler kapsam dışı bırakılmış; Kanun, uluslararası düzenlemelere uyumlu hâle getirilmiştir (Küzeci, 2019, s. 316).

6698 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasının (ı) bendi veri sorumlusu kavramını, kişisel verilerin hangi maksatla ve hangi araçlarla işleneceğinin karar mercii, veri kayıt sisteminin inşası ve işlerliğinin sağlanması hususundan sorumlu olan gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlamaktadır. İlgili kişi, sadece gerçek kişi olabiliyorken; veri sorumlusu, gerçek kişi olabilmesinin yanında kamu hukuku tüzel kişileri ve şirket, dernek veya vakıf gibi özel hukuk tüzel kişilerinden de oluşabilmektedir (Dülger, 2019b, s. 18).

Kişisel verilerin işlenmesi sürecine ilişkin alınacak kararların yetkili mercii olan veri sorumlusunun kim olduğunun belirlenmesi her zaman çok kolay değildir. Doktrin, veri sorumlusunu tayin edebilmek adına birtakım kriterler belirlemiştir. Buna göre; kişisel verilerin işlenme kararı, işlenme gayesi, hangi tür verilerin işleme faaliyetine maruz kalacağı, işlenen verilerin başka kimselere iletilip iletilmeyeceği ve iletilecekse kime ve hangi amaçlarla iletileceği, işlenen verilerin hangi süreler içerisinde elde tutulacağı ve söz konusu süre bitiminde verilerin geleceği gibi birçok önemli noktada karar verme yetkisi, veri sorumlusundadır (KVKK, t.y.d, s. 1). Anlaşılacağı üzere veri sorumlusu, veri işleme faaliyetinin ilk adımından sürecin sonuna kadar her türlü karar verme yetki ve mesuliyetine sahiptir.

Yine 6698 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendine göre veri işleyen, veri sorumlusu tarafından yetkilendirilerek veri sorumlusu adına işleme faaliyetini sürdüren gerçek veya tüzel kişidir. Kişisel verilerin işlenmesi faaliyetine ilişkin her türlü yetkili merci veri sorumlusu iken; veri işleyen, veri sorumlusunun talimatlarını yerine

getiren bağımsız bir gerçek veya tüzel kişidir. Veri işleyen, veri işleme faaliyetinin daha çok teknik bölümleri ile ilgilenmektedir. Veri sorumlusu ile veri işleyen arasında yapılacak sözleşme vasıtasıyla veri sorumlusu, bazı konularda karar verme yetkisini veri işleyene aktarabilmektedir (KVKK, t.y.d, s. 3).

5. Veri Kayıt Sistemi

Veri kayıt sistemi, 6698 sayılı Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde düzenlenmekte ve bireylerin kişisel verilerinin belirli ölçütlere göre sınıflandırılarak işlendiği kayıt sistemi anlamına gelmektedir. Veri kayıt sistemi, bir tür dosyalama sistemi (KVKK, t.y.e, s. 24) olarak da ifade edilebilmektedir. Bu sistem, elektronik veya fiziki ortamda var olabilir (Korkmaz, 2016, s. 97). Verilerin belirli niteliklerine göre sınıflandırılması sonrası düzensiz bir bilgi kümesinden ziyade, aranılan bilgiye kolaylıkla ulaşılabilen kişisel veri dizini ile karşılaşılmaktadır (Dülger, 2019b, s. 16).

Kişisel veriler veri kayıt sistemi içerisinde bireylerin adı, soyadı, cinsiyeti, mesleği bakımından sınıflandırılabileceği gibi; X Köyü sakinleri, Y hastalığına yakalananlar, Z takımının taraftarları olarak da tasnif edilebilmektedir. Bu bağlamda kişisel verilerin otomatik olmayan yollarla belli bir ölçüte tâbi olmaksızın, rastgele bir yerde yazılı olması durumunda, söz konusu kişisel veriler Kanun korumasından mahrum kalacak; aynı veriler, belirli bir ölçüt çatısında bir işleme faaliyetine maruz kalırsa, Kanun kapsamında değerlendirilecektir (KVKK, t.y.e, s. 24).

6. Veri Sorumluları Sicili

Veri sorumluları sicili, 6698 sayılı Kanun'un 16. maddesine ele alınmaktadır. Bu kavram bahsi geçen maddede Kurul denetimine tâbi, aleniyet ilkesine uygun olarak tutulan ve kişisel veri işleme faaliyetinde sorumluluk sahibi olan gerçek ve tüzel kişilerin işleme faaliyeti öncesinde kaydolmak zorunda oldukları bir sicil olarak tanımlanmaktadır. Veri sorumluları sicili söz konusu maddede sayıldığı gibi; veri sorumlusu ve varsa temsilcisinin kimlik ve ikametgâh bilgileri, kişisel veri işleme amacı, veri güvenliğine ilişkin alınan önlemler ve kişisel verilerin hangi süreler içinde muhafaza edileceği gibi bilgiler içermektedir.

İlgili maddenin ikinci fıkrası, veri sorumluları siciline kayıt olma yükümlülüğünün istisnasını düzenlemektedir. Buna göre bu yükümlülükten müstesna tutulan veri

sorumlularını Kurul belirleyebilecektir. Kurulun yapacağı bu belirleme ise kişisel verinin niteliği, niceliği, elde tutulma süresi, veri işleme faaliyetinin kanundan kaynaklanması gibi kıstaslara göre gerçekleştirilmektedir. Veri sorumluları sicilinin oluşturulması, idare edilmesi, denetlenmesi ile sicile yapılacak başvurulara ilişkin usul ve esaslar, Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik'te yer almaktadır. Buna ek olarak 6698 sayılı Kanun'un 28. maddesinde sayılan istisna durumlarında veri sorumluları siciline kayıt zorunluluğu bulunmamaktadır.

7. Veri Güvenliği

Kişisel verilerin korunması hukukunun olmazsa olmaz bir unsuru olan veri güvenliği, kişisel verilerin hukuka uygun olarak işlenmesini, işlenen bu verilere hukuki olmayan yollarla ulaşılmasının önüne geçilmesini ve bu verilerin hukuki bir şekilde muhafazasına yönelik her türlü teknik ve idari önlemin alınmasını ifade etmektedir (KVKK, t.y.f, s. 12). Bir başka deyişle veri işleyen, veri işleme faaliyetini yerine getirirken kişisel verilerin varlığının korunması, verilere yetkisiz kimselerin erişiminin engellenmesi, ilgili kişinin bilgisi olmadan başka kimselerle paylaşılmaması veya ortadan kaldırılmaması gibi hususlara uygun davranmalıdır (Ayözger Özgün, 2019, s. 146). 6698 sayılı Kanun'un 12. maddesi de bu konuya değinmektedir.

Kişisel verilerin korunması ile veri güvenliği birbirlerinden farklı hususlardır. Kişisel verilerin korunması, bireyleri korumayı amaçlarken; veri güvenliği bakımından amaç, verilerin korunmasıdır (Küzeci, 2019, s. 13). Ancak veri güvenliği, kişisel verilerin korunması hususunun bir vasıtası olabilmektedir.

8. Kişisel Verilerin İhlâli

Veri sorumlusu, kişisel verilerin işlenmesi faaliyeti yerine getirilirken 6698 sayılı Kanun'un 12. maddesi ile düzenlenen veri güvenliğine ilişkin bütün teknik ve idari önlemleri almakla yükümlüdür. Bu yükümlülüklere özen gösterilmemesi ve güvenlik ihmallerinin yaşanması halinde kişisel verilerin ihlâli söz konusu olmaktadır (Dülger, 2019b, s. 30).

Kişisel verilerin ihlâli, 6698 sayılı Kanun'da açıkça tanımlanmamaktadır. Bununla birlikte ilgili Kanun'un 12. maddesinin 5. fıkrası hükmünden bu kavramın, kişisel verilerin kanuni olmayan usullerle izni olmayan başka kimselerin eline geçmesi şeklinde tanımlandığı anlaşılmaktadır (Dülger, 2019b, s. 30-31). Buna ek olarak çalışmamızın ilerleyen

bölümlerinde ayrıntılarına değinecek olduğumuz Avrupa Birliği'nce düzenlenen GDPR'a göre de, belirli bir amaç için toplanan ve muhafaza edilen kişisel verilerin bir yanlışlık sonucu veya hukuki olmayan yöntemlerle yok edilmesi, zayi olması, izinsiz şekilde başkalarına iletilmesi gibi bir işleme konu olması durumunda kişisel verilerin ihlâli oluşmaktadır.

9. Unutulma Hakkı

İnsan, doğası gereği merak eden bir varlık olmasına rağmen yine tabiatı dolayısıyla unutmak ihtiyacı da hissetmektedir. Unutmak ve unutulmak, bireylerin hayata devam edebilmelerini sağlamaktadır (Mayer-Schönberger, 2012). İnsan belleği de dijital hafızanın aksine unutmaya yatkındır ve bireyler için unutmak, hatırlamaktan daha kolaydır (Mayer-Schönberger, 2011, s. 92). Mayer-Schönberger (2011)'e göre, unutmak ve unutulmak esas, hatırlamak ve hatırlanmak istisnadır. Günümüzde dijitalleşme ile birlikte unutulmak ile hatırlanmak arasındaki bu ilişki değişmekte; hatırlanmak esas, unutulmak ise istisnai nitelik taşımaya başlamıştır (s. 92).

Bugün bireylere ilişkin her türlü bilgi, bir başka deyişle bireylerin kişisel verileri, herkes tarafından bir "tık"la ve kolayca elde edilebilmektedir. Bireylerin mahremiyet alanları alenileşmekte (Gülener, 2012, s. 220), temel hak ve özgürlükleri tehlike altına girmektedir. Temel hak ve özgürlüklerde meydana gelen tehlikeli durumlar ise bireylerdeki hatırlanmak arzusunu unutulma isteğine dönüştürmektedir (Akkurt, 2016, s. 2606). Son olarak bireylerdeki söz konusu istek, doktrinde "unutulma hakkı" olarak kavramsallaşmakta ve yeni bir hak olarak karşımıza çıkmaktadır.

Unutulma hakkının uzlaşılmış ortak bir tanımı olmamakla birlikte söz konusu kavrama ilişkin doktrinde pek çok farklı tanıma ulaşılmaktadır (Ahi, 2014, s. 98; Gülener, 2012, s. 226; Henkoğlu, 2017, s. 194; Küzeci, 2019, s. 223). Unutulma hakkı, dijital hafızada kayıtlı bir kişiye ilişkin her türlü bilginin, kişinin kendi isteğiyle geri dönülmez şekilde ortadan kaldırılması isteği olarak tanımlanabilmektedir. Bu hak, hayatını özgürce yaşama isteği ve geleceğini serbestçe belirleme düşüncesiyle kişinin kendi kişisel verileri üzerindeki kontrolünü temsil etmektedir. Kişinin geçmişine ait bilgilerin her anlamda kontrolü bu hakkın pozitif yönünü oluştururken; kişinin kendine ait verilerinin başka kişiler tarafından hatırlanmaması isteği ise negatif yönünü oluşturmaktadır (Akgül, 2015, s. 18).

Unutulma hakkı, insanın sadece insan olmasından ötürü sahip olduğu bir insan hakkıdır (Kabadayı, 2021, s. 72). Hukuki niteliği açısından bir insan hakkı olmasının

yanında aynı zamanda bir kişilik hakkıdır. Bireylerin şeref ve haysiyeti, itibarı, mahremiyeti kişilik hakkı kapsamında korunan kişilik değerlerindendir (Akipek vd., 2018, s. 343). Unutulma hakkı, bu kişilik değerleriyle doğrudan ilişkili olması dolayısıyla bir kişilik hakkı olarak nitelendirilebilmektedir.

Unutulma hakkı, pek çok farklı disiplini bünyesinde barındırmakta (Weber, 2011, s. 121) ve iç hukukumuzca kabul edilen birçok hakla ilişkili konumda bulunmaktadır (Mahmutoğlu, 2021, s. 51). Örneğin bu hak, özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması hakkı ile yakından ilgilidir (Yavuz, 2018, s. 58). Nitekim kişisel verilerin korunması hakkı ile özel hayatın gizliliği hakkının özlerini oluşturan düşünce de aynı kaynaktan beslenmektedir. Hâlen pek çok uluslararası mevzuat kişisel verilerin korunması hakkını özel hayatın gizliliği hakkı kapsamında düzenlemektedir (Akgül, 2015, s. 19). Bu bakımdan kişisel verilerin korunması hususunda önemli bir kavram olan unutulma hakkı, esasen özel hayatın gizliliğinin sağlanmasına da yardımcı olmaktadır.

Bireylerin özgür bir yaşam için yaşadıklarını geçmişlerinde bırakıp bir yeni bir sayfa açma isteğiyle kişisel verilerinin dijital hafızadan silinmesini talep hakkı olarak tanımlanan söz konusu hak, tıpkı kişisel verilerin korunması hakkında olduğu gibi, kişinin onurlu bir hayat sürme isteği, kişiliğini serbestçe geliştirme düşüncesi ve kendi kişisel verileri üzerinde hür iradesiyle karar verebilmesi üzerine inşa olmuştur (Akgül, 2015, s. 14; Elmalıca, 2016, s. 1608; Henkoğlu, 2017, s. 197).

Unutulma hakkı, mahiyeti gereği özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunması haklarının ruhundan doğmuş bir hak olsa da (Çırak, 2018, s. 169) bu hakkı, bahsi geçen haklardan ayıran birtakım özellikler bulunmaktadır (Ayrıntılı bilgi için bkz. Yavuz, 2018, s. 59-61). Bu bakımdan unutulma hakkı, dijitalleşmenin de etkisiyle günümüzde bağımsız bir hak alanı olarak görülmeye başlanmıştır (Akgül, 2015, s. 12; Weber, 2011, s. 120; Yavuz, 2018, s. 61). Ancak Kurul, 23 Haziran 2020 tarihli ve 2020/481 sayılı kararında bu görüşün tam tersi bir tutum sergilemiştir. İlgili karar ile Kurul, iç hukukumuzda unutulma hakkına yönelik bir düzenleme olmadığını kabul etmekle birlikte, bünyesinde birçok hak ve özgürlük barındıran unutulma hakkının bir çatı işlevi görmesi sebebiyle mevzuatımızca ayrıca düzenlenmesine gerek olmadığını belirtmektedir. Bahsi geçen hakkın işlerliğinin ise 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun (5651 sayılı Kanun)'un "İçeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi" başlıklı 9. maddesi, Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin 3. fıkrası ile 6698 sayılı Kanun'un "Genel ilkeler" başlıklı 4. maddesi, "Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesi" başlıklı

7. maddesi ve "İlgili kişinin hakları" başlıklı 11. maddesi ve Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik'in "Kişisel verilerin silinmesi" başlıklı 8. maddesi hükümlerince sağlanabileceği gerekçesiyle mevzuatımızca unutulma hakkının bağımsız bir hak olarak düzenlenmesinin gerekmediği değerlendirilmektedir. Ayrıca belirtmek gerekir ki unutulma hakkı bakımından 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesine 31 Temmuz 2020 tarihinde dâhil edilen 10. fıkrası da iç hukukumuzda söz konusu hakkın yerine getirilmesi noktasında önem arz etmektedir (Karacan, 2020, s. 5).

Unutulma hakkı aynı zamanda bazı hak ve özgürlüklerle çatışma hâli içerisindedir (Çırak, 2018, s. 168, 170). Örneğin, söz konusu hak ile ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü arasında mahiyetleri gereği bir çıkar çatışması söz konusudur (Karacan, 2020, s. 11; Sözüer, 2017, s. 66; Weber, 2011, s. 122). Yaşanacak olası menfaat çatışması hallerinde, her olay kendi içinde değerlendirilerek ifade ve basın özgürlüğü ile kamunun bu bilgiye vâkıf olmasındaki menfaati arasında adil bir denge sağlanmalıdır (Elmalıca, 2016, s. 1631; Salihpaşaoğlu & Değirmencioğlu, 2020, s. 372). Unutulma hakkının mutlak bir hak olmadığı (Weber, 2011, s. 125) göz önünde bulundurularak söz konusu denge, içinde bulunulan durumun özelliğine göre ifade özgürlüğü lehine sonuçlanabilmektedir (Karacan, 2020, s. 11). Nitekim 6698 sayılı Kanun'un 28. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi, kişisel verilerin ifade özgürlüğü bağlamında işlenmesi durumunu, Kanun'un uygulanmayacağı istisnai haller arasında saymaktadır (Kaya, t.y.).

Mevzuatımızda henüz unutulma hakkını doğrudan düzenleyen bir hüküm bulunmamaktadır (Akkurt, 2016, s. 2611). Somut uyuşmazlıklara yönelik uygulamada oluşan hukuki boşluk ise yargı kararlarıyla doldurulmaya çalışılmaktadır. Nitekim unutulma hakkı, iç hukukumuzda ilk kez Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 17 Haziran 2015 tarihli E. 2014/4-56 ve K. 2015/1679 sayılı kararı ile karşımıza çıkmaktadır. (Akkurt, 2016, s. 2612). Bahsi geçen kararda unutulma hakkı, üstün nitelikte bir kamu yararı olmadıkça, dijital bellekte yer edinen, bireylerin geçmişte yaşadıkları ve hatırlamak istemedikleri durumların zaman geçtikte unutulması, başka kimseler tarafından öğrenilmemesi düşüncesiyle kişisel verilerin yok edilmesini ve başkalarına aktarılmasının engellenmesini isteme hakkı olarak ifade edilmektedir. Yargıtay, unutulma hakkını dijital platform üzerinden tanımlasa da kararda bu hakkın dijital olmayan platformlarda da söz konusu olabileceğini belirtmektedir. Yargıtay'ın bu kararı unutulma hakkının kapsamını oldukça genişletmesi sebebiyle doktrindeki bazı yazarlarca eleştirilmektedir (Çırak, 2018, s. 167; Elmalıca, 2016, s. 1629).

Benzer şekilde AYM, 3 Mart 2016 tarihli ve 2013/5653 numaralı başvuruya ilişkin kararında; devletin, bireyin hayatının geçmiş dönemine dair şimdiki yaşantısını kötü yönde etkileyeceğini düşündüğü olumsuz durumları diğer bireylerin öğrenmesini önleyerek hayatında yeni bir dönem başlatması konusunda sorumluluğu olduğunu, bilhassa kişisel verilerin korunması hakkının bir gereği olarak kişisel verilerinin silinmesi talebinin bireylerin geçmişlerine dair olumsuz durumların unutulmasına olanak sağladığı belirtilmiştir. AYM ayrıca söz konusu kararında unutulma hakkının Anayasa tarafından doğrudan düzenlenmese de Anayasa'nın 5., 17., ve 20. maddelerinin tabii bir neticesi olduğunu belirtmektedir (Akyüz Bilge, 2019, s. 200; Karacan, 2020, s. 25).

30 Kasım 2012'de Brüksel'de yapılan AB Veri Koruma ve Mahremiyet Konferansı'nda (The European Data Protection and Privacy Conference) Viviane Reding yaptığı konuşmada "Tanrı affeder; ama internet asla! İşte 'unutulma hakkı'nın benim için neden önemli olduğu bu cümlede gizlidir." (Salihpaşaoğlu & Değirmencioğlu, 2020, s. 367) ifadelerini kullanmış ve unutulma hakkını ilk kez terim olarak gündeme getirmiştir. Söz konusu hakkın uluslararası hukukta ilk kez kendine yer edinmesi ise Avrupa Birliği bünyesindeki en yüksek mahkeme olma niteliği taşıyan Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD)'nın (Elmalıca, 2016, s. 1613) 13 Mayıs 2014 tarihli "Google Unutulma Hakkı Kararı" ile olmuştur. Bahsi geçen hak, ilk kez bu kararla hukuki temele kavuşmakta, konu hakkındaki ilk içtihat olması hasebiyle bu karar, sonraki davalara örnek teşkil etmektedir (Elmalıca, 2016, s. 1613; Henkoğlu, 2017, s. 199).

BÖLÜM 3

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HAKKI

Kişisel verilerin korunması hakkının temel amacı, dijitalleşen dünyada işleyişin doğru bir şekilde yürümesi için doğal olarak bilgileri toplanan, saklanan, aktarılan ve işlenen kişinin, kişisel verilerine hukuki olmayan yollarla müdahale edilmesinin önlenmesi ve kişinin kendi kişisel verileri üzerinde karar verme özgürlüğünün teminat altına alınmasıdır (Korkmaz, 2019, s. 70). Bu durum, aynı zamanda demokratik ve özgür bir toplumun gereğidir (Özdemir, 2008, s. 111).

1982 Anayasası'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesine 2010 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile eklenen 3. fıkra, kişisel verilerin korunması hakkı için "Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir." ifadelerini kullanmıştır. Yapılan bu değişiklik öncesinde de Anayasa'nın "Kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme" başlıklı 17. maddesi ve haberleşme özgürlüğünü düzenleyen 22. maddesinin kişisel verilerin korunmasına temel teşkil ettiği değerlendirilse de bu değişiklik ile birlikte kişisel verilerin korunması hakkı anayasal bir hak olarak teminat altına alınmıştır.

1. Tarihsel Gelişimi

Merak, tüm canlıların doğasında var olan değerli duygu ve güdü durumudur (Kapıkıran & Kabasakal, 2013, s. 75). Bizi bilmeye ve anlamaya sevk eden bu duygu, insanlığın varoluşundan bu yana hep içimizdedir (Kına, 2020). Kişiler, merak duygusunun yanında başka birçok sebeple diğer insanlar hakkındaki bilgilerini arttırma gayreti içindedirler. Sebebi ne olursa olsun, kişisel verilerin başkaları tarafından ele geçirilmesine yönelik bu gayret, kişilerin temel hak ve özgürlükleri ile çatışabilmektedir. Bu çatışmanın çözülmesi ve çatışan değerler arasında bir dengenin sağlanması lüzumuyla kişisel verilerin korunması kavramı ortaya çıkmıştır (Korkmaz, 2019, s. 71).

Kişisel verilerin korunması hususuna ilişkin en eski örneklerden biri, M.Ö. 5. yüzyılda ortaya çıkan ve hekime mesleği aracılığıyla sahip olduğu, hastalarıyla ilgili bilgileri saklama yükümlülüğü getiren Hipokrat yeminidir (Küzeci, 2019, s. 101; Şimşek, 2008, s. 6).

Kişisel verilerin korunması hakkı, öncelikle 1960'lı yıllarda konuşulmaya başlanmış (Kuşkonmaz, 2013, s. 33), 1970'li yıllarda ise hukuki düzenlemelere giriş yapmıştır. Teknolojinin hızlı gelişimiyle birlikte artık kişisel verilere herkes tarafından eskisine oranla çok daha kolay ulaşılması, kişisel verilerin korunması ihtiyacı ile ilgili tartışmaların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Kişisel veriler üzerindeki endişelerin artması ile birlikte kişisel verilerin korunması hakkı, bazı ülkeler tarafından ulusal mevzuatlarına dâhil edilmeye başlanmış (Ayrıntılı bilgi için bkz. Korkmaz, 2019, s. 72), uluslararası alanda konu hakkındaki çalışmalar yoğunlaşmıştır.

Kişisel verilerin korunması hakkına ilişkin uluslararası alandaki ilk çalışmalar, 1948'de yayınlanan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve 1950'de imzalanan AİHS ile başlamıştır. Daha sonra 1980 yılında OECD Sözleşmesi kabul edilmiş, ardından 1981 tarihli ve 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi imzalanmıştır. OECD Sözleşmesi'yle kabul edilen temel ilkelerin bağlayıcı niteliği bulunmazken; 108 sayılı Sözleşme, imzacı ülkelere iç hukuklarına aktarma yükümlülüğü getirmiştir (Korkmaz, 2019, s. 74).

Kişisel verilerin korunması adına bu alandaki en önemli girişimlerden biri de Avrupa Birliği'nin 1995 yılında yayınladığı 95/46/AT sayılı Avrupa Birliği Direktifidir (Korkmaz, 2019, s. 74). Bu Direktif ile kabul edilen esasların, Avrupa Birliği'ne üye tüm ülkelerde uygulanmasına karar verilmiştir. Ayrıca söz konusu Direktif, AB veri koruma standartlarına sahip olmayan ülkelere veri naklini yasaklamıştır. Bununla birlikte yine Avrupa Birliği, üye devletlerin ulusal mevzuatlarındaki farklılıkların giderilmesi amacıyla, 2002 yılında 2022/58/AT sayılı Elektronik Haberleşme Sektöründe Özel Alanın Korunması ve Kişisel Bilgilerin İşlenmesi Direktifi'ni onaylamıştır. Kişisel verilerin korunmasına dair uluslararası alandaki gelişmelere çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde değinilecek olup, burada kısaca bilgi vermekle yetinilmiştir.

2. Hukuki Niteliği

Kişisel verilerin korunması hakkı, hakkın doğuşundan bu yana birçok temel hak ve özgürlükle ilişkilendirilmekte ve bu hakkın hangi temel hak çatısı altında korunacağı hususuna yönelik görüş ayrılıkları yaşanmaktadır (Göçmen Uyarer, 2019, s. 23). Burada

cevaplanması gereken soru, kişisel verilerin kaynağında hangi hukuki değer ve menfaatin bulunduğu ve kişisel verilerin korunması ile amaçlanan menfaatin ne olduğu sorusudur.

Kişisel verilerin hukuki niteliğine ilişkin farklı görüşler mevcuttur. Bu görüşlerden ilki olan ve Amerika Birleşik Devletleri'nce benimsenen görüş, "veri" kavramını, üzerinde tasarrufta bulunulabilen bir mal olarak tanımlarken; Kıta Avrupası'nca benimsenen görüş ise kişilerin insan olmaları sebebiyle sahip oldukları doğuştan gelen bir hak olarak ifade etmektedir (Korkmaz, 2019, s. 76; Küzeci, 2019, s. 58).

2.1. Ekonomik Hak Yaklaşımı

Kişisel verileri günümüzde dijital dünyanın yeni bir para birimi olarak değerlendiren bu yaklaşım (Tutar, 2018), kişisel verilerin korunması hakkını mülkiyet hakkı ve fikri mülkiyet hakkı çatısında değerlendirmektedir.

2.1.1. Mülkiyet Hakkı Görüşü

Mülkiyet hakkı görüşü, Amerikan Hukuku temellidir (Başalp, 2004, s. 21). Bu görüşe göre; kişisel veriler kişiliğin uzantısı olmasının yanında kişiliğin bir mahsulüdür. Bu kabulün doğal bir sonucu olarak herkes kendi kişisel verisinin mülkiyetine sahiptir ve mülkiyetindeki bu veriler üzerinde dilediği gibi tasarruf edebilmektedir (Aksoy, 2010, s. 57). Yine bu görüşe göre; kişisel veriler üzerinde mülkiyet hakkına dayalı bir koruma sağlanacak olursa, kişi kendi verileri üzerinde tam bir denetim hakkına sahip olacaktır. Doğal olarak bireyler, kişisel verileri üzerinde serbestçe tasarruf edebilecek, onları satabilecek veya kiralayabileceklerdir (Küzeci, 2019, s. 60).

Günümüzde bilgi demek güç demektir (Aksoy, 2010, s. 57). Kişisel verilerin "yeni çağın petrolü" olduğu bile ileri sürülmektedir (The Economist, May 2017, aktaran Göçmen Uyarer, 2019, s. 24). Bu bağlamda kişisel veriler, serbest piyasa ekonomisinde teşebbüsler tarafından sıkça kullanılan ticari bir değer haline gelmiştir. Mülkiyet hakkı görüşü de bu düşünceyle ortaya atılmıştır.

Mülkiyet hakkı görüşü, pek çok yönden eleştirilmektedir. Bu eleştirilerden ilkine göre kişisel verilerimizi, üzerinde mülkiyet hakkımız olduğu bakış açısıyla satacak olursak, satış sonrası yeni sahibi bizim kişisel verilerimizi dilediği gibi kullanabilecek veya devredebilecektir. Bu durumda bizim kişisel verilerimiz, rızamız olmaksızın üçüncü kişilere devredebilecek ve bu konuda hiçbir şekilde söz hakkımız olmayacaktır (Aksoy, 2010, s. 80).

Kişisel verilerin kişilik hakkının bir parçası olduğunu göz önünde bulunduracak olursak, bu durum bireylerin kişilik hakkının ihlâline yol açacaktır. Görüleceği üzere; mülkiyet hakkı kavramı, kişisel verilerin korunması hakkının ruhuna aykırılık teşkil etmektedir (Korkmaz, 2019, s. 79).

Mülkiyet hakkı görüşüne getirilen bir diğer eleştiri ise; bu görüşün benimsenmesi ile sorumluluk, veri işleyen otoritelerden ziyade bireylere yükleneceğinden, beklenmeyen neticelerin ortaya çıkması söz konusu olabilmektedir. Birey ile veri işleyen kurumlar ve özel sektörün eşit şartları paylaşmaması, bireyin kişisel verileri üzerindeki hâkimiyetinden isteği dışında vazgeçmesine yol açabilmektedir (Korkmaz, 2019, s. 79). Bireyler, veri işleyen otoriteler karşısında dezavantajlı durumdadır (Küzeci, 2019, s. 61; Schwartz, 2004, s. 2082). Bu sebeplerle, mülkiyet hakkı görüşünün kişisel verilerin korunması hususunda müessir bir yöntem olmadığı sonucuna varılmaktadır.

2.1.2. Fikri Mülkiyet Hakkı Görüşü

ABD'de savunulan bir başka görüş ise, fikri mülkiyet hakkı görüşüdür. Bu görüş, kişisel verilerin korunması hakkı ile fikri mülkiyet hakkı arasındaki benzerlikler dolayısıyla kişisel verilerin telif hakkının korunmasına benzer bir anlayışla korunabileceğini savunmaktadır (Küzeci, 2019, s. 62). Söz konusu iki hak, bilgilerin muhafaza edilmesi ve başka kimselere iletilmesinin denetimi amacıyla korunmaktadır (Aksoy, 2010, s. 83; Samuelson, 2000, s. 1134). Her iki hakta da kişinin üzerinde tasarruf edebileceği kendine ait bir bilgi mevzu bahistir. Fikri mülkiyet hakkının konusunu telif hakkı alınmış bir çalışma oluştururken, kişisel verilerin korunması hakkının konusu kişiye ait bir veridir (Küzeci, 2019, s. 62).

Bu görüşe göre; kişinin kendi kişisel verileri üzerindeki hakları ile fikri mülkiyet alanındaki eser sahibinin kendi eseri üzerindeki hakları arasında bir benzeşim vardır (Aksoy, 2010, s. 83). Örnek verecek olursak, fikri mülkiyet hakkında eser sahibi eserinin yayınlanma vaktine ve usulüne kendi karar verirken, kişisel verilerin korunması hususunda kişisel veri sahibi de verilerinin hangi koşullarda, kimlere aktarılabileceğini belirleme özgürlüğüne sahiptir (Korkmaz, 2019, s. 80).

Fikri mülkiyet hakkı görüşü, genel olarak fikri mülkiyet hakkı ile kişisel verilerin korunması hakkı arasında tabiatları gereği oluşan farkları göz ardı etmesi sebebiyle eleştirilmektedir (Aksoy, 2010, s. 91). Fikri mülkiyet hakkı, bireyin çabası ile ortaya çıkan eserleri koruma altına alırken kişisel veriler, bireyin mevcudiyetinin doğal sonucudur

(Korkmaz, 2019, s. 80). Bunun yanında fikri mülkiyet hakkında eser sahibi eseri üzerindeki haklarını satabilir, kiralayabilir; kısacası maddi kazanç sağlayabilir. Kişisel verilerin korunması hususunda, mülkiyet hakkı görüşüne getirilen eleştirilerde belirtildiği gibi, kişisel veriler üzerinde maddi bir kazanç sağlama amacı yoktur (Göçmen Uyarer, 2019, s. 29). Bu görüşe getirilen bir başka eleştiri ise, söz konusu bu iki hakkın sonuçlarına yöneliktir. Fikri mülkiyet hakkının ihlâli durumunda çoğunlukla bireyler emeklerinin maddi bedelini alamazken; kişisel verilerin korunması hakkının ihlâli, bireyler için daha ağır sonuçlara sebep olabilmektedir (Aksoy, 2010, s. 92).

Bütün bunlara ek olarak, mülkiyet hakkı görüşüne yönelik yapılan eleştiriler, bu görüş için de söz konusu olmaktadır. Kişisel verilerin fikri mülkiyet hakkı kapsamında korunması durumunda bireye mahsus pek çok hak korumasız kalabilecektir (Korkmaz, 2019, s. 80). Bu sebeple söz konusu bu iki hakkın aynı şartlarda korunması düşüncesi, gerçekçilikten uzaktır.

2.2. İnsan Hakları Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması

Mülkiyet hakkı ve fikri mülkiyet hakkı görüşleri ile kişisel verilerin korunması hakkının özü genel olarak örtüşmemektedir. Kişisel verilerin, aynı zamanda ekonomik bir değer taşıdığını yadsımamakla birlikte (Küzeci, 2019, s. 64), verilerin metalaştırılmasının önünü açan yaklaşımlarla korunmaya çalışılması mümkün olmamaktadır (Aksoy, 2010, s. 95; Korkmaz, 2019, s. 81).

Kıta Avrupası hukuku ve özellikle Avrupa düzenlemeleri, kişisel verilerin korunmasının temel bir insan hakkı olduğu konusunda yoğunlaşmaktadır (Küzeci, 2019, s. 65). Birleşmiş Milletler Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi (17. madde) ve AİHS (8. madde) başta olmak üzere birçok uluslararası düzenleme, kişisel verilerin korunması hakkının dâhil edildiği özel hayatın gizliliği hakkını temel bir insan hakkı olarak kabul etmektedir. Ayrıca Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı ve pek çok ülkenin mevzuatı da kişisel verilerin korunması hakkını bağımsız bir hak alanı olarak düzenlemektedir (Küzeci, 2019, s. 65).

İnsan hakları, insanın insan olması hasebiyle doğuştan sahip olduğu dokunulmaz, devredilmez haklardır. İnsan hakları, bütün ulusal ve uluslararası düzenlemelerde kabul gören olmazsa olmaz bir öneme sahiptir. Söz konusu haklar, üç kuşak hak alanından oluşmaktadır. Bunlar birinci kuşak haklar, kişi hak ve özgürlükleri ve siyasal haklar; ikinci kuşak haklar, sosyal, ekonomik hak ve özgürlükler ve üçüncü kuşak haklar, dayanışma haklarıdır (Kaboğlu, 2002, s. 41). Kişi hak ve özgürlükleri, kişiyi devlete ve diğer kişilere

karşı koruyan hakları ifade eden negatif statü haklarındandır. Sosyal ve ekonomik haklar ise pozitif statü hakları olarak da nitelendirebileceğimiz devletten pozitif bir muamele, bakım ve yardım talep etme hakkıdır. Bu bağlamda devlet, bireylere sadece özgürlükler tanımakla kalmayıp insan onuruna yaraşır bir hayat sunmakla mükelleftir. Kişisel verilerin korunması hakkı da negatif statü hakları arasında kabul edilen temel bir insan hakkıdır. Danıştay 10. Dairesinin 26.05.2015 tarihli ve E. 2011/7001 ve K. 2015/2573 sayılı kararında (Dülger, 2019b, s. 76), kişisel verilerin korunması kavramının insan hakları alanında yaşanan güncel gelişmelere paralel bir değişim gösterdiğinin altı çizilmiştir.

Esasen kişisel verilerin korunması, yalnızca verilerin değil, verilerin korunması vasıtasıyla bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin teminat altına alınmasını hedeflemektedir (Akgül, 2016, s. 104). Aksi takdirde bireylerin değil, yalnızca verilerin güvenliği söz konusu olacak, kişisel verilerin korunması hakkı mahiyetini kaybedecektir. Veri güvenliği, kişisel verilerin korunması hususunda dolaylı amaçtır (Küzeci, 2019, s. 13).

İnsan hakkı görüşü ile kişisel verilerin korunması hakkının insan hakları bağlamında insan onuru, kişilik hakkı, bilgilerin geleceğini belirleme hakkı ve özel hayatın gizliliği haklarıyla yakından ilgili bir insan hakkı olduğu ileri sürülmektedir (Şimşek, 2008, s. 111). Kişisel verilerin korunması hakkı ile diğer hak ve özgürlüklerin ilişkisi çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde inceleneceğinden bu başlık altında kısaca değinilmekle yetinilmiştir.

3. Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler

Çalışmamızın bu başlığı altında kişisel verilerin korunması hakkını yön veren ulusal ve uluslararası düzenlemeler incelenecektir.

3.1. Ulusal Mevzuat

Bugünün teknolojisinde kişisel verilerimiz her geçen gün daha önemli hâle gelmektedir. Dijitalleşen dünya, kişisel verilerin varlığına duyulan ihtiyacı artırmakta, günlük hayatımızda attığımız neredeyse her adımda kişisel verilerimizin işlenmesi söz konusu olmaktadır. Diğer taraftan kişisel verilerimizin herhangi bir sınırlama veya denetime tâbi olmaksızın işlenebilir durumda olması, kişilerin özel hayatın gizliliği hakkı başta olmak üzere birçok temel hak ve özgürlüğünü zedelemektedir (Korkmaz, 2019, s. 303). Bireylerin kişiliklerini özgürce geliştirmeleri ancak özel hayatın gizliliğinin sağlandığı sağlıklı bir toplumla mümkündür. Sağlıklı bir toplum ise kişisel verilere duyulan ihtiyaç ile bireylerin

özel hayatlarının muhafazası arasındaki ince çizginin belirlenmesi ile sağlanabilmektedir (Korkmaz, 2019, s. 303).

Kişisel verilerimize verilen değerin artması ve bu alandaki belirsizliklerin giderilmesi amacıyla ülkemiz de ulusal mevzuatımızda birtakım düzenlemeler yapma ihtiyacı duymuştur. Bu amaçla 1982 Anayasası'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesine 2010 değişikliğiyle birlikte bir fıkra eklenmiş, eklenen bu fıkra ile kişisel verilerin korunması hakkı Anayasa tarafından koruma altına alınmıştır. Ardından söz konusu alandaki en önemli adım olan 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bununla birlikte mevzuatımızda pek çok kanunda kişisel verilerin korunması hakkında birçok düzenlemeye rastlamaktayız. Çalışmamızın bu başlığı altında, mevzuatımızdaki kişisel verileri koruma misyonu taşıyan düzenlemeler incelenecektir.

3.1.1. 1982 Anayasası

Teknoloji hızla gelişirken ülkeler ve hatta kıtalar arasındaki bilgi alışverişinin had safhaya çıkması, kişisel verilerin korunması ihtiyacını ortaya çıkarmış; bu alandaki çalışmalara hız kazandırmıştır (Dülger, 2019b, s. 69). Kişisel verilerin korunması ilk olarak, teknolojinin daha erken dönemde geliştiği, daha güçlü bir hukuk altyapısına sahip olan Avrupa ülkelerinde masaya yatırılmış ve bir "hak" olarak mevzuatlara dâhil edilmiştir. Avrupa ülkelerinde, sayılan bu sebepler dolayısıyla kişisel veriler üzerindeki tehditlerin her geçen gün artması ve farklılaşması kişisel verilerin korunmasının artık bir ihtiyaç, tabir-i caizse bir zorunluluk hâline dönüştüğünü göstermiştir (Dülger, 2019b, s. 69). Avrupa ülkelerinde başlayan bu rüzgâr Türkiye'yi de etkisi altına almış, konu üzerine çalışılmaya başlanmıştır.

Ülkemiz, Avrupa Konseyi tarafından düzenlenen 108 sayılı Sözleşme'yi ilk imzalayan devletlerden biri olmasına karşın Sözleşme'nin tarafımızca onaylanması zaman almıştır (Dülger, 2019b, s. 69). Daha sonra küreselleşen dünyada kişisel verilerin gitgide artan bir değere sahip olması, kolayca ihlâl edilebilmeleri ve 108 sayılı Sözleşme'nin onaylanmamış olmasının Avrupa Birliği'ne karşı bir sorun teşkil etmesi (Göçmen Uyarer, 2019, s. 94), söz konusu hususun mevzuatımızca düzenlenmesini zorunlu hale getirmiştir.

Kişisel verilerin korunması hakkı, Anayasa'ya 2010 değişikliğiyle birlikte eklenen fıkra öncesi mevzuatımızda açıkça düzenlenmemekteydi. Ancak genel kabul gören anlayışa göre, kişisel verilerimiz bu değişiklikten önce de Anayasa'da ve diğer başka kanunlarda öngörülen bazı hükümlerce koruma altındaydı (Korkmaz, 2019, s. 304). Örneğin, kişisel

verilerin korunması, insan onuru ve genel kişilik hakkı ile ilişkilendirilmekte ve bu temel haklar kapsamında korunmaktaydı (Şimşek, 2008, s. 128). Ayrıca AYM de bu fıkra öncesi verdiği kararlarda söz konusu hakkın özel hayatın gizliliği ile yakın ilişkisinin altını çizmekte, bahsi geçen hakkı bu kapsamda değerlendirmekteydi.[9]

Günümüz dünyasının hızla dijitalleşmesi ile birlikte var olan hükümler kişisel verilerin korunması adına bugünün ihtiyacını karşılayamamış, konu hakkında yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur. 1982 Anayasası'nın "Kişinin hak ve ödevleri" başlıklı 2. kısmının 20. maddesi "özel hayatın gizliliği" hakkını düzenlemiştir. Bahsi geçen ihtiyaca cevap vermek adına, 2010 yılında 5982 sayılı Kanun ile Anayasa'nın 20. maddesine kişisel verilerin korunmasına yönelik bir fıkra eklenmiştir. Buna göre, "Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir."

Anayasa'ya yeni eklenen bu düzenlemenin gerekçesine göre; kişisel veriler, Anayasa'da yer alan bu hakkın korunmasına yönelik dolaylı hükümler aracılığıyla korunsa bile bu koruma yetersiz kalmaktaydı. Söz konusu düzenleme ile her bireyin, kendi kişisel verilerinin korunmasını isteme hakkı, temel hak ve özgürlükler kapsamında anayasal bir hak olarak güvence altına alınmıştır. Bu bağlamda kişisel verilerin korunması hakkı genel anlamda düzenlenmekte, gerekçede bu hakkın korunmasına yönelik esas ve usullerin yapılacak olan kanunla düzenleneceği belirtilmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 20. Madde Gerekçesi, 2017).

Temel hak ve özgürlüklerin, normlar hiyerarşisindeki en üstün hukuki norm olan Anayasa tarafından korunması, söz konusu haklar bakımından en korunaklı pozisyondur. İhlâlleri durumunda bireylerin telâfisi zor sonuçlara maruz kalmasına sebep olan temel hak ve özgürlüklerin, bu bakımdan Anayasa ile korunmaları bir zorunluluktur (Dülger, 2019b, s. 70). Kişisel verilerin korunması hakkının anayasal koruma altına alınması, bu hakkın önemini gözler önüne sermektedir.

[9] AYM. E. 2015/32, K. 2015/102, K.T. 12.11.2015

3.1.2. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

Kişisel veriler, günlük hayatın hemen hemen her anında kullanılmaya ihtiyaç duyulan bilgilerdir. Kişisel verilerin bireylerin günlük faaliyetlerini kolaylaştırması bir yönüyle de verilerinin kötüye kullanılma riskini doğurmaktadır. Bireylerin kendi kontrolleri dışında verilerinin toplanması, işlenmesi ve kullanılması söz konusu olabilmektedir. İşte kişisel verilerin maruz kaldığı bu olumsuz durumlar ise Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve Anayasa kapsamında güvence altına alınan öncelikle kişisel verilerin korunması hakkı olmak üzere pek çok temel hak ve özgürlüğün ihlâl edilmesine sebep olmaktadır (Dülger, 2019b, s. 71).

Burada üzerinde durulması gereken temel mesele, kişisel verilerin toplanması ve kaydedilmesi lüzumu ile bireyin kişisel verilerinin korunması hakkı arasındaki çatışmanın nasıl çözüleceğidir. Kişisel verilerin korunması hususunda yasal bir düzenleme yapılması ihtiyacı bu noktada doğmaktadır. Yapılan yasal düzenleme ile bu iki çıkar arasında makul dengenin sağlanması amaçlanmaktadır (Dülger, 2019b, s. 72).

İç hukukumuzda söz konusu alana ilişkin yasal bir düzenleme yapılması uzun süredir gündemde olmasına rağmen, konu hakkında kapsamlı bir kanun hazırlanması zaman almıştır (Ayrıntılı bilgi için bkz. Korkmaz, 2019, s. 317-318). Nitekim Avrupa Konseyinin 108 sayılı Sözleşmesi, ülkemizce 28 Ocak 1981 tarihinde imzalanmış olmasına rağmen ancak 18 Şubat 2016 tarihinde 6669 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun'un Resmi Gazete'de yayımlanmasıyla iç hukukumuza dâhil olmuştur (Korkmaz, 2019, s. 75). 108 sayılı Sözleşme ile taraf ülkeler, kişisel verilerin korunması hususunda yasal bir düzenleme yapma yükümlüğü altına girmektedir. Ülkemizin söz konusu Sözleşme'yi yürürlüğe koyması ile artık konu hakkında bir kanun yapılması zorunluluk teşkil etmiştir (Göçmen Uyarer, 2019, s. 96).

Kişisel verilerin korunması alanında atılan ilk ve en büyük adım olan 6698 sayılı Kanun, 7 Nisan 2016 tarihinde 29677 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu Kanun'un gerekçesinde belirtildiği üzere insan haklarına verilen önemin artmasına bağlı olarak kişisel verilerin korunması bilincinin gelişmesi, mevzuatımızda kişisel verilerin korunması alanına ilişkin kapsayıcı bir kanun ve aktif bir denetim mekanizması bulunmayışı, bu eksikliğin Avrupa Birliği müzakereleri aşamasında bir sorun teşkil etmesi ve ülkemizin taraf olduğu kişisel verilerin korunmasına ilişkin

uluslararası düzenlemelerin iç hukukta bir altyapısının oluşturulmak istenmesi söz konusu Kanun'u gerekli kılmıştır.

Kişisel verilerin korunması hakkının bağımsız bir özel kanunla düzenlenmiş olması, söz konusu korumanın usul ve esaslarının belirlenmesi bakımından oldukça önemlidir. Bahsi geçen Kanun ile bilhassa bu hakkın sınırlılıkları ve bu alanın denetimine dair belirsizlik giderilmiştir (Dülger, 2019b, s. 73).

6698 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi sonrası, işlerliğinin sağlanması amacıyla "Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik", "Kişisel Verileri Koruma Kurulu Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik", "Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik", "Kişisel Verileri Koruma Kurumu Teşkilat Yönetmeliği" gibi birçok yönetmelik çıkarılmıştır (Ayrıntılı bilgi için Korkmaz, 2019, s. 332-337).

Kişisel veri işleme faaliyeti tarihi süreçte çok kolaylaşmıştır. Teknolojinin her zaman hukukun önünde ilerlediği göz önünde bulundurulduğunda teknoloji geliştikçe hukukun da güncellenmesi gerekmektedir. Nitekim Türkiye Cumhuriyeti Strateji ve Bütçe Geliştirme Başkanlığının 2019-2023 yıllarını kapsayan On Birinci Kalkınma Planı'nda 6698 sayılı Kanun'un Avrupa Birliği'nin güncel düzenlemesi olan GDPR uyarınca güncellenmesi gerektiği belirtilmiştir (2019, s. 110). Bu bakımdan 6698 sayılı Kanun'da bir güncelleme yapılmasının yakın zamanda gündeme gelmesi beklenmektedir.

3.1.3. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu

5237 sayılı TCK öncesinde 765 sayılı TCK, kişisel verilerin korunması hususunda bir hüküm içermemekteydi (Korkmaz, 2019, s. 376) ve kişisel verilerin ihlâli, özel hayatın gizliliği ve haberleşme özgürlüğü kapsamında değerlendirilmekteydi (Göçmen Uyarer, 2019, s. 98). 765 sayılı TCK'nin kişisel verilerin korunmasına yönelik bağımsız suç tiplerine yer vermemiş olması, kanun uygulamasında yargı makamlarına büyük zorluk yaratmakta, var olan boşluk içtihatlar yardımıyla doldurulmaktaydı (Göçmen Uyarer, 2019, s. 99). Şüphesiz ki söz konusu Kanun kişisel verilerin korunması hususundaki ihtiyacı karşılamaktan oldukça uzaktı.

Kişisel verilerin korunması alanına ilişkin ceza hukuku bağlamında ilk düzenlemeler, 5237 sayılı TCK ile yapılmıştır. İşbu Kanun ilk kez kişisel verilerin korunmasına yönelik bağımsız suç tipleri hükmetmiş, bu suç tiplerini bağımsız bir maddede düzenlemiştir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin suç tipleri, 5237 sayılı TCK'nin "Özel Hayata ve Hayatın Gizli

Alanına Karşı Suçlar" başlıklı 9. bölümünde düzenlenmektedir. Konuya ilişkin 5237 sayılı TCK'deki suç tipleri; "Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak kaydedilmesi" (135. madde), "Verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme" (136. madde), "Verileri yok etmeme" (137. madde) olarak sayılabilmektedir.

5237 sayılı TCK'de, kişisel veriler direkt korunmasa da bu konuyla dolaylı olarak ilişkili olan suç tipleri düzenlenmektedir. Örnek verecek olursak, "Haberleşmenin gizliliğini ihlal" (132. madde), "Kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması" (133. madde), "Özel hayatın gizliliğini ihlâl suçu " (134. madde), "Ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması" (239. madde) kişisel verilerin korunması ile ilişkilidir (Göçmen Uyarer, 2019, s. 99).

3.1.4. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu

Kişisel veriler, bireylerin hukuk tarafından korunması gereken kişisel değerlerinden biridir. Kişilik hakkının konusunu oluşturan değerler, kişisel veri olarak nitelendirilebilmektedir. Bu anlamda kişisel veriler kişilik hakkının bir parçası olarak değerlendirilmekte (Küzeci, 2019, s. 382) ve bu sebeple TMK'nin kişilik haklarını koruyan hükümlerince korunması belirli ölçüde mümkün görülmektedir (Korkmaz, 2019, s. 351).

TMK'nin 23. maddesi, kişinin hukuki işlemleri dolayısıyla maruz kaldığı saldırılara karşı korunmasını; 24. maddesi, hukuka aykırı fiil ile oluşan saldırılara karşı korunmasını ve 25. maddesi kişilik haklarının ihlâl edilmesi durumunda kişinin başvurabileceği hukuki yolları düzenlemektedir.

Medeni Kanun'daki bu hükümlerin aynı zamanda kişisel verileri de koruması doktrinde genel olarak kabul görürken (Başalp, 2008, s. 101), söz konusu hakkın mahiyeti de göz önünde bulundurulduğunda bu korumanın yetersiz kalacağı görülmektedir. Nitekim Medeni Kanun'daki hükümler çoğunlukla kişilik değerlerinin saldırıya uğramasından sonraki süreci yönetir. Ancak kişisel verilerin korunması alanındaki temel ilkeler, genellikle önleyici işlev görmektedir (Küzeci, 2019, s. 382). Bu sebeple kişisel verilerin yalnızca Medeni Kanun hükümlerince muhafaza altına alınması, bu alanın yeterince korunamayacağı anlamına gelebilmektedir. Bu bakımdan, söz konusu alanın bağımsız bir kanunla düzenlenmesi isabetlidir.

3.1.5. Diğer Kanuni Düzenlemeler

Yukarıda incelediklerimizin dışında pek çok kanunda kişisel verilerin korunması hususuna hizmet eden hükümlere rastlamak mümkündür. Ancak çalışmamızın konusu ile ilgili olmaması sebebiyle kısaca değinilmekle yetinilecektir.

Ceza Muhakemesi Kanunu, İş Kanunu, Vergi Usul Kanunu, Nüfus Hizmetleri Kanunu, Bilgi Edinme Kanunu, Elektronik Haberleşme Kanunu, İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun ve Telekomünikasyon Sektöründe Kişisel Bilgilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunması Hakkında Yönetmelik gibi birçok düzenlemede kişisel verilerin izlerine rastlamaktayız (Ayrıntılı bilgi için Korkmaz, 2019, s. 353-375).

3.2. Uluslararası Mevzuat

Kişisel verilerin korunması, uluslararası hukuk bakımından yeni bir kavram değildir. Uluslararası düzenlemelere bakıldığında söz konusu husus hakkında birçok hukuki düzenlemeye rastlanmaktadır. Birleşmiş Milletler ve OECD öncülüğünde başlayan kişisel verilerin korunması çalışmalarına Avrupa Birliği de katkı sağlamaktadır. Uluslararası kuruluşların yanında bir yargı organı olarak AİHM de verdiği kararlar ile kişisel verilerin korunması hakkında yapılacak çalışmalara yol göstermektedir (Özdemir, 2009, s. 17).

Teknolojik imkânların gelişmesi günlük hayatta bireylere daha fazla avantaj sunarken; bir yandan da dezavantajlı bir durum yaratmaktadır. Bu açıdan globalleşen dünyada kişisel verilerin korunması, her geçen gün daha çok önem kazanmaktadır. Bu başlık altında kişisel verilerin gündem olmaya başlamasından bugüne kadar bu hususa yön veren önemli hukuki düzenlemeler incelenecektir.

3.2.1. OECD

Hızla gelişen teknoloji ile birlikte verilerimizin, ülke hatta kıta sınırlarını aşarak saniyeler içerisinde iletiminin sağlanması karşısında bu alanda birtakım düzenlemeler yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Uluslararası alanda kişisel verilerin korunması hususundaki ilk girişimlerin OECD tarafından ortaya atıldığı ifade edilmektedir (Korkmaz, 2019, s. 155). Bu amaçla OECD, 1980 yılında "Özel Yaşamın Gizliliğinin ve Sınır Ötesi Kişisel Veri Dolaşımının Korunmasına İlişkin Rehber İlkeler"i (Rehber İlkeler) kabul etmiş,

kişisel verilerin korunmasına ilişkin ilk adım Rehber İlkeler ile atılmıştır (Dülger, 2019b, s. 50; Bük, 2018, s. 65).

Kişisel verilerin korunması alanında en temel ilkeleri bünyesinde barındıran Rehber İlkeler, hukuki olarak tavsiye kararı niteliği taşımakta olup günümüzde söz konusu ilkelerin üye ülkeler üzerinde herhangi bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır (Develioğlu, 2017, s. 7). Buna rağmen üye ülkeler vatandaşlarının söz konusu alandaki tüm özgürlüklerini korumak amacıyla hareket etmekte, Rehber İlkeler'i iç hukuklarına aktarmak noktasında ciddi çalışmalar sarf etmektedirler (Korkmaz, 2019, s. 157; Şimşek, 2008, s. 13). Mevzuatımızda da 6698 sayılı Kanun'un gerekçesi incelendiğinde bahsi geçen Rehber İlkeler'in göz önünde bulundurulduğu ve Kanun'un söz konusu ilkeler dikkate alınarak hazırlandığı görülmektedir (Dülger, 2019b, s. 51).

Rehber İlkeler, toplam sekiz ana prensip etrafında şekillenmektedir. Bu ilkeler; (1) veri toplamanın sınırlı olması, (2) veri kalitesi, (3) amacın belirli olması gerekliliği, (4) kullanımın sınırlandırılması, (5) veri güvenliği, (6) açıklık, (7) bireyin katılımı ve (8) hesap verebilirlik olarak sıralanabilmektedir.

Teknolojinin gelişimi, kişisel veriler üzerinde daha önce tasavvur edilemeyen tehlikeleri beraberinde getirmektedir (Develioğlu, 2017, s. 7). OECD'nin Rehber İlkeleri, teknolojinin söz konusu ilkelerin hazırlandığı döneme nazaran daha gelişmiş olması ve internetin bireylerin hayatında vazgeçilmez bir unsur haline gelmesi sebebiyle 2013 yılında yapılan güncellemelere rağmen günümüzde işlevsiz kalmaktadır (Dülger, 2019a, s. 74).

3.2.2. Birleşmiş Milletler

Birleşmiş Milletler (BM), İkinci Dünya Savaşı sonrası 1945 yılında savaşın yarattığı ağır tahribatın izlerinin silinmesine katkı sağlamak amacıyla Birleşmiş Milletler Şartı ile kurulmuş uluslararası bir teşkilattır. BM de kuruluşundan bu yana kişisel verilerin korunması hususunda çalışmalar gerçekleştirmektedir.

3.2.2.1. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

BM'nin insan hakları hususunda en mühim uluslararası belgelerinden biri olan ve 10 Aralık 1948 tarihinde kabul edilen "İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi", kişisel verilerin korunmasına ilişkin bağımsız bir hak alanı düzenlememiştir. Bu durumun kişisel verileri savunmasız bırakacağı akıllara gelse de söz konusu Bildirge, kişisel verilerin korunması

hakkını özel hayatın gizliliği çatısında değerlendirmiş ve koruma altına almıştır. Nitekim Bildirge'nin 12. maddesi, özel hayatın gizliliği hakkını düzenlemiştir. Buna göre, "Hiç kimse, özel yaşamına, ailesine, konutuna ya da haberleşmesine yönelik keyfi müdahalelere ya da onur ve şöhretine yönelik saldırılara maruz bırakılmayacaktır. Herkesin, bu tür müdahale ya da saldırılara karşı yasa ile korunma hakkı vardır."

3.2.2.2. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme

1976 yılında kabul edilen "BM Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme"nin 17. maddesi[10], özel hayat ve mahremiyet hakkını İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ne benzer şekilde ifade etmekte ve kişisel verilerin korunması hakkını bu kapsamda korumaktadır. Danıştayın da bahsi geçen Sözleşme'nin ilgili maddesini dayanak gösterdiği kararları bulunmaktadır.[11] Görüldüğü üzere; BM'nin bu alandaki çalışmaları, ülkemizdeki yargı kararlarına da ışık tutmaktadır.

3.2.2.3. Bilgisayarla İşlenen Kişisel Veri Dosyaları Hakkında Rehber İlkeler

BM'nin kişisel verilerin korunması alanındaki bir diğer çalışması ise 14 Aralık 1990 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca kabul edilen "Bilgisayarla İşlenen Kişisel Veri Dosyaları Hakkında Rehber İlkeler"dir. Kişisel verilerin korunması hakkı, bu düzenlemeye kadar özel hayatın gizliliği hakkı çatısı altında ele alınmışken; söz konusu Rehber İlkeler ile ilk kez bahsi geçen haktan bağımsız olarak düzenlenmiştir (Dülger, 2019b, s. 53).

İlgili Rehber İlkeler; meşruluk ve dürüstlük ilkesi, doğruluk ilkesi, amacın belirliliği ilkesi, ilgili kişinin erişimi ilkesi, ayrımcılık yasağı ilkesi, güvenlik ilkesi, denetim ve yaptırım ilkesi ve sınır ötesi veri akışı ilkesi olarak sıralanmaktadır. Söz konusu ilkeler, BM üyesi devletler için asgari koruma standartları oluşturmak amacı taşımaktadır (Dülger, 2019b, s. 76) Ayrıca bu ilkeler tavsiye niteliğinde olup ilkelerin BM üyesi ülkeler için bağlayıcılığı bulunmamaktadır (Özdemir, 2009, s. 19).

[10] "Hiç kimsenin özel ve aile yaşamına, konutuna veya haberleşmesine keyfi veya hukuka aykırı olarak müdahale edilemez; onuru veya itibarı hukuka aykırı saldırılara maruz bırakılamaz. Herkes bu tür saldırılara veya müdahalelere karşı hukuk tarafından korunma hakkına sahiptir."

[11] DİDDK. E. 2021/1733, K. 2022/286, K.T. 03.02.2022; E. 2020/1038, K. 2021/735, K.T. 08.04.2022

3.2.3. Avrupa Konseyi

1949 yılında İkinci Dünya Savaşı sonrası daimi barışı temin etmek amacıyla kurulan Avrupa Konseyi, kişisel verilerin korunması hususunda en kapsamlı (Dülger, 2019b, s. 54) ve kayda değer çalışmaların yürütüldüğü uluslararası kuruluşlardan biridir. Bu başlık altında Avrupa Konseyi'nin kişisel verilerin korunması alanında yaptığı düzenlemeler incelenecektir.

3.2.3.1. 108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi

Kişisel verilerin her geçen gün değerlenmesi ile kişisel verilerin korunması hakkının artık temel bir insan hakkı olarak görülmesi Avrupa Konseyini bu alanda çalışmalar yapmaya yöneltmiştir. Bu bağlamda Konsey, ilk olarak 108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi'ni hazırlamıştır.

108 sayılı Sözleşme, kişisel verilerin korunması hususundaki ilk bağlayıcı uluslararası sözleşme olma niteliği taşıması bakımından büyük önem taşımaktadır (Dülger, 2019b, s. 54; Küzeci, 2019, s. 126; Özdemir, 2009, s, 21). Söz konusu Sözleşme, kişisel verilerin korunması hususunda kendisinden sonra hazırlanacak hukuki düzenlemelere de yol göstermekte, bir referans noktası oluşturmaktadır (Göçmen Uyarer, 2019, s. 48).

28 Ocak 1981 tarihinde imzaya açılan Sözleşme, 1 Ekim 1985 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Ayözger Özgün, 2019, s. 73). Türkiye ise bahsi geçen Sözleşme'yi 28 Ocak 1981 tarihinde imzalamış ancak Sözleşme'nin ülkemizde yürürlüğe girmesi zaman almıştır. Sözleşme'nin bağlayıcı nitelik taşıması ise 18 Şubat 2016 tarih ve 29628 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan bir uygun bulma kanunu ile mümkün olmuştur (Dülger, 2019b, s. 54). 108 sayılı Sözleşme, Türk mevzuatı adına da oldukça önemlidir. 6698 sayılı Kanun'un gerekçesi, söz konusu sözleşmeye atıfta bulunmakta, Türkiye'nin söz konusu Sözleşme'yi imzaladığını önemle belirtmektedir.

Sözleşmenin amacı, herhangi bir ayrıma tâbi tutulmaksızın Sözleşme'ye taraf ülkelerde yaşayan bütün gerçek kişilerin bilhassa kendilerine ait kişisel verilerin otomatik olarak işlenmesi durumunda özel hayatın gizliliği başta olmak üzere temel hak ve özgürlüklerini korumaktır. Söz konusu Sözleşme ile kişisel verilerin korunması hakkı, özel hayatın gizliliği hakkından bağımsız bir hak alanı olarak görülmekte ve Sözleşme'ye taraf

ülkelere bu konuya yönelik düzenleme yapma zorunluluğu getirmektedir (Dülger, 2019b, s. 55).

108 sayılı Sözleşme, kişisel verilerin işlenmesi faaliyetine yönelik temel ilkeleri de bünyesinde barındırmaktadır. Buna göre işlenecek kişisel veriler; hukuka uygun olarak toplanmalı, belirli ve hukuka uygun bir amaç için kaydedilmeli, belirlenen bu amaç dışında farklı bir amaca yönelik kullanılmamalı, belirlenen amaç ile orantılı olarak elde edilmeli, gerektiği hallerde güncellenerek doğruluğu korunmalı, işlenme amacı için gerekenden uzun süre muhafaza edilmemelidir. Bunun yanı sıra Sözleşme gereğince ülkelerin ulusal mevzuatlarında uygun bir teminat sağlanmadığı sürece, kişinin ırkî kökeni, siyasal düşünceleri, dini veya diğer inançları ve kişilerin sağlık veya cinsel hayatıyla ilgili verilerin otomatik olarak işlenemeyeceği açıkça düzenlenmiştir. Ayrıca veri güvenliği ve ilgili kişinin kişisel verilerinin akıbetini öğrenme hususundaki hakkı, 108 sayılı Sözleşme'de temel ilkeler arasında sayılmıştır (Küzeci, 2019, s. 129).

Son olarak 108 sayılı Sözleşme, 18 Mayıs 2018 tarihinde Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Bireylerin Korunmasına İlişkin Sözleşmede Değişiklik Yapılmasına Dair Protokol'ün kabul edilmesiyle birlikte revizyona uğrayarak "Convention 108+" başlığıyla yayınlanmıştır. "108 sayılı Sözleşme'nin modernize edilmiş hali" olduğu iddia olunan (Dülger, 2019b, s. 55) "Convention 108+" ile teknolojinin getirdiği yeni gelişmelere bağlı olarak bireylerin kişisel verilerinin daha katı kurallarla ve günümüz koşullarına uygun olarak koruma altına alınması amaçlanmıştır. Bahsi geçen Ek Protokol henüz ülkemiz tarafından onaylanmamış ve ülkemizde yürürlüğe girmemiştir. Ancak Convention 108+, 108 sayılı Sözleşme'de yapılacak yenilemenin kapsamının belirlenmesi adına faydalıdır. 108 sayılı Sözleşme'nin önemi göz önünde bulundurularak yenilenmiş hâli olan Convention 108+'nın da uluslararası alanda veri koruma standartlarını belirleme potansiyeli olduğu düşünülmektedir (Küzeci, 2019, s. 131).

3.2.3.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Avrupa Konseyinin kuruluş amaçlarının başında insan haklarının korunması ve geliştirilmesi gelmektedir (Gözübüyük & Gölcüklü, 2011, s. 8). Konseyin bu bağlamda bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin korunmasına yönelik en önemli girişimi, 4 Kasım 1950 tarihinde kabul edilen AİHS'dir. AİHS, kabul edilişinden bu yana insan hakları bağlamında en mühim belgelerden biri olma niteliğini muhafaza etmektedir (Dülger, 2019b, s. 56).

AİHS'nin kabul edildiği zaman dilimi itibariyle kişisel verilerin henüz gündemde olmaması sebebiyle Sözleşme'de kişisel veriler ile ilgili bağımsız bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak bugünün dünyasında artık kişisel verilerin önemli bir yer teşkil etmesi sonucunda bireylerin bu alanda da korunmasına ihtiyaç duyulmuştur.

AİHS'nin 8. maddesi "Özel ve aile hayatına saygı hakkı"nı düzenlemektedir. Buna göre her bireyin özel hayatına ve aile yaşantısına, ikametgâhına ve başkaları ile yazışmalarına saygı gösterilmesini talep etme hakkı bulunmaktadır. Görüleceği üzere söz konusu madde, bu dört alanı koruması altına almaktadır. Sözleşmede kişisel verilerin korunmasına ilişkin doğrudan bir düzenleme bulunmaması ve bu alanın korunması gerekliliğiyle AİHM, kişisel verilerin korunması hakkına ilişkin unsurları özel hayat kapsamında ele almakta ve kişisel verileri Sözleşme'nin 8. maddesi çatısında korumaktadır (Küzeci, 2019, s. 133).

3.2.3.3. Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tâbi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesine Ek Denetleyici Makamlar ve Sınıraşan Veri Akışına İlişkin Protokol

Günümüzde teknolojinin hızla gelişimiyle birlikte kişisel verilerin korunması hususundaki gereksinimler de değişime uğramakta, var olan düzenlemeler yetersiz kalmaktadır. Bu ihtiyacın giderilmesine yönelik olarak Avrupa Konseyi, 108 sayılı Sözleşme'ye ek 2001 yılında Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tâbi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesine Ek Denetleyici Makamlar ve Sınıraşan Veri Akışına İlişkin Protokol'ü oluşturmuştur. Söz konusu Protokol, sınırlar arası veri transferi ve bu transferin denetim işleyişine ilişkin ek düzenlemeler getirmiştir (Ayözger Özgün, 2019, s. 73). Ek Protokol Türkiye tarafından 08.11.2001 tarihinde imzalanmış, 05.05.2016 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak iç hukukumuzda işlerlik kazanmıştır (KVKK, t.y.g, s. 4).

3.2.4. Avrupa Birliği

Avrupa Birliği, İkinci Dünya Savaşı sonrasında savaşın izlerinin silinmesi maksadıyla 7 Şubat 1992 tarihinde Maastricht Antlaşması ile kurulmuştur. Avrupa Birliği, dünyada barışın sürdürülebilir olmasını, bireyler için emniyetli, özgür, hakkaniyetli ve refah içinde bir hayat alanı sağlanmasını, ekonomik ve sosyal gelişmelerin teşvik edilmesini amaçlamaktadır (Dülger, 2019b, s. 57). Bu amaçlar, bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin

korunması ve onlara saygı duyulması ile mümkündür. Kişisel verilerin korunması hususu da bu bağlamda kabul edildiğinden Avrupa Birliği, bu konuda düzenlemeler yapma ihtiyacı duymuştur. Kişisel verilerin, her geçen gün daha büyük önem kazanması, ülkeler arasında ekonomik ve ticari alışverişlerin öznesi konumuna gelmesi ve ayrıca temel insan hakları arasında görülmesi bu ihtiyacı doğurmuştur (Dülger, 2019b, s. 57).

Gelişen teknoloji ile birlikte bilgi paylaşımının sınır tanımaz bir şekilde hızlanması, kişisel verilerimiz üzerindeki tehlikeleri her geçen gün artırmaktadır. Teknolojik gelişmelerin daha erken dönemde yaşandığı, hukuki şuurun daha erken oluştuğu ülkelerde kişisel verilerin korunması ihtiyacı da daha erken dönemde hâsıl olmuştur. Avrupa ülkelerinin kişisel veriler üzerindeki tehditlerle daha erken yüzleşmiş olması, söz konusu ülkelerde kişisel verilerin korunması bilincinin daha gelişmiş olmasını sağlamıştır. Bu bağlamda Avrupa Birliği ve Avrupa ülkeleri, söz konusu hususa ilişkin özgün ve etkili bir koruma sağlayan birçok hukuki düzenlemeye imza atmıştır.

3.2.4.1. 95/46/AT sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifi

Avrupa Birliği tarafından hazırlanan 95/46/AT sayılı Direktif, kişisel verilerin korunması alanında yapılan en değerli çalışmalardan sayılmakta ve bu alanın temel taşlarından biri olarak değerlendirilmektedir (Henkoğlu & Yılmaz, 2013, s. 460). Söz konusu Direktif, AB üyesi ülkeler için daha kapsamlı ve korunaklı veri koruma hükümleri sağlarken, bahsi geçen ülkeler arasında serbest veri dolaşımına imkân tanıması bakımından önemlidir.

95/46/AT sayılı Direktif, esas olarak AB üyesi devletlerin kişisel verilerin korunması hususundaki düzenlemelerinin eş seviyede ve benzer ilkeler doğrultusunda tanzim edilmesini, bu konuda ulusal hukuk sistemlerindeki farklılıkların birbiriyle uyumlu hâle getirilmesini amaçlamaktadır (Küzeci, 2019, s. 160). Böylece Birliğe üye ülkeler arasında güven ortamında serbest veri akışı sağlanabilecektir (Özdemir, 2009, s. 29).

95/46/AT sayılı Direktif, hâlihazırdaki veri koruma düzenlemelerini kuvvetlendirmekle kalmayıp kişisel verilerin korunması hususunda Birliğe üye ülkeler için müşterek bir çerçeve çizmektedir (Küzeci, 2019, s. 162). Direktif'te belirlenen temel prensipler şöyle sıralanabilmektedir: Kişisel verilerin meşru amaçlar için işlenebilir olması ve işlenme amacının açık ve belirli olması gerekir, kişisel veriler işlenme amacı dışında

herhangi bir amaç için kullanılamaz, veri sahibine verinin akıbeti hakkında bilgi verilmelidir, kişisel veriler, toplanma amacı ile orantılı olarak toplanmalı ve güncel tutulmalıdır (Dülger, 2019b, s. 58). Direktif aynı zamanda özel nitelikli verileri daha kapsamlı bir koruma altına almaktadır (Küzeci, 2019, s. 172). Bunlara ek olarak, Direktif'in bir başka dikkate değer noktası ise AB üyesi ülkeler arasında veri akışının yasaklanmamasıdır.

Direktif, kişisel verilerin korunması hususunda kendinden daha sonra yapılacak olan birçok ulusal ve uluslararası düzenlemeye yön vermiştir. Nitekim Direktif, 6698 sayılı Kanun'un hazırlık aşamasındaki çalışmalara ışık tutmuş ve şekillenmesine katkıda bulunmuştur (Dülger, 2019b, s. 59). Bunun yanında iç hukukumuzda Direktif'e atıfta bulunan mahkeme kararları bulunmaktadır. Örnek verecek olursak, 6698 sayılı Kanun'da yer alan birkaç maddenin iptali talebiyle AYM'ye başvurulmuş; AYM, yaptığı incelemede Direktif'e uygunluğu esas almıştır (Dülger, 2019b, s. 59).

95/46/AT sayılı Direktif, iç hukukumuzda olduğu gibi uluslararası alanda birçok kararda dayanak gösterilmiştir. Avrupa Birliği'nin yargı makamı olan Avrupa Birliği Adalet Divanı (ABAD)'nın Direktif'i konu alan kararları bulunmaktadır (Dülger, 2019b, s. 59). "Google Kararı", ABAD'ın Direktif'e atıfta bulunan en önemli kararlarından biridir. Direktif, bunun yanında bugün kendi yerini almak üzere düzenlenen GDPR'de hâlâ varlığını sürdürmektedir (Göçmen Uyarer, 2019, s. 60).

3.2.4.2. Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı

Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı, AB üyesi devletler arasında ekonomik, siyasal ve anayasal bir entegrasyon misyonuyla 7 Aralık 2000 tarihinde Nice'de imzalanmış (Metin, 2002, s. 36) ancak bağlayıcılık kazanması 1 Aralık 2009 tarihli Lizbon Antlaşması'nın imzalanması ile sağlanmıştır (Dülger, 2018, s. 79). Söz konusu düzenleme, temel hak ve özgürlüklerin sosyal, bilimsel ve teknolojik ilerlemeler ışığında bir çatı altında toplanarak aktif bir şekilde korunmasını amaçlamaktadır.

Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı temel hak ve özgürlükleri; insan onuru, özgürlükler, eşitlik, dayanışma, yurttaşlık hakları ve yargısal haklar olmak üzere altı başlık altında düzenlemektedir (Metin, 2002, s. 47). Kişisel verilerin korunması ise Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı'nın "Özgürlükler" üst başlığı altında "Kişisel verilerin korunması" başlıklı 8. maddesinde yer almaktadır. Buna göre, "Herkes, kendisine ilişkin kişisel bilgilerinin korunmasını isteme hakkına sahiptir." Görüleceği üzere kişisel verilerin korunması hakkı, söz konusu düzenlemenin "Özel hayata ve aile hayatına saygı" başlıklı 7.

maddesinden bağımsız bir hak alanı olarak düzenlenmektedir. Bu durum, kişisel verilerin korunması hususunun ehemmiyetini bir kez daha gözler önüne sermektedir (Dülger, 2019b, s. 63). AB Temel Haklar Şartı'nda kişisel verilerin korunması hakkının özel hayatın gizliliğinden ayrı olarak düzenlenmesi, ülkelerin iç hukuklarında yapacakları mevzuat düzenlemelerine de ilham olmuştur. Ayrıca AB Temel Haklar Şartı, söz konusu ilkelerin işlerliğinin sağlanması adına AB üyesi ülkeler için bağımsız bir denetleyici makam oluşturulmasını öngörmesi bakımından da önemlidir (Dülger, 2018, s. 80).

3.2.4.3. 2002/58/AT sayılı Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Bilgilerin İşlenmesi ve Özel Hayatın Gizliliğinin Korunmasına İlişkin Direktifi

Kişisel verilerin korunması alanında 95/46/AT sayılı Direktif'te yapılan düzenlemeler, oldukça genel ve kapsayıcı niteliktedir. Bu durum, söz konusu hususta bazı alanlarda özel olarak düzenleme yapma ihtiyacı doğurmuştur. Bu bağlamda 95/46/AT sayılı Direktif'in telekomünikasyon alanındaki eksikliklerine ilişkin olarak 97/66 sayılı Direktif kabul edilmiş (Kılınç, 2012, s. 1128), daha sonra söz konusu Direktif'in mevcut şartlara uyum sağlayamaması sonrası Direktif'in yerini almak üzere 2002/58/AT sayılı Direktif hazırlanmıştır (Küzeci, 2019, s. 184).

2002/58/AT sayılı Direktif, 95/46/AT sayılı Direktif'i tamamlayıcı işlev görmekte, kişisel verilerin özellikle telekomünikasyon ve iletişim hizmetleri sahasında korunmasını hedeflemektedir (Dülger, 2019b, s. 63). Aşağıda bahsedileceği üzere, 95/46/AT sayılı Direktif'in mülga edilip yerine Avrupa Birliği Genel Koruma Tüzüğü'nün kabul edilmesi sonrasında 2002/58/AT sayılı Direktif'in de günümüz koşullarına göre revize edilmesi gündeme gelmiştir. Nitekim Avrupa Birliği, konu hakkında bir taslak metin yayınlamıştır.[12]

3.2.4.4. 2016/679 sayılı Genel Veri Koruma Tüzüğü (GDPR)[13]

Kişisel verilerin her geçen gün değerlendiği günümüz koşullarında, yaşanan teknolojik gelişmelerle birlikte var olan düzenlemeler yetersiz kalmakta ve bu

[12] 10 Temmuz 2018 tarihli Gizlilik ve Elektronik İletişim Tüzüğü taslak metni için bkz. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=consil:ST_10975_2018_INIT

[13] Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün tam metni için bkz. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:02016R0679-20160504&from=EN

düzenlemelerin yenilenmesi bir zorunluluk teşkil etmektedir (Dülger, 2019b, s. 64). Bu bağlamda 95/46/AT sayılı Direktif'in güncelliğini ve işlevini yitirmeye başlaması Avrupa Birliği'ni, Direktif'te yer alan prensiplerin mevcut şartlara uygun olarak revize edilmesi ve kişisel verilerin teknolojinin getirdiği yeniliklerle korumasız kalmasının önüne geçilmesi düşüncesiyle yeni bir düzenleme yapmaya yöneltmiştir. Yapılacak bu düzenleme ile kişisel verilerin korunması alanında daha detaylı bir koruma ve aynı zamanda Avrupa Birliği ülkeleri arasında yeknesaklık sağlanması amaçlanmıştır (Göçmen Uyarer, 2019, s. 65).

Avrupa Birliği, bu ihtiyaca cevaben 24 Mayıs 2016 tarihinde Avrupa Birliği GDPR'ı yürürlüğe koymuş, 95/46/AT sayılı Direktif doğal olarak mülga olmuştur. GDPR'nin amacı, AB üyesi devletler arasında veya üye olmayan diğer ülkelere veri akışını düzenlemek, veri güvenliği bağlamında ülkeler arasında ortak bir standart oluşturmak ve bireylerin kişisel verilerinin sağlıklı bir şekilde korunduğuna dair güvenini sağlayarak e-ticaretin ve ekonomik faaliyetlerin işlerliğini devam ettirmektir.

Burada değinilmesi gereken bir husus da düzenlemenin direktif olarak değil de tüzük başlığı altında hazırlanmış olmasıdır. Bu bilinçli tercihin nedeni, Direktif'in iç hukuklarına nasıl uygulanacağı konusunda ülkelerin takdir yetkisi olmasına karşın Tüzük'ün AB üyesi ülkelere bütünüyle uygulanması hususudur (Dülger, 2019b, s. 66). Aynı zamanda Tüzük sadece Avrupa Birliği'ne üye ülkeleri ilgilendirmemekte, bu ülkeler ile diplomatik ve ekonomik ilişkilerini sürdürmek isteyen bütün ülkeler için de bağlayıcı nitelik taşımaktadır (Göçmen Uyarer, 2019, s. 66).

95/46/AT sayılı Direktif'in yenilenmiş bir versiyonu olan GDPR ile yapılan güncellemeler ve yeniliklerden ilki, GDPR'nin AB sınırlarını aşan bir uygulama alanı bulmasıdır. GDPR ile ilgili kişinin kişisel verilerinin işlenmesine vereceği rıza beyanı da daha sıkı şartlara bağlanmış, ilgili kişiye kişisel verilerinin işleme faaliyetine maruz kalıp kalmadığına ve işlendiyse işlenme amacına yönelik bilgi alma hakkı sağlamıştır. Ayrıca Tüzük, unutulma hakkının ve veri güvenliğinin ilk kez GDPR ile yasallaşması bakımından da önemlidir.

Mevzuatımızda 6698 sayılı Kanun, 95/46/AT sayılı Direktif esas alınarak hazırlanmıştır. Ancak Kanun'un yürürlüğe girmesinden kısa bir süre sonra Direktif'in güncellenmiş bir versiyonu olan GDPR yayınlanmıştır. Bu kapsamda yakın zamanda 6698 sayılı Kanun'un GDPR ışığında revize edilmesi, güncel gelişmelere uyumla hâle getirilmesi beklenmektedir.

4. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Çerçevesinde Kişisel Verilerin Korunması

Günümüzde hemen her adımımızda kişisel verilerimiz kayıt altına alınmaktadır. Kişisel verilerimizin kayıt altına alınması ancak belirli şartların sağlanması ile mümkün olmaktadır. Nitekim 6698 sayılı Kanun'un 4. maddesinin 1. fıkrasında "Kişisel veriler, ancak bu Kanunda ve diğer kanunlarda öngörülen usul ve esaslara uygun olarak işlenebilir." hükmü yer almaktadır. Uluslararası düzenlemelerde ve pek çok yabancı ülke uygulamalarında kişisel verilerin işlenmesi faaliyetinin insanın insan olması dolayısıyla evleviyetle sahip olduğu değere yaraşır şekilde yapılması adına (Korkmaz, 2016, s. 99) ortak bazı temel ilkelere rastlanmaktadır. Bu temel ilkeler, 108 sayılı Sözleşme'ye ve 95/46/AT sayılı Direktifi'ne paralel olarak, 6698 sayılı Kanun'un bahsi geçen 4. maddesinde düzenlenmektedir (KVKK, t.y.h.). İşbu Kanun'un 4. maddesine göre kişisel verilerin işlenmesine hâkim olan ilkeler;

- hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma,
- doğru ve gerektiğinde güncel olma,
- belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenme,
- işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma,
- ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme olarak beş başlıkta sayılmaktadır.

4.1. Kişisel Verilerin İşlenmesine Hâkim Olan İlkeler

Kişisel verilerin korunması hukukuna hâkim olan temel ilkeler, veri işleme faaliyetinin her aşamasında gözetilmesi gereken temel ilkelerdir. Bu ilkelerin birbirlerinden net bir sınırla ayrılması kolay değildir. Bu bağlamda söz konusu ilkeler birbirlerinden beslenmekte ve kimi zaman da birbirlerini tamamlamaktadır (Akgül, 2016, s. 131; Küzeci, 2019, s. 199).

4.1.1. Kişisel Verilerin Hukuka ve Dürüstlük Kuralına Uygun İşlenmesi

Kişisel verilerin hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olarak işlenmesi, kişisel verilerin işlenmesine hâkim olan en kapsayıcı ilkedir. Bu ilke, inceleyeceğimiz diğer ilkeleri

kapsamına almakta, tabir-i caizse bunların temelini oluşturmaktadır (Küzeci, 2019, s. 200; Korkmaz, 2016, s. 100).

İlk olarak kişisel verilerin hukuka uygun olarak işlenmesi, tüm hukuk kurallarına ve evrensel hukuktan doğan ilke ve yükümlülüklere uygun olarak işlenmesi faaliyetini ifade etmektedir (Dülger, 2019b, s. 109). Kişisel verilerin dürüstlük kuralına uygun olarak işlenmesi ise bireylerin verilerinin toplanması ve işlenmesine ilişkin olarak ilgili kişilerin yanıltılmaması veya amaçla bağdaşmayan ya da kişilerin anlamayacağı bir amaç ile işlenmemesi anlamına gelmektedir (Başalp, 2004, s. 38). Bahsi geçen hususlar, TMK'nin 2. maddesinde hüküm altına alınan "dürüstlük kuralı" ile de ortak paydaya sahiptir. Medeni Kanun'un 2. maddesinin 1. fıkrası, herkesin haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken dürüstlük kurallarına uygun davranmasını öngörmüştür. "Amaca uygun davranma ve yanıltmama" da dürüstlük kuralının bir yansımasıdır (Ayözger Özgün, 2019, s. 135). Bu bağlamda hukuka uygun işleme, dürüstlük kuralı ile doğrudan ilişkilidir.

Kişisel verilerin dürüstlük kuralına uygun olarak işlenmesi bir başka deyişle işleme faaliyetinin "şeffaf" olması anlamına da gelmektedir (Küzeci, 2019, s. 202). Veri işleme faaliyetinin şeffaf olması, veri kalitesini de artıran bir durumdur. Son olarak kişisel verilerin hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olarak işlenmesi, işleme sürecinin her adımında var olması gereken bir ilkedir (Özdemir, 2009, s. 137; Şimşek, 2008, s. 85).

4.1.2. Kişisel Verilerin Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olması İlkesi

Bu ilke, işleme faaliyetine maruz kalan kişisel verilerin doğru işlenmesi ve gerektiğinde veya ilgili kişinin talebi doğrultusunda güncellenmesi anlamına gelmektedir. Nitekim kişisel verilerin işlenmesinde, ilgili kişilerin kendilerine ait verilerin doğru ve güncel olmalarını talep etme hakkı vardır (Ayözger Özgün, 2019, s. 144; Başalp, 2004, s. 38; Özdemir, 2009, s. 138). Ayrıca bu hak, 6698 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde öngörülen ilgili kişinin verilerinin eksik veya yanlış işlenmiş olması hâlinde bunların düzeltilmesini talep hakkı ile de aynı doğrultudadır.

Bireylerin güncelliğini yitiren veya yanlış işlenen kişisel verileri sebebiyle maddi ve/veya manevi zarara uğraması mümkündür. Örneğin, bir veri işleme sistemine kaydedilen telefon numarasının yanlış olması ya da artık aktif olarak kullanılmıyor oluşu, kişinin aleyhine durumlara sebep olabilmektedir (KVKK, t.y.h). Verilerin doğru ve güncel olması veri sorumlusu bakımından da önem arz etmektedir (Göçmen Uyarer, 2019, s. 122). Sonuçta veri sorumlusu da veri işleme faaliyetini belirli bir amaca hizmet etmesi bakımından

gerçekleştirmekte olup her ne amaçla olursa olsun verilerin yanlış olması veya güncel olmaması, veri sorumlusu bakımından da olumsuz sonuçlara yol açabilmektedir.

Söz konusu verilerin doğruluğu, veri işleme sürecinin her aşamasında gözetilmelidir. Veri sahipleri, kendileri ile ilgili verilerin doğruluklarını periyodik olarak kontrol edebilir, gerektiğinde kişisel verilerinde meydana gelen değişiklikler doğrultusunda verilerin güncellenmesini talep edebilirler. Ayrıca kişiler kendileriyle ilgili gerçeklikten uzak veya güncelliğini kaybetmiş verilerin düzeltilmesini talep edebilmelerinin yanında kaldırılmasını da isteyebilirler. Bahsi geçen bütün bu işlemler, verilerin kaliteli nitelik taşımasına da katkı sağlayacaktır (Ayözger Özgün, 2019, s. 145; Kılınç, 2012, s. 1126)

4.1.3. Kişisel Verilerin Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar için İşlenmesi İlkesi

Kişisel verilerin işlenmesi amacının ilk olarak belirli ve açık olması gerekir. "Bir gün lazım olursa" fikriyle veri toplanmamalıdır (Küzeci, 2019, s. 203). Aynı şekilde, verilerin toplandığı esnada bilinmeyen veya gelecek belirsiz bir zamanda ortaya çıkma ihtimali olan amaçlar, belirli amaç olarak değerlendirilemeyecektir (Özdemir, 2009, s. 142).

Kişisel veriler, belirli bir amaç ile toplandıktan sonra her türlü amaç için kullanılamaz (Akgül, 2016, s. 137). Söz konusu amacın değişmesi durumunda ilgili kişinin yeniden rızasının alınması gerekmektedir. Çünkü ilgili kişinin bu yeni durum için rızası olmayabilir (Özdemir, 2009, s. 141). Bu durum, kişisel verilerin korunmasının özünde yer alan "bilginin geleceğini belirleme hakkı"nın bir gereğidir.

Kişisel verilerin işlenmesinin aynı zamanda meşru bir amaç taşıması gerekmektedir. Bu, veri işleme faaliyetinin bir kanuni temelinin olması, bu kanuni temelin evrensel hukuk ilkelerine ve diğer kanuni düzenlemelerle uyum içerisinde olması anlamına gelmektedir (Dülger, 2019b, s. 120). Ayrıca var olan hukuki düzenlemeler ile verilerin işlenme amacı arasında bir denge kurulmuş olmalıdır. AYM'nin 02.10.2014 tarihli ve E. 2014/149, K. 2014/151 sayılı kararında, "ancak kanunla sınırlı belirlenmiş amaçlar için" kişisel veri toplanabileceğini belirtmiştir (Ayözger Özgün, 2019, s. 139).

6698 sayılı Kanun'un gerekçesine göre amacın meşruluğu, işlenme amacı ile bağlantılı ve amacın yerine getirilmesi için gerekli olmasını ifade etmektedir. Bu ilke, kişisel verilerin hukuka ve dürüstlük kuralına uygun bir veri işleme faaliyetinin tespiti bakımından da belirleyicidir. Bir başka deyişle bu ilkeye riayet edilmesi, aynı zamanda TMK'nin 2. maddesinde düzenlenen dürüstlük kuralına uyum açısından da önemlidir (KVKK, t.y.h, s, 9).

Söz konusu ilke gereği, ilgili kişinin kişisel verilerinin hangi amaçla toplandığını ve bu verilerin söz konusu amaç için işlenip işlenmediğini öğrenebilme hakkı vardır (Akgül, 2016, s. 134; Başalp, 2004, s. 38). Böylece bireyler, kendi kişisel verileri üzerindeki hâkimiyetini sağlamakta, olası ihlâllerin önüne geçebilmektedir (Şimşek, 2008, s.83).

4.1.4. İşlendikleri Amaçla Bağlantılı, Sınırlı ve Ölçülü Olma İlkesi

Amaca bağlılık ilkesi olarak da adlandırılan bu ilke, kişisel verilerin önceden belirlenmiş veya belirlenebilen hukuka uygun amaçlar için toplanması ve bu amaçlarla orantılı olarak işlenmesi anlamına gelmektedir (Ayözger Özgün, 2019, s. 138; Dülger, 2019b, s. 117; Özdemir, 2009, s. 141).

Kişisel verilerin işlenme amacı ile kişisel verilerin niteliği birbiriyle bağlantılı olmalı ve aralarında bir illiyet bağı bulunmalıdır (Başalp, 2004, s. 38; Dülger, 2019b, s. 125). Kişisel verilerin işlenmesi faaliyeti, işleme amacı açısından faydalı ve gerekli olmalıdır. Buna göre; amaçla ilgisi bulunmayan veya gereksiz nitelik taşıyan, varlığına ihtiyaç duyulmayan verilerin toplanmaması veya toplanması hâlinde kullanılmaması gerekmektedir (Kılınç, 2012, s. 1125). Amaca giden yolda faydasız olan kişisel verilerin kullanılmasından kaçınılmalıdır. Verilerin toplanma amacı için gerekli olanın dışında veri işlenmesi, "sınırlı olma" ilkesini zedelemektedir.

Ölçülülük ilkesi, veri işleme faaliyeti ile işleme amacı arasındaki makul dengeyi temsil etmektedir. Kişisel verilerin işlenmesinin keyfiliğe dönüşmemesi için, verilerin toplanma amacı ile aracı arasındaki makul denge daima sağlanmalıdır. Örneğin, bir bankaya kredi çekmek amacıyla başvuran bir kimseye yöneltilen kişisel ilişkilerine ya da hobilerine ilişkin sorular ölçülülük ilkesi ile bağdaşmayabilir (KVKK, t.y.h, s. 11). Bu bağlamda; amaç ile araç arasındaki ölçünün her somut olay özelinde belirlenmesi gerekmektedir (Şimşek, 2008, s. 85).

Kurul, 01.10.2019 tarihli ve 2019/294 sayılı kararında veri sorumlusu sıfatını haiz bir havayolu taşımacılık şirketinin sadakat programının muhatabı olan ilgili kişinin kullanıcı adı ve şifre bilgilerini değiştirme talebine karşılık veri sorumlusunun ilgili kişiden kimliğinin arkalı önlü görüntüsünü talep etmesinin 6698 sayılı Kanun'un 4. maddesinde öngörülen "işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma" ilkesine aykırılık teşkil ettiğine karar vermiştir.

Bahsi geçen ilkeye göre, herhangi bir verinin işlenmesi sırasında, verinin işleme amacı ile bağlantılı olup olmadığı ve bu verinin söz konusu amaca ulaşılabilmesi için gerekip gerekmediği yine her somut olayda araştırılmalıdır (Özdemir, 2009, s. 143).

4.1.5. İlgili Mevzuatta Öngörülen veya İşlendikleri Amaç İçin Gerekli Olan Süre Kadar Muhafaza Edilme İlkesi

Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin temel ilkelerden bir diğeri ise işleme faaliyetine maruz kalan kişisel verilerin ilgili mevzuatta öngörüldüğü ya da işleme amacı için gerekli olan süre kadar muhafaza edilmesi ilkesidir. Bu bağlamda kişisel veriler, amaç için gerekli olan süreden daha fazla tutulmamalıdır (Akgül, 2006, s. 140; Şimşek, 2008, s. 85). Zira kişisel verilerin işleme faaliyeti sonrası ebedi olarak muhafaza edilmesi, bireylerin kendi kişisel verileri üzerindeki hâkimiyetinin zedelenmesine sebep olacaktır.

Kişisel verilerin mevzuattan kaynaklanan bir gerekçeyle işlenmesi durumunda ilgili mevzuatta bir süre belirlendiyse kişisel veriler ancak bu sürenin sonuna kadar muhafaza edilebilmektedir. Sürenin sona ermesi sonrası veri sorumlusu kişisel verilerin elde tutulmasına yönelik bir takdir yetkisine sahip değildir (Göçmen Uyarer, 2019, s. 125). Nitekim 5237 sayılı TCK'nin 138. maddesine göre verilerin yok edilmemesi bir suç teşkil etmektedir.

Bir bilginin amaç bakımından işlevsiz hâle gelmesi ise işleme amacının ortadan kalkması, işlenen verilerin faydasız olduğunun anlaşılması ya da amaca ulaşılıp artık o verinin varlığına gerek duyulmaması şeklinde olabilmektedir (Dülger, 2019b, s. 135). Başka bir deyişle, sayılan bu üç durumda kişisel verinin işlenmesi ile amaç arasındaki illiyet bağının sona erdiği söylenebilmektedir (Küzeci, 2019, s. 206).

Bahsi geçen durumlarda artık söz konusu verilere ihtiyaç duyulmadığından veriler ya ortadan kaldırılmalıdır ya da anonim hale getirilmelidir (Ayözger Özgün, 2019, s. 144; Kılınç, 2012, s. 1126). Nitekim 6698 sayılı Kanun'un gerekçesi de bu hususu "Herhangi bir veri, daha fazla saklanması için gerekli bir sebep yoksa silinecek veya yok edilecektir. Gelecekte kullanma ihtimali gerekçesiyle veri saklanamaz." şeklinde ifade etmektedir.

4.2. 6698 sayılı Kanun Çerçevesinde Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sahibinin Hakları

6698 sayılı Kanun'un 11. maddesi, kişisel verilerin korunmasında veri sahibinin haklarını düzenlemektedir. Buna göre veri sahibi; kişisel verilerinin işlenip işlenmediğini öğrenebilir, işlenmişse buna ilişkin bilgi talep edebilir, verilerinin işlenme amacını ve bu amaca uygun kullanılıp kullanılmadığını öğrenebilir, yurt içinde ve yurt dışında kişisel verilerinin aktarıldığı üçüncü şahısları öğrenebilir, verilerinin eksik veya yanlış işlenmesi hâlinde bunların düzeltilmesini talep edebilir, kanunda öngörülen şartların mevcudiyeti hâlinde verilerinin silinmesini veya yok edilmesini isteyebilir, eksik veya yanlış bilgilerin düzeltilmesi ile kişisel verilerinin silinmesi veya yok edilmesi hâlinde, bu durumun aktarıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini talep edebilir, işlenen kişisel verilerin yalnızca otomatik sistemler aracılığıyla analizi hâlinde kendisi aleyhine bir sonuç çıkmasına itiraz edebilir, verilerinin kanuna aykırı olarak işlenmesiyle zarara uğrar ise bu zararın tazminini isteyebilir. Söz konusu düzenleme, uluslararası mevzuatla da paralellik göstermektedir.

Kişisel verileri işleyecek veri sorumlusunun kişisel verilerinin hangi amaç veya amaçlarla ve nasıl toplandığı ile kimlere aktarılabileceği hakkında ilgili kişiyi bilgilendirme yükümlülüğü bulunmaktadır (Akgül, 2006, s. 146; Başalp, 2004, s. 49). Veri sorumlusu tarafından yapılan bilgilendirmenin net, anlaşılır ve eksiksiz olması gerekmektedir (Şimşek 2008, s. 89). Ayrıca bu bilgilendirmenin zamanında yapılması da kritik öneme sahiptir. İlgili kişinin bilgilendirilmesi, ilgili kişilerin verilerinin işleme sürecinden haberdar olabilmeleri ve ihlâl durumunda gereken hukuki yollara başvurabilmeleri bakımından, kişilere önemli bir hukuki güvence sağlamaktadır (Develioğlu, 2017, s. 83; Şimşek, 2008, s. 90).

Kişisel verileri işlenecek kişi de verilerinin işlenmesi sürecine yönelik bilgi sahibi olma hakkına sahiptir. Veri sahibinin bu hakkı, uluslararası mevzuatta da kabul görmektedir. İlgili kişi, verilerinin kim tarafından ve nasıl kullanıldığına, ne kadar süre tutulacağına ve işlenme amacına erişim hakkına sahiptir. Buna ek olarak, kişisel verileri işlendikten sonra verilerin işlenme amacına uygun kullanılıp kullanılmadığını da öğrenebilir. İlgili kişinin bu sürece yönelik bilgi alma hakkı, kişisel verilerin korunması hususunun "altın kuralı" olarak nitelendirilmektedir (Şimşek, 2008, s. 90).

Bireylerin kişisel verilerinin işlenmesine ilişkin bilgilendirilmesi, bireylerin kişisel haklarını aktif olarak kullanabilmesi için gereklidir (Küzeci, 2019, s. 217). Aynı zamanda idarenin şeffaflığının da doğal sonucu olan bu hak, bilgilerin geleceğini belirleme hakkının bir yansıması olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca görülecektir ki veri sorumlusunun

bilgilendirme yükümlülüğü ile ilgili kişinin işleme sürecine ilişkin bilgi sahibi olma hakkı, birbirini tamamlayıcı niteliktedir (Akgül, 2016, s. 150).

Kişisel verileri işlenen kişi, verilerinin eksik veya hatalı olması durumunda, bu eksiklik veya hatanın düzeltilmesini talep edebilmektedir (Akgül, 2006, s. 153; Başalp, 2004, s. 50). Kimi zaman kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmesi, kişileri doğrudan etkileyebilir. Örnek verecek olursak; bir banka, müşterisinin verilerini hatalı kaydetmiş ise, bu hata veri sahibine ulaşılamaması veya o kişiye ait kişisel verilerin bir başkasına iletilmesi sonuçlarını doğurabilir (Göçmen Uyarer, 2019, s. 142). Veri sahibine tanınan hak ile bu gibi durumların önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. İlgili kişinin kişisel verilerini düzeltme hakkı aynı zamanda verilerin doğru ve gerektiğinde güncel olma ilkesi ile de bağlantılıdır. Ayrıca verilerin 3. kişilere de aktarıldığı hâllerde yapılan düzeltmenin ilgili kişi bakımından herhangi bir mağduriyet yaratmaması adına onlara da iletilmesi gerekmektedir (Şimşek, 2008, s. 93).

Kişisel verileri işlenen kişinin bir diğer hakkı da, verilerinin silinmesini veya yok edilmesini talep hakkıdır. Kişisel verilerin silinmesi, bilgilerin ilgililer için ulaşılamayacak ve tekrar kullanılamayacak hâle getirilmesi; yok edilmesi ise bilgilerin hiç kimse için ulaşılamayacak ve geri döndürülemeyecek hâle getirilmesidir (Ayözger Özgün, 2019, s. 210).

Veri sahibi, hukuka aykırı olarak toplanan ve işlenen verilerinin silinmesini isteyebilmektedir (Şimşek, 2008, s. 93). Aynı şekilde hukuka uygun olarak işlenmekle birlikte, işlenme amacının gerçekleşmesi veya işlenen verilere artık ihtiyaç olmaması sebebiyle de kişisel verilerinin yok edilmesini talep edebilmektedir. Bu durum, veri sahibi tarafından talep edilebileceği gibi veri sorumlusu resen de harekete geçebilmektedir. 6698 sayılı Kanun'un 7. maddesi, bu hakkı düzenlemektedir. Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesi hakkı, doğal olarak "unutulma hakkı" ile bağlantılıdır. Nitekim YHGK, 17.06.2015 tarihli E. 2014/4-56 ve K. 2015/1679 sayılı kararında unutulma hakkını, bireylerin başkaları tarafından bilinmesini istemediği verilerinin ortadan kaldırılmasını isteme hakkı olarak tanımlamıştır.

İlgili kişi, doğruluğu kesin ve net olmayan bir başka deyişle tartışmalı sayılabilecek kişisel verilerinin kullanılmasını engelleyebilmektedir (Şimşek, 2008, s. 93). Kişisel verileri işlenecek kişinin bu hakkını kullanması hâlinde veri sorumlusu işlenen veriler üzerindeki tasarruf yetkisini kaybetmemekte; hakkı, var olan belirsizlik durumu giderilinceye kadar askıya alınmaktadır. Söz konusu belirsiz durumun netlik kazanması anına kadar bu verilerin

kullanımının engellenmesi, kimse için herhangi bir mağduriyet yaşanmaması adına önemli bir tedbirdir (Akgül, 2016, s. 156).

Kişisel verileri işlenen kişi, verilerinin işlenmesi faaliyeti esnasında münhasıran otomatik veri işleme sistemleri aracılığıyla çözümlenmesi yoluyla kendi aleyhine bir durum ortaya çıkması durumunda buna itiraz etmek hakkına sahiptir (Şimşek, 2008, s.94). Veri sahibinin bu hakkı kullanabilmesi, veri işleme faaliyetinin otomatik yöntemle gerçekleştirilmiş olması ve bu faaliyetin bireyi zarara uğratması şartına bağlıdır. Bireylerin kendileri hakkındaki veri işleme faaliyetine itirazları ve bu itirazın haklı bulunması sonucunda ilgili verilere ilişkin işlem yapılması söz konusu olmayacaktır (Akgül, 2016, s. 157)

Son olarak 6698 sayılı Kanun kapsamında ilgili kişinin sahip olduğu bir diğer hak ise zararın tazmini hakkıdır. Buna göre kişisel verileri işlenecek olan kişi, kişisel verilerinin ihlâl edilmesi yoluyla bir zarara uğrayacak olursa oluşan bu zararın giderilmesini talep edebilmektedir. Ayrıca 6698 sayılı Kanun'un 14. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca kişilik hakkı ihlâl olunan kişinin genel hükümlere göre tazminat hakkı saklı tutulmuştur.

5. Kişisel Verilerin Korunması Hakkının Diğer Hak ve Özgürlüklerle İlişkisi

Kişisel verilerin korunması hakkı, çalışmamızın önceki bölümlerinde bahsedildiği gibi birçok temel hak ve özgürlük ile ilişkilendirilmektedir. Söz konusu hak; insan onuru, bilgilerin geleceğini belirleme hakkı, kişilik hakkı, özel hayatın gizliliği, düşünceyi açıklama özgürlüğü, bilgi edinme hakkı ve haberleşme özgürlüğü gibi pek çok temel hak ve özgürlük ile bağlantılıdır.

5.1. İnsan Onuru

Uluslararası düzenlemelerde kişisel verilerin korunması hakkı, ilk olarak insan onuru ve bu bağlamda kişiliğin serbestçe geliştirilmesi hakkıyla ilişkilendirilmektedir (Korkmaz, 2019, s. 81; Küzeci, 2019, s. 66; Şimşek, 2008, s. 112). II. Dünya Savaşı'ndan sonra 1945 tarihli Birleşmiş Milletler Şartı ve 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, insan haklarının temelini oluşturan "insan onuru" kavramına değinen başlıca belgelerdendir.

İnsan onuru, anayasal bir kavramdır. 1982 Anayasası'nın başlangıç kısmında (parag. 6) ve "Kişinin dokunulmazlığı, maddî ve manevî varlığı" başlıklı 17. maddesinde, açıkça

insan onuru kavramına yer verilmektedir. Bunun yanında Anayasamızın birçok maddesi özünde insan onuru kavramına dayanmaktadır.

İnsan onuru kavramının tanımı üzerinde bir fikir birliği bulunmamakla birlikte bu kavramın bir tanıma sığdırılması kapsamını sınırlandırmak anlamına gelmektedir. Ancak bilinmelidir ki; bireylerin özgürlüklerine saygı duyan, özgürlüklerini koruyan bir hukuk devletinde insan onuru, en yüksek hukuksal değerdir (Şimşek, 2008, s. 129). Kuçuradi (2018, s. 72)'ye göre insan onuru, insanın insan olması dolayısıyla sahip olduğu değerin farkındalığı anlamına gelmektedir. "İnsan onuru, insanın nesnel değerinin öznel karşılığıdır."

AYM, 28.06.1966 tarihli ve E. 1963/132, K. 1966/29 sayılı kararında insan onurunu, "insanın ne durumda, hangi şartlar altında bulunursa bulunsun sırf insan oluşunun kazandırdığı değerin tanınması" şeklinde tanımlamakta ve "Bu öyle bir davranış çizgisidir ki ondan aşağı düşülerek yapılan muamele insanı insan olmaktan çıkarır." ifadelerini eklemektedir. Bununla birlikte DİDDK'nin 31.01.2022 tarihli ve E. 2020/420, K. 2022/214 sayılı kararında "kişisel verilerin korunması hakkının, kişinin insan onurunun korunması ve kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olduğu" belirtilmektedir.

İnsan onuru, hukuk devleti ilkesinin vazgeçilmez unsurlarından biri olmasının yanında, devletin anayasallığının da garantisidir. Gerek Anayasa'nın ilgili maddeleri gerek uluslararası düzenlemeler gerekse yargı kararları incelendiğinde görülecektir ki; bireyin maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi, insan onuruna saygı ile sağlanabilmektedir. Kişisel verilerin korunması hakkı da bu iki hakkın yakın ilişkisinden doğmaktadır.

Kişisel verilerin korunması hakkının özünde insan onuru bulunmaktadır (Şimşek, 2008, s. 130). Bireylerin veri işleme faaliyeti öncesi ve sırasında kişisel verileri üzerindeki hâkimiyetinin; özgür iradeleriyle hayatlarına devam edebilmelerinin ve sırf insan olmaları sebebiyle taşıdıkları öz değerin bir uzantısı olduğu düşünülmektedir (Şimşek, 2008, s. 131). Bu bağlamda insan onuruna gereken özenin gösterilmesi, kişisel verilere yönelik ihlâllerin de önüne geçilmesine katkı sağlamaktadır (Özdemir, 2009, s. 81).

5.2. Bilgilerin Geleceğini Belirleme Hakkı

Federal Alman Anayasa Mahkemesi, konu hakkındaki meşhur "Nüfus Sayımı" kararında (Ayrıntılı bilgi için bkz. Şimşek, 2008, s. 114-119), bireylerin kişisel verileri üzerinde bir hakkı olduğunu, bu hakkın insan onuru ile kişiliği serbest geliştirme hakkından

doğan genel kişilik hakkının somut görünümü olduğunu belirtmiştir. Söz konusu bu hak, bireylerin kendileri hakkındaki bilgilerin geleceğini belirleme hakkı olarak adlandırılmaktadır.

Bilgilerin geleceğini belirleme hakkı, kişilerin kendi verileri üzerindeki hâkimiyetini ifade etmektedir. Bireylerin kendilerine ait hangi verilerin kimler tarafından ve hangi amaçlarla elde edildiğini bilme hakları bulunmaktadır. Bu olanağa sahip olamayan bireylerin özgürce karar verme yetileri büyük oranda sekteye uğramaktadır.

Bireyler, üçüncü kişilere ve kamuoyuna karşı nasıl tasvir edileceğini kendisi belirleyebilmelidir. Günlük yaşantısına ait her adımı kayıt altına alınan, kişisel verileri güvence altında olmayan bir bireyin onurunu ve kişiliğini serbestçe geliştirme imkânı bulunmamaktadır. Bu şartlarda yaşayan bir birey, kendisi için ve kendi özgür iradesiyle değil, kendinden beklendiği şekilde yaşayacaktır (Korkmaz, 2019, s. 85). Bu bağlamda demokratik bir toplumda bireylerin kişisel verilerinin korunması bir zorunluluktur.

5.3. Kişilik Hakkı

Kişisel verilerin korunması hakkı ile ilişkilendirilen bir diğer hak, kişilik hakkıdır. Kişilik hakkı, oldukça geniş bir kavramdır. Bu hakkın içeriği ve sınırlarının mutlak olarak belirlenmesi güçtür. Mevzuatımızda kişilik hakkına yönelik ortak bir tanım bulunmamakla birlikte, doktrin ve yargı kararlarında yapılan tanımlara rastlanmaktadır. Kişilik hakkı, kişilik unsurları üzerindeki haktır. Kişilik hakkının muhtevasında yer alan değerler, bu hakkın konusunu oluşturur. Bu değerler; maddi ve manevi kişisel değerler, sır çevresi ile mesleki ve ticari değerler olarak sıralanabilmektedir.

Doktrinde kişilik; haklara ve borçlara ehil olmayı yani kişi kavramını karşılayan dar anlamda kişilik ile hak sahibi olabilme, borç altına girebilme yeteneği yanında kişinin hukuken değer taşıyan maddi ve manevi varlıklarını da içeren geniş anlamda kişilik olarak ikiye ayrılmaktadır (Akgül, 2016, s. 53).

Genel anlamda kişilik hakkı, bireyin bedenî ve maddi bütünlüğüne, kişiliğini oluşturan diğer unsur ve varlıklara yönelen haksız saldırılardan kaçınılmasını herkesten istemek konusundaki haktır (Akipek vd., 2018, s. 344). Kişinin şeref ve haysiyeti üzerindeki hakkı, ismi üzerindeki hakkı, kendi görüntüsü ve sözleri üzerindeki hakkı, bireyin özel alanının, sır çevresinin, ticari itibarının muhafazası ve kişisel verilerinin korunması; genel kişilik hakkı kapsamında değerlendirilmektedir (Şimşek, 2008, s. 133).

Genel kişilik hakkı, bireylerin kendilerini ifade etme hürriyetlerini de kapsamaktadır (Şimşek, 2008, s. 133). Bu bağlamda söz konusu hakkın mahiyetinin, bireylerin başka kimseler karşısında istemedikleri şekilde ifade edilmelerinin önüne geçmek olduğu söylenebilir. Aynı zamanda bireylerin genel kişilik haklarının korunması, kendi kişisel verilerinin geleceğini belirleme hakkının da korunması anlamına gelmektedir (Şimşek, 2008, s. 136). Bireyler, kendileri ile ilgili bilgileri kamuoyuyla paylaşıp paylaşmama kararını özgürce verebilmelidirler.

Benzer şekilde kişisel verilerin korunması hakkı, özünde insan onuru ile bağlantılı olarak kişiliğin serbestçe geliştirilmesi hakkını barındırmaktadır (Şimşek, 2008, s. 132). Kendi hakkındaki bilgiler üzerinde karar verme yetkisi olmayan kişi, özgür bir yaşam sürdüremeyecek, kişiliğini serbestçe geliştiremeyecektir.

Genel kişilik hakkının kapsamına giren değerler; örneğin kişinin ismi, görüntüsü, sesi, özel hayatına ilişkin bilgileri gibi hususlar mahiyetleri gereği kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında da korunmaktadır. Bu bakış açısıyla kişisel verilerin korunması hakkı, kişilik hakkının bir versiyonu olarak değerlendirilmekte (Korkmaz, 2019, s. 83); bu iki hak "madalyonun iki yüzüne" benzetilmektedir (Akgül, 2016, s. 48). Nitekim AYM'nin 02.10.2014 tarihli ve E. 2014/149, K. 2014/151 sayılı kararı ve YHGK'nin 17.06.2015 tarihli ve E. 2014/ 4-56, K. 2015/1679 sayılı kararlarında kişiliğin korunması ile kişisel verilerin korunması arasında benzer bir bağlantı kurulmuştur. Söz konusu iki hak da bireylerin insan onuru çerçevesinde özgür bir yaşam sürmesini, kişiliğini serbestçe geliştirebilmesini amaçlamaktadır.

Sonuç olarak, kanuni bir gerekçesi ve bireyin rızası ve bilgisi olmadan kişisel verilerinin işlenmesi kişilik haklarının ihlâli sonucunu doğuracaktır. Kişilik değerleri kapsamına giren kişisel verilerin ve bilhassa özel nitelikli kişisel verilerin korunması kişilik hakları açısından oldukça değerlidir. Bağlantılı olarak kişiliğin serbestçe geliştirilmesi hakkı, bireylere kendilerini özgürce geliştirebilecekleri, attıkları her adıma serbestçe karar verebilecekleri bir hayat imkânı sunmaktadır. Bu bağlamda bireylerin kişisel verilerinin korunması hakkı, genel kişilik hakkı ve insan onuruna atfedilen değer dolayısıyla ortaya çıkmaktadır.

5.4. Özel Hayatın Gizliliği

Kişisel verilerin korunması hakkının temelinin dayandırıldığı bir diğer hak ise özel hayatın gizliliği hakkıdır. Bu iki hak, birbirleriyle yakın ilişkili olsa da, günümüz değişen ve

gelişen teknolojisinde kişisel verilerimizin layığıyla korunamayacağı gerekçesiyle kişisel verilerin korunması hakkı, özel hayatın gizliliği hakkından ayrı bir hak olarak kabul edilmeye başlanmıştır (Korkmaz, 2019, s. 85).

1982 Anayasası'nın 20. maddesine göre "Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz." Uluslararası düzenlemelere bakıldığında özel hayatın gizliliği, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 12. maddesi[14], AİHS'nin 8. maddesi[15], Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 17. maddesi[16] uyarınca korunmaktadır.

"Bireysel bağımsızlığımızın kalbi" olarak nitelendirilen (Kaboğlu, 2002, s. 291) özel hayatın gizliliği hakkının temelinde, diğer tüm hak ve özgürlüklerde olduğu gibi insan onuru yatmaktadır. Bireylerin insanca ve özgürce yaşamasının önüne geçen tüm baskılardan korunabilmeleri için özel hayatın gizliliğine ihtiyaç duyulmaktadır. Bireyler ancak bu şartların sağlanması durumunda kişiliğini serbestçe geliştirme imkânına sahip olacaktır.

Özel hayat kavramının tanımını yapmak, fazlasıyla geniş bir alanı ifade etmesi ve subjektif nitelik taşıması sebebiyle oldukça zordur (Dülger, 2019b, s. 97). Hukukçu Arthur Miller özel hayat kavramı için, "Özel hayatı tanımlamak zordur, çünkü o sinir edici bir belirsizliğe ve gözden kaybolma eğilimine sahiptir." ifadelerini kullanmıştır (aktaran Salihpaşaoğlu, 2013, s. 234). AİHM de özel hayat kavramını tanımlamaktan imtina etmiş, konuya ilişkin Niemietz vs. Almanya kararında bu kavramın tanımlanmasının beyhude bir çaba olduğunu belirtmiştir (Salihpaşaoğlu, 2013, s. 235).

Doktrinde pek çok farklı özel hayat tanımına rastlamak mümkündür (Akgül, 2016, s. 81; Ayözger Özgün, 2019, s. 42; Kaboğlu, 2002, s. 291; Korkmaz, 2019, s. 87). Genel olarak çerçeveleyecek olursak; özel hayat, bireylerin herkesin bilmesini uygun bulmadığı bilgilerini kendi belirlediği oranda ve sadece kendi seçeceği kişilerle paylaştığı özgür bir hayat alanı olarak tanımlanabilmektedir.

---

[14] İnsan Haklar Evrensel Bildirgesi'nin 12 .maddesi: "Hiç kimse özel hayatı, ailesi, meskeni veya yazışması hususlarında keyfi karışmalara, şeref ve şöhretine karşı tecavüzlere maruz bırakılamaz. Herkesin bu karışma ve tecavüzlere karşı kanun ile korunmaya hakkı vardır."

[15] AİHS'nin 8. maddesi: "Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."

[16] BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi 17. maddesi: "Hiç kimsenin özel ve aile yaşamına, konutuna veya haberleşmesine keyfi veya hukuka aykırı olarak müdahale edilemez; onuru veya itibarı hukuka aykırı saldırılara maruz bırakılamaz. Herkes bu tür saldırılara veya müdahalelere karşı hukuk tarafından korunma hakkına sahiptir."

Doktrinde özel hayat kavramı, üç alan kuramı adıyla üç bölüm şeklinde ele alınmaktadır. Bunlar; kamuya açık alan, özel hayat alanı, gizli hayat alanı olarak sıralanabilmektedir (Akgül, 2016, s. 65). Gizli hayat alanı (giz alanı), bireylerin herkesin bilmesini istemediği, gizliliğini tercih ettiği, en yakın çevresi ile başkalarının duymaması kaidesiyle paylaştığı sır alanıdır (Korkmaz, 2019, s. 90). Giz alanı, genel kişilik hakkının özünü oluşturmaktadır. Söz konusu alan, kişilik hakkının dokunulmaz bölümünü oluşturmakta olup, her türlü müdahaleye kapalı bir alanı ifade etmektedir (Şimşek, 2008, s. 140). Gizli hayat alanı, her türlü saldırıya karşı kişilik hakkına yönelik korumadan faydalanmaktadır (Akgül, 2016, s. 66). Belirtmek gerekir ki; kişinin hassas nitelikteki bilgileri, gizli hayat alanına dâhildir. Söz konusu bilgiler ancak onun bilgisi dâhilinde başkalarıyla paylaşılabilmektedir.

Özel hayat alanı, bireylerin gizli hayat alanına dâhil olmayan fakat isteği dışındaki kimselerin bilmesini istemediği, sadece en yakınında bulunan kimselerle paylaştığı yaşam alanıdır (Akgül, 2016, s. 66). Özel hayat alanı, bireyin yakınındaki belirli kişilerin bilgisi dâhilinde de olsa toplumun diğer bölümüne karşı gizlidir. Bu sebeple bu kişiler de gerekmedikçe özel hayat alanına giren bilgileri başka kimselere iletmemelidir. Bahsi geçen alan, tıpkı gizli hayat alanı gibi kişilik hakkı hükümleri uyarınca korunmaktadır.

"Özel hayat" kavramı, genellikle gizli hayat alanı ile özel hayat alanını kapsayacak biçimde kullanılmaktadır (Salihpaşaoğlu, 2013, s. 233). Bu iki alan arasındaki fark ise, bireylerin gizli hayat alanının başkaları tarafından öğrenilmesi bireyin kendisinin inisiyatifinde olduğundan bireye daha sıkı sıkıya bağlı olmasıdır (Korkmaz, 2019, s. 90). Giz alanı mutlak olarak korunurken; özel alana kamu yararı amacıyla ölçülülük esası güdülerek müdahale edilebilmektedir (Şimşek, 2008, s. 141).

Kamusal hayat alanı (kamuya açık alan) ise bireylerin herkesle rahatlıkla paylaşabileceği, başkalarının görmesinden, bilmesinden rahatsızlık duymayacağı hayat alanını ifade etmektedir. Bundan dolayıdır ki; bireylerin ortak yaşam alanına dâhil bir bilginin toplanması, kaydedilmesi, başka kimselerle paylaşılması o bireyin kişilik haklarını zedeleyici bir durum olmamaktadır. Ancak bu durum, bireylerin özel hayatın gizliliği hakkının göz ardı edildiği ve bu anlamda kişisel verilerin ihlâl edildiği anlamına gelmemektedir (Şimşek, 2008, s. 142). Burada dikkat edilmesi gereken nokta, kamuya açık alan ile özel hayat alanı arasındaki sınırın iyi belirlenmesidir (Aksoy, 2010, s. 69). Bir kişinin, topluma açık bir yerde olsa bile istem dışı fotoğrafının çekilmesi özel hayatın gizliliğini ihlâl teşkil edecek ve ortak yaşam alanının özel alan kapsamında korunması söz konusu olacaktır.

Bahsi geçen bu üç alanın birbirlerinden net bir sınırla ayrılması oldukça zordur. Bireylerin hayatlarına ilişkin hangi bilgilerin hangi hayat alanına dâhil edilebileceği konusu, bahsi geçen bilgilerin gizlilik durumuna göre değişmektedir. Bilgilerin gizlilik durumu ise her somut olaya göre farklılık gösterebilmektedir.

Özel hayatın gizliliği hakkı, kişisel verilerin korunması hakkını da kapsayan temel bir insan hakkıdır (Küzeci, 2019, s. 74). "Çok yönlü, sürekli değişen" bir hak olması sebebiyle söz konusu hak, teknolojik gelişmelere ayak uydurmaya ihtiyaç duymaktadır (Akgül, 2016, s. 83). Bu bakımdan değişen ve gelişen dünyada kişisel verilerin her gün daha fazla önem kazanması, kişisel verilerin korunması hakkının özel hayatın gizliliği hakkından ayrı ve bağımsız bir hak alanı olarak ele alınmasına vesile olmaktadır. Nitekim AİHS'de yalnızca özel hayatın gizliliği hakkı düzenlenmişken; daha yeni tarihli olan Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı, söz konusu bu iki hakkı ayrı ayrı düzenlemiştir (Kılınç, 2012, s. 1095; Korkmaz, 2019, s. 91).

Anayasamızda ise kişisel verilerin korunması hakkı, "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinde 2010 yılında yapılan bir değişiklikle, özel hayatın gizliliği hakkı kapsamında düzenlenmiştir. Her ne kadar özel hayat kavramından besleniyor olsa da kişisel verilerin korunması hakkının, günümüz şartlarında daha kapsamlı bir korumaya ihtiyaç duyduğu açıktır. Söz konusu bu iki hakkın müstakil birer hak alanı olarak benimsenmesi görüşümüzce doğru olacaktır.

5.5. Düşünce ve İfade Özgürlüğü

Düşünce, bireyin iç evreninde ortaya çıkan görüş ve fikirleri ifade etmektedir. Bireylerin düşüncelerini dış dünyada sözlü veya yazılı olarak açıklamaları, direkt olarak hukukun alanına giren bir husustur (Kaboğlu, 2002, s. 334). Düşünce özgürlüğü ise bireylerin hiçbir baskı altında kalmadan kanaat edinebilme ve kanaatleri dolayısıyla ayıplanmama ve edindiği kanaatlerini her türlü hukuki yolla ifade edebilme olanağını kapsamaktadır (Kaboğlu, 2002, s. 34).

Düşünceyi açıklama özgürlüğü, 1982 Anayasası'nın 26. maddesi hükmünce korunmaktadır. Buna göre, "Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar." Benzer şekilde AİHS'nin 10. maddesi de bahsi geçen özgürlüğü güvence altına almaktadır.

Düşünce ve ifade özgürlüğü temel bir insan hakkıdır (Şimşek, 2008, s. 145). Söz konusu özgürlüğün konusu bireylerin kendi his ve düşünceleriyle hareket edebilme ve kendini dilediği şekilde dışa vurabilme hâlidir. Bu bakımdan bireyler; neyi düşüneceği, düşüncesini açıklayıp açıklamayacağı, kimlere ne oranda açıklayacağı hususlarını özgürce kararlaştırabilmelidir. Bireyler, sırf insan olmaları sebebiyle bu özgürlüklere doğal olarak sahiptir.

Kanaat özgürlüğünden ifade özgürlüğüne birçok temel hak ve özgürlük, bireylerin özgür düşünce ortamının tesis edilmesine hizmet etmekte, aynı zamanda düşünce özgürlüğü de pek çok temel hak ve özgürlüğü pekiştirici fonksiyon taşımaktadır (Akgül, 2016, s. 93; Kaboğlu, 2002, s. 335). Bu bağlamda hür bir toplumda bireylerin düşündüklerini diledikleri şekilde ifade edebilmeleri bir anlamda bireylerin kişiliğini serbestçe geliştirebilmelerini sağlamaktadır.

Düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü, kişisel verilerin korunması hakkı ile de yakından ilgilidir. Bireylerin fikirlerini özgürce dile getirebilmeleri, söz konusu özgürlüğün pozitif yönünü oluşturmaktadır. Bu husus, kişisel verilerin geleceğini belirleme hakkının bir görünümü olarak değerlendirilebilmektedir. Düşünce özgürlüğü vesilesiyle aynı zamanda bireylerin kendi kişisel verilerini başka kimselerle paylaşıp paylaşmama ve kiminle, ne oranda paylaşacağı kararı da güvence altına alınmaktadır (Şimşek, 2008, s. 146).

Düşünceyi açıklama özgürlüğünün negatif yönü ise bireylerin düşüncelerini açıklamaya mecbur bırakılamamasıdır. Bireyler, başkalarının bilmesini istemediği verilerini paylaşmak zorunda bırakılamaz ve buna ek olarak kiminle ve ne ölçüde paylaşacağı konusunda da serbesttir (Ayözger Özgün, 2019, s. 49). Bu bağlamda bireyler, kişiliğini serbestçe geliştirme hakkı kapsamında kendini rahatça ifade edebilecek ve belirli davranış şekilleri göstermeye mecbur bırakılamayacaktır.

İfade özgürlüğü, 6698 sayılı Kanun'un 28. maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde ele alınmıştır. Buna göre kişisel veriler ancak özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlâl etmemesi ya da TCK bakımından bir suç teşkil etmemesi hâlinde ifade özgürlüğü kapsamında işlenebilmektedir. Bu hâllerin mevcudiyeti hâlinde yapılan kişisel veri işleme faaliyeti istisna kapsamında değerlendirilememekte ve kişisel verilerin ihlâli ortaya çıkmaktadır.

Kişisel verilerin korunması hakkı ile düşünceyi açıklama özgürlüğü kimi zaman da çatışmaktadır (Akgül, 2016, s. 93). Düşünce özgürlüğü kapsamında değerlendirilen basın özgürlüğü ile bireylerin kişisel verilerinin korunması hakkı arasında mücadele yaşanabilmektedir (Küzeci, 2019, s. 84). Bilhassa magazinsel olaylarda karşımıza çıkan bu

çatışma hâli, basın özgürlüğü ile mahremiyet hakkı ve kişisel verilerin koruması hakkı arasındaki dengenin her somut olay özelinde sağlanması ile çözülebilmektedir.

5.6. Bilgi Edinme Hakkı

Bilgilere erişim hakkı, bireylerin idarenin faaliyetlerine, yetkilerine ve kararlarına yönelik bilgilere erişim imkânını ifade etmektedir (Şimşek, 2008, s. 143). Demokratik ve şeffaf bir toplumun unsurlarından olan bu hak, kamu otoritelerinin denetimi yoluyla kamu hizmetlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesine olanak tanımaktadır (Küzeci, 2019, s. 90).

Mevzuatımızda bilgi edinme hakkı, öncelikle 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu uyarınca düzenlemiş, 1982 Anayasası'nın 74. maddesinde 2010 yılında yapılan değişiklik ile birlikte de anayasal güvence altına alınmıştır. Buna göre her birey, bilgi edinme hakkına sahiptir.

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun 21. maddesi "Özel hayatın gizliliği" başlığıyla kişisel verilere yönelik önemli bir düzenleme getirmiştir. Buna göre bireylerin rızası alınan durumlar dışında bilgi edinme dolayısıyla özel hayat ve aile hayatına, sağlığına ilişkin bilgiler, şeref ve haysiyeti, mesleki ve ekonomik durumuna ait bilgiler paylaşılmayacaktır. Hükmün devamında ise kişisel bilgiler, kamu yararı mevzu bahis ise öncesinde bireyin yazılı rızası alınmak kaydıyla paylaşılabilecektir. Söz konusu madde, kişisel verilere yönelik bir koruma getirmektedir.

Bilgi edinme hakkı, kişisel verilerin korunması hukukunda temel ilkelerden olan, bireylerin kendilerine ait hangi bilgilerin toplanıp işlendiğine, hangi sürelerle muhafaza edileceğine veya başkalarıyla paylaşılıp paylaşılmayacağına ilişkin hususlarda bilgi sahibi olabilmelerini de kapsamaktadır (Göçmen Uyarer, 2019, s. 42). Bireylerin kişisel verilerinin layığıyla korunabilmesi, kendi kişisel verilerinin işlenme faaliyetine maruz kalıp kalmadığına yönelik bilgi alma özgürlüğüne bağlıdır. Kişisel verilerinin işlenip işlenmediği hakkında bilgisi olmayan bir birey, kişisel verilerin korunması hakkını kullanamayacaktır (Şimşek, 2008, s. 145).

Anlaşılacağı üzere bilgi edinme hakkı ve kişisel verilerin korunması hakkı yakından ilişkilidir. Bu iki hak arasındaki bağlantı, kişisel verilerin korunması hakkı ile ifade özgürlüğünün arasındaki hassas dengeye benzemektedir. Bazı durumlarda söz konusu haklardan biri lehine hareket edilecek olursa diğerinin ihlâli oluşabilmektedir. Bu bakımdan söz konusu haklar arasındaki dengenin sağlanması olası hak ihlâllerinin önüne geçilmesi adına oldukça önemlidir.

5.7. Haberleşme Özgürlüğü

Haberleşme özgürlüğü, bireylerin başka kimselerle serbestçe iletişim kurması ve haberleşmesi anlamına gelmektedir. Bu özgürlük, bireylerin başkalarıyla kurduğu iletişimin gizliliğinin korunmasını sağlamaktadır. Bu özgürlük, kamu otoritelerine karşı bireyleri korumakla birlikte aynı zamanda devlete bireylerin komünikasyon gizliliğini sağlamak ve müdahale etmemek görevi yüklemektedir (Şimşek, 2008, s. 148). Bu bağlamda haberleşme özgürlüğü ve ondan daha geniş bir kavram olan iletişim özgürlüğü, insan haklarına verilen önemin ve demokrasinin vazgeçilmezlerindendir (Akgül, 2016, s. 99).

Haberleşme özgürlüğü, 1982 Anayasası'nın 22. maddesinde hüküm altına alınmıştır. Buna göre her birey, haberleşme özgürlüğüne sahiptir ve esasen haberleşmenin gizli olması kuraldır. Söz konusu özgürlük ancak ilgili maddenin 2. fıkrasında sayılan sebeplere ilişkin hâkim kararının varlığı hâlinde ve yine bu sebeplerle gecikmesinde sakınca bulunan durumlarda kanunla yetkilendirilmiş makamın yazılı emri dâhilinde sınırlandırılabilmektedir. Buna ek olarak AİHS'nin 8. maddesi de bahsi geçen hakkı benzer şekilde düzenlemiştir.

Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte bireylerin haberleşme olanakları yanında haberleşmenin içeriğine ve gizliliğine müdahale vasıtaları da artmaktadır. Bireylerin birbirleriyle olan iletişiminde de kişisel verilerinin koruma altına alınması gerekmektedir. Anayasa tarafından korunan temel bir özgürlük olan haberleşme özgürlüğü; telefon, e-mail, mektup vb. iletişim vasıtalarından ziyade haberleşmenin muhtevasını ve mahremiyetini korumaktadır (Şimşek, 2008, s. 148).

Birbirleriyle iletişim içinde olan bireylerin rızası dışında haberleşme içeriğine ilişkin bilgi sahibi olma yoluyla dâhil olunması, haberleşmenin gizliliğinin ihlâlini oluşturmaktadır. Haberleşmenin hukuki olmayan yollarla ihlâl edilmesi vasıtasıyla kişisel verilerin elde edilmesi aynı zamanda kişisel verilerin korunması hakkının da ihlâli anlamına gelmektedir. Bu bağlamda kişisel verilerin koruması hakkı ile haberleşme özgürlüğü arasında bir yakınlık bulunmaktadır. Haberleşme özgürlüğü, muhtevası gereği bir boyutuyla kişilik haklarını da koruduğu için kişisel verilerin korunmasına da katkı sağlamaktadır.

BÖLÜM 4

GÖRSEL-İŞİTSEL MEDYADA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

Anayasal bir hak olarak muhafaza altına alınan kişisel verilerin, görsel-işitsel medya alanında da korunması üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu kapsamda çalışmamızın bu bölümünde öncelikle görsel-işitsel medyada ihlâl tehlikesi yaşayabilecek kişisel veriler incelenecek, kişisel verilerin korunması hususunda işlerlik kazanabilecek genel ve özel hukuka uygunluk sebepleri ele alınacaktır. Son olarak bu alanda kişisel verileri hangi hukuki vasıtalarla koruma altına alındığı belirlenecektir.

1. Görsel-İşitsel Medyada Kişisel Verilerin İhlâli

Çalışmamızın ilk bölümünde kişisel verilerin neler olduğunu ve bireylere ilişkin hangi bilgilerin kişisel verilerin korunması kapsamında korunacağını ayrıntılı bir şekilde incelemiştik. Daha önce de belirtildiği gibi kişisel verilerin muhtevasında neleri barındırdığının belirlenmesi oldukça zor olsa da ulusal ve uluslararası mevzuat, akademik doktrin ve yargı kararları "kişisel veriler" kavramının tanımı hususunda fikir birliğine sahiptir. Buna göre kişisel veriler, "belirli veya belirlenebilir olmak şartıyla bir kişiye ilişkin tüm bilgiler" olarak tanımlanabilmektedir. Ancak bireylere ilişkin hangi bilgilerin kişisel veri kapsamına dâhil edilebileceğinin tek tek sayılması mümkün değildir. Yine de genel olarak görsel-işitsel medyada işleme faaliyetine maruz kalan kişisel veriler, kimlik bilgileri (doğum yeri, T.C. No., anne ve baba adı, doğum tarihi), iletişim bilgileri (adres, telefon numarası, e-posta adresi), görsel-işitsel kayıtlar (canlı yayın veya VTR aracılığıyla alınan görüntü veya ses kayıtları), sağlık ve cinsel hayata ilişkin veriler (ilgili kişinin sağlık durumu, kan grubu, engellilik hâli), sağlık ve cinsel hayat dışındaki veriler (ceza mahkumiyeti, ırkı, etnik kökeni, dini, mezhebi ve diğer inançları), medeni durumu, mali durumu ve eğitim durumu olarak örneklendirilebilmektedir.

Görsel-işitsel medya yoluyla ihlâl edilen kişisel veriler, daha sistematik olması bakımından doktrinde kişilik haklarını oluşturan değerlerin tâbi tutulduğu sınıflandırma temel alınarak incelenecektir. Zira çalışmamızın daha önceki bölümlerinde de belirtildiği gibi kişisel verilerin korunması hakkının temelinde kişilik hakkı bulunmaktadır. Ve hatta kişilik hakkı ile kişisel verilerin korunması hakkı, "madalyonun iki yüzüne"

benzetilmektedir (Akgül, 2016, s. 48). Bu bakımdan çalışmamızın bu başlığı altında kişilik hakkını oluşturan değerlerden kişisel veri kapsamına alınabilecek veriler incelenecektir.

1.1. Görsel-İşitsel Medya Yoluyla İhlâl Edilen Kişisel Veriler

Kişilik hakkını oluşturan değerler, doktrinde genel olarak maddi kişisel değerler, manevi kişisel değerler ve iktisadi bütünlük üzerindeki kişisel değerler olmak üzere üç başlık altında ele alınmaktadır (Akipek vd., 2018, s. 346; Zevkliler vd., 2008, s. 112).

Maddi kişisel değerler, kişinin bedensel bütünlüğüne ilişkin değerleri ifade etmektedir. Bu çerçevede yaşam hakkı, vücut bütünlüğü, sağlık; maddi kişisel değerler arasında değerlendirilmektedir. Elbette ki görsel-işitsel medyada kişilerin maddi varlıklarına yönelen saldırılara nadir de olsa rastlanabilmektedir ancak maddi kişisel değerler, mahiyetleri gereği kişisel veri niteliği taşımamaktadır. Bu bakımdan çalışmamızın kapsamı dışında kalmaktadır.

Görsel-işitsel medyada uygulamada en sık ihlâl edilen kişisel veriler; kişinin kimlik bilgileri, görüntü, ses ve kişinin şeref ve haysiyetini zedeleyecek nitelik taşıması muhtemel olan sağlık ve cinsel hayata ilişkin verileri, ceza mahkûmiyeti, ırkı, etnik kökeni, inancı, mali durumu gibi değerlerdir. Bu bağlamda öncelikle kişilerin manevi varlıklarına yönelik ihlâller ele alınacaktır.

İlk olarak **kişinin kimlik bilgileri,** görsel-işitsel medyada en sık karşılaştığımız kişisel verilerin ihlâli durumlarından biridir. Kimlik bilgileri, kişinin ismi, doğum yeri, kimlik numarası, anne-baba adı gibi bilgileri ifade etmektedir. Görsel-işitsel medya tarafından, bir kişinin bilgisi dışında kimlik bilgilerinin herhangi bir programda kullanılması ihlâl teşkil etmektedir. Bireylerin kişisel verileri üzerindeki hakkına müdahale edilmesi ancak çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde incelenecek olan hukuka uygunluk sebeplerinin varlığı hâlinde hukuka uygun kabul edilmektedir (Serdar, 1999, s. 95; Sırabaşı, 2007, s. 92).

Mevzuatımızda kişinin ismine ayrı bir önem atfedilmiştir. Öyle ki TMK kişinin ismi üzerindeki hakkını ayrıca korumaktadır. Bu bakımdan özel olarak ele alacak olursak isim, kişinin toplumda diğer insanlardan ayırt edilmesine ve kimliğinin belirlenmesine hizmet etmektedir (Akipek vd., 2018, s. 418). Bireyin ismi üzerindeki hakkı, kişiye sıkı sıkıya bağlı, devredilemeyen ve vazgeçilemeyen haklardan olup (Helvacı, 2017, s. 172) bu bakımdan mutlak haklar arasında değerlendirilmektedir (Akipek vd., 2018, s. 418). Yalnızca isim değil, bireyleri belirlenebilir kılan lâkabı, göbek adı, takma ismi, ticari unvanı yanında o kişiyi ya da ailesini tanımlayan arma ya da rozet gibi simgeler de bu kapsamda değerlendirilmektedir

(Avşar & Öngören, 2003, s. 84; Dural & Öğüz, 2015, s. 165; Öztan, 2019, s. 302; Zevkliler vd., 2000, s. 412). Buna ek olarak mail adreslerinin de bu kapsama dâhil edilmesi mümkündür (Helvacı, 2017, s. 136).

Görsel-işitsel medya aracılığıyla kişilerin ismi üzerindeki hakkı, TMK'nin 26. maddesinin lafzından anlaşılacağı üzere iki şekilde saldırıya uğrayabilmektedir. Bunlar ismin ihtilafa meydan vermesi ve ismin gaspıdır (Aydın, 1998, s. 119; Helvacı, 2017, s. 189-190; Serdar, 1999, s. 96). İsmin kullanılmasının çekişmeli olması, bir isim üzerinde birden fazla kişinin hak iddia etmesi durumudur. İsmin gaspı ise bir kimsenin hakkı olmadan başkasına ait bir ismi kullanmasıdır (Dural & Öğüz, 2015 s. 175). Bu bakımdan kişinin isminin görsel-işitsel medyada hukuka aykırı şekilde kullanılması, pek tabii ihlâl teşkil etmektedir.

İsmin gaspı denilince ilk akla gelen başkasına ait ismin haksız olarak kullanılması olsa da bir ismin piyasaya yeni sürülecek bir ürüne verilmesi veya bir ticaret unvanının markalaştırılması da ismin gaspı kapsamındadır. Başkasına ait bir ismin haksız olarak piyasaya yeni sürülen bir ürüne verilerek buna ilişkin bir reklamın televizyonda yayınlanması (Sırabaşı, 2003, s. 80), ismin gaspı yoluyla kişilik hakkını zedelemekte ve görsel-işitsel medya bakımından kişisel verilerin ihlâline yol açmaktadır.

Manevi kişisel değerler arasında görsel-işitsel medyada ihlâline en sık rastlanan değerlerden biri de **kişinin görüntüsü ve sesi**dir. Kişinin görüntüsü ve sesi, kişilik hakkı çerçevesinde de korunmaktadır (Akipek vd., 2018, s. 391). Kişinin bilgisi ve rızası dışında görüntü ve sesinin başka kimseler tarafından kaydedilmesi, çoğaltılması, dağıtılması ve yayınlanması kişinin kişilik hakkına saldırı teşkil etmekte ve bu çerçevede kişisel verilerin ihlâli sonucunu doğurmaktadır. Kişinin rızası olmasına rağmen amacını aşarak veya kişi hakkında kamuoyuna karşı yanlış bir kanı oluşturacak ve ilgili kişinin görüntüsünün o kişi bakımından kötü sonuç doğuracak şekilde kullanılması durumunda da ortada bir ihlâl söz konusu olacaktır. Kişinin görüntüsünün onun bir akıl hastası veya bir seri katil olduğu bilgisiyle görsel-işitsel medyada kullanılması buna örnek gösterilebilmektedir (Avşar & Öngören, 2003, s. 85; Zevkliler vd., 2000, s. 414).

Kişinin görüntüsü üzerindeki hakkı; TMK ile Türk Borçlar Kanunu (TBK)'nun yanında 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile de koruma altına alınmıştır (Akipek vd., 2018, s. 391). 5846 sayılı Kanun'un 86. maddesinin birinci fıkrası uyarınca eser niteliği taşımasa dahi, resim ve portreler, sahibi olduğu kişinin; o kişinin ölmesi hâlinde ise aynı Kanun'un 19. maddesinin birinci fıkrası ile belirlenen kişilerin izni olmaksızın, ilgili kişinin ölümünden 10 yıl geçmedikçe, teşhir veya başka bir yolla kamuoyuyla paylaşılamaz. Bu

hüküm gereğince görüntülerin yayınlanması sahibinin muvafakatine tâbidir. Ancak kanun koyucunun söz konusu Kanun'un 86. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlediği bazı istisnai hâllerde kişilerin görüntüleri, onların izni olmaksızın paylaşılabilmektedir. Bahsi geçen hükme göre; ülkenin siyasi ve toplumsal hayatında önemli görülen kişilerin görüntüleri, tasvir edilen kişilerin katıldıkları geçit resmi veya resmî tören yahut genel toplantılara ilişkin görüntüler, günlük olaylarla ilgili olarak radyo ve film haberleri için çekilen görüntüler için ilgili kişilerin izni aranmayacaktır (Avşar & Öngören, 2003, s. 89).

Görsel-işitsel medya bakımından 5846 sayılı Kanun'un 86. maddesinde sayılan hukuka uygunluk sebepleri, genel hukuka uygunluk sebepleriyle bir arada değerlendirilmelidir. Bahsi geçen hükümde sayılan hâllerde dahi amaçlananın ve saygı çerçevesinin aşılmamasına ve sosyal gereklilik unsurlarına dikkat edilmelidir (Serdar, 1999, s. 92). Kural olarak, toplum tarafından benimsenen, merak edilen bir başka deyişle kamuya mal olmuş kişilerin görüntüleri kamu yararı saikiyle yayınlanabilmekle birlikte somut olay özelinde bireyin menfaati de göz önünde bulundurulmalıdır. Kişinin menfaatinin kamu yararından yoğun olması durumunda hukuka aykırılık oluşabilmektedir. Örneğin, trafik kazası geçiren bir sanatçının acı içindeki görüntülerinin yayınlanması hususunda kişinin menfaatinin kamunun bu habere ulaşmasındaki menfaatinden fazla olması sebebiyle kişinin menfaati üstün tutularak görüntülerin ekrana getirilmesinden kaçınılmalıdır (Serdar, 1999, s. 92). Zira görüntülerin yayınlanmasında kamuoyunun bir yararı bulunmamaktadır. Bunun yanında bir devlet adamının rüşvet alırken çekilen görüntülerinin yayınlanmasında kamunun menfaati söz konusu olup yayınlanması hukuka uygun görülmektedir (Özdemir, 2009, s. 163). Bu noktada iletişim özgürlüğü, kamunun haber alma hakkı ile kişinin görüntüsü üzerindeki hakkı arasındaki dengenin sağlanması oldukça önemlidir (Dalgıç Altıntaş, 2017, s. 85).

Çalışmamızın birinci bölümünde açıklandığı üzere bazı veriler nitelikleri gereği diğer verilerden ayrı tutulmakta, daha kapsamlı bir koruma altına alınmaktadır. Özel nitelikli veriler olarak adlandırılan bu veriler, 6698 sayılı Kanun'un 6. maddesinde tek tek sayılmaktadır. Biyometrik veriler de bu madde kapsamındadır. Kişinin görüntü ve sesi, bazı durumlarda fizyolojik nitelikli biyometrik verileri oluşturmaktadır (KVKK, Haziran 2022). Ancak görüntü ve sesin özel nitelikli kişisel veri sıfatını haiz olabilmesi, biyometrik metotlarla bir tanımlama veya doğrulama faaliyetine maruz bırakılmasına bağlıdır. Örneğin, bir bankanın ses tanımlama sistemleri vasıtasıyla müşterilerinin seslerini kayıt altına alması durumunda kişinin sesi özel nitelikli veri olarak değerlendirilmekte; ancak müşteri memnuniyeti amacıyla sesin kayıt altına alınması durumunda kişinin sesi özel nitelikli veri

kabul edilmemektedir (Yücedağ, 2017, s. 769). Yine de kişinin görüntü ve sesinin bu anlamda teknik bir işleme faaliyetine tâbi tutulmamış olması, kişisel veri niteliğine halel getirmemektedir. Bu kapsamda görsel-işitsel medyada biyometrik veriler kapsamında ele alınabilen görüntü ve sesin, 6698 sayılı Kanun'da öngörülen hükümlere uygun olarak işlenmesi gerekmektedir.

Görüntü veya sesin görsel-işitsel medyada yayınlanması, direkt olarak kişinin kişisel verileri üzerindeki hakkının ihlâli niteliğindedir. Söz konusu ihlâl aynı zamanda kişinin şeref ve haysiyetine veya özel hayatına yönelik de bir saldırı teşkil edebilmektedir. Bahsi geçen iki değer, kişinin görüntüsü ve sesi üzerindeki hakkını kapsamaktadır. Bu çerçevede ortaya çıkan ihlâl durumunun aynı zamanda kişinin özel hayatını veya şeref ve haysiyetini de ihlâl etmesi, kişinin görüntüsü ve sesi üzerindeki hakkın kişilik hakkı hükümlerince ve kişisel verilerin korunması hakkı bağlamında korunmasına engel teşkil etmemektedir (Sırabaşı, 2007, s. 145).

Görsel-işitsel medya yoluyla, kişinin kişisel verilerinden olan görüntü ve sesine yönelik saldırılarda sık karşılaşılan bir durum, yayınlanması hedeflenen kişiden başka bir kişinin görüntü ve sesinin yayınlanması durumudur (Kılıçoğlu, 2016, s. 111; Sırabaşı, 2007, s. 90). Burada yayında kullanılan görüntü ve ifadelerden aslında kastedilen kişi belirlenebilir kılınıyorsa bu kişi bakımından ve başkası yerine görüntüsü kullanılan kişi bakımından ayrı ayrı ihlâl oluşmaktadır. Bir medya hizmet sağlayıcı kuruluşun ana haber bülteninde komşusu tarafından gürültü yaptığı iddiasıyla tartaklanan kişi yerine bir başkasının görüntülerinin ekrana getirilmesi hâli, bu duruma örnek gösterilebilir.

Kişinin görüntüsü ve sesinin bilgisi ve rızası dışında, ticari amaç güdülerek, bilhassa reklam maksadıyla yayınlanması (Kılıçoğlu, 2016, s. 111), yine kişisel verilerin ihlâli vasıtasıyla kişilik hakkına bir saldırı oluşturmaktadır. Bununla birlikte bir kişinin görüntüsü üzerinde fotomontaj yapmak suretiyle yayınlanması da kişiyi belirlenebilir kılması dâhilinde kişi bakımından kişisel veri sayılmakta ve söz konusu hakkına yönelik bir saldırı teşkil etmektedir (Serdar, 1999, s. 93).

Son olarak belirtmek gerekir ki, kişinin görüntüsünden bağımsız olarak izni ve bilgisi dışında kaydedilen ses kaydının görsel-işitsel medya tarafından kullanılması da pek tabii kişisel verilerin ihlâl edilmesi sonucunu doğurmaktadır. Buna göre, kişinin herhangi bir telefon görüşmesinin ya da bir başkasıyla yaptığı sohbetin gizli olarak kaydedilmesi ve görsel-işitsel medyada kullanılması, kişinin sesinin de başlı başına bir kişisel veri sayılması dolayısıyla ihlâl oluşturmakla birlikte aynı zamanda TCK'nin 136. maddesi bakımından da suç teşkil etmektedir.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (Üst Kurul), 04.02.2022 tarihli 2022/05 toplantı sayılı ve 31 karar no.lu kararında; kişinin istemediği hâlde isminin ve görüntüsünün defaatle ekrana getirilmesini ve programdan çıkmak istemesine rağmen orada tutulup görüntüsünün yayında tutulmasını insan onurunu zedeleyici ve kişilik haklarını ihlâl niteliği taşıdığı ve kişinin görüntüsünün de özel hayatının bir parçası olduğu kanaatine varmış ve ilgili yayını gerçekleştiren medya hizmet sağlayıcı kuruluş hakkında 6112 sayılı Kanun'un 8. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi uyarınca idari yaptırım uygulanmasına karar vermiştir. Üst Kurul yine 04.02.2022 tarihli 2022/05 toplantı sayılı ve 40 karar no.lu kararında; kişinin kimliğinin, şeref ve haysiyetinin ve kişisel verilerinin kişinin özel hayat alanına dâhil olduğuna ve mahremiyetini oluşturduğuna kanaat getirmiş ve 4 yaşındaki bir çocuğun isminin açıkça belirtilerek görüntüsünün defaatle ekrana getirilmesine ilişkin olarak ihlâl konusu yayını gerçekleştiren medya hizmet sağlayıcıya yine bahsi geçen hükmün ihlâl edildiği gerekçesiyle yaptırım uygulanmasına karar vermiştir (RTÜK, 2022).

Çalışmamızın önceki bölümlerinde de bahsedildiği gibi kişisel veriler, kişilik hakkının hatırı sayılır bir kısmını oluşturmaktadır. Kişisel verilerin korunması da kişinin manevi kişisel değerleri arasında görülen **şeref ve haysiyet**i ile doğrudan ilgilidir. Zira bireyin kişisel verilerinin ihlâl edilmesi suretiyle şeref ve haysiyeti zedelenebilmektedir. Örneğin; kişi, özel nitelikli kişisel verilerden olan ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf veya sendika üyeliği, sağlık ve cinsel hayatına ilişkin bilgileri, sosyal hayatına ilişkin bilgilerinden olan ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili bilgileri ile medeni hâli ve eğitim durumu vasıtasıyla şeref ve haysiyetine yönelik saldırılara maruz kalabilmektedir. Görsel-işitsel medya aracılığıyla kişinin kimlik bilgilerinin ihlâl edilmesi de çoğu zaman kişinin şeref ve haysiyetine karşı da saldırı teşkil etmektedir. Bu bakımdan, şeref ve haysiyet başlı başına bir kişisel veri olarak değerlendirilmese de kişisel verilere yönelen saldırılar dolaylı olarak kişilerin şeref ve haysiyetine zarar verebilmektedir. Manevi kişisel değerlerden olan şeref ve haysiyet kavramının açıklanması ve hangi kişisel verilerin ihlâli dolayısıyla şeref ve haysiyetin zedelenebileceğinin incelenmesi çalışmamız bakımından yararlı olacaktır.

Şeref ve haysiyet kavramının doktrinde çok sayıda tanımı bulunmakla birlikte bu kavram genel olarak "toplum tarafından kişilere atfedilen değer" olarak tanımlanabilmektedir (Kılıçoğlu, 2016, s. 87; Oğuzman vd. 2018, s. 186). Şeref ve haysiyet, kişiye kişi olması sebebiyle tanınmaktadır (Zevkliler vd., 2000, s. 409).

TMK'nin 24. maddesi hükmünden anlaşılacağı üzere herkesin şeref ve haysiyetine yönelen saldırılardan korunma hakkı bulunmaktadır (Akipek vd., 2018, s. 386). Bununla

birlikte kişiler şeref ve haysiyetlerine yönelik gerçekleşen saldırılara karşı TCK'ye de başvurabilmektedirler. Şeref ve saygınlığı zedeleyici nitelikteki fiiller, TCK'nin 125. maddesi vd. uyarınca cezai yaptırımlara bağlanmıştır.

Görsel-işitsel medyada şeref ve haysiyet pek çok farklı şekilde saldırıya uğrayabilmektedir. Nitekim uygulamada en sık gerçekleşen ihlâl hâllerinden biri budur. Bir kişi hakkında gerçekle ilgisi olmayan isnatlarda bulunmak, gerçeğe aykırı intiba oluşturacak ifadeler kullanmak, asılsız dedikodu, iftira ve hakarete maruz bırakmak, onurunu zedeleyici nitelikte ve küçük düşürücü duruma sokan davranışlar ve kimi zaman da el, kol hareketleri ve mimikler (Avşar & Öngören, 2003, s. 90) şeref ve haysiyete yönelmiş birer saldırı teşkil etmektedir (Serdar, 1999, s. 80). Bu, kimi zaman söz veya yazıyla gerçekleşebileceği gibi, fotomontaj vb. yollarla da olabilmektedir (Akipek vd., 2018, s. 386).

Kurulun 02.12.2021 tarihli ve 2021/1217 sayılı kararında, ilgili kişi anne ve ilgili kişi sıfatını haiz çocuğun görüntülerinin kullanılması yoluyla haklarında gerçek dışı, şeref ve haysiyet kırıcı bir haber yapıldığı iddiası üzerine medya hizmet sağlayıcı hakkında idari yaptırım uygulandığı görülmektedir (KVKK, 2021).

Kişilerin şeref ve haysiyetine yönelen saldırılar, bir olay açıklaması ya da değer yargısı açıklaması olarak tezahür edebilmektedir (Kılıçoğlu, 2016, s. 106; Sırabaşı, 2003, s. 74). Olay açıklamaları, önceki bir zaman diliminde gerçekleşmiş veya mevcut bir durum veya olayların, herhangi bir görüş bildirmeden anlatılması anlamına gelmektedir (Kılıçoğlu, 2016, s. 40). Şeref ve haysiyeti zedeleyici nitelik taşıyan gerçek dışı olay açıklamaları içeren yayınlar, her daim hukuka aykırılık teşkil etmektedir. Bununla birlikte gerçeğe uygun bir olay açıklaması her zaman hukuka uygun olmayabilmekte ve şeref ve haysiyeti zedeleyebilmektedir. Gerçeklik unsuru tam ancak şeref ve haysiyete yönelen bir olay açıklamasının hukuka uygunluğuna, bir hukuka uygunluk sebebinin varlığına bağlıdır. Bu bakımdan görsel-işitsel medya, kişilerin şeref ve haysiyetine yönelik saldırı teşkil eden bir olay açıklamasını ancak kamu yararına dayanarak yayınlayabilmektedir (Kılıçoğlu, 2016, s. 106).

Görsel-işitsel medyada şeref ve haysiyete saldırının bir diğer şekli ise değer yargısı açıklamasıdır. Değer yargısı açıklaması, yalnızca sübjektif bir değer yargısı içerebileceği gibi gerçekleşen bir olayın yanında değer yargılarına yer verilmesi şeklinde de olabilmektedir (Kılıçoğlu, 2016, s. 42). Görsel-işitsel medyada gerçekleşen şeref ve haysiyete yönelik saldırılar, bilhassa bu yolla olmaktadır (Tüfek, 2006, s. 89). İhlâl teşkil eden değer yargısı açıklamaları, toplumun kişiye verdiği değeri hiçe sayan, kişiyi kamuoyuna karşı küçük düşürücü, aşağılayıcı ve sübjektif nitelik taşıyan ifadelerdir. Görsel-

işitsel medyada yayınlanan bir tartışma programında bir kişi için kullanılan "bankaları dolandıran adam" ifadesi buna örnek gösterilebilmektedir (Sırabaşı, 2003, s.75).

Görsel-işitsel medyanın hem göze hem de kulağa hitap etmesi bakımından toplum üzerindeki etkisinin büyük olduğu bilinen bir gerçektir (Serdar, 1999, s. 81). Bu sebeple görsel-işitsel medya yoluyla gerçekleşen şeref ve haysiyete yönelik saldırıların etkisi daha ağır olmaktadır.

Kişilerin **özel hayat alanı** da manevi kişisel değerleri arasında değerlendirilmektedir. Özel hayat doktrinde kamuya açık alan, özel hayat alanı, giz alanı olmak üzere üç bölümde ele alınmaktadır (Tandoğan, 1963, s. 26). Özel hayat kavramı ve bu çerçevede üç alan kuramı, çalışmamızın kişisel verilerin korunması hakkının özel hayatın gizliliği hakkı ile ilişkisinin incelendiği bölümünde ayrıntılı şekilde açıklanmaktadır.

Kişilerin kamuya açık alanına dair bilgiler, rahatlıkla herkesle paylaşılabilecek, başkalarının bilmesinden rahatsızlık duyulmayacak bilgilerdir. Bu bilgilerin açığa vurulması esasen hukuka aykırı değildir. Söz konusu alana ait bilgilerinin başka kimselerle veya kamuoyuyla paylaşılması, kişisel verilerin ihlâli sonucunu doğurmamaktadır. Ancak kişinin kamuya açık alanına ait açıklamaların hukuka uygun olması için kişiyi küçük düşürmeye veya itibarını zedelemeye yönelik olmaması gerekmektedir. Bununla birlikte bu alana ait bilgilerin değiştirilerek veya ilaveler yapılarak bilinçli olarak olduğundan farklı aktarılması, kişiliğe yönelik bir saldırı teşkil etmektedir (Serdar, 1999, s. 39; Sırabaşı, 2003, s. 81).

Kişinin kamuya açık alanına dair açıklamaların görsel-işitsel medyada yer alması, bu alan vasıtasıyla daha geniş kitlelere ulaşması bakımından farklı nitelik taşımaktadır (Aydın, 1998, s. 110; Kılıçoğlu, 2016, s. 130; Serdar, 1999, s. 95). Toplumsal hayatın sürdürülebilmesinin bir gereği olarak hayatın olağan akışındaki olay ve faaliyetlerin toplum tarafından bilinir olması, kişileri rahatsız edici bir durum olmamaktadır. Ancak bu hususların görsel-işitsel medya vasıtasıyla daha büyük çevrelerin bilgisine sunulması kişileri her zaman memnun etmeyebilmektedir. Görsel-işitsel medyada bir kez yer alan bir bilginin veya açıklamanın defaatle kullanılma riski de bu duruma etki etmektedir. Bu gerekçeyle görsel-işitsel medya bakımından kişilerin kamuya açık alanını özel hayat lehine sınırlamak tabir-i caizse bir zorunluluktur (Kılıçoğlu, 2016, s. 130; Serdar, 1999, s. 84; Tandoğan, 1963, s. 28).

Yine de görsel-işitsel medya bakımından da kişilerin kamuya açık alanının mevcudiyeti kabul edilmektedir. Örnek verecek olursak, bir sanatçının verdiği konser, bir yüzücünün katıldığı spor müsabakası, bir devlet adamının siyasi meselelere ilişkin yaptığı konuşmanın görsel-işitsel medya aracılığıyla aktarılmasında durum böyledir. Bu nitelikte

yayınlar hukuka aykırılık teşkil etmemektedir (Kılıçoğlu, 2016, s. 131; Serdar, 1999, s. 84). Nitekim 6698 sayılı Kanun'un 5. maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendi uyarınca ilgili kişinin kendinin alenileştirdiği bilgiler açık rıza aranmaksızın işlenebilmektedir. Ayrıca kamuya mal olmuş kişilerin özel hayat alanı ve giz alanının da varlığı göz önünde bulundurularak toplumun diğer kesimine kıyasen bu kişilerin kamuya açık alanının daha geniş tutulması olağandır. Bu sınırın tespitinde yine kamu yararına başvurulmaktadır. Görsel-işitsel medyanın iletişim özgürlüğü çerçevesinde kamuyu aydınlatma, kamu adına denetim ve eleştiri yapma misyonunu aşmamalıdır (Kılıçoğlu, 2016, s. 175-176; Sırabaşı, 2003, s. 82).

Kişinin sadece ailesi, arkadaşları gibi yakın çevresi ile paylaştığı yaşam alanı olan özel hayat alanı, kişilik haklarına ilişkin korumadan faydalanmaktadır. Kişiler bu yaşam alanına dair bilgilerin herkesin bilgisine sunulmasını istememektedir. Bu bakımdan kişilerin bu yaşam alanına dair bilgilerin görsel-işitsel medya aracılığıyla kamuoyuyla paylaşılması hukuka aykırı bir durumdur (Aydın, 1998, s. 111; Kılıçoğlu, 2016, s. 132). Kamu yararı, bu hususun istisnasını oluşturmaktadır. Kişinin özel hayat alanına dair bilgilerin görsel-işitsel medya tarafından kullanılması ancak kamu yararı ile hukuka uygunluk kazanmaktadır (Sırabaşı, 2003, s. 83).

Kişilerin bahsi geçen hayat alanına ait bilgilerin görsel-işitsel medya vasıtasıyla kamuoyuyla paylaşılması kimi zaman kişinin rızası ile kimi zaman ise rızası dışında tezahür edebilmektedir. Kişinin rızasının bulunduğu hâllerde, bu alana ait bilgilerin görsel-işitsel medyada kullanılması hukuka aykırılık oluşturmayacaktır. Nitekim kişisel veriler ancak ilgili kişinin rızası ile işlenebilmektedir. Bu noktada önemli olan husus, aktarımın doğrudan olması, başkalarınca farklı algılanmasına sebep olabilecek eklemeler veya kısaltmalar yapılmamasıdır. Bu bakımdan görsel-işitsel medyada yer alan kişinin özel hayat alanına dair yayınlarda kişinin rızası kapsamında kalınması oldukça önemlidir (Serdar, 1999, s. 87). Aksi hâlde kişilik hakkının ve bu bağlamda kişisel verilerin ihlâli sonucu doğmaktadır. Bahsi geçtiği üzere kişiler kimi zaman da görsel-işitsel medyada rızası ve bilgisi dışında özel hayat alanına dair bilgilerin paylaşılması durumu ile karşılaşılabilmektedir. Uygulamada sıkça karşılaşılan bu durumda bireyin kişisel verileri üzerindeki hakkının ihlâl edilmiş olduğu aşikârdır.

Gizli hayat alanı ise kişilerin herkesin bilmesini istemediği, gizli kalmasını tercih ettiği, yalnızca en yakın çevresiyle paylaştığı hayat alanıdır. Bu alan, hayat alanlarının özü olarak nitelendirilmekte ve her türlü hukuka aykırı girişime karşı korunmaktadır (Kılıçoğlu, 2016, s. 134). Bu çerçevede görsel-işitsel medya vasıtasıyla kişilerin gizli hayat alanına yönelik müdahaleler hukuka aykırılık teşkil etmektedir.

Günümüz teknolojisinde kişilerin gizli hayat alanına ait bilgilere erişmek oldukça kolay bir hâl almaktadır. Bu kimi zaman karanlıkta bile görüntü ve ses kaydı alabilen minik bir cihazla mümkünken; kimi zaman da gizli radyo ve televizyon alıcıları ile gerçekleştirilmektedir (Serdar, 1999, s. 88). Bunun yanında kişinin bilgisi dışında uzaktan görüntü ve ses kaydı yapabilen cihazlar yardımıyla veya herhangi bir teknik cihaz kullanmaksızın görünmeyen bir yerden izleme veya dinleme suretiyle ve kişiye ait gizli birtakım belgeleri edinme yoluyla da kişilerin gizli hayat alanına dair bilgi edinilebilmektedir (Kılıçoğlu, 2016, s. 134; Sırabaşı, 2003, s. 85). İşte bu şekilde çeşitli yollarla elde edilen bilgilerin görsel-işitsel medyada kullanılması, kişisel verilerin ihlâli sonucunu doğurmaktadır.

Bazı mesleklere sahip kişiler, mesleğin mahiyeti gereği kişilerin gizli hayat alanına dair bilgilere onların rızası dışında vakıf olabilmektedirler. Görsel-işitsel medya bakımından bir medya hizmet sağlayıcı kuruluşta görev yapmakta olan muhabirin ana haber bülteni için bir olayı araştırdığı esnada birtakım bilgiler edinmesi ve bu bilgileri sahibinin rızası dışında kamuoyuyla paylaşması hukuka aykırılık teşkil etmektedir (Aydın, 1998, s. 112; Kılıçoğlu, 2016, s. 135; Tüfek, 2006, s. 103). Bununla birlikte sahibinin giz alanına ait bir bilgiyi paylaştığı kimsenin, o kişinin rızası olmaksızın görsel-işitsel medya yoluyla aktarması hâlinde de hem sırrın paylaşıldığı kişi bakımından hem de ilgili medya hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından bir hukuka aykırılık oluşmaktadır (Kılıçoğlu, 2016, s. 136; Serdar, 1999, s. 89). Ancak belirtmek gerekir ki, kişilik hakları bakımından medya hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından sorumluluğun doğması için bu açıklamayı yapan kişinin güvenilen bir kişi olduğunun ve bu açıklamanın bir sır niteliğinde olduğunun bilinmesi gerekmektedir (Aydın, 1998, s. 112; Serdar, 1999, s. 89).

Kişilerin giz alanlarına dair bilgileri kendi arzuları ile paylaştıkları ve bu bilgilerin görsel-işitsel medya tarafından aktarılmasına rıza gösterdikleri durumlarda, yayının ilgili kişinin rıza gösterdiği çerçevede ele alınmış olması gerekmektedir. Belirlenen kapsamın aşılması hukuka aykırı olmaktadır (Serdar, 1999, s. 90). Aynı zamanda giz alanına dâhil olan mektup, anı defteri veya fotoğraf vb. şeylerin görsel-işitsel medya aracılığıyla kamuoyuyla paylaşılması da bu alana yönelik bir saldırıdır (Kılıçoğlu, 2016, s. 137).

Kişinin gizli hayat alanına ait bilgilerin paylaşıldığı kişi sayısının azlığı ya da çokluğu ihlâlin ağırlığına etki etmektedir. Bu bakımdan bu alana yönelik ihlâlin görsel-işitsel medya yoluyla gerçekleşmesi, ihlâlin ağırlığını artıran bir sebeptir (Kılıçoğlu, 2016, s. 142). Bunun yanında çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde ele alınacak olan hukuka uygunluk sebeplerinin varlığı, ihlâli ortadan kaldırmaktadır.

Son olarak ele alınacak husus, manevi kişisel değerler arasında nitelendirilen **iktisadi bütünlüğe ilişkin değerler**dir. Bu değerler, kişilerin ekonomik varlığını devam ettirebilmesi için olmazsa olmaz niteliktedir (Dural & Öğüz, 2015 s. 142). Ayrıca diğer kişisel değerlerden farklı olarak parasal sonuçlar meydana getirmektedir (Serdar, 1999, s. 47). İktisadi bütünlüğe ilişkin değerler; kişinin iktisadi özgürlüğü, mesleki ve ticari itibarı ve son olarak mesleki ve ticari giz alanından oluşmaktadır (Akipek vd., 2018, s. 341).

İktisadi değerler kapsamında bulunan kişinin iktisadi özgürlüğü, kişisel veri niteliği taşımaması dolayısıyla çalışmamızın alanına girmemektedir. Bununla birlikte kişinin mesleki ve ticari itibarı, şeref ve haysiyet hususunda olduğu gibi, kişisel verilere yönelik gerçekleştirilen saldırılardan etkilenebilmektedir. Kişinin kişisel verileri üzerindeki hakkının görsel-işitsel medya yoluyla ihlâl edilmesi durumunda mesleki ve ticari itibarı da zedelenebilmektedir. Kişinin mesleki ve ticari giz alanı ise doğrudan kişisel veri sıfatını haizdir. Bu bakımdan bu kapsama giren kişinin malvarlığı, maddi kazancı, borçları, kredi kartı bilgileri, banka ve sigorta kayıtları gibi iktisadi bütünlüğe ilişkin değerlerin görsel-işitsel medyada yer alması, hukuka uygunluk sebeplerinden herhangi birinin varlığı ile hukuka uygun kabul edilecektir.

1.2. İhlâlin Çeşitleri

Görsel-işitsel medyada yer alan kişisel değerlere ilişkin müdahaleler, genel anlamıyla iki farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan ilki, taraflar arasındaki bir hukuki işleme dayanmakta; diğeri ise haksız fiil sonucu ortaya çıkmaktadır. Görsel-işitsel medya yoluyla kişisel verilerin ihlâli, taraflar arasındaki sözleşme ilişkisinden ziyade haksız fiilden kaynaklanmaktadır. Uygulamada bir sözleşme ilişkisine dayalı olarak kişisel değerlerin ihlâl edilmesi daha nadir karşımıza çıkmaktadır (Serdar, 1999, s. 65; Sırabaşı, 2003, s. 69).

1.2.1. Kişisel Verilerin Sözleşme İlişkisine Dayalı Olarak İhlâli

Bireylerin kişisel verilerinin taraflar arasındaki bir sözleşme ilişkisine dayalı olarak ihlâl edilmesi hâli istisnai bir durum teşkil etmekle birlikte iki başlık altında incelenebilmektedir. Söz konusu saldırılar, taraflar arasındaki sözleşme ilişkisine riayet etmeleri yoluyla ihlâl ve sözleşme ilişkisine aykırı davranış yoluyla ihlâl olarak sayılabilmektedir.

1.2.1.1. Kişisel Verilerin Sözleşme İlişkisine Uygun Davranış Yoluyla İhlâli

Türk Borçlar Hukuku'na irade özerkliği ilkesi hâkimdir (Eren, 2017, s. 16, 311). Taraflar arasındaki hukuki ilişkileri serbestçe düzenleme yetkisi anlamına gelen irade özerkliği ilkesi, sözleşme özerkliğinin esası oluşturmaktadır (Erman, 1973, s. 601). TBK'ce esas alınan, tarafların iradeleri ve bunun bir doğal sonucu olarak sözleşme özgürlüğüdür. Sözleşme serbestisi ilkesi, öncelikle 1982 Anayasası'nın 48. maddesi ve TBK'nin 26. maddesi uyarınca korunmaktadır.

Sözleşme serbestisi ilkesi, tarafların sözleşme yapıp yapmama hususundaki özgürlüğünün yanı sıra sözleşmenin muhtevasını, muhatabını, kapsamını ve hangi süreler içinde geçerli olacağını özgür iradeleriyle kararlaştırmaları anlamına gelmektedir. Ayrıca bu ilke, taraflar arasındaki sözleşmenin sona erdirilmesi veya içeriğinin değiştirilmesi yönündeki kararları da kapsamaktadır (Kılıçoğlu, 2018a, s. 115).

Bahsi geçen ilke, modern hukuk sistemleri bakımından doğal ve zorunlu bir husustur. Bir hukuki işlemin tarafları, kendi menfaatlerine en uygun pozisyonu yine en iyi kendileri bilmektedir. Böylece bir sözleşmenin tarafları karşılıklı olarak kendi menfaatlerini gözetip dengeli bir durum meydana getirmektedir. Ancak kimi zaman taraflar arasındaki bu menfaat dengesi birinin lehine veya aleyhine değişebilmektedir. Modern hukuk sistemleri, bireylerin bir sözleşme ilişkisinde devlete karşı, birbirlerine karşı ve hatta bazı durumlarda da kendilerine karşı korunması gerekliliğiyle sözleşme özgürlüğüne bazı sınırlamalar getirmiştir. Bu gerekliliğin amacı, bireylerin bir sözleşme dolayısıyla kişiliğini meydana getiren değerlerin aşırı sınırlandırılmasının önüne geçmektir.

Sözleşme serbestisi ilkesine söz konusu sınırlamalar, TMK'nin 23. maddesi ve TBK'nin 27. maddesinin birinci fıkrası ile getirilmektedir. TMK'nin 23. maddesine göre, "Kimse, hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçemez. Kimse özgürlüklerinden vazgeçemez veya onları hukuka ya da ahlâka aykırı olarak sınırlayamaz." Kanun koyucu, bireylerin kendi iradeleriyle de olsa kişisel değerlerini tamamıyla ortadan kaldıracak veya kişisel değerleri üzerinde bir tehlike yaratacak bir hukuki işlemin muhatabı olmasının önüne geçmeyi amaçlamaktadır. İlgili madde her ne kadar hak ve fiil ehliyetleri ile özgürlüklerden bahsetse de bireylerin diğer kişisel değerlerini de mahiyeti gereği kapsamına alması doğal bir sonuçtur (Dural & Öğüz, 2015 s. 145; Eren, 2017, s. 337). Bu noktada TMK'nin 23. maddesi ile TBK'nin 27. maddesinin birinci fıkrası birlikte ele alınmalıdır. TBK'nin 27. maddesinin birinci fıkrasına göre taraflarca imzalanan, kanunlar tarafından öngörülmüş emredici hükümlere, ahlâka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı sözleşmeler kesin

olarak hükümsüz sayılmaktadır. Anlaşılacağı üzere bahsi geçen iki madde birlikte değerlendirildiğinde birbirlerini tamamlayıcı nitelik taşıdıkları görülmektedir (Dural & Öğüz, 2015, s. 146).

Bir sözleşme ilişkisinde kişisel verilerimize yönelik bireylerin rızasına dayanan ihlâller, TMK'nin 23. maddesi kapsamında değerlendirilmemektedir. Zira kişisel veriler ancak ilgili kişinin rızası ile işlenebilmektedir. Kişisel verilerin ihlâli sonucunu doğuran bir hukuki işlemin söz konusu madde kapsamında ihlâl niteliği taşıması, tarafların aralarındaki sözleşmenin kişisel değerleri tamamıyla bertaraf etmesi ya da buna yönelik bir tehlike arz etmesi veya bu değerlerin kullanımını imkânsız hale getirecek ya da fazlasıyla zorlaştıracak nitelikte olması durumunda mevzu bahis olmaktadır (Serdar, 1999, s. 68).

Bu bağlamda bireylerin görsel-işitsel medya yoluyla kişisel verilerinin ihlâl edilmesine karşın hiçbir şartta kanuni yollara başvurmayacağını kayıt altına alan bir sözleşme veya bir reality show ile özel hayatına dair bütün hassas kişisel verilerinin kaydedilip yayınlanabileceği, buna karşın bireyin hiçbir şekilde tazminat talep edemeyeceği sonucunu doğuran bir sözleşme, TMK'nin 23. maddesine aykırı olup kesin hükümsüzlük sonucunu doğuracaktır. Ayrıca bu nitelikteki sözleşmelere kişilerin verdikleri rıza beyanı, hukuka uygunluk sebebi olarak değerlendirilmeyecektir (Sırabaşı, 2003, s. 71). Buna karşın, bireyler özel hayatlarına dair küçük bir bölümün bir televizyon programında yayınlanmasına ilişkin kişisel verilerini konu alan ve açık rızasını içeren bir sözleşme yapabilmektedirler (Serdar, 1999, s. 68).

1.2.1.2. Kişisel Verilerin Sözleşme İlişkisine Aykırı Davranış Yoluyla İhlâli

Sözleşme ilişkisine aykırı olarak kişisel verilerin ihlâl edilmesi, yine taraflar arasında kişisel değerleri konu alan bir sözleşmeden doğmaktadır. Ancak buradaki ihlâl sebebi, TMK'nin 23. maddesine aykırılıktan kaynaklanan ihlâlden farklı nitelik taşımaktadır. Taraflar arasındaki sözleşme ilişkisine aykırılık sonucu kişisel verilerin ihlâl edilmesi, sözleşmenin konusu olan borcun yerine getirilmemesi veya gereği gibi yerine getirilmemesinden kaynaklanmaktadır (Serdar, 1999, s. 69; Sırabaşı, 2003, s. 71).

Bu bağlamda bir kişinin bir medya hizmet sağlayıcı kuruluşta yayınlanan magazin programı için vermiş olduğu röportajın, kendi izin verdiğinin ötesinde hayatının daha gizli ayrıntılarına girilerek ekrana yansıtılmış olması veya verdiği röportajın onayı dışında kesilerek bir kısmının yayınlanması sözleşmenin gereği gibi ifa edilmemesini teşkil etmekte ve aynı zamanda kişisel verilerin ihlâli sonucunu doğurmaktadır.

Daha önce de bahsedildiği üzere sözleşme ilişkisinden kaynaklanan kişisel verilerin ihlâli uygulamada sık rastlanan bir durum değildir. Çalışmamız kapsamında üzerinde durulması gereken asıl konu, görsel-işitsel medya yoluyla kişisel verilerin sözleşme dışı davranış yoluyla ihlâl edilmesidir.

1.2.2. Sözleşme Dışı Davranışa Dayalı İhlal

Değişen ve gelişen dünyada teknolojiyle birlikte görsel-işitsel medyanın bileşenleri her geçen gün çeşitlenmekte ve medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar arasındaki rekabet artmaktadır (Serdar, 1999, s. 70). Bu rekabet, görsel-işitsel medya yoluyla kişisel değerlere yönelik ihlâlleri de ister istemez beraberinde getirmektedir (Sırabaşı, 2003, s. 72). Bunun yanında gelişen teknolojik imkânlar, bireylerin özel hayatlarına çok daha kolay ulaşılmasını sağlamakta ve bu bağlamda yeni ihlâl durumları oluşmaktadır (Aydın, 1998, s. 82). Örneğin, görülmeyecek büyüklükteki ses ve görüntü kayıt cihazları, kişisel verilerimizi iznimiz olmadan kolaylıkla toplayabilmekte ve bu durum kişisel verilerimizin ihlâl edilmesine yol açabilmektedir.

Kişisel verilerin görsel-işitsel medya yoluyla ihlâli esas itibariyle, sözleşme dışı davranışa dayalı olarak, bir başka deyişle bir haksız fiil sonucu oluşmaktadır (Sırabaşı, 2003, s. 71; Tüfek, 2006, s. 56). Çalışmamız bakımından incelenmesi gereken husus kişisel verilerin bir haksız fiil sonucu ihlâl edilmesidir. Görsel-işitsel medya yoluyla kişisel verilerin ihlâli, maddi bir fiille gerçekleşebileceği gibi, bir söz, bir yazı veya bir belge gibi maddi nitelik taşımayan bir fiille de gerçekleşebilmektedir.

Kişisel değerlere bir sözleşme ilişkisi içerisinde yönelen saldırılara ilişkin TMK'nin 23. maddesine değinmiştik. TMK'nin 24. maddesinde ise kişisel değerlerin bir haksız fiil sonucu ihlâli düzenlenmektedir. Buna göre bir bireyin kişisel değerlerinin ihlâli, o kimsenin "rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kamunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça" hukuka aykırılık teşkil etmektedir. Bu bağlamda kişisel değerlere yönelen saldırılar, kanunda sayılan sebeplerden birinin varlığı söz konusu olmadıkça hukuka aykırı olmaktadır.

Bugünün dijitalleşen dünyasında görsel-işitsel medya, yeni medya aktörlerine karşı popülerliğini yitirmiş gibi görünse de halen varlığını sürdürmektedir. Toplumun hatırı sayılır bir kesimince kolaylıkla ulaşılıp izlenen görsel-işitsel medya, bu topluluk için başlıca eğlence vasıtası olma görevi görmektedir. Buna ek olarak, görsel-işitsel medyanın hem görsel hem de işitsel yönünün olması dolayısıyla toplum nezdinde inandırıcılığının yüksek

olması ve bireylerin günlük rutinlerinde yer bulacak kadar hayatımıza dâhil olması sebepleriyle görsel-işitsel medya yoluyla kişisel değerlerin ve evleviyetle kişisel verilerin ihlâli ve bunların sonuçları oldukça önemlidir (Serdar, 1999, s. 71).

1.3. İhlâlin Uygulanma Yöntemi

Kişisel veriler, görsel-işitsel medyada çok farklı şekillerde ihlâl edilebilmektedir. Medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar arasındaki artan rekabetle doğru orantılı olarak yaşanan bu ihlâllere her gün yenileri eklenmektedir. Bu bağlamda söz konusu ihlâller başlıca yayın yöntemleri bakımından incelenmeye çalışılacaktır.

1.3.1. Canlı Yayın

Canlı yayın, belirli bir vakanın, haber değeri taşıyan bir durumun veya faaliyetin, stüdyo ortamından veya linkler vasıtasıyla eş zamanlı olarak izleyiciye iletilmesidir. Bu yolla bireyler, nerede olurlarsa olsunlar gerçekleşen olaylara herhangi bir gecikme olmaksızın aynı anda şahit olabilmektedirler. Doğal afetler, terör eylemleri, toplu ölümlerin yaşandığı kazalar gibi toplumu ilgilendiren önemli olaylarda söz konusu olayın yaşandığı yerden canlı bağlantılar kurulabilmektedir. Canlı yayın aynı zamanda siyasi gündemin takibi bakımından da başvurulan bir yayın yöntemidir. Bunların yanında tüm dünyayı ilgilendiren olimpiyatlar, müzik ve spor müsabakaları, dünyanın dört bir yanından canlı olarak takip edilemektedir. Canlı yayın yönteminin sıkça kullanıldığı bir örnek de güncel olayların konuşulduğu tartışma programlarıdır.

Canlı yayın yöntemi, görsel-işitsel medyada kişisel verilerin ihlâl örneklerinin en sık rastlandığı ortamdır. Canlı yayın esnasında, her durumun kontrol altında tutulması oldukça güçtür ve daha önce çekilip bant kaydından yayınlanan programlarda olduğu gibi canlı yayın üzerinde herhangi bir düzeltme ya da değişiklik yapma imkânı bulunmamaktadır (Toraman, 2006, s. 86). Canlı yayınla aktarılan bir sokak röportajında mikrofonu eline alan bir kişinin ya da bir gündüz kuşağı programına konuk olan bir mağdur yakınının sarf edeceği sözler öngörülemez. Benzer şekilde gündeme dair siyasi bir konunun masaya yatırıldığı bir tartışma programı, beklenmeyen sonuçlar doğurabilmekte, kişisel değerlerin ihlâli sonucu ortaya çıkabilmektedir. Bununla birlikte medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar, yayının ekrana aktarımını geciktirici mekanizmalar kullanarak bahsi geçen olası ihlâl durumları ile başa çıkmaya çalışmaktadır. Söz konusu geciktirme mekanizmaları ile ihlâl teşkil ettiği

düşünülen yayınların sesinin eş zamanlı kısılması vasıtasıyla canlı yayınla ekrana getirilmesi sakıncalı bulunan ifadelerin yaratacağı olası ihlâl durumları önlenebilmektedir.

6112 sayılı Kanun'un 6. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca yayınlanan tüm yayın içeriği, medya hizmet sağlayıcının sorumluluğu altındadır. Bu sorumluluğun kapsamına ticari iletişim ve üçüncü kişilerce üretilen içerikler de dâhildir. Yayının önceden kayıt altına alınarak banttan yayınlanması durumunda medya hizmet sağlayıcı tarafından yayın içeriğine yönelik bir özdenetim yapılması mümkün olmaktadır. Bu çerçevede banttan yayın vasıtasıyla kişisel verilerin ihlâl edilmesi, doğrudan medya hizmet sağlayıcının editoryal sorumluluğu kapsamında değerlendirilmekte ve medya hizmet sağlayıcı bakımından hukuki sorumluluk doğurmaktadır. Yine canlı yayın vasıtasıyla bireylerin kişisel verilerinin ihlâl edilmesi doğrudan medya hizmet sağlayıcıyı ilgilendirmektedir.

2014 yılında RTÜK tarafından yayınlanan "Yayın Hizmeti İlkeleri"nce açıklığa kavuşturulan bir husus da canlı yayın yöntemidir. Rehber'e göre medya hizmet sağlayıcı, canlı yayında ilgili programın sunucusu ve programa konuk edilen kişinin 6112 sayılı Kanun'a aykırılık teşkil eden ifadelerinden sorumludur. Buna ek olarak programın sunucusu, program konuklarının başkalarının kişilik haklarını ihlâl edebilecek ifadelerine karşı müdahalede bulunmalı veya mevcut durumu düzeltmeye çalışmalıdır. Ayrıca kişisel verilerin görsel-işitsel medya aracılığıyla yayılması, medya hizmet sağlayıcı için TCK'nin 136. maddesi bakımından da cezai sorumluluk doğurmaktadır.

Sayılan bütün risklere rağmen haber değeri taşıyan olayı naklen aktaran bu yöntem, izleyiciler bakımından en günceli takip etmek adına ilgi çekici olması; yayını yapan medya hizmet sağlayıcı bakımından da ratinglerde artış sağlaması gerekçesiyle önemli bir yere sahiptir. Bir tartışma programına konuk olan katılımcılar bakımından ise sözlerinin herhangi bir müdahaleye maruz bırakılmasının mümkün olmaması sebebiyle yeğlenmektedir (Toraman, 2006, s. 86).

1.3.2. Canlandırma

Bir diğer yayın yöntemi olan canlandırma ise belirli bir olaya ilişkin herhangi bir görüntü kaydı olmadığı halde, duyumlar üzerinden hareket edilerek, söz konusu olaya elverişli kişiler yardımıyla olayın temsil edilmesidir. Gündeme dair toplumsal bir olay ya da bir iddia canlandırmanın konusu olabilmektedir. Canlandırma yöntemi, olayın aktörlerinin bilinmediği durumlarda yeniden temsili esnasında gerçeğe aykırı nitelik taşısa bile kişinin veya kişilerin belirlenebilir kılınması dolayısıyla kişisel verilerin ihlâline yol açabilmektedir.

1.3.3. Gizli Kayıt

Gizli kayıt, kişinin bilgisi dışında sesinin ve/veya görüntüsünün herhangi bir amaç için hukuka aykırı olarak kayıt altına alınması anlamına gelmektedir. Mevzuatımıza eklenen hükümler öncesinde caydırıcı bir yaptırıma bağlanmaması sebebiyle gizli kayıt yöntemi, görsel-işitsel medya tarafından sıkça tercih edilmekteydi (Toraman, 2006, s. 87). Bir kişinin haberi olmadan sesinin ve görüntüsünün kaydedilmesi, en temel haliyle 5237 sayılı TCK'nin "Özel hayatın gizliliğini ihlâl" başlıklı 134. maddesini ihlâl etmektedir. Bu maddede kişinin bilgisi olmadan kaydının alınması, özel hayatın gizliliğini ihlâl suçu kapsamına girmekte ve bu suçun ağırlaştırıcı sebebi olarak hüküm altına alınmaktadır. Buna göre bir medya hizmet sağlayıcının gizli olarak kaydedilen bir ses veya görüntüyü yayınlaması, en başta suç teşkil etmektedir. Ayrıca YHGK'nin E. 2007/98 ve K. 2007/110 sayılı kararına göre bir kişinin delil teşkil etmesi adına hukuka aykırı bile olsa sesinin ve görüntüsünün ondan habersiz kayda alınması, kişilik haklarına saldırı niteliği taşımakta ve bu ses ve görüntülerin görsel-işitsel medya yoluyla daha geniş kitlelere sunulması ikinci bir saldırı oluşturmaktadır.

1.3.4. Kamera Şakaları

Son olarak bir diğer yayın yöntemi de kamera şakalarıdır. Kamera şakası, izleyicileri günlük yaşamın sıradanlığından kurtarıp onları eğlendirmek amacıyla, bir mizansenin gizli kamera aracılığıyla bu durumdan habersiz kişiler üzerinden oynanmasıdır. Kamera şakası programları, neredeyse her ülkede yapılmakta, görsel-işitsel medyada izleyici tarafından ilgi görmektedir. Şakanın dozu makul seviyelerde olduğunda yapılan şaka sonrası, şakazedeye işin aslı açıklanınca kişiler çoğunlukla olumlu tepkiler vermektedir. Bazı durumlarda da beklenmedik tepkilerle karşılaşmamak adına şakaya son verilip şakazedenin gönlü alınmaktadır. Ancak bazen şakanın dozu aşılmakta ve kişilerin olumsuz tepkileriyle karşılaşılabilmektedir. Kamera şakaları bağlamında şakazedelerin ses, görüntü ve kişisel veri sıfatını haiz verilerinin, bilgileri dışında ya da yayınlanmasına onay vermedikleri hâlde ekrana getirilmesi, başta kişilik haklarının ve bu çerçevede kişisel verilerin korunması hakkının ihlâli teşkil etmektedir.

2. Görsel-İşitsel Medyada Kişisel Verilerin Korunmasında Hukuka Uygunluk Sebepleri

Görsel-işitsel medya yoluyla kişisel verilerin ihlâl edilmesi, medya hizmet sağlayıcı kuruluşların hukuki sorumluluğunu doğurmaktadır. Ancak hukuken öngörülen haklı bir sebebin varlığıyla medya hizmet sağlayıcının esasen hukuka aykırı olan eylemi, artık hukuka aykırı olmaktan kurtulmaktadır. Bir başka deyişle hukuken öngörülen sebeplerin varlığı hâlinde medya hizmet sağlayıcı kuruluş ihlâlden sorumlu tutulmamaktadır.

Çalışmamızın bu başlığı altında öncelikle "hukuka uygunluk sebepleri" kavramına kısa bir açıklama getirilip konumuzu tamamlayıcı işlev görmesi adına kişilik hakları bakımından görsel-işitsel medyada hukuka uygunluk sebeplerine değinilecek; ardından 6698 sayılı Kanun uyarınca hüküm altına alınan özel hukuka uygunluk sebepleri incelenecektir. 6698 sayılı Kanun'da düzenlenen özel hukuka uygunluk sebepleri, TMK ve TBK'de düzenlenen genel hukuka uygunluk sebeplerine kıyasen öncelikle uygulanmalıdır (İmançlı, 2019, s. 202). Nitekim anlaşılacaktır ki, 6698 sayılı Kanun'da öngörülen hukuka uygunluk sebepleri ile genel hukuka uygunluk sebepleri birbiriyle büyük ölçüde uyumlu nitelik taşımaktadır (Küzeci, 2019, s. 384). Genel hukuka uygunluk sebepleri de kişisel verilerin korunmasının mahiyetine uyum sağladığı hâllerde bu alanda uygulama alanı bulabilmektedir (Taştan, 2017, s. 155).

2.1. Genel Olarak Hukuka Aykırılık ve Hukuka Uygunluk Sebepleri

"Hukuka uygunluk" belirlenirken öncelikle hukuka aykırılıktan bahsetmek konunun daha iyi anlaşılması bakımından faydalı olacaktır. Hukuka aykırılık, en temel anlamıyla hukuk düzenine aykırılık teşkil eden fiil ve davranış anlamına gelmektedir. Hukuka aykırılık, bir emredici kuralın, mutlak hukuksal değerlerin ya da koruma kurallarının ihlâli şeklinde gerçekleşebilmektedir (Kılıçoğlu, 2018a, s. 373-374).

Hukuka uygunluk sebepleri ise bireylerin kişisel değerlerini ihlâl eden fiil ve davranışların hukuka aykırılığını ortadan kaldıran hâllerdir (Helvacı, 2017, s. 147; Kılıçoğlu, 2018a, s. 378). Mevzuatımızda genel hukuka uygunluk sebepleri TMK'nin 24. maddesinin ikinci fıkrası ile kişilik hakları bakımından "kişinin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması" hâlleri; TBK'nin "hukuka aykırılığı ortadan kaldıran hâller" başlıklı 63. maddesi ile de "zarar görenin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar, haklı savunma, zorunluluk hâlleri"dir. Ancak bu

sebeplerin varlığı hâlinde hukuka aykırılık unsuru ortadan kalkmış olmaktadır. Mevzuatımızda hukuka uygunluk sebepleri, bazı özel kanunlar tarafından ilgili konu özelinde ayrıca düzenlenmektedir. 6698 sayılı Kanun ile ele alınan "veri işleme koşulları" bu kapsamdadır.

2.2. Görsel-İşitsel Medya Bakımından Genel Hukuka Uygunluk Sebepleri

Genel hukuka uygunluk sebepleri, TMK'nin 24. maddesi ve TBK'nin 63. maddesi uyarınca; kişisel değerleri ihlâl edilen kişinin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ve kanun tarafından verilen yetkinin kullanılması bağlamında meşru müdafaa, zaruret hâli, bir görevin yerine getirilmesi ve bir hakkın kullanılması olarak sıralanabilmektedir. Ayrıca görsel-işitsel medya özelinde yayının hukuka uygun nitelik taşıması için öncelikle gerçeklik, güncellik, haber verme amacı bir başka deyişle kamusal yarar, uygun illiyet bağı ve orantılılık unsurlarına uygun olması gerekmektedir.

2.2.1. Kişisel Verileri İhlâl Edilen Kişinin Rızası

Rıza, genel anlamda TMK'nin 24. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen hukuka uygunluk sebepleri arasındadır. Buna göre; kişilik hakkına yönelik bir tecavüz fiilinde kişinin rızası, bu fiili hukuka aykırı olmaktan kurtarmaktadır (Eren, 2017, s. 625). Genel hukuka uygunluk sebeplerinden biri olan rızanın niteliği ve şekil şartları mevzuatımızda bazı özel hükümlerle ele alınmaktadır. Örneğin, TMK'nin 23. maddesinin ikinci fıkrası, "insan kökenli biyolojik maddelerin alınması, aşılanması ve naklini" yazılı rıza şartına bağlamıştır (Çelikel, 2021, s. 164).

Benzer şekilde kişisel verilerin korunması bakımından kişisel verileri ihlâl edilen kişinin açık rızası, bir hukuka uygunluk sebebi teşkil etmektedir. Bir başka deyişle işleme faaliyetinin hukuka uygunluğu, ilgilisinin açık rızası ile mümkün olmaktadır. TMK'nin 24. maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen hukuka uygunluk sebepleri arasında sayılan rıza kavramı, kişisel veriler üzerindeki işlemler için yeterli olmamakta ve mutlaka açık rıza şartlarının sağlanması aranmaktadır. Açık rıza, çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde inceleneceğinden burada "rıza" kavramının geçerlilik unsurları ele alınacaktır. Nitekim genel anlamda rıza kavramı için gerekli olan hususlar, açık rıza bakımından evleviyetle geçerli olacaktır.

Genel anlamda kişiliğin korunmasında hukuka uygunluk sebeplerini düzenleyen TMK'nin 24. maddesinin yanında TMK'nin 23. maddesi de kişinin bizzat kendi hukuki işlemleri aracılığıyla aşırı kısıtlanmasını bir başka deyişle kişiliğin içe karşı korunmasını düzenlemiştir (Akipek vd., 2018, s. 357; Serozan, 2018, s. 457). Buna göre, kişinin hak ve fiil ehliyetlerinden kısmen de olsa vazgeçmesi sonucunu doğuran rıza beyanı hukuken geçersiz sayılacaktır. Kişi, özgürlüklerinden vazgeçemez veya özgürlüklerini hukuka ve ahlâka aykırı olarak kısıtlayamaz. Görsel-işitsel medya bakımından bir kişinin bir medya hizmet sağlayıcı kuruluşla yaptığı sözleşmeye binaen bütün hayatının yayınlanabilmesinin önünü açan rıza beyanı, TMK'nin 23. maddesi gereğince hukuken geçerli olmayacaktır (Sırabaşı, 2003, s. 96).

Yine bir rıza beyanının hukuka uygunluk sebebi teşkil edebilmesi için saldırıya maruz kalan kişisel değerlerin, üzerinde serbestçe tasarruf edilebilen değerler arasında nitelendirilmesi gerekmektedir (Kılıçoğlu, 2016, s. 300; Oğuzman vd. 2018, s. 220). Bu çerçevede maddi kişisel değerler ile kişinin şeref ve haysiyeti, devredilemeyen ve kişinin hukuken kendine karşı bile korunduğu kişilik değerleri olduğundan görsel-işitsel medyadaki bir yayına konu olması bakımından medya hizmet sağlayıcıyla yapılacak bir sözleşmenin konusu olamamakta; kişinin bu değerler üzerinde yapacağı hukuki işlemler hukuk düzeni tarafından korunmamaktadır (Kılıçoğlu, 2016, s. 300). Bilhassa görsel-işitsel medyada yer alan kamera şakası programları ile şeref ve haysiyeti zarar gören şakazedenin bu çekimin yayınlanmasına ve bu yayına yönelik hiçbir tazminat talebinde bulunmayacağına yönelik verdiği rıza beyanı, hukuken geçerli olmayacak ve hukuka uygunluk sebebi olarak değerlendirilmeyecektir (Serdar, 1999, s. 123).

Rıza beyanının hukuken geçerli olabilmesi için, rıza veren kişinin rıza vermeye yetkili olması gerekmektedir (Akipek vd., 2018, s. 401; Kılıçoğlu, 2018a, s. 389). Bu bakımdan tam ehliyetliler ile sınırlı ehliyetlilerin rızası, hukuken diğer şartları sağlıyorsa hukuka uygundur. Ancak tam ehliyetsizler rıza beyanında bulunamamaktadır. Rıza beyanının kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olması sebebiyle tam ehliyetsiz yerine kanuni temsilcisinin bu anlamda bir rıza gösterip gösteremeyeceği doktrinde tartışmalı olmakla birlikte hâkim görüş, eğer ortada tam ehliyetsizin yararına bir durum söz konusuysa kanuni temsilcinin vereceği rızanın geçerli olacağıdır (Zevkliler vd., 2000, s. 327). Sınırlı ehliyetsizlerde ise verilen rıza ancak kanuni temsilcinin izniyle hukuka uygun kabul edilmektedir (Serdar, 1999, s. 123).

Rızanın bir diğer geçerlilik şartı da verildiği amaç ve kapsamın içerisinde kalınması, bu amaç ve kapsamın aşılmamasıdır. Verilen rızanın kapsamı dışında bireyin kişisel

değerlerine saldırı gerçekleşmesi durumunda burada bir hukuka uygunluk sebebinden söz edilemeyecektir (Kılıçoğlu, 2016, s. 301; Tandoğan, 1963, s. 33). Görsel-işitsel medyada muhatabının verdiği rızaya uygun yayın yapılmalı, rıza kapsamında kalınmalıdır. Örneğin; medya hizmet sağlayıcı kuruluş, bir sanatçının geçmişine ait çok özel açıklamalarda bulunduğu bir kaydın ancak vefatından sonra yayınlanabileceğine yönelik verdiği bir rıza beyanına uygun hareket etmelidir. Aksi hâlde yayın hem kişilik hakları hem de kişisel verilerin korunması bakımından hukuka aykırı olacaktır (Sırabaşı, 2007, s. 114).

Rıza beyanı, daha önce de belirtildiği gibi açık veya zımni olarak verilebilmektedir (Eren, 2017, s. 625; Tandoğan, 1963, s. 33). Örneğin, bir sokak röportajında kendisine kanal logolu mikrofon tutulup röportaj yapılan kişi, o kaydın televizyonda yayınlanabileceğinin de farkında olduğundan söz konusu yayına zımni rıza vermiş sayılmaktadır. Bununla birlikte hakkındaki gerçeğe aykırı yayına karşı çıkmayan kişinin bu tutumu, zımni rıza olarak değerlendirilemeyecektir. Böyle bir duruma maruz kalan kişi ne bu yayına tepki göstermek ne de bu yayına karşı düzeltme ve cevap hakkını kullanmak zorunda değildir (Sırabaşı, 2007, s. 114).

Rızanın görsel-işitsel medya bakımından yayın öncesi veya en geç yayın sırasında verilmesi şarttır. Daha önce bu zaman dilimine kadar verilen rızanın geri alınması da mümkün olmaktadır (Eren, 2017, s. 625; Kılıçoğlu, 2016, s. 296). İhlâl teşkil eden yayın bittikten sonra verilen rıza beyanı ise yayının hukuka aykırılığına etki etmeyecektir. Bu süreçte verilen rıza beyanı, yalnızca hukuka aykırı yayının doğuracağı hukuki sonuçlar bakımından önem taşımaktadır (Aydın, 1998, s. 152; Kılıçoğlu, 2016, s. 296). Hukuka uygunluk şartlarını sağlamayan rıza beyanı, TBK'nin 52. maddesinin birinci fıkrası uyarınca tazminatta indirim sebebi olabilmekte veyahut somut olay özelinde tazminat verilmemesine de karar verilebilmektedir.

2.2.2. Üstün Nitelikte Yarar

Bir kişinin kişisel değerlerine yönelik bir saldırı teşkil eden hareket, daha üstün nitelikte kamusal veya özel yarara ilişkin olarak gerçekleşmişse TMK'nin 24. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca hukuka uygunluk sebebi olarak değerlendirilmektedir.

Hukuk normları, haksız saldırılara karşı kişileri korumak için vardır. Ancak kişilerin hukuk normları tarafından korunan çıkarları kimi zaman karşı karşıya gelebilmektedir. Bu çıkarlar, birbirleriyle çatışma içerisindedir (Kılıçoğlu, 2016, s. 173; Serdar, 1999, s. 126). Hukuk düzeni, tarafların çatışan çıkarlarını aynı anda koruyamamakta ve bu sebeple iki çıkar

arasında bir tercih yapılması gerekmektedir. Böylece hukuk düzeni çatışan çıkarlar arasında adil bir denge sağlayacak ve bunlardan birini koruyarak var olan çatışmayı giderecektir. YHGK da 30.01.2002 tarihli ve E. 2001/4-1000, K. 2002/25 sayılı kararında, çatışan iki kişisel değerin aynı anda korunmasının mümkün olamaması sebebiyle bu iki değer arasında makul bir denge sağlanması gerektiğini belirtmiştir (Yenice Ceylan, 2021, s. 9). Burada ölçüt, kamuoyunun öğrenme ile sahip olduğu çıkarın, öğrenilme ile ilgili kişinin maruz kaldığı zarardan üstün olmasıdır (Avşar & Öngören, 2003, s. 106).

Hukuk düzeni içerisinde çatışan yararlara yönelik bazı durumlarda kanun, hangi yararın korunacağına ilişkin yol göstermektedir. Ancak çoğu zaman çatışan hukuki değerler arasında nasıl bir tercih yapılacağına ilişkin yasal bir düzenleme bulunmamakta ya da yasal bir düzenleme bulunsa dahi yararın sınırlarının belirlenmesi için hâkime geniş bir takdir yetkisi bırakılmaktadır (Serdar, 1999, s. 126; Sırabaşı, 2003, s. 99). Bu bağlamda hâkim, çatışan iki hukuki yarar karşısında yasal bir düzenleme olmaması hâlinde TMK'nin 1. maddesi uyarınca kendisine bahşedilen hukuk yaratma yöntemine başvuracak ve hangi yararın üstün tutulacağına karar verecektir.

Kişisel verilerin korunması hakkı ile kamusal veya özel yararın karşı karşıya kalması durumunda kamusal veya özel yararın daha üstün nitelikte olması, hukuka uygunluk sebebi uyarınca kişisel değerlere yönelen saldırıların hukuka aykırılığını ortadan kalkacaktır (Serdar, 1999, s. 127; Sırabaşı, 2003, s. 100). Hâkim, "yararların tartılması" ilkesine göre çatışan yararlar arasında hangisinin üstün tutulacağına yönelik bir tercih yapacak ve daha üstün nitelikte bir yararın varlığına kanaat getirmesi durumunda kişisel değerlere yönelen saldırı, hukuka aykırı sayılmayacaktır (Kılıçoğlu, 2016, s. 159).

Görsel-işitsel medyada da kişisel verilerin ihlâl edilmesi hususunda iki yarar karşılaşabilmektedir. Bu hususta taraflardan biri kamu yararı bağlamında iletişim özgürlüğüyken; diğeri kişilerin kişisel verileri üzerindeki hakkıdır. Bu iki yarar arasında nasıl bir tercih yapılacağı her somut olay özelinde değerlendirilmelidir. Görsel-işitsel medya yoluyla kişisel değerlerin ihlâl edilmesinde saldırı, hukuka uygun bir maksat için orantılı bir araçsa, kişilik hakkının korunmasına yönelik yarara kıyasen daha üstün bir yarar söz konusu olmakta ve saldırı fiili hukuka uygun kabul edilmektedir (Aydın, 1998, s. 126).

2.2.2.1. Daha Üstün Nitelikte Özel Yarar

Daha üstün nitelikte özel yarar, TMK'nin 24. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca kabul edilen hukuka uygunluk sebeplerinden biridir. Doktrinde üstün nitelikte özel yararın

saldırıya maruz kalan kişiye ait olabileceği gibi; faile veya üçüncü bir kişiye de ait olabileceği değerlendirilmektedir (Dural & Öğüz, 2015 s. 150; Helvacı, 2017, s. 151; Oğuzman vd., 2018, s. 225).

Çatışan iki değer arasında daha üstün nitelikte özel yararın tespitinde birbirine eşdeğer nitelik taşıyan kişisel değerler mukayese edilmelidir. Zira mülkiyet hakkından veya bir alacak hakkından doğan maddi yararların kişisel değerlerden daha üstün tutulması kabul edilemez. Nitekim kişisel değerlerden doğan yararlar her koşulda maddi çıkarlardan üstün niteliktedir.

Kişisel verilere yönelik saldırıların daha üstün nitelikte özel yarar sebebiyle hukuka uygun nitelik taşıması, daha çok bireylerin maddi kişisel değerlerine tıbbi müdahale durumlarında karşımıza çıkmaktadır. Maddi kişisel değerler, kişisel veriler arasında değerlendirilmediğinden daha üstün nitelikte özel yarar çalışmamızın kapsamı dışında kalmaktadır.

2.2.2.2. Daha Üstün Nitelikte Kamusal Yarar

TMK'nin 24. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca kabul edilen hukuka uygunluk sebeplerinden bir diğeri de daha üstün nitelikte kamu yararıdır. Kişisel verilere yönelik gerçekleşen bir saldırı, daha üstün nitelikte kamu yararı bulunması hâlinde hukuka aykırı nitelik taşımayacaktır.

Kamu yararı, kişisel olmayan, umuma yönelik, topluma ilişkin olan çıkarlardır (Kılıçoğlu, 2018, s. 353). Hukuk düzeni kamu yararı ile kişilerin bir başka yararının karşı karşıya gelmesi durumunda kamu yararına öncelik tanımaktadır (Öztan, 2019, s. 289). Bu bakımdan kamu yararı gerekçesiyle bireyin kişisel değerlerine yönelen bir saldırı gerçekleşmişse kamu yararı, bireyin kişisel değerlerine ilişkin yararından üstün tutulacak ve söz konusu saldırı hukuka aykırı nitelik taşımayacaktır (Kılıçoğlu, 2018, s. 353). Örneğin, bir süredir aranan bir seri katilin isminin ve fotoğrafının televizyonda açıkça ekrana getirilmesi, kamu yararı gerekçesiyle ve gereken koşulları sağlaması şartıyla seri katilin kişisel verilerinin ihlâli sonucunu doğurmayacaktır.

Görsel-işitsel medya yoluyla kişisel değerlerin ihlâli hususunda daha üstün nitelikli kamusal yarar, hukuka aykırılığın tespiti bakımından ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü daha üstün nitelikte kamusal yarar, hukuka uygunluk sebepleri arasında kitle iletişim araçlarında en çok karşılaşılan sebeptir (Sırabaşı, 2003, s. 100). Görsel-işitsel medya alanında, medya hizmet sağlayıcı kuruluşun iletişim özgürlüğü ile bireylerin kişisel değerlerinin korunması

hakkı çatışma hâlindedir. Bu çatışma hâlinde medya hizmet sağlayıcı kuruluşun eylemi iletişim hürriyeti kapsamında değerlendirilebilecek nitelikte ise söz konusu eylem hukuka aykırılık teşkil etmeyecektir (Sırabaşı, 2003, s. 101).

2.2.2.2.1. İletişim Özgürlüğü

Kitle iletişim araçları, verilmesi amaçlanan mesajın tek yönlü olarak geniş kitlelere ulaştırılması işlevi görmektedir. Kitle iletişim araçlarından bilhassa görsel-işitsel medyanın hayatımızda önemli bir yer edinmesi, iletişim özgürlüğü kavramını ortaya çıkarmıştır (İçel, 2018, s. 61; Serdar, 1999, s. 13).

Demokratik bir toplumun gereği olarak bireyler temel hak ve özgürlüklerini özgürce kullanabilmelidir. Söz konusu temel hak ve özgürlüklerin en önemlilerinden biri de bireylerin özgürce düşünme ve düşündüğünü ifade etme hakkıdır. İletişim özgürlüğünün temelini düşünce ve ifade özgürlüğü oluşturmakta (İçel, 2018, s. 61), ifade özgürlüğü ancak düşünce özgürlüğünün sağlandığı bir ortamda mümkün olmaktadır. 1982 Anayasası 26. maddesi, düşünce ve kanaat özgürlüğü ve düşünceyi açıklama özgürlüğünü güvence altına almakta ve iletişim özgürlüğünün ön koşulunu sağlamaktadır.

İletişim özgürlüğü, demokratik bir toplum için olmazsa olmaz bir unsurdur. Burada sağlanması amaçlanan yarar ise kamu yararıdır (Kılıçoğlu, 2018a, s. 392). Bu özgürlük vasıtasıyla görsel-işitsel medya, kamuoyunun ilgilendiği hususlarda, kamuoyunu bilgilendirme, tartışma konuları oluşturma, devlet yönetiminin ve kamu görevlilerinin denetimini sağlama ve her konuda kamuoyunu aydınlatma görevini yerine getirmektedir (Kılıçoğlu, 2018a, s. 823).

Görsel-işitsel medya, iletişim özgürlüğü vasıtasıyla kamusal görevini ifa ederken elbette ki bazı sınırlamalara tâbi tutulmaktadır. Görsel-işitsel medyanın bu alandaki en önemli sınırlılığı, bireylerin kişilik haklarını ve bu bağlamda kişisel verileri koruyan hükümlerdir (Sırabaşı, 2003, s. 103). Ancak bu sınırlılık, bireylerin kişisel değerleri korunurken iletişim özgürlüğünün tamamen ortadan kalkacağı anlamına gelmemektedir. Üstün bir kamu yararının varlığı, kişisel değerlere uygun araç vasıtasıyla gerçekleştirilen saldırıların hukuka aykırılığını ortadan kaldırmaktadır. Bu bağlamda görsel-işitsel medya faaliyetleri esnasında kişisel değerlerin ihlâli, iletişim özgürlüğü sınırları içerisinde kabul edilebildiği ölçüde hukuka uygun sayılacak ve hukuka uygunluk sebepleri arasında değerlendirilecektir.

Kişisel değerlere yönelik saldırı teşkil edebilecek nitelikteki yayınların hukuka uygun olarak değerlendirilebilmesi için doktrinde genel kabul gören birtakım hususlar bulunmaktadır. Bunlar; gerçeklik, güncellik, toplumsal ilgi ve kamu yararı, ifade ile konu arasında düşünsel bağlılık koşullarının sağlanmasıdır (Kılıçoğlu, 2018a, s. 829). Nitekim Yargıtay'ın birçok kararında da bahsi geçen unsurlar vurgulanmıştır.[17] Yine benzer şekilde Kurulun 22.05.2022 tarihli ve 2020/414 sayılı kararı, iletişim özgürlüğünün bir görünümü olan ifade özgürlüğü ile bireyin kişilik hakları ve bu kapsamda kişisel verilerin korunması hakkının karşı karşıya kalması durumunda, görsel-işitsel medya yayınının toplumsal ilgi ve kamu yararı taşıması, gerçeklik ve güncellik ile konu ile ifade arasındaki düşünsel bağ unsurları çerçevesinde değerlendirilmesi ve bu değerlendirme sonucunda yapılan denge testi ile somut olay özelinde hangi hakkı üstünlük tanınacağına karar verileceğini belirtmiştir. Kurulun 30.09.2021 tarihli ve 2021/989 sayılı kararı ile 02.12.2021 tarihli ve 2021/1217 sayılı kararı bahsi geçen kararla aynı doğrultudadır.

Görsel-işitsel medyada iletişim özgürlüğü, sayılan hususların sınırları içerisinde kullanılmış ise bireylerin kişilik hakkı zarar görmüş olsa bile gerçekleştirilen eylem hukuka uygun olacaktır. Bu hususların birinin dahi yokluğu, söz konusu eylemi hukuka aykırı kılacaktır.[18] Ancak belirtilen unsurları taşıyıp kişilik hakkına uygun olması, kişisel veriler bakımından bir ihlâl oluşmayacağı anlamına gelmemekte, bu hususun ayrıca incelenmesi gerekmektedir.

2.2.2.2.2. Gerçeklik

Görsel-işitsel medya yoluyla kişisel değerlere yönelik saldırı niteliği taşıyan bir yayının hukuka uygunluk sebeplerinden faydalanabilmesinin ilk koşulu, yayının gerçek olmasıdır. Bu nitelikteki bir yayın, kamu yararı güdülerek ekrana getirilse bile gerçeklik taşımıyorsa hukuka aykırıdır (Avşar & Öngören, 2003, s. 107; Sırabaşı, 2003, s. 105). Gerçeklik ilkesi, görsel-işitsel medya bakımından olmazsa olmaz bir unsurdur. Bu hususta doktrin fikir birliğine sahiptir (Aydın, 1998, s. 97; Dural, 1995, s. 138; Kılıçoğlu, 2016, s. 62; Serdar, 1999, s. 147). Buna ek olarak 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un "Yayın hizmet ilkeleri" başlıklı 8. maddesinin birinci

[17] YHGK E. 2017/1391, K. 2021/686 K.T. 03.06.2021; Yargıtay 4. HD. E. 2021/820, K. 2021/2299 K.T. 02.06.2021

[18] YHGK, E. 2000/4-1802, K. 2001/2, K.T.31.01.2001

fıkrasının (ı) bendi, yayın hizmetlerinin ”tarafsızlık, gerçeklik ve doğruluk ilkelerini” esas alması gerekliliğini hüküm altına almaktadır.

Görsel-işitsel medyadaki bir yayın, gerçeğe aykırı nitelikte ise bahsi geçen diğer hususların (güncellik, toplumsal ilgi ve kamu yararı, ifade ile konu arasında düşünsel bağlılık) varlığına gerek duyulmaksızın söz konusu yayın hukuka aykırı kabul edilmektedir. Öyle ki, gerçek dışı bir yayın, her daim hukuka aykırı nitelik taşımaktadır (Sırabaşı, 2003, s. 105). Buna göre basın aracılığıyla kişilerin özel hayatlarının kamu yararı güdülerek ihlâl edilmesinin hukuka uygunluk sebepleri bağlamında incelenebilmesi için gerçeğe uygun olması gerekmektedir. Gerçek dışı olaya ilişkin bir yayın, hiçbir şekilde hukuka uygun olmayacaktır.

Gerçeklik ilkesi, aktarılmak istenen amaca hizmet eden içeriğin yayın anındaki olaya uygunluk durumunu ifade etmektedir (Sırabaşı, 2003, s. 106). Bir başka deyişle gerçeklik, görsel-işitsel medyada yer alan yayının ya da haberin gerçeğe uygun olmasıdır. Buradaki gerçeklik, maddi gerçeklikten ziyade haberin aktarıldığı andaki görünüş biçimine yani görünürdeki gerçeğe uygunluğudur.[19] Söz konusu yayına konu olan olaya ilişkin maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasının beklenmesi, görsel-işitsel medyanın sınırlandırılması anlamına gelecektir. Zira maddi gerçeğin saptanması zaman almaktadır. Ayrıca maddi gerçekliği gün yüzüne çıkarmak, görsel-işitsel medyanın görev alanına girmemektedir. Görsel-işitsel medya, yayınlarında gereken dikkat ve özeni göstermekle ve güvenilir kaynaklara dayanmakla yükümlüdür. Bir haber ekranlara getirilirken öncesinde habere konu olan olayların araştırılması ve gerçeğe uygun haber yapma bilinciyle hazırlanması gerekmektedir. Nitekim TMK’nin 2. maddesi uyarınca herkes haklarını kullanırken ve borçlarını ifa ederken, iyiniyet kurallarına uygun davranmak zorundadır (Avşar & Öngören, 2003, s. 109).

Görsel-işitsel medyada gerçeğe uygun olmama durumlarına farklı şekillerde rastlanabilmektedir (Avşar & Öngören, 2003, s. 112). İlk olarak bir habere konu olan olay, tamamıyla gerçek dışı olabilmektedir. Bir bireyin gerçekte işlenmemiş bir cinayetin faili olduğuna ilişkin yayın, hem kişilik hakkı hem de kişisel veriler bakımından hukuka aykırılık teşkil etmektedir (Serdar, 1999, s. 149). Gerçeğe uygun yaşanmış bir olaya gerçeğe aykırı birtakım bilgiler eklenmesi de bir diğer örnektir. Benzer şekilde gerçeklik ilkesine uygun bir yayın esnasında, olaya ilişkin bazı bölümlerin ekrana getirilmemesi veya olayın meydana

[19] YHGK, E. 2017/1379, K. 2021/1073, K.T. 22.09.2021; Yargıtay 4. HD. E. 2021/750, K. 2021/2998, K.T. 14.06.2021

geliş şeklinden farklı veya yanlış anlaşılmasına yol açacak şekilde özensizce verilmesi gerçeğe aykırılık oluşturmaktadır. Tanık sıfatıyla mahkemeye çağrılan bir kişiye haberde bu husus belirtilmeden yer verilmesi, bu duruma örnek gösterilebilir.

Görsel-işitsel medyada yer alan bir olayın yayın tarihinde gerçeğe uygun olduğu hâlde sonradan gerçekliğini kaybetmesi durumunda, medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayın tarihindeki gerçeğe uygunluk bakımından dikkat ve özen sorumluluğunu yerine getirip getirmediği önem arz etmektedir. Örneğin, bir suçun faili olarak aktarılan bir kişinin daha sonra o suçtan beraat etmesi, olay esnasında yapılan yayının hukuka uygunluğunu etkilemeyecektir. Buna ek olarak görsel-işitsel medyanın mahkeme, savcılık, emniyet gibi devletin güvenilen referanslarından temin edilen bir haberi yayınlaması durumunda, söz konusu bu haberin gerçek dışı olduğu tespit edilse dahi yayıncı gerekli özeni göstermesi hâlinde sorumlu olmayacaktır (Sırabaşı, 2003, s. 107).

2.2.2.2.3. Toplumsal İlgi ve Kamu Yararı

Görsel-işitsel medya yoluyla değerlere yönelik saldırıların daha üstün kamusal yarar sebebiyle hukuka uygunluk sebepleri arasında değerlendirilebilmesi için bir yayının taşıması gereken bir diğer husus, toplumsal ilgiyi çekebilecek nitelikte olması ve kamusal yarar sağlamasıdır (Serdar, 1999, s. 153).

Görsel-işitsel medya, toplumun ilgisini çekecek olayları ekrana getirmektedir. Ancak toplumsal ilgi tek başına hukuka uygunluk sağlamamaktadır. Toplumun bu ilgisinin kamu yararı ile birlikte gözetilmesi, bir başka deyişle kamuoyunun ilgisinin haklı olması gerekmektedir. Günlük hayatta kamu yararı güdülmeden toplumsal ilginin oluştuğu hâllerle karşılaşılsa bile bu durumlarda söz konusu yayının hukuka uygunluğu incelenirken bu iki ilke bir arada aranacak, kamu yararından bağımsız olarak sadece toplumsal ilginin bulunması bir hukuka uygunluk sebebi teşkil etmeyecektir (Avşar & Öngören, 2003, s. 103; Serdar, 1999, s. 156-157).

Toplumsal hayatın siyaset, sosyal ve ekonomi gibi çeşitli alanlarında kamunun ilgisini çeken kamuya mal olmuş kişilerin (Kurt, 2017, s. 1), haklarındaki yayınlara hoşgörülü davranmaları gerekmektedir (Aydın, 1998, s. 97; Sırabaşı, 2003, s. 109). Buna göre devlet adamları ve politikacıların eleştiri sınırlarını aşmayacak biçimde eleştirilebilmesi gerek doktrinde gerekse yargı kararlarında kamu yararının bir gereği olarak kabul edilmektedir. Bunun yanında toplum; sanatçıların, oyuncuların ve sporcuların hayatlarıyla da ilgilenmektedir. Bu kişiler de belirli sınırlar içerisinde kendi hayatlarını ilgilendiren

olayların görsel-işitsel medyaya konu olmasına tahammül etmek durumundadırlar (Sırabaşı, 2003, s. 108).

Son olarak üzerinde durulması gereken bir nokta da toplumsal ilgi ve kamu yararına hizmet eden bir yayında diğer hukuka uygunluk şartlarının da gözetilmesinin gerekmesidir. Bu bağlamda söz konusu yayın aynı zamanda gerçeklik, güncellik ve konu ile ifade arasındaki düşünsel bağlılık ilkelerine de uygun olmalıdır.

2.2.2.2.4. Güncellik

Güncellik ilkesi, görsel-işitsel medya yayınlarının hukuka uygunluk sebeplerinden biridir. Olaylar, gerçekleştikleri zaman dilimi içerisinde kamunun ilgisini çekmektedir. Bu bakımdan olayların sıcağı sıcağına kamuoyuna aktarılması görsel-işitsel medya bakımından bir görev olduğu kadar aynı zamanda bir yükümlülüktür (Sırabaşı, 2003, s. 109). Bir önceki başlıkta incelediğimiz toplumsal ilgi ve kamu yararının varlığı olayın güncelliğiyle doğrudan bağlantılıdır. Bunun yanında olayın gerçekleşmesi ile yayınlanması arasında kısa bir sürenin geçmesi durumunda da toplumsal ilgi ve kamu yararından bahsedilebilmektedir.

Güncellik ilkesi, televizyon ekranına taşınan olayın hemen o esnada meydana gelmiş olması anlamına gelmemektedir. Söz konusu olayın sonuçları, yayın esnasında hâlâ sıcak ve ilgi çekici olmalıdır. Aynı zamanda daha önce gerçekleşmiş bir olayın yeni öğrenilmiş olması veya kamunun ilgisini çekecek başka olaylara yeni bir bakış açısı getirecek olması bakımından da güncellik sağlanabilmektedir (Serdar, 1999, s. 190). Yargıtay kararları incelendiğinde bu hususta "anımsanmasında yarar bulunma" ölçütünün gözetildiği anlaşılmaktadır (Sırabaşı, 2003, s. 109). Buna göre, güncel olma niteliğini yitirmiş bir olay hakkındaki haber ve yorumlar, üstün nitelikte yarar unsurunu karşılamamakta, anımsanmasında yarar bulunmayan olayların tekrar sunulması hukuken korunmamaktadır.[20]

Bir olayın güncelliği; olayın ne derece önemli olduğu, ne büyüklükte bir çevreyi etkilediği gibi hususlara göre değişmektedir. Bu bakımdan güncellik ilkesi, her somut olay özelinde değerlendirilmelidir. Toplumun genelini ilgilendiren ciddi öneme sahip olaylar, uzunca bir süre güncelliğini koruyabilirken; toplumun küçük bir kesimini etkileyen alelade olaylar, gerçekleştiği zaman dilimi içerisinde veya kısa bir süre sonra güncelliğini yitirmektedir (Serdar, 1999, s. 190). Bu bağlamda görsel-işitsel medya yoluyla kişisel

[20] YHGK E. 2017/1331, K. 2021/1081, K.T. 22.09.2021

değerleri ihlâl eden bir olayın güncelliğini yitirmiş olduğu hâlde yayınlanması, üstün nitelikte kamu yararı olsa bile hukuka aykırılık teşkil edecektir.

2.2.2.2.5. Konu ile İfade Arasında Düşünsel Bağlılık

Görsel-işitsel medya yoluyla kişisel verilere yönelik bir saldırı teşkil eden yayının, hukuka uygunluğunu sağlayan unsurlardan sonuncusu ise konu ile ifade arasındaki düşünsel bağlılıktır. Söz konusu yayına konu olan olayın gerçek ve güncel olması, toplumun ilgisini çekmesi ve kamu yararına olmasının yanında bir de ölçülü bir ifade ile aktarılması gerekmektedir. Söz konusu ilke, öz ile biçim arasındaki uyumu vurgulamaktadır (Sırabaşı, 2003, s. 110). Konu ile ifade arasındaki düşünsel bağlılık, doktrinde (Aydın, 1998, s. 100; İçel, 2018, s. 282; Serdar, 1999, s. 191) ve yargı kararlarında[21] da karşımıza çıkmaktadır.

Görsel-işitsel medyanın misyonu kamuoyunu bilgilendirmek, aydınlatmak ve bu anlamda kamu yararına hizmet etmektir. Görsel-işitsel medya, bu görevini ifa ederken kamu yararının gerektirdiği sınırları aşmamalıdır. Bu sınırları aşan ifadeler, yorumlar, eleştiriler, muhtevası hukuka uygun olsa bile hukuka aykırı sayılacaktır (Serdar, 1999, s. 192; Sırabaşı, 2003, s. 111). Konu ile ilgili Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 15.10.1981 T. ve E. 1981/9783, K. 1981/11230 sayılı kararına göre, verilen haber gerçeklik ilkesine uygun olsa da kamu yararı sınırlarını aşan aşağılayıcı bir üslupla verilmesi hâlinde hukuka uygunluktan bahsedilemeyecektir. Haberin ekrana getiriliş biçiminin haber konusu olay ile düşünsel bağlılık ilişkisi içerisinde olması gerekmektedir. Bu gerekliliği aşan ifadeler, hakkın sınırının aşılmasına ve hukuka uygunluk sebebinin ortadan kalkmasına yol açmaktadır.

Medya hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından ekrana getirilen yayın, uygun bir amaç ve bu amaca ulaşabilmek için uygun bir araç olarak kullanılmalıdır (Özel, 2004, s. 54). Söz konusu amaca kişisel değerleri ihlâl etmeden veya daha az ihlâl yaratan ifadelerle ulaşmak yerine bu yolun tercih edilmesi kişilik haklarının ihlâl edilmesi anlamına gelecektir (Sırabaşı, 2003, s. 111).

Görsel-işitsel medyadaki bir yayına konu olan olayın abartılarak kamuoyunda daha büyük bir etki yaratacak şekilde verilmesi, kamu yararı ile bireyin kişisel değerleri arasındaki dengenin bozulmasına sebep olmaktadır. Olması gerekenden daha fazla büyütülerek ekrana yansıtılan bir olay, bireylerin kişisel değerleri üzerinde daha büyük sonuçlar

[21] Yargıtay 7. CD. E. 2021/16089, K. 2021/1323, K.T. 21.10.2021; 4. HD. E. 2018/1059, K. 2020/2572, K.T. 07.07.2020

doğurabilmektedir. Söz konusu durumda, iletişim özgürlüğü bağlamında hak kötüye kullanılmış olmakta ve hukuka aykırılık oluşmaktadır (Sırabaşı, 2003, s. 112).

Konu ile ifade arasındaki düşünsel bağlılık ilkesi, her somut olay özelinde ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Zira her olay bakımından farklı sonuçlar oluşmakta hatta aynı olay içerisinde farklı kişiler için bile farklı durumlar ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda doktrine göre bir olayın verilişinde kullanılan dilin orta düzeydeki bir dinleyici/izleyici tarafından başka türlü anlaşılmasına yol açacak biçimde kullanılmaması gerekmektedir (Günay, 1999, s.129). Ayrıca söz konusu yayının hukuka uygunluğu değerlendirilirken yayın bir bütün hâlinde incelenmeli, yayın içerisinde yer alan bazı ifadelere göre tekil yorum yapılmamalıdır (Avşar & Öngören, 2003, s. 126; Sırabaşı, 2003, s. 111; Tüfek, 2006, s. 131).

2.2.3. Kanundan Kaynaklanan Hukuka Uygunluk Sebepleri

Kanun tarafından kişilere bahşedilen bir yetkinin kullanılması dolayısıyla başka bir kişinin kişisel değerlerinin ihlâli oluşsa bile söz konusu ihlâle yol açan davranış kanundan kaynaklandığından hukuka aykırılık teşkil etmeyecektir. Kanun tarafından verilen bu yetki, kamu hukuku veya özel hukuktan kaynaklanabilmektedir (Serdar, 1999, s. 111; Sırabaşı, 2007, s. 108). Çalışmamızın bu başlığı altında kanundan kaynaklanan hukuka uygunluk sebepleri incelenecektir. Ancak görsel-işitsel medya yoluyla kişisel değerlere yönelen saldırılar bakımından bahsi geçen hukuka uygunluk sebeplerinin oldukça nadir karşılaşılan bir durum olduğunun altı çizilmesi gerekmektedir (Sırabaşı, 2007, s. 108).

2.2.3.1. Görevin İfası

Kanunun çizdiği çerçeve içinde kalmak şartıyla, bir görevin yerine getirilmesi sebebiyle oluşan ihlâller, hukuka aykırılık teşkil etmemektedir (Eren, 2017, s. 624). Bu bakımdan memurluk görevi, yetkili makamın emri ve genel bir yasal yükümlülüğün yerine getirilmesi, bir görevin ifasından kaynaklanan hukuka uygunluk sebepleridir (Kılıçoğlu, 2016, s. 171; Serdar, 1999, s. 112; Sırabaşı, 2007, s. 109).

Görsel-işitsel medyada bu kapsamda en çok karşılaşılan hukuka uygunluk sebebi, yetkili makamın emrinin yerine getirilmesidir (Sırabaşı, 2007, s. 109). Hakikaten 6112 sayılı Kanun'un 7. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar, "Cumhurbaşkanının; millî güvenliğin, kamu düzeninin, genel sağlığın ve genel ahlakın gerekleriyle ilgili bildirilerini… yayınlamakla yükümlüdür." Yine aynı Kanun'un

"Düzeltme ve cevap hakkı"nı düzenleyen 18. maddesinin birinci fıkrası, kişilerin şeref ve haysiyetini ihlâl niteliğinde veya gerçeğe aykırı yayın yapılması durumunda, Kanun'da öngörülen gereklilikleri de sağlaması şartıyla medya hizmet sağlayıcı kuruluşlara ilgili kişilerden gelen düzeltme ve cevap metnini yayınlama yükümlülüğü getirmektedir.

Benzer şekilde 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu (TRT Kanunu)'nun 28. maddesinin ikinci fıkrasına göre, kendisine verilen metni aynen okumakla vazifelendirilmiş personel, söz konusu yayının idaresi ve denetimiyle hususi olarak sorumlu tutulmuş olmamak şartıyla, bahsi geçen yayının teşkil ettiği suçtan veya haksız fiilden sorumlu olmayacaktır (Sırabaşı, 2007, s. 109).

Yukarıda da belirtildiği üzere, görsel-işitsel medya yoluyla kişisel değerlere yönelen saldırı hâllerinde görevin ifasının bir hukuka uygunluk sebebi teşkil edebilmesi için bu yetkinin kanunun çizdiği sınırlar içerisinde kullanılması gerekmektedir. Bu bakımdan kanunun verdiği yetkinin aşılması ya da yetkinin kullanılabilmesi için öngörülen şartların göz ardı edilmesi veya söz konusu yetkinin kötüye kullanılması, hukuka aykırılık oluşturacaktır (Serdar, 1999, s. 113).

2.2.3.2. Meşru Müdafaa

Mevzuatımızda meşru müdafaa kavramına ilişkin bir tanım bulunmamakla birlikte bu kavram doktrinde, bir kimsenin kendi ve bir üçüncü kişinin şahsını veya malvarlığını tehdit eden hukuka aykırı, çok yakın veya sürmekte olan bir tehdidi etkisiz hâle getirmek için tehdide yönelik karşı harekette bulunmak zorunda kalması durumu olarak açıklanmaktadır (Eren, 2017, s. 628; Kılıçoğlu, 2018a, s. 379; Öztan, 2019, s. 289).

Meşru müdafaa, mevzuatımızda hem özel hukuktan hem de kamu hukukundan kaynaklanan bir hukuka uygunluk sebebi konumundadır (Akipek vd., 2018, s. 402). Bu hususa, haklı olarak kendini savunmak zorunda kalan bireyin saldırıda bulunan kişinin şahsını veya malvarlığını uğrattığı zarardan sorumlu olmayacağını hüküm altına alan TBK'nin 64. maddesinin birinci fıkrası ile TCK'nin "Meşru savunma" başlıklı 25. maddesinin birinci fıkrası örnek gösterilebilmektedir.

Meşru müdafaa, görsel-işitsel medya bakımından istisnai nitelik taşısa da (Serdar, 1999, s. 114; Sırabaşı, 2007, s. 110) meşru müdafaa hâline bir yayın hazırlığı veya devam etmekte olan yayın hâllerinde rastlanabilmektedir (Avşar & Öngören, 2003, s. 137; Kılıçoğlu, 2016, s. 169). Kişisel değerleri ihlâl eden bir yayının sona ermesi hâlinde artık meşru müdafaanın varlığından söz edilemeyecektir. Bu durumu bir örnek üzerinden

incelemek konunun daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Bir medya hizmet sağlayıcıda yayınlanmakta olan programın bir hafta önceki tanıtımında kullanılan "Şok! Ünlü futbolcunun herkesten gizlediği gayrimeşru çocuğunu açıklayacağız." ifadeleri, söz konusu kişilerin kişisel değerlerine yönelik bir saldırı teşkil etmektedir. Programın henüz yayınlanmaması dolayısıyla ortada bir açıklama bulunmaması ve bahsi geçen ifadelerden de içeriğinin anlaşılmaması, bu yayına yönelik düzeltme ve cevap hakkının kullanılmasını mümkün kılmamaktadır (Avşar & Öngören, 2003, s. 137). İlgili kişinin söz konusu yayının başka hukuki yollarla derhal önüne geçme imkânı yoksa, kişi başka bir televizyon programı vasıtasıyla, bahsi geçen programın "yalan haber yaptığını", "haberin yapıldığı programın zaten asparagas haberleriyle ünlü olduğunu" veya "programın yapımcısının psikolojik sorunları olduğunu" ileri sürerek kamuoyuna kendini açıklayabilmektedir. Örnek olayımızda kişi, kişisel değerlerine yönelik saldırı teşkil eden bir yayına karşı, saldırıda bulunanın kişisel değerlerine karşı atakta bulunarak meşru müdafaa hakkını kullanmış olmaktadır (Sırabaşı, 2007, s. 110). Burada dikkat edilmesi gereken nokta şudur: Kişisel değerlerine saldırıda bulunulduğu için meşru müdafaa hakkını kullanan kişinin karşı yayında kullandığı ifadeler, ilk yayına kıyasen daha ağır olmamalı ve karşılıklı iki açıklama arasında bir denge gözetilmelidir (Kılıçoğlu, 2016, s. 170; Serdar, 1999, s. 115; Tüfek, 2006, s. 132).

2.2.3.3. Zorunluluk Hâli

Zorunluluk hâli, bir kimsenin kendisinin veya 3. kişinin şahsına veya malvarlığına yönelen çok yakın olası bir tehlikeden veya zarardan korunmak amacıyla olayla ilgisi olmayan başka bir kişinin malvarlığını zarara uğratmak mecburiyetinde kalması olarak tanımlanabilmektedir (Aydın, 1998, s.149; Eren, 2017, s. 631; Kılıçoğlu, 2018a, s. 382; Öztan, 2019, s. 290). TBK'nin 64. maddesinin ikinci fıkrası, bahsi geçen hususu düzenlemektedir.

Anlaşılacağı üzere zorunluluk hâli, kişinin zarar veya tehlike riskine karşı başka bir kimsenin yalnızca malvarlığına karşı saldırı hâlini hukuka uygunluk sebepleri arasında değerlendirmektedir. Bu bakımdan görsel-işitsel medya aracılığıyla bireylerin kişisel değerlerine yönelen saldırılarda zorunluluk hâlinin bir hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilmesi mümkün görülmemektedir (Sırabaşı, 2003, s. 95). Ancak doktrinde zorunluluk hâlinin bireylerin yalnızca malvarlığının değil, kişisel değerlerinin de zarara uğratılmasını kapsayacağını ileri süren yazarlar bulunmaktadır (Kılıçoğlu, 2016 s. 170-171; Zevkliler vd., 2000, s. 468). Söz konusu görüşün kabul edilmesi, üçüncü kişinin malvarlığının yanında

kişisel değerlerine yönelen tecavüzlerin de zorunluluk hâli olarak değerlendirilmesine yol açacaktır. Bizim da katıldığımız doktrindeki baskın görüşe göre ise TBK'nin ilgili maddesinin lafzı incelendiğinde açıkça üçüncü kişinin "malvarlığına" verilen zararlar belirtildiğinden kişisel değerlerin de zorunluluk hâli kapsamına alınması oldukça geniş bir yorum olmakta ve zorunluluk hâli kavramının mahiyetini aşmaktadır. Bu bakımdan kanun hükmünün lafzi yorumuna göre görsel-işitsel medya aracılığıyla kişisel değerlerin ihlâli durumunda zorunluluk hâlinin bir hukuka uygunluk sebebi olarak değerlendirilmesi oldukça düşük bir ihtimaldir.

2.2.3.4. Vekâletsiz İş Görme

Bir kişi, başka bir kişiye kendi adına işlem yapması için vekâlet verebilmektedir. Bir kişinin başkası adına yaptığı işlemin geçerliliği vekâletle sağlanmaktadır. Ancak hukuk düzeni bazı durumlarda, bir kişinin vekâleti olmadan da başka bir kişi adına işlem yapabilmesine izin vermekte; bu durumda vekâletsiz iş görme ortaya çıkmaktadır.

Vekâletsiz iş görmenin hukuka uygunluk sebepleri arasında değerlendirilebilmesi ancak ayrıntıları çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde incelenecek olan gerçek vekâletsiz iş görme niteliği taşımasına, bir diğer deyişle vekâletsiz iş gören kişinin söz konusu işlemi, yerine işlem yaptığı kişinin "menfaatine ve varsayılan iradesine" uygun yapmış olmasına bağlıdır (Eren, 2017, s. 628). Kişinin başkası yerine onun rızası dışında yaptığı işlem ancak bu durumda, TBK'nin 526. maddesinde hüküm altına alınan vekâletsiz iş görme kapsamında ele alınabilmektedir (Sırabaşı, 2007, s. 112; Tüfek, 2006, s. 134; Zevkliler vd., 2000, s. 469).

Görsel-işitsel medyada hukuka uygunluk sebepleri arasında gerçek vekâletsiz iş görme hâli, nadir rastlanan bir durum olmakla birlikte kişisel değerlerin ihlâli sonucunda söz konusu olabilmektedir. Örnek verecek olursak, bir kişinin birini öldürmekle itham edilen başka bir kişiyi temize çıkarmak adına, kendisini ve bu kişiyi ilgilendiren ve giz alanına giren bazı bilgileri ilgili kişinin rızası olmaksızın açıklaması, vekâletsiz iş görme teşkil edecek ve bu açıklama her ne kadar giz alanına ait bir bilgi içerse de hukuka aykırılık oluşturmayacaktır (Serdar, 1999, s. 118).

2.3. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Bağlamında Veri İşleme Koşulları

Kişisel verilerin işlenmesi esasen hukuka aykırıdır. Kişisel verilerin işlenmesinin hukuka uygunluğu, öncelikle 6698 sayılı Kanun tarafından öngörülen bazı şartların varlığına

bağlanmıştır. Kanun'un kişisel verilerin işlenmesi hususunda genel hukuka uygunluk sebeplerini düzenleyen 5. maddesi ve özel nitelikteki verilerin işlenme koşullarını düzenleyen 6. maddesi, bir anlamda "kişisel verilerin işlenmesi yasağının hukuka uygunluk sebepleri"ni oluşturmaktadır (Dülger, 2019b, s. 214). İlgili hükümlerce ele alınan işleme koşulları, kişisel veri işleme faaliyetinin hukuki temelini oluşturmaktadır. Veri sorumlusu, veri işleme faaliyeti esnasında ilgili maddelerde sayılan sebeplerden bir veya birkaçının varlığını gözetmek zorundadır. Ancak bu durumda veri işleme faaliyeti hukuka uygunluk kazanmaktadır.

2.3.1. Özel Nitelikli Olmayan Kişisel Verilerin İşlenme Şartları

Genel anlamda veri işleme şartlarını düzenleyen 6698 sayılı Kanun'un 5. maddesinin birinci fıkrası, kişisel verilerin ancak ilgili kişinin açık rızası ile işlenebileceğini belirtmektedir. Açık rıza, 6698 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 3. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde, belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rıza olarak tanımlanmaktadır. Benzer şekilde Kanun gerekçesine göre de açık rıza kavramı, bireylerin kendilerine ait verilerin işlenmesi faaliyetine, hür iradeleriyle, yeterince bilgi sahibi olarak ve yalnızca söz konusu işlemle ilgili olmak şartıyla verdiği icazet beyanıdır (KVKK, t.y.b, s. 10). Açık rıza aynı zamanda özel nitelikli kişisel verilerin işlenebilmesinin bir koşulu (Çekin, 2018, s. 54) ve kesin işlem yasağını bertaraf eden bir hukuka uygunluk sebebidir (Küzeci, 2019, s. 250).

Mevzuatımızda açık rıza kavramı, ilk olarak Anayasa'da karşımıza çıkmaktadır. 1982 Anayasası'nın "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 20. maddesinin 3. fıkrasına göre, "Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir." Ayrıca 6698 sayılı Kanun'un 5. maddesi benzer şekilde; kişisel verilerin, ilgilisi olduğu kişinin açık rızası olmadan işlenemeyeceğini belirtmektedir.

Açık rızanın geçerli sayılabilmesi için birtakım unsurları bünyesinde barındırması gerekmektedir. İlk olarak açık rıza, belirli bir konuya yönelik olmalıdır (Dülger, 2019b, s. 24). Bireyler, işleme faaliyeti öncesi hangi konuya ilişkin rıza beyanında bulunacağı hususunda bilgilendirilmelidir. Nitekim sınırları belirlenmemiş, genel nitelikli rızalar, "battaniye rıza" olarak adlandırılmakta ve hukuken hükümsüz sayılmaktadır (KVKK, t.y.ı). Bunun yanında kişisel verilerin işlenmesi faaliyeti, ilgili kişinin açık rıza beyanında bulunduğu konu çerçevesinde kalmalıdır. Ayrıca ilgili kişinin kişisel verilerinin işlenmesine onay verdiği amacın işleme faaliyeti esnasında değişmesi durumunda, konu da değişmiş

olacağından ilgili kişi bu yeni amaç ve konu için tekrar bir açık rıza beyanında bulunmalıdır (Dülger, 2019b, s. 24).

İkinci olarak bir kişinin verilerinin işlenmesi hakkında açık rızası alınırken hangi verilerinin, hangi amaçla toplandığı, ne kapsamda ve ne kadar süreyle kullanılacağı hakkında bilgilendirilmesi gerekmektedir (Korkmaz, 2019, s. 150). Bu kapsamda bireyler, esasen neye rıza gösterdiklerini bilmelidirler, aksi halde açık ve hür iradeyle verilmiş bir rıza mevzu bahis olmayacaktır. Verilerin işleme faaliyetine yönelik yapılan bilgilendirme, yazılı şekilde veya sözlü olarak yapılabilmektedir. Ancak ispat yükümlülüğü veri sorumlusunda olduğundan yazılı şekilde alınmasında yarar vardır. Ayrıca açık rızanın geçerli nitelik taşıyabilmesi için veri işleme faaliyetinden önce alınması gerekmektedir (Dülger, 2019b, s. 25; Erdinç, 2020, s. 15).

Bireylerin kişisel verilerin işlenmesi faaliyeti öncesi bilgilendirilmesi gerekliliği, 6698 sayılı Kanun'un "Veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü" başlıklı 10. maddesinde de ele alınmıştır. Buna göre, kişisel verileri işlenecek ilgili kişilerin, veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği, verilerinin işlenme amacı ve kimlerle, hangi amaçlarla paylaşılabileceği, veri toplama yöntemi ve hukuki altyapısı ve aynı Kanun'un 11. maddesi uyarınca ilgili kişinin sahip olduğu diğer haklar gibi hususlarda bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Açık rızanın geçerliliğine ilişkin önemli hususlardan biri de söz konusu kavramın ilgili kişinin özgür iradesine dayanmasıdır. Bireylerin özgür iradelerine dayanan rıza beyanı, belirli bir konuda aydınlatılmalarının ardından hiçbir tesir altında kalmadan kendi kararları uyarınca işleme faaliyetine verdikleri onay beyanıdır. Aynı zamanda rıza beyanının geçerli nitelik taşıması; sadece konuya ilişkin değil, rızanın sonuçları hakkında da bilgilendirilmeyi gerektirmektedir (Erdinç, 2020, s. 14).

Kanun bağlamında açık rıza, kişinin kendi isteğiyle verilebileceği gibi; kişisel verilerinin işlenmesine ilişkin karşı tarafın talebine icazet verilmesi şeklinde de gerçekleştirilebilmektedir. Bu bağlamda açık rıza, kişisel verileri işlenecek olan kişinin olumlu irade beyanını içermelidir.

Diğer mevzuat hükümleri saklı kalmak üzere, açık rıza herhangi bir şekil şartına bağlanmamaktadır. Yazılı veya sözlü olabileceği gibi, elektronik sistemlerden veya çağrı merkezi aracılığıyla da alınabilir (KVKK, t.y.i, s. 3). Diyebiliriz ki, bireylerin kişisel verileri üzerinde yapılacak işleme faaliyetine verecekleri rıza beyanı, ilgili kanun veya mevzuatla öngörülmüş diğer ögeleri bünyesinde barındırıyorsa, rızanın şeklinin herhangi bir ehemmiyeti yoktur (Başalp, 2004, s. 40).

Değinilmesi gereken bir diğer husus da açık rızanın geri alınabilmesi durumudur. Bireyler, kendi verileri üzerindeki mutlak hâkimiyetleri dolayısıyla, verileri üzerindeki işleme faaliyetinin herhangi bir safhasında işlemenin durdurulmasını talep edebilmekte ve daha önce açıkladığı rıza beyanını geri alabilmektedir (Çekin, 2018, s. 62; Dülger, 2019b, s. 28). Nitekim KVKK da açık rızanın "kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak" olduğunun altını çizerek daha önce verilen açık rızanın geri alınabileceğini belirtmiştir (KVKK, t.y.ı). Bu durum, aynı zamanda insan onurunun bir gereği olan bilginin geleceğini belirleme hakkının da doğal bir sonucudur (Dülger, 2019b, s. 28). Burada dikkat edilmesi gereken bir nokta vardır ki, o da geri alınan açık rızanın ileriye etkili olarak sonuç doğuracağıdır. Geri alma iradesi öncesi açık rızanın varlığı söz konusu olduğundan daha önce gerçekleştirilen işleme faaliyetinin sonuçları bertaraf edilemeyecektir. Geri alma işlemi ancak geri alma iradesinin veri sorumlusuna ulaştığı andan itibaren sonuç doğuracaktır (Dülger, 2019b, s. 28).

Anlaşılacağı üzere açık rıza, kişisel verilerin işlenmesi hususunda hukuka uygunluk bakımından olmazsa olmaz bir unsurdur. Kişinin açık rızası olmadan kişisel verilerinin işlenmesi durumunda hem hukuki hem de cezai sorumluluk doğabilmektedir. 6698 sayılı Kanun'da yapılan tanımın açık rıza kavramını genel hatlarıyla belirlemesi sebebiyle; açık rızanın kapsamı her somut olay için ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Görsel-işitsel medyada veri işleme şartları bakımından esas olan açık rıza kapsamında veri işlenmesidir.

Söz konusu maddenin 2. fıkrası ise işlenme yasağının istisnalarını düzenlenmektedir. Buna göre kişisel veriler, bu istisnaların varlığı hâlinde ilgili kişinin rızası aranmaksızın işlenebilmektedir.

İstisnalardan ilki, veri işleme faaliyetinin kanunlarda açıkça öngörülmesidir. Böyle hâllerde veri sorumlusunun ilgili kişiden rıza almak gibi bir yükümlülüğü bulunmamaktadır. Esasen bu hukuka uygunluk sebebi, 1982 Anayasası'nın öngördüğü gibi, "kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir" hükmünün bir yansımasıdır (Aşıkoğlu, 2018, s. 1070). Burada "açıkça" ifadesine dikkat etmek gerekmektedir. Doktrin, kanunlarda açıkça belirtilmedikçe kişisel verilerin işlenmesinin meşrulaşmadığı görüşündedir (Dülger, 2019b, s. 216). 6112 sayılı Kanun'un 25. maddesi uyarınca medya hizmet sağlayıcılar, gerçekleştirdikleri her yayının 1 yıl süre ile kaydını tutmakla yükümlü tutulmuştur. Bu bakımdan medya hizmet sağlayıcıların bireylerin kişisel verilerini de içerebilen yayınlarını kayıt altına almaları, Kanun'da açıkça öngörülmesi sebebiyle açık rızadan bağımsız olarak hukuka uygun kabul edilmektedir.

Veri sahibinin fiili olarak rızasını açıklayacak durumda olmaması veya çeşitli sebeplerle rızasını hukuk düzeninin tanımaması durumlarında, bu kişinin kendisinin veya

başka bir kimsenin hayatı ve beden bütünlüğünün muhafaza altına alınması için kişisel verilerin işleme faaliyetine maruz kalmaları zorunluluk teşkil ediyorsa ilgili kişinin rızası aranmayacaktır. Nitekim günlük hayatta veri sahibinin açık rızasının alınması mümkün olmayan durumlarla karşılaşılabilmektedir. Örneğin, bir trafik kazası sonrasında bilinci yerinde olmayan kişiye dair bilgileri kaydeden bir polis memuru, o kişinin açık rıza beyanı olmaksızın verilerini işleyebilmektedir. Bu işlenme şartı, mahiyeti gereği görsel-işitsel medya bakımından işlerlik kazanmamaktadır.

Taraflar arasında kurulan hukuki işlemin gereği gibi ifa edilebilmesi için kişisel verilerin işlenmesi bazı durumlarda olmazsa olmazdır. Bu işleme faaliyetinin, ilgili taraflara ilişkin olması ve sözleşmenin kurulması veya ifasıyla direkt olarak ilişkili olması durumunda kişisel veriler işlenebilmektedir. Burada amaca bağlılık ve ölçülülük ilkelerine uygunluk önem taşımaktadır (Aşıkoğlu, 2018, s. 1071). Örneğin, internet vasıtasıyla alışveriş yapan bir kişinin siparişinin kendisine ulaşabilmesi için iletişim ve adres bilgisi gibi kişisel verilerini muhatap internet sitesi ile paylaşması gerekmektedir (Dülger, 2019b, s. 217). Bu durumda veri işleme için açık rıza alınması söz konusu değildir.

Bir diğer veri işleme koşulu ise veri sorumlusunun hukuken yükümlü tutulduğu veri işleme görevini ifa etme mecburiyetidir. Bu durumda veri sorumlusu, ilgili kişinin açık rızası olmaksızın veri işleyebilmektedir. Örneğin, işverenin işçiyle aralarındaki iş sözleşmesine dayanarak birtakım yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için işçinin SGK numarası, banka hesap bilgileri gibi birtakım verilerini kaydetmesi sözleşmenin ifası için bir gereklilik olduğundan bu durumda işçinin açık rızası aranmayacaktır (Yücedağ, 2017, s. 779).

Yine kişisel verinin ilgili olduğu kişinin bizzat kendisi tarafından alenileştirilmesi, kişisel verilerin korunmasına özgü hukuka uygunluk sebeplerindendir. 6698 sayılı Kanun, ilgili kişinin kişisel verilerini kendisinin aleni hâle getirmesi durumunda bu Kanun'un uygulanamayacağına hükmetmektedir. Bu hüküm, esas olarak hayatın olağan akışına uyan bir düzenlemedir. Yargıtay 12. CD. ise 13.10.2014 tarihli ve E. 2014/4081, K. 2014/4081 sayılı kararında, kişinin sosyal medya hesabından kendi paylaştığı bir fotoğrafı başka bir kimsenin kendi hesabında paylaşmasının özel hayatın ihlâli sonucunu doğurmadığını ifade etmiştir.

Bu düşünce, doktrinde birtakım eleştirileri beraberinde getirmektedir. Buna göre ilgilisi tarafından aleni hâle getirilmiş bir verinin kişinin kamuyla paylaşma amacının dışında, mahiyetini aşarak orantısız şekilde kullanılması, sırf kişinin kendi verilerini alenileştirmesi sebebiyle korunmamalıdır (Göçmen Uyarer, 2019, s. 129). Bunun yanında kişinin bizzat kendi iradesiyle sosyal medyasında kişisel verilerini paylaşması, bu verilerin

başkaları tarafından kullanımına onay gösterdiği anlamına gelmeyecektir. Nitekim hukuken geçerli bir rıza beyanı, belirli ve açık bir amaca yönelik olmalıdır. Yargıtay da vermiş olduğu güncel kararlarda bu konu hakkındaki görüşlerini, her somut olaya özgü bir değerlendirme yapılması yönünde değiştirmiştir (Göçmen Uyarer, 2019, s. 129).

İlgili kişinin açık rızasının aranmayacağı hâllerden biri de veri işleme faaliyetinin bir hakkın tesisi, ifası veya korunması için zorunlu olması durumudur. Örneğin; avukatlar, Avukatlık Kanunu 39. maddesi uyarınca takip ettikleri dosyayı kararın kesinleşmesinden itibaren 3 yıl süre ile saklamakla yükümlü tutulmuştur. Bu durumda dosya kapsamında ilgili kişinin açık rızası aranmamaktadır.

Son olarak veri sahibinin temel hak ve özgürlüklerine halel getirmemek şartıyla, veri sorumlusunun meşru menfaati bakımından veri işlenmesinin bir zorunluluk teşkil etmesi hâli, kişisel verilerin işlenmesi bakımından bir hukuka uygunluk sebebi arz etmektedir. Kanun'un bu hükmü, "meşru menfaat" kavramının muallaklığı bakımından eleştirilmekte ve Kanun'a ilişkin AYM'ye açılan iptal davasında söz konusu bent de iptali istenen hükümler arasında yer almaktadır. AYM'nin E. 2016/125, K. 2017/143 sayılı kararında meşru menfaat kavramının muğlak olduğunun söylenemeyeceğine karar vermiştir. Bu kararda ayrıca bahsi geçen kavramın ilgili kişi ve veri sorumlusu arasındaki çıkar dengesi göz önünde bulundurularak ele alınması gerektiğini belirtmiştir. Buna göre her somut olayda ilk olarak veri sorumlusunun meşru menfaati tespit edilecek, daha sonra da kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin söz konusu işleme faaliyetinden etkilenme durumu incelenecektir. Bu husus, ilgili madde gerekçesinde de belirtilmiş; veri sorumlusu ile ilgili kişi arasındaki menfaat dengesinin gözetilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir. Ayrıca işlenen verilerin niteliği ve veri işleme faaliyeti üzerindeki veri sorumlusunun meşru menfaati, gereklilik ve ölçülülük ilkeleri bakımından da değerlendirilmelidir (Aşıkoğlu, 2018, s. 1074). 6698 sayılı Kanun'un gerekçesinde belirtildiği gibi bir işveren tarafından çalışanlarının temel hak ve özgürlüklerine halel getirmemek şartıyla maaş, terfi veya sosyal haklarının düzenlenmesi yapılırken kişisel veriler hukuka uygunluk sebepleri kapsamında işlenebilmektedir.

2.3.2. Özel Nitelikli Verilerin İşlenme Şartları

Çalışmamızın ilk bölümünde de açıklamaya çalıştığımız özel nitelikli kişisel veriler, 6698 sayılı Kanun'un 6. maddesi ile hüküm altına alınmış ve söz konusu maddenin ilk fıkrasında özel nitelikli kişisel veriler sıralanmıştır. Özel nitelikli verilere numerus clausus ilkesi (sınırlı sayıda olma) hâkim olduğundan bu veriler, Kanun'da sayılanlarla

sınırlandırılmıştır. Buna göre kişinin ırkı, kökeni, siyasi görüşü, felsefi düşüncesi, dinî inancı, mezhebi veya sair inançları, sendika, dernek ya da vakıf üyeliği, kılık kıyafeti, sağlığına ve cinsel hayatına ilişkin bilgileri, varsa hakkında verilmiş ceza mahkûmiyetleri veya güvenlik tedbirleri ile ilgili bilgileri ve genetik ve biyometrik bilgileri özel nitelikli veri kapsamında değerlendirilmektedir. Söz konusu maddenin ikinci fıkrası ile de bu verilerin ilgili oldukları kişinin açık rızası olmaksızın işlenmesi yasaklanmıştır.

Bahsi geçen maddenin üçüncü fıkrası ise özel nitelikli verilerin ilgilisinin açık rızası olmaksızın işlenebileceği istisna hâlleri hüküm altına almıştır. Buna göre kişilerin sağlık ve cinsel hayatına ilişkin veriler dışındaki kişisel verileri, kanunlarda belirtilen durumlarda ilgilisinin açık rızasına başvurulmaksızın işlenebilmektedir. Kişilerin sağlık ve cinsel hayatına ilişkin kişisel verileri ise yalnızca "kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından" açık rıza gözetilmeksizin işlenebilmektedir.

Kişilerin özel nitelikli kişisel verilerinin işlenmesi kanun tarafından sıkı şartlara bağlanmış olsa da bu durum, kişinin bu verileri üzerindeki hakkına hiçbir suretle dokunulamayacağı anlamına gelmemektedir. Tüm temel hak ve özgürlükler gibi bu hak da 1982 Anayasası'nın 13. maddesi uyarınca bazı hâllerde sınırlandırılabilmektedir. Bilhassa yaşam hakkı, ifade özgürlüğü ve haberleşme özgürlüğü, kişisel verilerin işlenmesi hakkındaki yasağa üstün tutulabilmektedir (Dülger, 2019b, s. 221; KVKK, t.y.j, s. 2).

Son olarak özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi hususunda, Kurulca belirlenen yeterli tedbirlerin alınması gerekmektedir. Nitekim hassas verilere ilişkin alınması gereken yeterli önlemleri belirlemek, 6698 sayılı Kanun'un 22. maddesi birinci fıkrasının (ç) bendi uyarında Kurulun görevleri arasında sayılmaktadır. Bu kapsamda Kurul, 31.01.2018 tarihli ve 2018/10 sayılı kararı ile "Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Veri Sorumlularınca Alınması Gereken Yeterli Önlemler"i kabul etmiştir.

İlgili Kurul kararına göre; veri sorumlusu, hassas verilerin güvenliğine ilişkin sistemli, kaideleri açık bir şekilde belirlenmiş, yönetilebilir ve sürdürülebilir ayrı bir politika ve prosedür belirlemelidir. Hassas verilerin işlenmesi faaliyetinde görev alan çalışanların Kanun ve buna bağlı yönetmelikler ile hassas verilerin güvenliği hususlarında belirli aralıklarla eğitilmeleri, çalışanlarla gizlilik sözleşmeleri yapılması, bu konu özelinde çalışan kişilerin ne kapsamda yetkili olduklarının ve hangi süreler boyunca görevli olacaklarının açık bir şekilde belirlenmesi, belirli aralıklarla yetki denetimlerinin yapılması ve görev süresi

biten çalışanların bu süreçteki yetkilerinin ve kendisine verilen envanterin derhal geri alınması gerekmektedir.

Yine özel nitelikli kişisel verilerin işlendiği, saklandığı veya erişildiği ortamın elektronik veya fiziksel anlamda özel olarak belirlenen birtakım tedbirler gözetilmelidir. Bütün bu tedbirlere ek olarak veri sorumluları, KVKK'nin web sitesinde yayımlanan Kişisel Veri Güvenliği Rehberi'nde belirlenen uygun güvenlik düzeyini sağlamak amacına ilişkin teknik ve idari tedbirleri göz önünde bulundurmalıdır.

3. Görsel-İşitsel Medyada Kişisel Verilere İlişkin Yapılan İhlallere Karşı Korunma Yolları

Değişen teknoloji her alanda olduğu gibi kitle iletişim araçlarında da bir değişim ve gelişimi zorunlu kılmaktadır. Bu değişim ve gelişim kitle iletişim araçlarını günümüzde hayatımızın her alanında etkin olarak kullanılan ve vazgeçilmez olarak nitelendirebileceğimiz bir unsur hâline getirmektedir (Dilber, 2014, s. 60). Dünyanın dört bir yanından bireylerin saniyeler içinde birbirlerinden haberdar olmaları ve diledikleri her konuda kolayca bilgi sahibi olabilmeleri, internet başta olmak üzere kitle iletişim araçlarıyla mümkün olmuştur.

Kişilere hem görsel hem de işitsel olarak hitap etmesi ve diğerlerine nazaran daha çok tercih edilmesi bakımından kitle iletişim araçları arasında görsel-işitsel medyanın önemi büyüktür (Savaş, 2011, s. 1). Görsel-işitsel medya aracılığıyla geniş kitlelere erişilebilmekte ve bu kitleler üzerinde büyük etkiler oluşturulabilmektedir. Görsel-işitsel medyanın toplum üzerindeki etkisi düşünüldüğünde bu yolla kişisel verilere yönelik gerçekleşen saldırı hâllerinin ne derece önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Mevzuatımızda bireylerin kişisel verilerini de büyük ölçüde kapsayan kişilik haklarının korunmasına yönelik birtakım hukuki yollar düzenlenmektedir. Çalışmamızın bu bölümünde ilk olarak kişilik hakkı vasıtasıyla kişisel verilerin korunması hususunda başvurulabilecek genel hukuk yolları, ardından görsel-işitsel medya bakımından bireylerin özel olarak başvurabilecekleri 6112 sayılı Kanun ile öngörülen idari yaptırımlar ve son olarak 6698 sayılı Kanun ile düzenlenen idari yaptırımlar incelenecektir.

3.1. Kişisel Verilerin İhlâli Bakımından Genel Koruma Yolları

Çalışmamızın daha önceki bölümlerinde açıkladığımız üzere kişisel verilerin korunması hakkı ile kişilik hakkı yakın ilişki içerisindedir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin pek çok unsur, kişilik hakkı ile bağlantılıdır. Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işleme faaliyetine maruz kalması, aynı zamanda ilgili kişinin kişilik hakkını da zedeleyebilmektedir. Bu bağlamda kişisel verilerin korunması, esasen kişilik haklarının korunması anlamına gelmektedir (Neunhoffer, 2005, s. 65, aktaran Özdemir, 2009, s. 79). Bu bakımdan kişisel verilerin korunması için mevzuatımızdaki kişilik hakkını koruyan hükümlere başvurulabilmektedir (Saygı, 2020, s. 32).

TMK'nin 24. maddesinin birinci fıkrası uyarınca, kişilik hakkı saldırıya uğrayan kimse, hukuki yollara başvurarak saldırana karşı korunmasını talep edebilmektedir. Yine aynı Kanun'un 25. maddesi ise bireylerin başvurabileceği, doktrinde de "koruyucu davalar" ve "saldırının sonucuna yönelik davalar" olarak adlandırılan hukuki yolları hüküm altına almaktadır (Akipek vd., 2018, s. 395 vd.; Helvacı, 2017, s. 159 vd.). Çalışmamızın bu başlığı altında, bahsi geçen genel koruma yolları incelenecek ve bu amaçla açılan davalarda usule ilişkin esaslar izah edilmeye çalışılacaktır.

3.1.1. Koruyucu Davalar

Görsel-işitsel medya yoluyla kişisel verilerin ihlâlinde başvurulabilecek koruyucu davaların ortak özelliği, kişisel verilere yönelik tecavüzlerin etkilerini yok etmeye veya hafifletmeye yönelik olmalarıdır. Söz konusu davalar, saldırı niteliği taşıması pek muhtemel yayın başlamadan veya devam ederken başvurulabilmeleri ve mahiyetleri gereği hızlı neticelenmeleri sebebiyle etkili bir başvuru yolu olarak değerlendirilmektedir (Toraman, 2006, s. 121).

TMK'nin 25. maddesi uyarınca koruyucu davalar; saldırı tehlikesinin önlenmesi davası, saldırıya son verilmesi davası ve saldırının hukuka aykırılığının tespiti davası olarak sıralanabilmektedir. Bu dava yolları aynı zamanda 6698 sayılı Kanun'un 11. maddesi ile ilgili kişiye tanınmış haklarla paralellik göstermektedir (Saygı, 2020, s. 32).

3.1.1.1. Saldırı Tehlikesinin Önlenmesi Davası

Doktrinde "önleme davası" olarak da adlandırılan bu dava, henüz gerçekleşmemekle birlikte, birtakım hareketlerden çok yakın bir zaman diliminde kişisel değerlere karşı tezahür

etmesi pek mümkün görülen hukuka aykırı saldırılara ilişkin başvurulan dava yoludur (Akipek vd., 2018, s. 397). Bu dava yolu yardımıyla kişisel değerlere yönelen gerçekleşmesi çok mümkün saldırıların, henüz gerçekleşmeden önüne geçilmiş olmaktadır.

Saldırı tehlikesinin önlenmesi davasında saldırının fiilen başlamış olması, hukuken söz konusu dava yoluna başvurmayı imkânsız kılmaktadır. Ancak bireylerin kişisel verilerine yönelik sona ermiş bir saldırı üzerine aynı saldırı tehlikesinin tekrar vuku bulması söz konusu ise yine bu dava yoluna başvurulabilmektedir (Oğuzman vd. 2018, s. 257; Zevkliler vd., 2000, s. 474). Aynı zamanda var olan saldırı tehlikesinin yakın ve ciddi nitelikte olması gerekmektedir. Tek başına bir saldırı gerçekleşme ihtimali, bahsi geçen dava yoluna başvurmak için yeterli olmayacaktır (Dural & Öğüz, 2015 s. 153; Helvacı, 2017, s. 160).

Kişisel değerleri saldırı tehlikesi altına giren kişi bakımından önleme davasına başvurulabilmesi için, saldırı tehlikesi oluşturan kişinin kusurluluğu aranmamaktadır. Önleme davasının temel şartı, gerçekleşmesi pek mümkün saldırının hukuka aykırı nitelik taşımasıdır. Bu bağlamda söz konusu olayda hukuka uygunluk sebeplerinin varlığı hâlinde bu yola başvurulamayacağını söylemek yanlış olmayacaktır (Zevkliler vd., 2000, s. 474).

Önleme davası sonucunda davalı, hâkim tarafından saldırı tehlikesi oluşturan davranıştan men edilmektedir. Bu dava yolu, muhatabını bir davranışın yapılmasına değil, yapılmamasına mahkûm etmektedir (Kılıçoğlu, 2008b, 322). Hâkim tarafından verilecek karar, taraflar arasındaki hak dengesinin sağlanması bakımından oldukça önemlidir. Bir taraftan davacı tarafın kişisel değerleri üzerindeki saldırı tehlikesi önlenmeli, diğer taraftan da davalının bu alandaki özgürlüğü orantısız şekilde kısıtlanmamalıdır (Serdar, 1999, s. 254). Burada hâkim, her somut olay özelinde objektif iyiniyet kurallarına göre karar verecektir.

Görsel-işitsel medyada yayınlanan bir programın sonraki bölümünün her gün defalarca ekrana getirilen tanıtımında ünlü bir iş insanının özel hayatına dair çok özel ses ve görüntülerinin yayınlanacağının duyurulması durumunda, ortada henüz vuku bulmuş bir saldırı olmamakla birlikte saldırının pek yakında gerçekleşmesi riski olduğundan bahsi geçen dava yolu işlerlik kazanacaktır.

3.1.1.2. Saldırıya Son Verilmesi Davası

Doktrinde "durdurma davası" olarak da adlandırılan bu dava, bireylerin kişisel değerlerine yönelen ve hâlen sürmekte olan saldırının durdurulmasını ve tekrarının

engellenmesini sağlamaktadır (Akipek vd., 2018, s. 397). Söz konusu dava genel nitelikte olup, kişisel değerlere yönelen her türlü hukuka aykırı saldırının bir zararın doğmuş olup olmama ihtimalinden bağımsız olarak bu dava ile sona erdirilmesi mümkündür. Bu dava yoluyla hâlen sürmekte olan saldırı sona erdirilerek gelecekte gerçekleşmesi pek mümkün maddi veya manevi zararların önüne geçilmektedir.

Saldırıya son verilmesi davasının açılabilmesi için saldırının dava yoluna başvurulduğu tarihte hâlen devam etmesi gerekmektedir. Daha önce gerçekleşmiş ve sona ermiş bir saldırı fiiline karşı kural olarak söz konusu dava yoluna başvurulamaz (Akipek vd., 2018, s. 396).

Kişisel verilere yönelik görsel-işitsel medya yoluyla gerçekleştirilen saldırılar bakımından örnek verecek olursak, bir kişinin görüntüsünün, kendisinin rızası alınmadan reklam saikiyle televizyon reklam kuşaklarında sistematik olarak yayınlanması durumunda o kişi, saldırının hâlen devam etmesi sebebiyle saldırıya son verilmesi davası açabilecektir. Kişinin görüntüsü bir programda bir kere ekrana getirilmiş ve program sona ermiş ise saldırı artık son bulmuş olacağından bu dava yoluna başvurulamayacaktır (Serdar, 1999, s. 258).

Saldırıya son verilmesi davası, uygulamada kişilerin şeref ve haysiyetine, mesleki ve ticari değerlerine ve özel hayata karşı gerçekleşen saldırılara karşı işlerlik kazanmaktadır (Özdemir, 2009, s. 193). Bu davaya başvurmak için saldıranın kusurlu olması veya mağdur bakımından bir zararın ortaya çıkması gerekmemektedir (Akipek vd., 2018, s. 396)

Saldırıya son verme davası, görsel-işitsel medya yoluyla kişisel değerlere yönelik saldırı niteliği taşıyan yayınlara karşı bireylerin korunması hususunda büyük öneme sahiptir. Medya hizmet sağlayıcı kuruluşların, mahkemenin bu yönde verdiği yayın yasağı kararlarına uyup uymadığının denetimi ise RTÜK'ün görevidir.

3.1.1.3. Saldırının Hukuka Aykırılığının Tespiti Davası

Doktrinde "tespit davası" olarak da adlandırılan bu dava, gerçekleşen bir fiilin kişisel değerlere yönelik hukuka aykırı bir saldırı teşkil ettiğinin mahkeme yoluyla hüküm altına alınmasını amaçlamaktadır (Akipek vd., 2018, s. 398; Avşar & Öngören, 2003, s. 160). TMK'nin 25. maddesinin birinci fıkrası da bu dava yolunu düzenlemektedir. Buna göre, hâlihazırda tamamlanmış olsa bile etkisi sürmekte olan saldırının hukuka aykırılığının tespiti talep edilebilmektedir.

Saldırının hukuka aykırılığının tespiti davası, yalnızca bir davranışın hukuk düzenine uygunsuzluğunun tespiti işlevi görmektedir (Serdar, 1999, s. 247). Sürmekte olan saldırının

durdurulmasını ya da henüz gerçekleşmemiş olmakla birlikte saldırının yakın zamanda oluşacağı tehlikesinin önlenmesi bu dava yolunun konusunu oluşturmamaktadır. Saldırı fiilinin bir anda ortaya çıkıp sona ermesi durumunda saldırıya son vermek amacıyla dava açılamayacak olup saldırının devam eden etkilerine karşı yasal bir yola başvurulamamış olacaktır. Bu bakımdan hâlihazırda tamamlanmış bir saldırının sürmekte olan etkileri, tespit davası vasıtasıyla mahkemece hüküm altına alınmış olmaktadır. Anlaşılacağı üzere söz konusu dava yolu, diğer davaların açılması imkânının ortadan kalktığı durumlarda söz konusu olabilecektir. Tespit davasında mahkemece hüküm altına alınan karar, icrai nitelik taşımamaktadır. Ancak doğrudan icrai nitelik taşımasa da (Ayan & Ayan, 2020, s. 141) söz konusu tespit kararı ile kişisel değerleri saldırıya uğrayan kişinin, ileriye dönük olarak hakları saklı tutulacak ve kişinin amacına ulaşması bakımından yarar sağlayacaktır (Serdar, 1999, s. 247).

Kitle iletişim araçları içerisinde görsel-işitsel medyanın ayrı bir öneme sahip olduğu göz önünde bulundurulduğunda; görsel-işitsel medya yoluyla kişisel verilerin ihlâli gerçekleştiğinde, saldırı fiilen tamamlanmış olsa bile söz konusu saldırının etkilerinin devam etmesi hiç de şaşırtıcı olmamaktadır. Bu bağlamda görsel-işitsel medyada kişisel verilere yönelen saldırılara karşı, bu saldırıların hukuka aykırılığının tespiti yoluna başvurulması ve dava sonucu alınacak kararın TMK'nin 25.maddesinin ikinci fıkrası gereği ilan edilmesi, kişisel verilerin bahsi geçen alanda korunmasına katkı sağlamaktadır.

Kişisel verilerin korunması hususunda, tespit davası sık başvurulan bir dava yolu değildir. Kişisel verileri hukuka aykırı işleme faaliyetine maruz kalan ilgili kişi, genellikle hukuka aykırılığın durdurulmasına yönelik saldırıya son verilmesi yoluna başvurmaktadır. Bu dava yolu ise tespit davası ile ulaşılmak istenen amacı mahiyetinde barındırmaktadır (Özdemir, 2009, s. 188).

3.1.1.4. Kararın İlanı veya Üçüncü Kişilere Bildirilmesi

Yukarıda açıkladığımız TMK'nin 25. maddesinin birinci fıkrası uyarınca kişisel değerleri saldırıya uğrayan kişinin başvurabileceği dava yollarının sonucunda mahkemenin verdiği karar, o kişinin talebiyle yine aynı maddenin ikinci fıkrasınca hüküm altına alındığı üzere ilan edilebilmekte veya üçüncü kişilere bildirilebilmektedir.

Kararın ilan edilmesi veya üçüncü kişilere bildirilmesi yaptırımı, bağımsız bir dava yolu teşkil etmemekte ve müstakil olarak kullanılmaya uygun bulunmamaktadır. Söz konusu talebe başvurabilmek için kişisel değerleri saldırıya uğrayan kişinin yasal şartları sağlanan

koruyucu davalardan birini açmış olması gerekmektedir. Açılan bu davaların yanında ayrıca kararın ilan edilmesi veya üçüncü kişilere bildirilmesi talep edilebilmektedir (Serdar, 1999, s. 262). Muhatabı talep etmedikçe hâkimin resen böyle bir karar alması mümkün değildir, mutlaka açılan davayla birlikte istemde bulunulmalıdır (Dural & Öğüz, 2015, s. 155).

Koruyucu davalarla birlikte kararın ilanı istemi üzerine, mahkeme tarafından yapılan yargılama sonrasında verilen kararın ilan edilip edilmeyeceği; ilan edilmesine karar verilmesi hâlinde nerede ve nasıl ilan edileceği hususunda hâkimin takdir yetkisi bulunmaktadır. Hâkim, somut olayın özelliklerini göz önünde bulundurarak karar verecektir (Dural & Öğüz, 2015, s. 155; Oğuzman vd., 2018, s. 259; Serdar, 1999, s. 262). Görsel-işitsel medya aracılığıyla gerçekleşen bir ihlâl sonucunda verilen kararın ilanı, saldırının oluştuğu araçla orantılı olarak yine görsel-işitsel medya yoluyla yapılmalıdır. Kararın ilan edilmesine karar verilirken kişisel değerleri saldırıya uğrayan kişinin söz konusu kararın ilan edilmesinde bir yararı olup olmadığı da araştırılmalıdır. Örneğin, kişisel değerlerine görsel-işitsel medya yoluyla saldırı gerçekleştirilmiş bir kişi, ihlâl teşkil eden yayından uzun bir süre geçmesi üzerine, açtığı bir davanın yanında kararın ilanını talep etmişse; söz konusu kararın ilanı, ihlâlin kamuoyu tarafından tekrar hatırlanmasına sebep olacak ve bu durum kişinin lehine değil aleyhine sonuç doğuracaktır. Böyle bir durumda hâkimin kararın ilanı talebini reddetmesinin, kişinin daha yararına olacağı açıktır.

Koruyucu davalara ek olarak kararın üçüncü kişilere bildirilmesi talebine ise daha ziyade bireyin kişisel değerlerine yönelen saldırının daha küçük bir çevrede yankı bulması durumunda ihtiyaç duyulmaktadır (Serdar, 1999, s. 263). Yukarıda da belirtildiği üzere, görsel-işitsel medyanın oldukça geniş bir kitleye hitap etmesiyle burada gerçekleşen saldırıların bireyler üzerinde daha büyük sonuçlar doğurması, kararın ilan edilmesi yolunu daha uygun kılmaktadır.

3.1.2. Saldırının Sonucuna Yönelik Davalar

Başkalarının fiil ve davranışları ile kişisel değerleri saldırıya uğrayan bir kişi, bu saldırı sebebiyle maddi veya manevi zarara uğrayabilmektedir. TMK, bireylerin bu anlamda uğradıkları zararın bir dereceye kadar telafi edilmesi amacıyla, bireylere bazı imkânlar sunmaktadır (Akipek vd., 2018, s. 404). Bunlar, TMK'nin 25. maddesinin üçüncü fıkrasınca düzenlenen maddi ve manevi tazminat, vekâletsiz iş görme ve sebepsiz zenginleşme davalarıdır.

6698 sayılı Kanun'un 11. maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendine göre kişisel verileri hukuka aykırı olarak işleme faaliyetine maruz kalan kişi, bu sebeple uğradığı zararın telafi edilmesini talep edebilmektedir. Ayrıca aynı Kanun'un 14. maddesinin üçüncü fıkrası ile kişilik hakları ihlâle uğrayan kişilerin, genel hükümler uyarınca tazminat hakkı saklı tutulmuştur.

3.1.2.1. Maddi Tazminat Davası

Maddi tazminat davası, kişisel değerleri hukuka aykırı bir şekilde saldırıya maruz kalan kişinin, söz konusu saldırı dolayısıyla malvarlığında oluşan eksilmenin yerine geri getirilmesini amaçlamaktadır. Hâkimin maddi tazminata hükmetmesi, başkasının kişisel değerleri üzerindeki hakkını hukuka aykırı olarak ihlâl eden kişiyi, saldırıya uğrayan kişiye, zararını telafi edecek bir tutarı ifaya mecbur bırakmaktadır (Akipek vd., 2018, s. 404).

Maddi tazminat davası, kişisel değerleri saldırıya maruz kalan kişiye, uğradığı zararı telafi etme imkânı vermektedir. TMK'nin 25. maddesinin üçüncü fıkrasının yanı sıra özel olarak düzenlenen maddi tazminat yoluna başvurulabilecek hâller bulunmaktadır. Bunlara örnek verecek olursak, adın korunması (TMK m. 26/2), nişanın bozulmasının sonuçları (TMK m. 120), evliliğin butlanı (TMK m. 158), boşanma (TMK m. 174), haksız fiilden doğan borçlar kapsamında tazminat (TBK m. 53, 54), haksız rekabetten doğan tazminat (TTK m. 56) mevzuatımızda bulunan diğer maddi tazminat hâllerindendir. TMK'de düzenlenen maddi tazminat davası ve bahsi geçen diğer haller için TBK'nin "Haksız fiilden doğan borç ilişkileri"ni hüküm altına alan 49. vd. maddeleri uygulama alanı bulmaktır (Dural & Öğüz, 2015 s. 157; Oğuzman vd. 2018, s. 261; Zevkliler vd., 2000, s. 478).

Görsel-işitsel medyada kişisel değerlere yönelen saldırılara karşı maddi tazminat davası açılabilmesi için mevzuatımız özel şartlar öngörmemektedir. Bu bağlamda söz konusu alanda gerçekleşmiş saldırılara açılacak davalar da TMK'nin 25. maddesi kapsamında değerlendirilmekte ve mahkeme tarafından kararlaştırılacak tazminatın kapsamı, ödeme yöntemi ve miktarı TBK'nin 49 vd. maddeleri uyarınca belirlenmektedir (Serdar, 1999, s. 273).

TBK'nin haksız fiil sorumluluğunu düzenleyen hükümleri çerçevesinde kişisel değerlerine saldırıda bulunulan kişinin maddi tazminat davası yoluna başvurabilmesi için, birtakım şartların varlığı aranmaktadır. Öncelikle kişisel değerlere yönelen saldırı hukuka aykırı nitelik taşımalı ve aynı zamanda saldırıda bulunan kişi kusurlu olmalıdır. Ayrıca bu saldırı sonucunda kişinin zarara uğraması ve saldırı ile bu zarar arasında illiyet bağı

bulunması aranmaktadır (Akipek vd., 2018, s. 405). Görsel-işitsel medya bakımından maddi tazminat davası, bir görsel-işitsel yayın içeriğinde bir bireyin kişisel değerlerine yönelik başkasının hukuka aykırı fiili sonucunda malvarlığında bir eksilme yaşanması ve bu eksilmenin hukuka aykırı fiil sebebiyle gerçekleşmesi hâlinde söz konusu olmaktadır.

Maddi tazminat davası, kusur sorumluluğuna dayanmaktadır. Bu bakımdan maddi tazminata karar verilebilmesi için saldırının müsebbibinin kusurlu olması gerekmektedir. Kusur, hukuka aykırı sonucun istenmesi veya sonucu istememekle birlikte hukuka aykırı eylemden imtina etmek için yeterince çaba harcanmaması durumudur. Bu iki durum sırasıyla kast ve ihmal olarak adlandırılmaktadır (Akipek vd., 2018, s. 405). Görsel-işitsel medya bakımından kasten başkasının kişisel değerlerine saldırılması durumuna, gerçekle bağlantısı bulunmayan bir olayın bu husus bilinmesine rağmen yayınlanması örnek gösterilebilirken, ihmâlen kişisel değerlerin ihlâline de bir kamu görevi ifa eden yayıncının gerçeğe aykırı bir olay hakkında gerekli dikkat ve özeni göstermeden ve araştırmadan yayınlanması örnek gösterilebilmektedir.

Görsel-işitsel medya yoluyla kişisel değerlerin ihlâli hâlinde kişisel değerleri saldırıya maruz kalan kişinin maddi zarara uğraması, nadir rastlanan bir durumdur (Özel, 2004, s. 71; Serdar, 1999, s. 278). Bu alanda oluşan maddi zarar, fiili zarardan ziyade mahrum kalınan kâr şeklinde gerçekleşmektedir (Avşar & Öngören, 2003, s. 162). Bir iş insanının iflas ettiğine yönelik gerçeğe aykırı bir haber dolayısıyla şirketin hızla değer kaybetmesi, bir magazin programında bir oyuncuyla ilgili ciddi alkol problemi olduğuna yönelik bir iddianın ortaya atılmasıyla yeni başlayacak olan projesinin iptal edilmesi, mahrum kalınan kâra örnek gösterilebilmektedir. Yine ünlü bir şefin dinî inancına yönelik bir medya hizmet sağlayıcının gerçekleştirdiği kişisel verilere yönelik saldırı teşkil eden yayın sonucunda ünlü şefin kamuoyunun olumsuz tepkisini çekmesi ve bu sebeple restoran gelirlerinin düşmesi sonucunda kişi maddi tazminat yoluna başvurabilecektir (Özdemir, 2009, s. 209).

Görsel-işitsel medyadaki yayınlar dolayısıyla kamuoyunda itibarı zedelenen kişi, söz konusu yayın gerçekleştirilmeseydi elde edeceği kâra ilişkin maddi tazminat davası açtığında, maddi zararın tespitinde söz konusu hukuka aykırı yayının mahiyeti de hesaba katılacaktır. Nitekim saldırının ağırlığı ne kadar büyükse zarar da o kadar artacaktır. Bu bağlamda kişisel değerlere yönelik saldırı teşkil eden yayının, ulusal ya da bölgesel bir televizyon kanalında mı yayınlandığı, hangi tür bir program olduğu, izlenme oranı ve yayında geçen görüntü ve ifadelerin gerçeğe aykırılığının derecesi, zararın tespitinde yarar sağlayacaktır (Serdar, 1999, s. 279). Maddi zararın hesaplanmasında göz önünde

bulundurulacak diğer hususlar ise kişisel değerlerine saldırıda bulunulan kişinin ortak kusuru ve saldırı teşkil eden yayın vasıtasıyla birtakım kazançlar elde etmesi hâlidir.

3.1.2.2. Manevi Tazminat

Kişisel değerlerine saldırıda bulunulan her kişi maddi anlamda bir zarara uğramamakla birlikte hukuka aykırı saldırı dolayısıyla yoğun bir üzüntü ya da hicap duyabilmektedir. Bir kişinin başka kimselerle paylaşmadığı sır alanına ait bilgilerin kamuya intikal etmesi, kişinin utanç duymasına yol açabilmekte ya da toplum önünde şeref ve haysiyetini zedeleyecek bir ithamla karşı karşıya kalması, o kişide derin üzüntü yaratabilmektedir (Akipek vd., 2018, s. 407)

Manevi tazminat davası, bireyin kişisel değerlerine yönelik gerçekleşen hukuka aykırı saldırının sebep olduğu derin üzüntü veya utanç duygusunun bir ölçüde telafisini amaçlamaktadır. TMK'nin 25. maddesinin üçüncü fıkrasının yanı sıra özel olarak düzenlenen manevi tazminat yoluna başvurulabilecek hâller bulunmaktadır. Bunlara örnek verecek olursak; adın korunması (TMK m. 26/2), nişanın bozulmasının sonuçları (TMK m. 120), evliliğin butlanı (TMK m. 158), boşanma (TMK m. 174), haksız rekabetten doğan tazminat (TTK m. 56) mevzuatımızda bulunan manevi tazminat hâllerindendir. TBK'nin 58. maddesi ise manevi tazminat davasını genel olarak hüküm altına almaktadır. Bu çerçevede özel hükmün konusu olan hâllerde özel hüküm, bunun dışındaki hâllerde genel hüküm olan TBK'nin 58. maddesi uygulama alanı bulmaktadır (Oğuzman vd. 2018, s. 261).

Manevi tazminat davasının hukuki niteliğine ilişkin doktrinde farklı görüşler savunulmaktadır. Söz konusu hukuki yolun özel hukuk kökenli bir yaptırım olduğunu savunan bir görüşe karşı, cezai bir yaptırım olduğunu savunan bir görüş de bulunmaktadır (Eren, 2017, s. 806-808; Kılıçoğlu, 2016, s. 392).

Manevi tazminat yolunun cezai nitelikte bir yaptırım olduğu görüşü, manevi tazminatın cezalandırıcı ve önleyici bir misyon taşıdığı esasına dayanmaktadır. Bu görüşe göre manevi tazminat davası bir anlamda, özel hukuk cezası niteliği taşımaktadır (Serdar, 1999, s. 292). Manevi tazminat davası ile kişisel değerleri saldırıya uğrayan kişiye bir miktar para ödenmesi yoluyla saldırının failinin cezalandırılmış olacağı ve böylece saldırının muhatabının bir nebze olsun teselli bulacağı düşünülmektedir. Bu görüşe göre manevi tazminatın temelinde yatan düşünce, saldırıda kişinin malvarlığında bir miktar azalmaya sebep olmak suretiyle onu cezalandırmaktır (Eren, 2017, s. 807).

Manevi tazminat yolunun özel hukuk kökenli bir yaptırım olduğunu savunan görüş ise kişisel değerlerin saldırıya maruz kalması sebebiyle duyulan üzüntü ve ıstırabın bertaraf edilmesi ve saldırıya uğrayan kişinin zarar gören ruhsal durumunun telafi edilmesini amaçlamaktadır (Kılıçoğlu, 1984, s. 17). Bu görüş, "tatmin görüşü" ve "telafi görüşü" olmak üzere iki başlık altında ele alınmaktadır (Serdar, 1999, s. 292). Doktrinde hâkim olan görüş, tatmin görüşüdür (Dural, 1995, s. 155; Eren, 2017, s. 806). Bu görüş ile manevi tazminatın kişide oluşan zararın karşılanmasından veya failin cezalandırılmasından ziyade saldırıya uğramış kişinin manevi zararının yani saldırı dolayısıyla duyduğu derin üzüntü ve ıstırabı gidererek veya bir nebze olsun hafifleterek kişiyi tatmin edeceği savunulmaktadır (Eren, 2017, s. 806). Elbette ki kişisel değerler üzerindeki tahribatın bir miktar para ile karşılanması mümkün değildir. Ancak bahsi geçen görüş, saldırıda bulunan kişinin saldırının muhatabına vereceği bir miktar para ile muhatabın yaşadığı üzüntünün giderilmesini sağlayacağını belirtmektedir.

Manevi tazminat davasının özel hukuk kökenli bir yaptırım olduğu savunulan görüşlerden bir diğeri ise telafi görüşüdür. Bu görüş, esasen tatmin görüşüne benzemektedir. Tatmin görüşünden farklı olarak telafi görüşü, kişisel değerleri saldırıya maruz kalan kişinin saldırı dolayısıyla uğradığı zararın karşılanmasında o kişinin üzüntü ve ıstırap hissine bir önem atfetmemekte, hükmedilen tazminatın bu histen bağımsız olarak ifa edileceğini savunmaktadır. Bu bağlamda telafi görüşünün objektif nitelik taşıdığı söylenebilmektedir (Serdar, 1999, s. 296).

Manevi tazminat davası, görsel-işitsel medyada gerçekleşen kişisel değerlere yönelik saldırılara karşı başvurulan önemli bir hukuki koruma yoludur. Bu hukuki koruma yolunun amacına ulaşabilmesi, mahkemece kararlaştırılan manevi tazminat miktarının caydırıcılığına bağlıdır. Manevi tazminat miktarının görsel-işitsel medya bakımından da caydırıcı olması son derece önemlidir. İletişim özgürlüğünün sağlandığı İngiltere ve Amerika gibi ülkelerde hükmedilen manevi tazminat miktarlarının oldukça yüklü olması, kişilerin daha dikkatli olmasına vesile olmaktadır (Avşar & Öngören, 2003, s. 173).

Manevi tazminata hükmedilebilmesi için varlığı aranan şartlar, maddi tazminatla benzerlik göstermektedir. Görsel-işitsel medya bakımından ilk olarak kişisel değerlere yönelen saldırı fiilinin hukuka aykırı nitelik taşıması ve saldırıda bulunan kişinin kusurlu olması aranmaktadır. Aynı zamanda saldırı sonucunda mağdur bakımından manevi bir zarar oluşmalı ve saldırı fiili ile zarar arasında illiyet bağı bulunmalıdır (Ayan & Ayan, 2020, s. 144; Dural & Öğüz, 2015, s. 158; Eren, 2017, s. 812).

Manevi tazminat denince akla mağdura bir miktar para ödenmesi gelse de hâkim manevi tazminat kapsamında para ödenmesi yerine ikame yaptırım türleri belirleyebilmekte veya para ödenmesi yanında birtakım ilave tedbirlere de başvurabilmektedir. Ayrıca saldırının kınanmasına ve bu kararın yayınlanmasına da karar verebilmektedir (Dural & Öğüz, 2015, s. 159). Uygulamada genellikle manevi tazminat bir miktar paranın tazmini şeklinde kararlaştırılmaktadır.

Manevi tazminat olarak bir miktar paranın kararlaştırıldığı durumlarda tazminat miktarı belirlenirken hâkimin birtakım hususları göz önünde bulundurması gerekmektedir. Bazı yargı kararlarında manevi tazminat yaptırımının cezai bir nitelik taşımadığının altı çizilerek her olay özelinde miktarın manevi tazminatın amacını aşmadan kararlaştırılması hususunun altı çizilmiştir (Oğuzman vd. 2018, s. 259). Buna ek olarak hâkim tarafından belirlenecek manevi tazminat miktarının, kişisel değerleri saldırıya uğrayan kişiyi aşırı derecede tatmin ederek neredeyse olayın tezahür etmesine sevinecek duruma sokmaması gerekmektedir. Bu husus, Danıştay kararlarında[22] "hukuka aykırılığı özendirmeyecek bir miktar" şeklinde özetlenmektedir.

Bireylerin kişisel değerlerinin görsel-işitsel medya yoluyla saldırıya maruz kalması, maddi zarardan ziyade bireyin manevi zarara uğramasına sebep olmaktadır. Görsel-işitsel medyanın gücü ve hitap ettiği kitle göz önünde bulundurulduğunda, söz konusu saldırının birey üzerindeki etkisi tahmin edilebilmektedir. Maddi tazminat davasında olduğu gibi görsel-işitsel medyada kişisel değerlerin ihlâli sonucunda talep edilen manevi tazminat belirlenirken kişisel değerlere saldırı teşkil eden yayının, ulusal ya da bölgesel bir televizyon kanalında mı yayınlandığı, hangi tür bir program olduğu ve yayın saati, izlenme oranı ve yayında geçen görüntü ve ifadelerin gerçeğe aykırılığının derecesi, manevi zararın tespitinde yarar sağlayacaktır (Serdar, 1999, s. 306).

3.1.2.3. Kazancın İadesi

Görsel-işitsel medya yoluyla kişisel değerlerine saldırıda bulunulan kişinin başvurabileceği hukuki yolları yukarıda incelemiştik. Bazı durumlarda, kişisel değerlere yönelen saldırılar, yukarıda incelediğimiz hukuki dava yollarının şartlarını taşımamaktadır. Bu hâllerde başvurulacak hukuki yol, kazancın iadesidir.

[22] Danıştay 6. D. E. 2020/5047, K. 2022/7012, K.T. 14.06.2022; 8. D. E. 2020/7209, K. 2021/5668, K.T. 25.11.2021

Kazancın iadesi, iki şekilde talep edilebilmektedir. Bunlar, TBK'nin 530. maddesinde hüküm altına alınan "gerçek olmayan vekâletsiz iş görme" ve yine TBK'nin 77. maddesinde hüküm altına alınan "sebepsiz zenginleşme" hükümleridir. Birbirilerine çok benzemekle birlikte, aşağıda incelenecek olan farklılıkları sebebiyle, kazancın iadesi davası açılırken hangi hukuki sebebin tercih edileceğinin belirtilmesi zorunludur.

3.1.2.3.1. Vekâletsiz İş Görme Hükümlerine Dayalı Olarak Kazancın İadesi

Vekâletsiz iş görme kavramının mevzuatımızda bir tanımı bulunmamaktadır. Doktrinde bu kavram, bir kişinin hukuken mükellef olmamasına rağmen başka bir kişi veya kendi yararına başka bir kişinin işini ifa etmesinden doğan hukuki ilişki olarak tanımlanmaktadır (Eren, 2017, s. 829). Vekâletsiz iş görme, TBK'nin 526-531. maddeleri arasında hüküm altına alınmış olup; gerçek vekâletsiz iş görme ve gerçek olmayan vekâletsiz iş görme olmak üzere iki türü bulunmaktadır.

Gerçek vekâletsiz iş görme, bir kişinin vekâleti olmadığı hâlde başkasının yararına ve varsayılan iradesine göre veya o kişinin geçerli bir yasaklamasına uygun olarak gördüğü işten doğan hukuki ilişkidir. Kısacası gerçek vekâletsiz iş görme, "başkası yararına bir başkasının iş görmesi"dir (Eren, 2017, s. 831). Gerçek olmayan vekâletsiz iş görme ise bir kişinin bir başkasına ait bir işi haksız olarak ve kötüniyetle kendi yararına görmesi anlamına gelmektedir. Gerçek olmayan vekâletsiz iş görmede başkasına ait bir işi görme niyeti bulunmamaktadır. Diğerine nazaran burada daha bencil bir yaklaşım söz konusudur (Eren, 2017, s. 841).

Buna göre görsel-işitsel medya bakımından kişisel değerlerin ihlâl edilmesi durumunda ihlâli gerçekleştiren medya hizmet sağlayıcı, elde ettiği kazançlar bakımından gerçek olmayan vekâletsiz iş görme hükümlerinden sorumlu tutulmaktadır (Kılıçoğlu, 2016, s. 356). Nitekim medya hizmet sağlayıcı kuruluş, kişisel verilerin ihlâl edildiği yayını pek tabii kendi yararına görmekte ve kendi kazanç sağlamaktadır. Bu çerçevede kişisel değerleri saldırıya maruz kalan kişi, TMK'nin 25. maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca maddi ve manevi tazminat davaları dışında bir de saldıranın hukuka aykırı fiili dolayısıyla edindiği kazançların vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kendisine intikalini talep edebilmektedir (Ayan & Ayan, 2020, s. 153; Helvacı, 2017, s. 168; Zevkliler vd., 2000, s. 494). Bu bağlamda başvurulabilecek vekâletsiz iş görme davasının temelini TBK'nin 530. maddesi oluşturmaktadır.

Gerçek olmayan vekâletsiz iş görme davasında esasen kişisel değerleri saldırıya uğrayan kişinin elde etmek istemediği veya elde edemeyeceği kazançlar talep edilmektedir. Bu davayı maddi tazminat davasından farklı kılan özellik de budur. Hakikaten saldırıda bulunan kişinin, saldırının mağdurunun edinmek isteyeceği veya edinebileceği bir kazanç elde etmesi durumunda bu, mahrum kalınan kâr kapsamına girecek ve maddi tazminat davasının konusu olacaktır.

Söz konusu dava yolu, kişisel değerleri saldırıya uğrayan kişiye, saldıranın bu fiili dolayısıyla edindiği maddi ve manevi tazminat davası ile talep edilebilecek olanın dışında kalan maddi yararları talep hakkı vererek kişisel değerler üzerinde daha etkili bir koruma sağlamaktadır (Akipek vd., 2018, s. 386). Gerçek olmayan vekâletsiz iş görme davası, kişisel değerlerin görsel-işitsel medya yoluyla ihlâli hâlinde sıkça başvurulan hukuki bir yoldur. Kamuya mal olmuş kimselerin özel hayatlarını ele alan ve biraz da sıra dışılık taşıyan programlar, bilhassa geniş kitlelere hitap etmesi ve izleyicisinin çok olması sebebiyle medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar bakımından tercih sebebi olmaktadır. Bu tür programların medya hizmet sağlayıcı kuruluşlara büyük gelir sağlaması ve reyting artırma amacıyla kişisel değerlere saldırı içeren yayınların her geçen gün artması, bu hususun kontrol altına alınması gerekliliğini gözler önüne sermektedir. Bu bağlamda medya hizmet sağlayıcı kuruluşların kişisel değerlere saldırı niteliği taşıyan yayınları dolayısıyla saldırının mağduru olan kişinin, vekâletsiz iş görme hükümlerine başvurarak elde edilen geliri talep etme hakkı bulunmaktadır.

Gerçek olmayan vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kazancın iadesinin talep edilebilmesi için birtakım şartların varlığı aranmaktadır. İlk olarak başka birine ait bir işlemin yerine getirilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda ifa edilen bu iş, mutlaka işi yerine getirenden başkasına ilişkin olmalıdır. Örneğin, bir kişinin adının, sesinin ya da görüntüsünün onun bilgisi dışında görsel-işitsel medyada bir ürünün tanıtımında kullanılması veya bir programın daha çok izlenmesinin sağlanması buna örnek gösterilebilir. Hâlbuki kişi, dilediği hâlde kendi adını, sesini ya da görüntüsünü bir ürünün tanıtımını yapmak için kullanabilecektir (Serdar, 1999, s. 267).

Söz konusu dava yoluna başvurabilmek için aynı zamanda başkasının adına yerine getirilen bir eylem sonucunda bir kazanç sağlanmış olması gerekmektedir. Sebepsiz zenginleşmeden farklı olarak burada mağdurun fakirleşmesi aranmamaktadır (Kılıçoğlu, 2016, s. 359). Ayrıca bu eylemin bir hukuka aykırılık teşkil etmesi ve bu eylem ile eylem dolayısıyla sağlanan kazanç arasında bir illiyet bağı bulunması gerekmektedir (Kılıçoğlu,

2016, s. 359). Son olarak belirtmek gerekir ki kazancın iadesi davası, zararın varlığından bağımsız nitelik taşımaktadır (Vuraloğlu, 2018, s. 188).

Bu bağlamda yukarıdaki örnekten yola çıkılarak görsel-işitsel medya bakımından gerçek olmayan vekâletsiz iş görme davasını ele alacak olursak, bir kişinin adının, sesinin veya görüntüsünün kendisinin bilgisi dışında görsel-işitsel medyada bir programın daha çok izlenmesini sağlamak için kullanılması, hukuka aykırılık teşkil etmekte ve medya hizmet sağlayıcı bu eylemi vasıtasıyla bir kazanç elde etmektedir.

Genel olarak vekâletsiz iş görme hükümlerine göre kazancın talep edilmesi davalarında, başkasının adına yerine getirilen işlem dolayısıyla sağlanan kazancın tespiti zorluğuyla karşılaşılmaktadır. Elde edilen kazancın net bir şekilde belirlenmesi ve kişisel değerlere yönelen saldırıların kazanca ne derecede etki ettiğinin tespiti oldukça zordur. Hâkim dava sonucunda ödenecek miktara hükmederken TBK'nin 50. ve 51. maddelerine başvuracaktır. Buna göre, haksız fiil sonucu uğranılan zararın tam olarak belirlenememesi hâlinde hâkim tazminatı olayların olağan akışını ve mağdurun tedbirlerini de dikkate alarak, hakkaniyete göre kararlaştıracaktır (Helvacı, 2017, s. 168; Oğuzman vd., 2018, s. 270). Görsel-işitsel medya alanında başvurulan vekâletsiz iş görme davası kapsamında elde edilen kazanç belirlenirken, ilgili programda kişisel değerlere yönelik saldırı teşkil eden ifade veya görüntülerin hangi oranda yer aldığı, bu ifade ve görüntülerin izlenme oranını ne derece etkilediği göz önünde bulundurulacaktır (Serdar, 1999, s. 269). Periyodik olarak ekrana getirilen bir program olması halinde izlenme oranındaki değişim ve bu değişimin oranı, önceki yayınların analiziyle tespit edilebilmektedir (Kılıçoğlu, 2016, s. 357).

3.1.2.3.2. Sebepsiz Zenginleşme Hükümlerine Dayalı Olarak Kazancın İadesi

Kişilik haklarının korunmasında başvurulabilecek dava yollarını hüküm altına alan TMK'nin 25. maddesinde sebepsiz zenginleşme davasından bahsedilmemektedir. Buna rağmen doktrinde sebepsiz zenginleşme davası, kişisel değerlerin korunmasını amaçlayan hukuki yollar arasında değerlendirilmektedir (Kılıçoğlu, 2016, s. 351; Zevkliler vd., 2000, s. 493). Söz konusu madde metninde, haksız olarak elde edilen kazancın iadesine yönelik vekâletsiz iş görme hükümlerine başvurulabileceği belirtilse de somut olayda şartların sağlanması hâlinde sebepsiz zenginleşme hükümleri de işlerlik kazanabilmektedir (Özel, 2004, s. 80).

Sebepsiz zenginleşme, bir kişinin haklı bir sebebe dayanmadan başka bir kimsenin malvarlığı veya emeği vasıtasıyla kendi malvarlığında sağladığı artış anlamına gelmektedir

(Eren, 2017, s. 862). Başkası aleyhine haksız olarak zenginleşen kişinin malvarlığında bu sebeple oluşan artışı, sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri vermesi gerekmektedir. Böylece iki hukuki değer arasındaki denge, tekrar sağlanmış olmaktadır (Eren, 2017, s. 863). Sebepsiz zenginleşme, TBK'nin 77. maddesi ile hüküm altına alınmıştır.

Kişisel değerlere yönelik gerçekleşen saldırılar dolayısıyla elde edilen kazançların iadesi bakımından gerçek vekâletsiz iş görme ve sebepsiz zenginleşme hükümleri birbiriyle yarışmaktadır (Eren, 2017, s. 875; Özel, 2004, s. 80). Ancak vekâletsiz iş görme davası yerine sebepsiz zenginleşme davası açılabilmesi için, somut olayda bazı şartların varlığı aranmaktadır. Bu şartlar, kişisel değerlere yönelen saldırının failinin bu fiili dolayısıyla bir kazanç sağlaması, saldırının mağdurunun fakirleşmesi, söz konusu fiilin hukuka aykırı nitelik taşıması ve iki taraf arasındaki gelir artışı ve azalışı arasında bir illiyet bağı bulunmasıdır (Eren, 2017, s. 879-902).

Zenginleşmeye sebep olan fiilin, hukuka aykırı nitelik taşıması gerekmez, haksızlık unsuru yeterlidir. Zenginleşen kişinin kusurlu olması da aranmamaktadır. Kişi, zenginleşmesine sebep olan fiil bakımından kusurlu olmasa bile iade yükümlülüğünden kurtulmamaktadır (Kılıçoğlu, 2018b, s. 651). Ayrıca sebepsiz zenginleşmede ortada bir zarar bulunmamakta; malvarlığında bir eksilme meydana gelmektedir. Bu eksilme çoğunlukla mağdurun zararı anlamına gelse de haksız fiil sorumluluğunda olduğu gibi mağdurun bu zararı ispat yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Sebepsiz zenginleşme davasının şartlarını görsel-işitsel medya çerçevesinde ele alacak olursak, öncelikle görsel medyada kişisel değerlere yönelik bir saldırı teşkil eden yayın dolayısıyla medya hizmet sağlayıcıda bir zenginleşme meydana gelmesi gerekmektedir. Ayrıca medya hizmet sağlayıcının bu eylemi hukuka aykırı olmalı ve bu eylem ile zenginleşme arasında bir illiyet bağı kurulabilmelidir. Alman Anayasa Mahkemesi, ünlü oyuncu Paul Dahkle'nin daha önce başka amaçla çekilen fotoğraflarının, kişinin bilgisi ve rızası dışında bir reklamda kullanılması dolayısıyla ilgili işletme bakımından bir sebepsiz zenginleşme ortaya çıktığına hükmetmiştir (Özdemir, 2009, s. 198).

Sebepsiz zenginleşmeye dayalı olarak açılan kazancın iadesi davası sonucunda, kişisel değerlere yönelik saldırı teşkil eden fiili sebebiyle malvarlığında bir zenginleşme meydana gelen kişi, elde ettiği bu zenginleşmeyi, zenginleştiği oranda iade etmekle mükelleftir. Bu noktada saldırının failinin iyiniyetli olup olmadığı miktarın tespiti bakımından önem arz etmektedir. Ancak her iki durumda da iade edilecek miktar, saldırının mağdurunun malvarlığında meydana gelen fakirleşmeyi aşamayacaktır (Serdar, 1999, s. 271; Eren, 2017, s. 883).

Son olarak belirtmek gerekir ki, doktrinde sebepsiz zenginleşmenin şartlarından biri olan taraflardan birinin zenginleşmesine karşılık diğerinin fakirleşmesi şartının kişisel verilerin ihlâli durumunda oluşmayacağı, bu sebeple kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesi hâlinde sebepsiz zenginleşme hükümlerinin işlerlik kazanamayacağı savunulmaktadır (İmançlı, 2019, s. 198; Saygı, 2020, s. 37). Alman Anayasa Mahkemesi'nin aksi yönde kararı mevcut olsa da açıklanan sebepler ışığında biz de kişisel verilerin korunması alanında sebepsiz zenginleşme hükümlerinin uygulama alanı bulamayacağı kanaatindeyiz.

3.1.3. Kişisel Verilere Yönelik Hukuka Aykırı Saldırı Sebebiyle Açılacak Davalarda Usule İlişkin Esaslar

Mahkemenin, önüne gelen bir olayda davanın esasına yönelik inceleme yapabilmesi için dava şartları adı verilen birtakım hallerin varlığı veya yokluğu aranmaktadır. Dava şartları, davanın açılabilme şartı değil, dava açıldıktan sonra mahkemenin davanın esasına girilebilmesi için aranan şartlardır.

3.1.3.1. Taraflar

Bir davanın davacı ve davalı olmak üzere iki tarafı bulunmaktadır. Bir dava sonucunda verilecek hüküm, yalnızca o davanın tarafları açısından kesin hüküm teşkil eder. Bu bakımdan davacı ve davalının tespiti oldukça önemlidir. Çalışmamızın bu başlığı altında görsel-işitsel medyada tezahür eden davaların tarafları incelenecektir.

3.1.3.1.1. Davacı Sıfatı

Görsel-işitsel medyada gerçekleşen ve kişisel verilere yönelik tecavüz teşkil eden bir olaya ilişkin olarak dava yoluna başvurulması hâlinde davacı, kişisel verileri üzerindeki hakkı saldırıya maruz kalan kişidir. Esasen TMK'nin 25. maddesi bağlamında hem gerçek kişiler hem de tüzel kişiler davacı sıfatı kazanabilmektedir (Eren, 2017, s. 799). Ancak bu noktada kişisel verilerin korunması hakkındaki hükümlerin yalnızca gerçek kişilere ilişkin olduğunu, tüzel kişilerin kapsam dışında bırakıldığını hatırlatmakta yarar bulunmaktadır.

Yukarıda incelediğimiz koruyucu davalara başvurma hakkı, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır. Kişilerin söz konusu davalara başvurma üzerindeki hakkı, devredilemez ve

mirasçılara intikal edemez. Yalnızca TMK'nin 25. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca manevi tazminat davası açma hakkı, muhatabının kabul etmesi halinde temlik edebilecek ve miras bırakanın sağlığında belirtmiş olması kaydıyla mirasçılara intikal edebilecektir.

Görsel-işitsel medyada yayınlanan bir program, aynı anda birden fazla gerçek kişinin kişisel verilerine yönelik bir saldırı teşkil edebilmektedir. Bir görsel-işitsel medya yayınında Türkiye'nin önde gelen ailelerinden birinin mali durumuna ilişkin kişisel verilerin açığa çıkarılması, bu duruma örnek gösterilebilmektedir. Bu durumda kişisel verileri saldırıya maruz kalan kişiler, birbirlerinden bağımsız olarak ayrı ayrı dava açma hakkına da sahiptir (Helvacı, 2017, s. 170).

3.1.3.1.2. Davalı Sıfatı

Görsel-işitsel medyada gerçekleşen kişisel verilere yönelik tecavüz teşkil eden bir olaya ilişkin olarak dava yoluna başvurulması hâlinde davalı kişisel verilere saldırı niteliği taşıyan fiilin failidir. Saldırı fiilini gerçekleştiren bir gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilmektedir. Görsel-işitsel medya bakımından kişisel verilerin ihlâli sonucunda açılacak bir davada davalı sıfatı genellikle medya hizmet sağlayıcı kuruluşa aittir.

Görsel-işitsel medyada yayına ilişkin sorumluluk, 6112 sayılı Kanun'un 46. maddesi gereğince, "yayını yöneten veya programı yapanla birlikte sorumlu müdüre aittir." Ancak söz konusu hüküm, medya hizmet sağlayıcı kuruluşun Kanun'dan doğan sorumluluğuna etki etmemektedir. İlgili hüküm, hukuki veya cezai sorumluluk ayrımına gitmemekle birlikte bahsedilen sorumluluğun hem bir suç teşkil eden fiil sebebiyle cezai hem de kişisel değerlere yönelik saldırılar sebebiyle özel hukuk sorumluluğunu kapsamına aldığı görülmektedir (Çetin, 2014, s. 423).

Son olarak 6112 sayılı Kanun'un 18. maddesinin altıncı fıkrası, görsel-işitsel medyada gerçek veya tüzel kişilerin kişilik haklarını ihlâl eden yayın hizmetlerine ilişkin ayrı bir düzenleme öngörmektedir. Bu bağlamda TMK'nin 24. ve 25. maddeleri ile TBK'nin 29. maddesi uyarınca açılan maddi ve manevi zararlara yönelik tazminat davalarında, medya hizmet sağlayıcı kuruluş yanında ihlâl teşkil eden programın yapımcısı da müştereken ve müteselsilen sorumlu tutulmaktadır (Ongun, 2013, s. 104).

3.1.3.2. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesi durumunda ilgili kişinin kişilik hakkının ihlâli gerekçesiyle açacağı davalarda görevli mahkeme, asliye hukuk mahkemesidir (Saygı, 2020, s. 35). Kişilik hakkının ve bu kapsamda kişisel verilerin korunmasını amaçlayan davalarda yetkili mahkeme ise TMK'nin 25. maddesinin beşinci fıkrasında düzenlenmektedir. Buna göre bu davalarda yetkili mahkeme, davacının veya davalının yerleşim yeri mahkemesidir. Davacının bu yönde bir seçimlik hakkı bulunmaktadır. İlgili hükmün kapsamı hakkında farklı görüşler bulunsa da söz konusu düzenleme genel nitelik taşıdığından, bahsi geçen madde hükmü kapsamındaki bütün davalara uygulanacağı düşünülmektedir (Dural & Öğüz, 2015, s. 162). Nitekim ilgili Yargıtay kararı (Oğuzman vd., 2018, s. 259)[23], bahsi geçen kanun hükmünün, o kanun hükmü ile düzenlenen tüm davalar açısından geçerli olacağını belirtmiştir. Bu durum, TMK'nin 25. maddesinin beşinci fıkrasının Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK)'nca belirlenen yetki mahkemelerini hükümsüz bırakarak kesin bir yetki kuralı oluşturduğu anlamına gelmemektedir. Söz konusu hükümle, davacıya başka mahkemelerde dava açma hakkı tanınarak kolaylık sağlanmaktadır.

Yerleşim yeri, gerçek kişiler bakımından TMK'nin 19. maddesi uyarınca bir kişinin devamlı kalma maksadıyla ikamet ettiği yer; tüzel kişiler bakımından ise TMK'nin 51. maddesi uyarınca kuruluş belgesinde bu husus hakkında ayrıca bir hüküm bulunmadıkça işlerin yürütüldüğü yerdir. Yine aynı Kanun'un 20., 21. ve 22. maddeleri yerleşim yeri hakkındadır.

Görsel-işitsel medya yoluyla kişilik hakkına ve bu çerçevede kişisel verilere yönelen saldırılar, çalışmamızın önceki bölümlerinde incelendiği gibi, bir sözleşme ilişkine dayalı olarak gerçekleşebileceği gibi, sözleşme dışı bir davranışa dayalı olarak bir başka deyişle bir haksız fiille de gerçekleşebilmektedir. Bu bağlamda saldırıya uğrayan kişi, sözleşmelerden doğan davalarda yetkiyi düzenleyen HMK'nin 10. maddesi uyarınca "sözleşmenin ifa edileceği yer mahkemesinde" ve haksız fiilden doğan davalarda yetkiyi düzenleyen HMK'nin 16. maddesi uyarınca "haksız fiilin işlendiği veya zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer ya da zarar görenin yerleşim yeri mahkemesi"nde de dava açabilmektedir.

[23] YHGK. E. 2008/4-127, K. 2008/130, K.T. 13.02.2008

3.1.3.3. Zamanaşımı

Gerek 6112 sayılı Kanun gerekse 6698 sayılı Kanun'da başvurulabilecek hukuki yollara ilişkin bir zamanaşımı süresi öngörülmemiştir. Bu durumda TBK'de düzenlenen zamanaşımı hükümleri burada da uygulama alanı bulacaktır. Buna göre, daha önce incelediğimiz hukuki yolları ayrı ayrı ele alacak olursak önleme ve durdurma davası bakımından belirli bir zamanaşımı süresi belirlenmemiştir. Nitekim önleme davası bir saldırı tehlikesinin hemen öncesinde, durdurma davası ise hukuka aykırı saldırının etkileri devam ettiği sürece her an açılabilmektedir.

Maddi ve manevi tazminat davası bakımından ise TBK'nin 72. maddesi ile mağdurun zararı ve sorumlusunu öğrendiği tarihten itibaren 2 yıl ve her hâlde zarar doğuran fiilin işlendiği tarihten itibaren 10 yıl zamanaşımı süresi öngörülmüştür. Gerçek olmayan vekâletsiz iş görme davası ise mahiyeti gereği yine haksız fiillere ilişkin zamanaşımı sürelerine tâbidir (Özdemir, 2009, s. 206). Son olarak sebepsiz zenginleşme davası bakımından TBK'nin 82. maddesi ile 2 ve 10 yıllık zamanaşımı süreleri geçerlidir.

3.2. Kişisel Verilerin Görsel-İşitsel Medya Yoluyla İhlâli Bakımından Özel Koruma Yolları

Görsel-işitsel medyada kişisel verilerin korunma yolları başlığı altında ilk olarak kişilik hakkını koruyan hükümler uyarınca kişisel verilere yönelik gerçekleşen saldırılara karşı başvurulabilecek genel koruma yollarını incelemiştik. Çalışmamızın bu bölümünde ise kişisel verilerin ihlâli hâlinde başvurulabilecek makamlar olan RTÜK ile KVKK ve bu kurumlar bakımından işlerlik kazanabilecek özel koruma yolları ele alınacaktır.

3.2.1. Radyo ve Televizyon Üst Kurulunun İdari Denetimi

Ülkemizin yargı yetkisi altında bulunan radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetleri, 6112 sayılı Kanun ve taraf olduğumuz uluslararası anlaşmalara uygunluk bakımından RTÜK tarafından denetlenmektedir (Coşkun, 2018, s. 278). RTÜK, Anayasa'nın 133. maddesi ve 6112 sayılı Kanun'un 34. maddesi uyarınca radyo, televizyon ve isteğe bağlı yayın hizmetlerini düzenlemek ve denetlemekle görevli kılınmıştır.

RTÜK'ün denetim yetkisi, üç alanda incelenebilmektedir. Bu üç alan; medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar üzerindeki yapısal denetim, medya hizmet sağlayıcı kuruluşların yayınları üzerindeki denetim ve seçim dönemindeki denetim olarak sıralanabilmektedir

(Tiryaki, 2002, s. 192). RTÜK'ün medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar üzerindeki yapısal denetim yetkisi, 6112 sayılı Kanun'un 37. maddesinin birinci fıkrasının (m) bendi ile kendisine atfedilen düzenleme yetkisine binaen çıkarılan yönetmelikler kapsamında kullanılmaktadır. Medya hizmet sağlayıcı kuruluşların yayın hizmetleri üzerindeki denetimi ise 6112 sayılı Kanun'un "Görev ve yetkiler" başlıklı 37. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendine göre yalnızca bu Kanun bakımından değil; ülkece taraf olduğumuz uluslararası antlaşmalara uygunluk bakımından da gerçekleştirilmektedir. Son olarak RTÜK'ün seçim döneminde seçimlere ilişkin gerçekleştirilen yayınlar üzerindeki denetim yetkisi, 6112 sayılı Kanun'un 30. maddesi gereği Yüksek Seçim Kurulunun belirlediği usul ve esaslara göre yürütülmektedir. Bu hüküm, 1982 Anayasası'nın 79. maddesinin gereğini yerine getirmektedir (Tiryaki, 2002, s. 193).

Yayın içerikleri, üç farklı kanaldan denetlenmektedir. Üst Kurul uzmanlarınca yapılan doğrudan denetim başta olmak üzere, 444 1 178 RTÜK İletişim Merkezi, RTÜK web sitesinde yer alan e-form, RTÜK Mobil ve e-Devlet vasıtasıyla gelen vatandaş bildirimlerinin incelenmesi ve karara bağlanması yoluyla yapılan izleyici denetimi ve yayıncılık etik ilkeleri ile izleyici temsilcilikleri vasıtasıyla medya hizmet sağlayıcı kuruluşların yaptığı özdenetim olarak sayılabilmektedir (RTÜK, 2021, s. 44).

Medya hizmet sağlayıcıların yayın hizmetleri üzerindeki denetimi, üst kurul uzmanlarınca "Sayısal Kayıt, Arşiv ve Analiz Sistemi (SKAAS)" vasıtasıyla tutulan yayın kayıtları üzerinden yürütülmektedir. Üst kurul uzmanlarınca ihlâl teşkil ettiği düşünülen yayın içerikleri raporlaştırılarak Üst Kurula iletilmekte ve bahsi geçen raporlar Üst Kurul tarafından yapılan değerlendirme sonucunda karara bağlanmaktadır.

RTÜK, görsel-işitsel medya alanını günümüz şartlarına, modern hukuk kurallarına ve Avrupa Birliği standartlarına uyumlaştırılması hususuna büyük önem vermektedir. Bu kapsamdaki en değerli çalışmalarından biri 2014 yılında yayımlanan "Yayın İlkeleri Rehberi"dir. Yayın Hizmeti İlkeleri ile görsel-işitsel medya yayıncılığının itibarının artırılması, niteliğinin güçlendirilmesi amaçlanmıştır. Söz konusu Rehber; ifade özgürlüğü, insan onuru, şiddet ve çocukların korunması gibi birçok önemli hususun altını çizmektedir. Rehber ile altı çizilen hususlardan biri ise mahremiyet kavramıdır. Buna göre kişinin özel hayatı ancak kamu yararının açık şekilde gerektirmesi hâlinde yayın konusu yapılabilmektedir. Ve yine 6698 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden çok daha önce kişiye ilişkin ikamet adresi, araç plakası, telefon numarası ve e-posta adresi gibi birçok bilginin kişinin izni olmaksızın görsel-işitsel medyada kullanılamayacağı Rehber ile vurgulanmıştır.

3.2.1.1. 6112 sayılı Kanun'un " İdari yaptırımlar" başlıklı 32. maddesi

Görsel-işitsel medya yayınlarının toplum üzerindeki yadsınamaz etkisi, bu alanın belirli ilke ve esaslara göre denetimini zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda RTÜK, 6112 sayılı Kanun'un 8. maddesinde düzenlenen "Yayın hizmeti ilkeleri" çerçevesinde medya hizmet sağlayıcı kuruluşlarca yapılan yayınların söz konusu yayın ilkelerine uygunluğunu denetlemektedir. Yayın ilkelerine aykırılık teşkil eden bir yayın tespit edildiğinde ise ilgili medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar için idari yaptırımlar öngörülmektedir. RTÜK'ün söz konusu yayınlara ilişkin yaptırım uygulama yetkisi Kanun'un 32. maddesi ile düzenlenmiş olup; medya hizmet sağlayıcının uyarılması, idari para cezası, program durdurma, geçici yayın durdurma ve yayın lisansının iptali olarak sıralanabilmektedir.

Görsel-işitsel medyada kişisel verilerin ihlâli bakımından taraflar, kişisel verileri ihlâl edilen ilgili kişi ile 6112 sayılı Kanun bakımından medya hizmet sağlayıcı kuruluştur. Medya hizmet sağlayıcı kuruluşun bir kişinin kişisel verilerini toplaması, kamuoyuna aktarması ve daha sonraki süreç, kişisel verilerin işlenmesi faaliyeti olarak nitelendirilebilmektedir. Belirtmek gerekir ki, görsel-işitsel medyada esasen yayın öncesinde bir denetim gerçekleştirilmesi söz konusu değildir. Zira yayın öncesi yapılan denetim sansür niteliği taşımaktadır. RTÜK'ün denetim yetkisi yayın sonrası başlamakta olup bu durum 6112 sayılı Kanun'un 6. maddesinin birinci fıkrası ile hüküm altına alınmıştır. Buna göre, yayın içeriğine ve yayınlanıp yayınlanmadığına önceden müdahalede bulunulamaz. Medya hizmet sağlayıcılar, yayınlayacakları programın içeriğine, nasıl bir yayın akışı belirleyeceklerine editoryal sorumluluk çerçevesinde kendileri karar vermektedir. Nitekim 6112 sayılı Kanun'un 7. maddesinin birinci fıkrası gereğince savaş, terör olayları, doğal afetler vb. olağanüstü durumların yaratacağı buhran hâllerinde dahi ifade ve haber alma özgürlüğü esastır ve yayınlar önceden denetime tâbi tutulamaz. Ayrıca yargı kararları saklı kalmak koşuluyla durdurulamaz. Ancak aynı fıkrada bir istisna hâli öngörülmüş olup bu istisnai hâllerin varlığında "geçici yayın yasağı" getirilebilmektedir.

6112 sayılı Kanun'un 8. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendi, "İnsan onuruna ve özel hayatın gizliliğine saygılı olma ilkesine aykırı olamaz, kişi ya da kuruluşları eleştiri sınırları ötesinde küçük düşürücü, aşağılayıcı veya iftira niteliğinde ifadeler içeremez." hükmünü amirdir. Hâlihazırdaki Kanun bakımından bir görsel-işitsel medya yayını ile kişisel verileri ihlâl edilen kişi, bu maddeye dayanarak kişisel verilerinin bu alanda korunmasını talep edebilmektedir.

Görsel-işitsel medyada kişisel verileri koruyan söz konusu bendin ihlâli, Kanun'un 32. maddesinde yaptırıma bağlanmıştır. Kanun'un (ç) bendine aykırı yayın yapan medya hizmet sağlayıcı kuruluşa; gerçekleşen ihlâlin ağırlığı, yayının ortamı ve alanı da dikkate alınarak, ihlâlin tespit edildiği aydan bir önceki aydaki brüt ticari iletişim gelirinin yüzde birinden yüzde üçüne kadar idari para cezası yaptırımı uygulanır. Belirlenen idari para cezasının miktarı, televizyon kuruluşları ve isteğe bağlı medya hizmet sağlayıcı kuruluşları için on bin Türk Lirasından az olamaz. 6112 sayılı Kanun'un 32. maddesinin beşinci fıkrasında sayılan hükümler, medya hizmet sağlayıcı tarafından yaptırım kararlarının kendisine tebliğinden itibaren 1 yıl içinde yirmiden fazla ihlâl edilirse, ilgili medya hizmet sağlayıcının yayını beş güne kadar durdurulur. Ayrıca aynı ihlâlin bir yıl içinde tekrar gerçekleşmesi durumunda yayın 5 günden 10 güne kadar durdurulabilmekte; ihlâlin ikinci kez gerçekleşmesi durumunda ise yayın lisans iptaline gidilebilmektedir.

6112 sayılı Kanun hükümleri gereğince idari para cezası veya idari tedbire karar verme yetkisi, RTÜK'tedir. "Üst Kurul; ihlâlin ağırlığı, haksız ekonomik kazancın ve tekrarın varlığı ile son beş yılda uygulanan idari yaptırımlar gözetilmek suretiyle" 32. maddenin ikinci fıkrasında yer alan her bir ihlâl durumu için bir defayla sınırlı olmak üzere, idari para cezası yerine medya hizmet sağlayıcı kuruluşun uyarılmasını kararlaştırabilmektedir.

1982 Anayasası'nın 125. maddesinin birinci fıkrası uyarınca "İdarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolu açıktır." Nitekim 6112 sayılı Kanun'un 32. maddesinin dokuzunda fıkrası; Üst Kurul tarafından verilen idari yaptırım kararlarına karşı, 2577 İdari Yargılama Usulü Kanunu (İYUK) uyarınca yargı yoluna başvurulabileceğini hüküm altına almıştır. Bu hükme göre idari yaptırıma maruz kalan medya hizmet sağlayıcılar, işlemin kendilerine tebliğinden itibaren 15 gün içinde idare mahkemesine başvurabilmektedir. Üst Kurul kararlarına karşı açılacak iptal davalarında yetkili mahkeme ise İYUK'un "İdari davalarda genel yetki" başlıklı 32. maddesi gereğince dava konusu işlemi yapan idari merciin bulunduğu yer mahkemesi olan Ankara İdare Mahkemesidir. Belirtmek gerekir ki, idare mahkemesinde iptal davası açılmış olması, kararın yerine getirilmesine etki etmemektedir.

3.2.1.2. Düzeltme ve cevap hakkı

Kişisel verileri işleme faaliyetine maruz kalan kişi, 6698 sayılı Kanun'un 11. maddesi uyarınca birtakım haklara sahiptir. Buna göre ilgili kişi, kişisel verilerinin eksik

veya yanlış işlenmesi hâlinde veri sorumlusundan bunların düzeltilmesini talep edebilmekte ve düzeltilmesine ilişkin işlemlerin kişisel verilerin paylaşıldığı üçüncü kişilere bildirilmesini isteyebilmektedir. İlgili kişinin sahip olduğu bu hak, görsel-işitsel medya bakımından düzeltme ve cevap hakkı vasıtasıyla vücut bulmaktadır.

Düzeltme ve cevap hakkı, kitle iletişim araçları ile bunların hitap ettiği kitle arasında meydana gelebilecek hak ihlâllerinin önüne geçilmesi amacıyla hukuken bireylere ve kuruluşlara tanınan bir haktır. Bu hak, kitle iletişim araçları tarafından iletişim özgürlüğünün suiistimal edilmesini engellemeyi amaçlamaktadır (Akipek vd., 2014, s. 413). Medya araçları karşısında daha savunmasız konumda bulunan bireylerin hak ve özgürlükleri, bu hak vasıtasıyla korunabilmektedir (Caba, 2019, s. 57).

Düzeltme ve cevap hakkının ayrıntılı olarak incelenmesine geçmeden önce kanuni dayanaklarını belirtmek kavramın daha iyi anlaşılması bakımından önemlidir. Söz konusu hak, 1982 Anayasası'nın 32. maddesinde hüküm altına alınmaktadır. Buna göre, yalnızca bireylerin şeref ve haysiyetlerine yönelik veya kendileri hakkında gerçek dışı yayınlar yapılması durumunda bireylere bahşedilir ve kanunla düzenlenir. Düzeltme ve cevap metninin yayınlanmadığı durumlarda, ilgilinin müracaatından itibaren en geç yedi gün içinde hâkim, metnin yayınlanıp yayınlanmayacağına karar verecektir. Düzeltme ve cevap hakkı bilhassa bireylerin kişisel değerlerinin ihlâli ve gerçek dışı durumların önüne geçilmesini amaçlayan anayasal bir haktır. Anayasal olarak bireylere tanınan bu hak, yargı organının yavaş işleyen karar sürecini kısaltmakta ve bu yolla gerçekleşen mağduriyetleri ivedilikle çözüme bağlamaktadır (Tikveş, 1967, s. 69). Mevzuatımızda söz konusu anayasal hükme dayanarak bu hakkı ayrıca düzenleyen ilgili hükümler ise 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 14. ve 18. maddesi, 6112 sayılı Kanun'un 18. maddesi, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 9. maddesi ve 2954 sayılı TRT Kanunu'nun 27. maddesidir (Serdar, 1999, s. 332).

Mevzuatımızda düzeltme ve cevap hakkı, yaygın olarak tekzip hakkı ile aynı anlamda kullanılsa da tekzip hakkı düzeltme ve cevap hakkını tam olarak karşılamamaktadır (Serdar, 1999, s. 325). Tekzip, kelime anlamı olarak yalanlama anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu [TDK]). Ancak düzeltme ve cevap hakkı, şeref ve haysiyeti zedeleyici veya gerçek dışı bir yayın sonucu doğmaktadır. Bu hakkın konusu olan yayının içerik olarak doğru olmakla birlikte şeref ve haysiyeti zedeleyecek nitelik taşıdığı hâllerde başvurulan hak bir tekzip hakkı değildir. Zira ortada gerçeklik unsuru tam bir yayın bulunmaktadır. Ancak kendisi hakkında gerçeğe uymayan bir yayın yapılan kişinin başvurduğu hukuki yol, tekzip

hakkı olarak nitelendirilebilmektedir. Bu bakımdan düzeltme ve cevap hakkının tekzip kavramını da kapsayan bir hak olduğu söylemek yanlış olmayacaktır (Özel, 2004, s. 68; Serdar, 1999, s. 325).

Kitle iletişim araçları ve bunun özelinde görsel-işitsel medya, kamuoyunu bilgilendirme, toplum çıkarlarını muhafaza etme, kamu adına yasama, yürütme ve yargı erklerini denetleme gibi vazifelerini yerine getirirken bilinçli veya bilmeden bireylerin kişisel değerlerini zedeleyebilmekte ve gerçeklik unsuru ihmal edilebilmektedir. Bu nitelikteki her yayın, beraberinde farklı sorunlara yol açmaktadır. Kişisel değerleri ihlâl eden veya gerçeğe aykırı yayınlar hem kamuoyunu yanlış yönlendirmekte hem de ilgili kişilere ilişkin hak ihlâllerine sebep olmaktadır. Nitekim iletişim özgürlüğü yalnızca kitle iletişim araçlarına özgü bir hak değildir. Kişisel değerlere yönelik saldırı teşkil eden veya gerçek dışı bir yayına karşı kendini ifade etmek ve savunmak veya görüşlerini yine aynı yolla beyan etmek hakkı elbette bireylere de tanınmalıdır. Bireylere tanınan bu hak, bir anlamda silahların eşitliği ilkesine hizmet etmektedir.

3.2.1.2.1. Görsel-İşitsel Medyada Düzeltme ve Cevap Hakkı

Görsel-işitsel medya bakımından düzeltme ve cevap hakkı, 6112 sayılı Kanun'un 18. maddesi ve 2954 sayılı TRT Kanunu'nun 27. maddesi ile ele alınmıştır. Bunların yanında Avrupa Sınırötesi Televizyon Sözleşmesi'nde de söz konusu hakka değinilmiş olmakla birlikte 1982 Anayasası'nın 32. maddesi bu alanda kullanılacak düzeltme ve cevap hakkına temel teşkil etmektedir (Avşar & Öngören, 2003, s. 140).

Mevzuatımızda iki farklı kanun ile ele alınan düzeltme ve cevap hakkına ilişkin ortaya çıkabilecek olası karışıklıklar, 6112 sayılı Kanun'un "Türkiye Radyo-Televizyon Kurumunun yükümlülüğü"nü düzenleyen 45. maddesi ile önlenmiştir. Buna göre, 6112 sayılı Kanun'un 8. maddesinde düzenlenen yayın ilkeleri ile yine bu Kanun'un yayın hizmetlerinde ticari iletişimi ele alan hükümleri TRT yayınları bakımından uygulama alanı bulmaktadır. Bu hüküm ile 6112 sayılı Kanun'daki düzeltme ve cevap hakkına yönelik hükümlerin 45. madde kapsamı dışında tutulduğu anlaşılmaktadır (Ongun, 2013, s. 100). Bu çerçevede şöyle bir ayrıma gitmek mümkündür; düzeltme ve cevap hakkının kullanılmasına yol açan yayın TRT'de ekrana getirildiyse 2954 sayılı Kanun, özel kanallarda yayınlaşmışsa 6112 sayılı Kanun işlerlik kazanacaktır.

3.2.1.2.1.1. Düzeltme ve Cevap Hakkının Şartları

Hem 6112 sayılı Kanun'un 18. maddesi hem de 2954 sayılı TRT Kanunu'nun 27. maddesi düzeltme ve cevap hakkını 1982 Anayasası'nın 32. maddesindeki hüküm ile paralel olarak düzenlenmiştir (Özel, 2004, s. 70; Serdar, 1999, s. 340). Bu çerçevede söz konusu hakkı kullanabilmek için gerçekleşmesi gereken ilk şart, kişinin şeref ve haysiyetini zedeleyici veya kişi hakkında gerçek dışı bir yayın gerçekleştirilmiş olmasıdır.

İkinci olarak bahsi geçen hak, bizzat ilgilisi tarafından kullanılmalıdır (Serdar, 1999, s. 349). Hakkın ilgilisi ise şeref ve haysiyete yönelik veya gerçek dışı yayının muhatabı olan; 6112 sayılı Kanun uyarınca "gerçek ve tüzel kişiler", 2954 sayılı Kanun uyarınca "kişiler"dir. 2954 sayılı Kanun'un ilgili hükmü olan 27. maddesinin ikinci fıkrasında "özel hukuk kişileri" ayrıca belirtilse de Anayasa'daki düzenleme de göz önünde bulundurularak "kişi" ifadesinin hem gerçek hem de tüzel kişileri kapsadığı düşünülmektedir (Serdar, 1999, s. 347).

Bizzat ilgilisi tarafından kullanabileceği belirtilen bu hak, küçükler ve ehil olmayanlar bakımından da işlerlik kazanmaktadır. Küçükler ve ehil olmayanlar, bu hakkı şahsen kullanmayı tercih edebilecekleri gibi; yasal temsilcileri vasıtasıyla da kullanabilmektedirler (Serdar, 1999, s. 348). Buna ek olarak 6112 sayılı Kanun'un 18. maddesinin beşinci fıkrası, düzeltme ve cevap hakkı bulunan kişinin hakkını kullanamadan ölmesi durumunda söz konusu hakkın mirasçıları tarafından kullanılabileceğini belirtmiştir. 2954 sayılı Kanun'un 27. maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi ise böyle bir durumda söz konusu hakkı kişinin mirasçılarının birlikte veya yalnızca ilk başvuranın kullanabileceğini hüküm altına almıştır.

Bahsi geçen hakkın kullanılabilmesinin bir diğer şartı ise düzeltme ve cevap hakkının kanuna uygun şekilde kullanılmasıdır. Bu kapsamda düzeltme ve cevap metni, ilgili kanun hükümlerine aykırı olmamalı, suç niteliği taşımamalı ve bünyesinde bir suç unsuru bulunmamalı, yalnızca hakkın kullanılmasına sebep olan yayın hakkında olmalı ve muhatabına yeni bir düzeltme ve cevap hakkı vermemelidir (Serdar, 1999, s. 349).

Son olarak düzeltme ve cevap hakkı, kanun tarafından tanınan süreler içinde kullanılmış olmalıdır. Söz konusu süreler, 6112 sayılı Kanun bakımından 60 gün ve 2954 sayılı Kanun bakımından 7 gün olmakla birlikte; bu süreler, yayının gerçekleştirildiği tarihten itibaren başlamaktadır. Ayrıca bu süreler, hak düşürücü süre niteliği taşımaktadır.

3.2.1.2.1.2. Düzeltme ve Cevap Hakkının Kullanılması Usulü

Bahsi geçen hakkın kullanılması usulüne ilişkin 6112 sayılı Kanun ile 2954 sayılı Kanun farklı hükümler barındırdığından bu hak bakımından TRT yayınları ile özel kanalları ayrı ayrı incelemek gerekmektedir.

3.2.1.2.1.2.1. 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'da Düzeltme ve Cevap Hakkı

Özel kanallardaki yayınlara yönelik düzeltme ve cevap hakkının kullanılması hakkındaki esaslar, yukarıda belirtildiği gibi 6112 sayılı Kanun'un 18. maddesinde ele alınmıştır. Bu hükme göre, şeref ve haysiyeti zedelenen veya kendi hakkında gerçek dışı yayın yapılan kişi, düzeltme ve cevap metnini yayın tarihinden itibaren 60 gün içinde yayının ekrana getirildiği medya hizmet sağlayıcı kuruluşa ulaştırmalıdır. Söz konusu metin başkalarının menfaatlerine zarar vermemeli ve suç niteliği taşımamalıdır.

Söz konusu düzeltme ve cevap metni eline ulaşan medya hizmet sağlayıcı kuruluş, metinde herhangi bir düzenleme veya metne hiçbir ilave yapmadan, metni tebliğ aldığı tarihten itibaren en geç yedi gün içinde ekrana getirmekle yükümlüdür. Bu yayın, düzeltme ve cevap hakkı doğuran yayının gerçekleştiği programda ve aynı saat dilimi içerisinde kamuoyunun anlayabileceği gibi açık bir şekilde ekrana getirilmelidir.

Düzeltme ve cevap metninin, medya hizmet sağlayıcı kuruluşa ulaşmasından itibaren 7 gün içerisinde yayınlanmaması hâlinde bu sürenin bitiminden; yayınlanmakla birlikte usulen sakat olması hâlinde ise söz konusu metnin yayınlandığı tarihten itibaren 10 gün içinde kişi, mahkemeye başvurarak ilgili metnin usulüne uygun olarak yayınlanmasının kararlaştırılmasını talep edebilmektedir. Görevli ve yetkili mahkeme ise düzeltme ve cevap hakkı doğuran yayının muhatabının ikamet ettiği yer Sulh Ceza Hâkimliği, yurt dışında ikamet etmesi hâlinde ise Ankara Sulh Ceza Hâkimliğidir.

Yetkili hâkim, ilgili kişinin başvurusu hakkında üç gün içinde duruşma yapmaksızın bir karar verecektir. Verilen karara karşı her iki taraf da kararın kendilerine tebliğinden itibaren yedi gün içinde Asliye Ceza Mahkemesine itiraz etme hakkına sahiptir. Asliye Ceza Mahkemesi, tarafların itirazını üç iş günü içerisinde karar bağlayacaktır. Asliye Ceza Mahkemesinin tarafların itirazı sonucunda verdiği karar, kesin nitelik taşımakta ve bu karara karşı bir istisna dışında herhangi bir hukuki yola başvurulamamaktadır. Bu istisna ise yazılı emir yoluyla bozma hâlidir. Ancak bu hâlde bile mahkemenin verdiği yayın kararının

kanunda belirtilen zaman dilimi içerisinde yayınlanması bir zorunluluktur (Ongun, 2013, s. 103).

Belirtilmesi gereken bir husus da hâkimin düzeltme ve cevap metninin medya hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından yayınlanmasını kararlaştırması durumunda ilgili hükmün birinci fıkrasında öngörülen yedi günlük sürenin ne zaman başlayacağıdır. Bahsi geçen yedi günlük süre, "sulh ceza hâkiminin kararına itiraz edilmemişse kararın kesinleştiği tarihten; itiraz edilmişse asliye ceza mahkemesi kararının tebliği tarihinden itibaren" başlamaktadır. Son olarak ilgili kişi, düzeltme ve cevap hakkını bahsi geçen hükmün birinci fıkrasında düzenlenen süreler içerisinde doğrudan Sulh Ceza Hâkimliği vasıtasıyla da kullanabilmektedir.

3.2.1.2.1.2.2. 2954 sayılı Türkiye Radyo-Televizyon Kanunu'nda Düzeltme ve Cevap Hakkı

TRT yayınlarına yönelik düzeltme ve cevap hakkı, 2954 sayılı Kanun'un 27. maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükme göre, bir TRT yayınına karşı düzeltme ve cevap hakkı doğan kişi, yayın tarihinden itibaren yedi gün içinde söz konusu metni TRT Genel Müdürlüğüne ulaştırmalıdır. Söz konusu metin kısaca düzeltme ve cevap hakkı doğuran yayının 2954 sayılı Kanun'un ilgili hükmü kapsamında olduğunu, yayın sebebiyle şeref ve haysiyetinin zedelendiğini veya hakkında gerçek dışı bilgiler verildiğini ve gerçeği belirtmelidir. Buna ek olarak TRT Genel Müdürlüğüne gönderilecek metin, bu hakkı doğuran yayın süresinin ihlâl teşkil eden bölümünden uzun olmamalıdır (Serdar, 1999, s. 352).

Yukarıda incelediğimiz kanunda öngörülen şartları taşıyan düzeltme ve cevap metni eline ulaşan TRT Genel Müdürlüğü, bu tarihten itibaren üç gün içinde söz konusu metni yayınlamak zorundadır. TRT Genel Müdürlüğünün kendisine ulaşan metnin kanunda öngörülen şartları taşımadığını tespit etmesi hâlinde, bahsi geçen üç günlük sürenin bitiminden itibaren iki gün içinde ilgiliye bu durumu bildirmesi gerekmektedir. İlgili kişi, bu hususa karşı iki gün içinde Ankara Sulh Ceza Hakimliğine veya Ankara Sulh Ceza Hakimliğine gönderilmek üzere bulunduğu yer Sulh Ceza Hakimliğine şikayet dilekçesi verebilmektedir. Şikayet dilekçesini inceleyen Ankara Sulh Ceza Hakimi, en geç iki gün içinde söz konusu metni kanunda öngörülen şartları taşıyıp taşımaması bakımından inceleyerek itirazı neticelendirmektedir. Hâkim somut olayda söz konusu metin üzerinde hiçbir değişiklik yapmadan olduğu gibi yayınlanmasını kararlaştırabileceği gibi; gerekli

gördüğü hususları bizzat değiştirerek yayınlanmasını da kararlaştırabilmektedir. Ardından verilen karar taraflara tebliğ edilir. Tarafların, karara tebliğden itibaren iki gün içinde Ankara Asliye Ceza Hâkimliğine itiraz etme hakkı bulunmaktadır. Ankara Asliye Ceza Hâkimliği tarafından incelenen itiraz sonucunda verilen karar, kesin nitelik taşımaktadır. Ayrıca TRT, bu kararın TRT Genel Müdürlüğüne tebliğinden itibaren en geç iki gün içinde söz konusu kararı yayınlamakla yükümlüdür.

2954 sayılı Kanun'da belirlenmemiş dahi olsa düzeltme ve cevap hakkı, doktrinde ve uygulamada kabul edildiği üzere düzeltme ve cevap hakkının kullanılmasına sebep olan yayının ekrana getirildiği zaman diliminde yayınlanması umulan yarara hizmet edecektir (Aydın, 1998, s. 176; Serdar, 1999, s. 353).

3.2.2. Kişisel Verileri Koruma Kurumunun İdari Denetimi

6698 sayılı Kanun, kişisel verilerin işlenme sürecinde bilhassa özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin muhafaza edilmesi ve kişisel veri işleme faaliyetinde rol alan gerçek ve tüzel kişilerin kanuni yükümlülükleri ve uymaları gereken usul ve esasları düzenlemiştir. KVKK, bahsi geçen Kanun ile kurulmuş, yine Kanun'un 19. maddesi uyarınca idari ve mali özerkliğe sahip ve kamu tüzel kişiliği niteliğinde; kendi alanına ilişkin kural koyma, koyduğu kuralları uygulama ve denetleme ile yaptırım uygulama yetkisi bulunan bir bağımsız idari otoritedir (Gürsel & Düğmeci, 2018, s. 319). KVKK, aynı zamanda 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda (III) sayılı cetvelde düzenlenen "düzenleyici ve denetleyici kurumlar" arasındadır. KVKK'nin görevleri, 6698 sayılı Kanun'un 20. maddesinde ele alınmıştır.

KVKK'nin karar organı, Kuruldur. Kurul, söz konusu Kanun'la ve başkaca hukuki düzenlemelerle yükümlü tutulduğu görev ve yetkileri, kendi sorumluluğunda, bağımsız olarak ifa eder. Kurul, kendi görev alanını ilgilendiren konularda hiçbir organ, makam, merci veya kişiden emir ve talimat almaz; Kurul'a tavsiye veya telkinde bulunulamaz. Kurul'un görev ve yetkileri, 6698 sayılı Kanun'un 22. maddesinde düzenlenmiştir. Bu görevler; denetleme, düzenleme ve yönetim olarak üç bölümde incelenebilmektedir (Küzeci, 2019, s. 365).

3.2.2.1. 6698 sayılı Kanun'un "İstisnalar" başlıklı 28/1(c) maddesi

6698 sayılı Kanun, görsel-işitsel medyada kişisel verilerin işlenmesinin tamamen önüne geçilmesinden ziyade bu sektörde kişisel verilerin ifade özgürlüğü kapsamında işlenirken özel hayatın gizliliği hakkının korunmasını amaçlamaktadır. Nitekim 6698 sayılı Kanun'un "İstisnalar" başlıklı 28. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi, "Kişisel verilerin millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlâl etmemek ya da suç teşkil etmemek kaydıyla… ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi"ni bu Kanun'un istisnaları arasında düzenlemiştir. Buna göre ifade özgürlüğünün bir görünümü olarak iletişim özgürlüğü çerçevesinde bir medya hizmet sağlayıcının gerçekleştirdiği görsel-işitsel medya yayını, özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlâl etmemesi hâlinde 6698 sayılı Kanun kapsamı dışında kabul edilmektedir.

İletişim özgürlüğü ve özel olarak basın özgürlüğü ile bireyin kişilik hakları ve bir anlamda kişisel verilerinin korunması hakkı, çatışma içerisine girebilmektedir. Bu çatışmanın nasıl çözüleceği ve somut olayda hangi hakkın diğerine üstün tutulacağı oldukça önemlidir. Zira veri sorumlusunun veri işleme faaliyeti ifade özgürlüğü kapsamında kabul edilirse 6698 sayılı Kanun'dan muaf tutulacak; bireyin kişilik hakları, özel hayatın gizliliği gibi temel hak ve özgürlükleri üstün nitelik taşıyor ise veri sorumlusu bahsi geçen Kanun ile öngörülen yükümlülüklere uyum sağlamak durumunda olacaktır.

Söz konusu iki menfaat arasındaki dengenin nasıl sağlanacağı hususunda Kurul'un 22.05.2020 tarihli ve 2020/414 sayılı kararı oldukça yol gösterici niteliktedir. Bu karara göre çalışmamızın önceki bölümlerinde ayrıntılı olarak yer verildiği gibi haberin kamunun ilgi ve yararına olması, gerçek ve güncel nitelik taşıması ve özü ve aktarılış şeklinin uyumlu olması gerekmektedir. Kurulun bir görsel-işitsel medya yayınında basın özgürlüğü ile bireyin kişilik hakkı arasında kalması durumunda bahsi geçen kriterler olay özelinde değerlendirilmeli ve yapılan değerlendirme sonucunda hangi hakkın diğerinden üstün tutulacağına karar verilmelidir. KVKK'nin kendi internet sitesinde paylaşılan Kurulun 30.09.2021 tarihli ve 2021/989 sayılı kararı ile 02.12.2021 tarihli ve 2021/1217 sayılı kararı da aynı doğrultudadır.

3.2.2.2. 6698 sayılı Kanun ile Öngörülen İdari Yaptırımlar

Çalışmamızın birinci bölümünde kişisel verilerin korunması alanına ilişkin önemli kavramların tanımları yapılmaya çalışılmıştır. Bahsi geçen kavramların görsel-işitsel medya

çerçevesinde açıklığa kavuşturulması, 6698 sayılı Kanun'a uyum sağlanması açısından faydalı olacaktır. 6698 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri ve Kurulun 02.12.2021 tarihli ve 2021/1217 sayılı kararı ışığında; görsel-işitsel medyada bir kişinin kimliğini belirli veya belirlenebilir kılan bütün bilgileri, "kişisel veri" niteliği taşımaktadır. Bu kişi, pek tabii "ilgili kişi"dir. İlgili kişinin kişisel verilerinin toplanması, kaydedilmesi, depolanması ve yayınlanması eylemleri de "kişisel verilerin işlenmesi" faaliyeti teşkil etmektedir.

Görsel-işitsel medya bakımından veri işleme faaliyetini yerine getiren "veri sorumlusu"nun belirlenmesi önem arz etmektedir. Zira veri sorumlusu, bahsi geçen Kanun'la birtakım yükümlülüklere uyum sağlamakla mükelleftir. Örneğin, veri sorumlusunun yerine getirdiği veri işleme süreci, 6698 sayılı Kanun'un 4. maddesi ile düzenlenen genel ilkelere uygun şekilde ve 5. maddesi hükümleri gereğince yürütülmelidir. Veri sorumlusuna ayrıca getirilen yükümlülükler ise genel ilkelere uyum yükümlülüğü, kişisel verileri işleme şartlarına uyum yükümlülüğü, aydınlatma yükümlülüğü, veri güvenliği sağlama yükümlülüğü, veri sorumluları siciline kaydolma yükümlülüğü, veri ihlâli bildirim yükümlülüğü, ilgili kişinin başvurularının cevaplanması yükümlülüğü ve Kurul kararlarının yerine getirilmesi yükümlülüğüdür.

Görsel-işitsel medya bakımından veri sorumlusu, esasen medya hizmet sağlayıcı kuruluştur. Medya hizmet sağlayıcılar, yapım maliyetlerini ve dışa bağımlılığı en aza indirmek adına kendi prodüksiyonları yardımıyla içerik üretebilir, bazı durumlarda da içerikleri çekim ve montaj prosedürü de tamamlanmış şekilde program konusu özelinde profesyonelleşmiş, bir yapım şirketinden de temin edebilmektedir. Medya hizmet sağlayıcının içeriğinin dış yapımlar vasıtasıyla oluşturması durumunda ise veri sorumlusu, üç aşamada ele alınabilmektedir. Kişisel verilerin işlenmesi bakımından programın yapım aşamasına ilişkin sorumluluk yapım şirketinde, yayın aşamasına ilişkin sorumluluk yapım şirketi ve/veya medya hizmet sağlayıcıda ve son olarak yayın sonrasındaki sorumluluk ise yine yapım şirketi ve/veya medya hizmet sağlayıcıdadır. Bu noktada belirtmek gerekir ki yayın aşamasında sorumluluğun ağırlığı daha çok yapımcıda iken yayın sonrasında yayıncı daha ağır bir sorumluluk taşımaktadır. Bahsedilen sürecin çalışmamızı ilgilendiren bölümü ise yayın aşaması ve sonrası olup RTÜK'ün görev alanı çerçevesinde muhatabı yalnızca medya hizmet sağlayıcıdır. KVKK ise hem yapımcı hem de medya hizmet sağlayıcıya yaptırım uygulayabilmektedir.

Medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar, veri sorumlusu sıfatını haiz olduklarından Kurul gözetiminde Başkanlık nezdinde kamuya açık olarak tutulan veri sorumluları siciline (VERBİS) kayıt olmak zorundadır. VERBİS'e ilişkin ayrıntılar ise "Veri Sorumluları Sicili

Hakkında Yönetmelik"te düzenlenmiştir. VERBİS'e kayıt başvurusu yaparken başvurunun taşıması gereken hususlardan biri de kişisel verilerin işlendikleri amaç için ne kadar süre muhafaza edileceğidir.

Medya hizmet sağlayıcı kuruluşların aynı Kanun'un 10. maddesi gereğince ilgili kişileri veri işleme sürecinde; veri sorumlusu ve/veya temsilcisinin kim olduğu, hangi amaçla kişisel verilerin işleme faaliyetine alınacağı, elde edilen kişisel verilerin kimlerle ve ne amaçlarla paylaşılabileceği, kişisel verilerin nasıl toplanacağı ve hukuki temeli ile kendi hakları hususunda aydınlatma yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu hususa ilişkin ayrıntıları ise "Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ" ile düzenlemiştir. Kişinin veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü kapsamında bilgilendirilmesi, yazılı veya sözlü olabilmektedir. Ancak bu noktada ispat yükü veri sorumlusunda olduğundan yazılı bir aydınlatma metni sunulmasında yarar görülmektedir. Akabinde kişisel verileri işleme sürecine dâhil olacak ilgili kişiden bir açık rıza alınması gerekmektedir.

Bant yayın ile gerçekleştirilen bir görsel-işitsel medya yayınında olası ihlâllerin önüne geçilmesi mümkündür. Yayın öncesi medya hizmet sağlayıcı, editoryal sorumluluk çerçevesinde bir özdenetim gerçekleştirebilmektedir. Ancak canlı olarak gerçekleştirilen yayınlar için durum farklılık göstermektedir. Canlı ekrana getirilen programlarda her an her şey olabilmektedir ve canlı yayında ortaya çıkan bir ihlâl, doğrudan medya hizmet sağlayıcının sorumluluğundadır. Konumuz özelinde medya hizmet sağlayıcının canlı yayın esnasındaki sorumluluğu ise kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesinin önüne geçme amacı taşımaktadır. Bu bakımdan medya hizmet sağlayıcı, gerekli teknik tedbirleri almakla yükümlü tutulmaktadır. Örneğin, kişisel veriler veya başka hususlar bakımından ihlâl teşkil ettiği düşünülen bir yayında, anlatılmak istenen konu bakımından üçüncü kişi konumundaki kişinin adının kapatılması, yüzünün blurlanarak aktarılması veya canlı yayınlanan bir programın ekrana birkaç saniye gecikmeli olarak aktarılması suretiyle ihlâl teşkil ettiği düşünülen kısımların sesinin kısılması bahsi geçen teknik tedbirler arasında değerlendirilmektedir.

İlgili kişinin 6698 sayılı Kanun'un 11. maddesi uyarınca sahip olduğu hakları incelemiştik. Görsel-işitsel medyada kişisel verileri ihlâl edilen kişinin hakları da veri sorumlusunun yükümlülükleri ile paralel olarak düzenlenmiştir. Öncelikle ilgili kişinin veri sorumlusu olan medya hizmet sağlayıcı kuruluşa başvurarak kişisel verilerinin işleme faaliyetine maruz kalıp kalmadığını öğrenmek hakkı bulunmaktadır. Kişisel verileri medya hizmet sağlayıcısı tarafından işlenen kişi, bu işleme faaliyetine, kişisel verilerinin işlenme

amacına ve buna uygun kullanılıp kullanılmadığına ilişkin bilgi talep edebilmektedir. Kişisel verilerinin paylaşıldığı yurt içi ve yurt dışı kaynakları öğrenebilmektedir. Kişisel verilerin görsel-işitsel medyada toplum nezdinde yanlış anlaşılmasına sebep olacak şekilde eksik veya yanlış işlenip aktarılması durumunda bu eksiklik veya yanlışlığın 6112 sayılı Kanun ve 2954 sayılı Kanun ile hüküm altına alınmış olan düzeltme ve cevap hakkı vesilesiyle kişisel verilerin görsel-işitsel medya vasıtasıyla aktarıldığı üçüncü kişilere duyurulması istenebilmektedir.

Bununla birlikte, 6698 sayılı Kanun'un 7. maddesi göz önünde bulundurularak ilgili kişi kişisel verilerinin medya hizmet sağlayıcı kuruluş tarafından silinmesini veya yok edilmesini talep edebilmektedir. Bu noktada belirtilmesi gerekir ki medya hizmet sağlayıcılar, 6112 sayılı Kanun'un "Yayın kayıtlarının muhafazası" başlıklı 25. maddesi ile "yaptıkları her yayının kaydını 1 yıl süreyle" saklamakla yükümlü tutulmuştur. Ayrıca söz konusu maddenin üçüncü fıkrası ile de herhangi bir suretle soruşturma veya kovuşturmaya konu olan yayının, bu süreç sonuçlanıp muhatap medya hizmet sağlayıcıya yazılı olarak bildirilinceye kadar muhafaza edilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Görsel-işitsel medyada unutulma hakkının ne kadar işlerlik kazanacağı ise büyük bir soru işaretidir. Görsel-işitsel medyada yer alan bir yayının tamamen ortadan kaldırılması gerçeklikten uzaktır. Son olarak kişisel verileri bir medya hizmet sağlayıcı tarafından ihlâl edilen kişi, bu ihlâl dolayısıyla uğradığı zararın telafisini talep edebilmektedir.

Medya hizmet sağlayıcı, 6698 sayılı Kanun'un 12. maddesi uyarınca işleme faaliyetinin başından sonuna kadar veri güvenliğini sağlamakla da yükümlüdür. Buna göre medya hizmet sağlayıcı, her türlü kanuni yükümlülüklerini yerine getirerek kişisel verilerin hukuka uygun şekilde işlenmesi, onlara hukuka aykırı şekilde ulaşılmasının engellenmesi ve kişisel verilerin sağlıklı bir şekilde saklanması gayesine yönelik her türlü teknik ve idari önlemleri almalıdır. Söz konusu hükmün ikinci fıkrası ise veri sorumlusu adına bir başkasının veri işleme faaliyetini gerçekleştirmesi hâlinde bu kişi ile birlikte veri sorumlusunun da müştereken sorumlu olacağını hüküm altına almıştır. Buna göre, dış yapımlar vasıtasıyla içerik temin eden medya hizmet sağlayıcı, ilk fıkrada belirtilen tedbirler bakımından yapım şirketi ile birlikte sorumlu olacaktır.

Kişisel verileri görsel-işitsel medya aracılığıyla ihlâl edilen ilgili kişi, bu ihlâle ilişkin olarak hâlihazırda 6112 sayılı Kanun'a dayanarak RTÜK'e başvurabileceği gibi 6698 sayılı Kanun'a dayanarak KVKK'ye de müracaat edebilmektedir. 6698 sayılı Kanun'un 13. ve 14. maddesi ile KVKK'ye bir başvuru ve şikâyet mekanizması sağlanmıştır. Bu hususa ilişkin

ayrıntıları ise "Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ" düzenlemiştir (Küzeci, 2019, s. 372).

Bahsi geçen hükümler çerçevesinde görsel-işitsel medyada kişisel verileri ihlâl edilen ilgili kişi, bu ihlâle ilişkin taleplerini veri sorumlusu sıfatını haiz medya hizmet sağlayıcıya ulaştırır. İlgili kişi, taleplerini yazılı olarak ulaştırabileceği gibi, kayıtlı e-posta adresi (KEP), e-imza veya başvuru için tahsis edilmiş uygulamalar vasıtasıyla iletebilmektedir (KVKK, 2019, s. 100). Medya hizmet sağlayıcı, ilgili kişinin talebini kabul edebileceği gibi; gerekçesiyle birlikte ret de edebilir ve sonucu ilgili kişiye yazılı şekilde veya elektronik ortamdan iletir (Küzeci, 2019, s. 372). Talep kabul edildiği takdirde medya hizmet sağlayıcı kuruluş talebi yerine getirir. İlgili kişinin talepleri, talebin niteliğine bağlı olarak en kısa zaman diliminde ve en geç 30 gün içinde herhangi bir bedel talep etmeden neticelendirilir. Yine de bu süreçte medya hizmet sağlayıcı bakımından bir maliyet ortaya çıkmışsa, Kurulca belirlenen tarifedeki ücret talep edilebilir. Eğer ilgili kişinin talebinin konusunu oluşturan işlem, medya hizmet sağlayıcı kuruluşun hatasından ileri geliyorsa, alınan ücret geri verilir.

İlgili kişi; medya hizmet sağlayıcının ihlâle ilişkin taleplerini reddetmesi, medya hizmet sağlayıcının verdiği cevabı yetersiz bulması veya Kanun'da öngörülen sürelerde başvurunun neticelendirilmemesi durumlarında, cevabı öğrendiği tarihten itibaren 30 ve her hâlde başvuru tarihinden itibaren 60 gün içinde Kurula şikâyet başvurusunda bulunabilmektedir. Yukarıda incelenen başvuru yolu tüketilmeden şikâyet yoluna başvurulması mümkün değildir. Ayrıca 6698 sayılı Kanun'un 11. maddesi ile kişisel verileri hukuka aykırı şekilde işleme faaliyetine maruz kalan kişinin bu sebeple uğradığı zararı talep etme hakkı güvence altına alınmıştır. Nitekim işbu Kanun'un 14. maddesinin son fıkrası ile de ihlâl dolayısıyla kişilik hakları zedelenen ilgili kişinin, genel hükümler uyarınca tazminat hakkı saklı tutulmuştur.

Kurul, kendisine gelen şikâyete binaen veya ihlâl gerçekleştiğine ilişkin bir iddia üzerine resen inceleme başlatabilmektedir. Şikâyet konusuna ilişkin incelemeleri yaparken Kurulun veri sorumlusundan gerekli bilgi ve belgeleri isteme yetkisi bulunmaktadır. Aynı zamanda inceleme yapmak için veri sorumlusunun Kurul tarafından ziyaret edilmesi de mümkündür. Veri sorumlusunun ise Kurulun yerinde inceleme yapma isteklerine kolaylık sağlaması ve kendisinden istenilen bilgi ve belgeleri 15 gün içinde Kurula ulaştırması gerekmektedir (KVKK, 2019, s. 110). Kurul, incelemelerini yaparak ilgililerine cevap verir. Şikâyet tarihinden itibaren 60 gün içinde cevap verilmemesi hâlinde ilgilinin talebi reddedilmiş sayılmaktadır. Şikâyetin bir ihlâl teşkil ettiğinin tespiti hâlinde Kurul, söz

konusu hukuka aykırılıkların veri sorumlusunca ortadan kaldırılması kararıyla ilgililerine tebliğ eder. Veri sorumlusu, Kurulun bu kararını tebliğden itibaren gecikmeksizin ve en geç 30 gün içinde yerine getirebilir ya da kararın kendisine tebliğinden itibaren genel dava açma süresi olan 60 gün içerisinde yetkili idare mahkemesinde dava açabilir. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu (İYUK)'nun genel yetki hükümleri, yetkili mahkemenin Kurulun bulunduğu yer, yani Ankara İdare Mahkemesi olduğunu öngörmüştür (Saygı, 2020, s. 47).

Buna ek olarak Kurul, somut olay özelinde birtakım tedbirler de alabilir; örneğin gerekli görürse ilke kararı oluşturabilmekte, telafisi güç ve imkânsız zararların doğması ve açıkça hukuka aykırılık olması hâlinde veri işleme faaliyetinin durdurulmasına karar verebilmektedir. Bahsi geçen ilke kararları, Kurulun karara konu olaya bakış açısını göstermesi ve daha sonra oluşacak ihlâl durumlarına ilişkin uyulması gereken hususları belirlemesi bakımından oldukça önemlidir.

Kurul bunun dışında 6698 sayılı Kanun'un 18. maddesinde düzenlenen kabahat fiillerinin somut olayda varlığına kanaat getirirse veri sorumlusuna idari para cezası verebilmektedir. İdari para cezası, bu alanda en çok karşılaşılan yaptırımdır (Küzeci, 2019, s. 374). Bu maddede yaptırıma bağlanmış kabahatler, veri sorumlusunun aydınlatma yükümlüğünü yerine getirmemesi, veri güvenliğine ilişkin hükümlerin ihlâl edilmesi, Kurul kararlarına riayet edilmemesi ve veri sorumluları siciline kayıt ve bildirim yükümlülüğüne aykırı davranılmasıdır.

6698 sayılı Kanun bakımından yaptırımı en ağır cezalar, 5237 sayılı TCK'ye yapılan atıfla öngörülmüştür. Daha önce de bahsedildiği gibi 5237 sayılı TCK'nin 135 ila 140. maddeleri kişisel verilerin korunmasına ilişkin suç tiplerini düzenlemiştir. Bir görsel-işitsel medya yayınında kişinin üçüncü kişi ile yaptığı telefon görüşmesi veya mesajlaşma içeriğinin açığa çıkarılması, kişisel verilerin ihlâli niteliği taşımakla birlikte TCK'nin 132. maddesi bakımından haberleşmenin gizliliğini ihlâl ve 136. maddesi bakımından kişisel verileri yayma suçu teşkil etmektedir. Hâl böyle olunca tek bir fiil ile birden fazla suç işlenmesi söz konusu olduğundan fiil, TCK'nin 44. maddesi uyarınca bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan cezalandırılmaktadır. Somut örnek üzerinde ise bu fiil kişisel verileri yayma suçuna ilişkin cezai yaptırıma bağlanmalıdır.

6698 sayılı Kanun, KVKK'nin kendi işleyişi içinde bir başvuru sistemi oluşturmuş olsa da bireyler kişisel verilerin korunması hususunda genel hükümlere de başvurabilmektedir. Bu Kanun'la ilgili kişiye tanınan başvuru yolları, kişinin kişisel verilerinin genel hükümler vasıtasıyla korunmasına engel teşkil etmemektedir (Saygı, 2020, s. 32). Bu bakımdan mevcut olayın özelliklerine göre farklı hukuki yollar işlerlik

kazanabilmektedir. Örneğin, çalışmamız bakımından veri sorumlusu bir özel hukuk kişisi olsa da veri sorumlusunun kamu kurumu olması da mümkün olabilmekte ve bu durumda başvurulacak hukuki yol farklılık gösterebilmektedir. Bunun yanında ilgili kişi, somut olayın özelliklerine göre kişilik haklarını koruyan hükümler ile sözleşme ilişkisinden doğan hukuki yollar veya idari yargılama hukuku hükümlerine başvurabilmektedir. Bu bakımdan kişisel verileri hukuka aykırı olarak işleme faaliyetine maruz kalan kişinin, başvurabileceği birden fazla hukuki yol olduğu söylenebilmektedir. İlgili kişi, 6698 sayılı Kanun çerçevesinde başvuru ve Kurul'a şikâyet yollarını tercih ederek hukuka aykırılığın ortadan kaldırılmasını ve zararının telafisini talep edebilmesinin yanında çalışmamızın önceki bölümlerinde incelendiği üzere genel hükümlere başvurarak farklı sorumluluk hâllerine dayalı hukuki yolları da kullanabilmektedir.

Bu noktada değinilmesi gereken bir husus da 6698 sayılı Kanun'da saklı tutulan genel hükümlere göre tazminat hakkına ilişkin hükmün, veri sorumlusuna başvuru yolunu düzenleyen 13. maddede değil, Kurula şikâyet yolunu düzenleyen 14. maddede ele alınmış olmasıdır ve bu durum birtakım soru işaretlerini beraberinde getirmektedir. Buradaki soru işareti, ilgili kişinin genel hükümlere göre başvuracağı hukuki yollar bakımından veri sorumlusuna başvuru yolunun bir ön şart olup olmadığıdır. Konu hakkında farklı açılardan farklı yorumlar yapılabilmekle birlikte (Saygı, 2020, s. 33-35) bizim de katıldığımız görüşe göre; kişisel verileri hukuka aykırı olarak saldırıya uğrayan kişi isterse öncelikle veri sorumlusuna başvurarak isterse başvurmadan TMK çerçevesinde genel hükümlere göre korunmayı tercih edebilmektedir. Nitekim "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'na İlişkin Uygulama Rehberi"nde, ilgili kişinin doğrudan yargı organlarına başvurmalarının önünde bir engel bulunmadığı belirtilmiştir (s. 105). Yine de belirtmek gerekir ki bahsi geçen Uygulama Rehberi, kılavuz işlevi taşımakta olup bağlayıcı niteliği bulunmamaktadır (Saygı, 2020, s. 35).

6698 sayılı Kanun'da Kurul tarafından verilen idari yaptırım ve idari para cezalarına karşı başvurulacak hukuki yollara ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Söz konusu Kanun'un ilk tasarısında idari yaptırım kararlarına karşı idare mahkemelerinde dava açılabileceği belirtilmiş olsa da bu hüküm kabul edilen Kanun metninden çıkarılmıştır (Saygı, 2020, s. 44). Mevcut Kanun'un 15. ve 18. maddelerinin gerekçeleri, idare mahkemelerini işaret etse de idari yargıyı görevlendiren hükmün Kanun metninden çıkarılması bu yolun önünü kapamaktadır. 6698 sayılı Kanun Tasarısı Alt Komisyon Raporu incelendiğinde, bu durumun bilinçli bir tercih olduğu anlaşılmaktadır (KVKK Tasarısı (1/541) ve Adalet Komisyonu Raporu, 2016). Bu tercihin sebebi ise 6698 sayılı Kanun'un

18. maddesine ilişkin olarak Kurul tarafından verilen idari yaptırım kararları bakımından genel kanun niteliğinde olan 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümlerinin etkin kılınmak istenmesidir.

Mevcut durumda Kurul tarafından verilen idari yaptırım kararları ile idari para cezası yaptırımlarının ayrı ayrı ele alınması gerekmektedir. 6698 sayılı Kanun'da öngörülen idari yaptırım kararlarına karşı başvurulacak hukuki yol, idari yargılamadan geçmektedir. Buna göre veri sorumlusu sıfatını haiz medya hizmet sağlayıcı, kararın kendisine tebliğinden itibaren İYUK genel dava açma süresi olan 60 gün içerisinde yetkili idare mahkemesine başvurabilmektedir. Yetkili idare mahkemesi ise İYUK'un 32. maddesince Kurulun bulunduğu yer, yani Ankara İdare Mahkemesidir (Saygı, 2020, s. 47).

6698 sayılı Kanun'da öngörülen idari para cezaları bakımından, idari para cezaları hakkında genel hüküm niteliğinde olan Kabahatler Kanunu'nda öngörülen kanun yolları işlerlik kazanmaktadır (Saygı, 2020, s. 49). Kabahatler Kanunu'nun 27. maddesine göre Kurulun verdiği para cezası yaptırıma karşı veri sorumlusu kararın kendisine tebliğinden itibaren 15 gün içerisinde Sulh Ceza Hakimliğine başvurabilmektedir. Yetkili Sulh Ceza Hakimliğine ilişkin olarak Kabahatler Kanunu'nda bir hüküm bulunmasa da 22. maddesinin dördüncü fıkrası, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'nun yer bakımından yetki kurallarına atıfta bulunmuştur. CMK'nin 12. maddesi ise "suçun işlendiği yer mahkemesi"ni yetkili kılmış; Kurulun verdiği idari para cezaları bakımından veri sorumlusunun yerleşim yeri Sulh Ceza Hakimliği tayin edilmiştir.

BÖLÜM 5

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde görsel-işitsel medyada kişisel verilerin korunmasına ilişkin yapılan çalışmamızın sonuçları ve görsel-işitsel medyada rol alan taraflara yararlı olacağını düşündüğümüz öneriler yer almaktadır.

Sonuçlar

Yaşanan teknolojik gelişmeler ile dijitalleşen günümüz dünyasında bilgi artık küresel bir güç hâline gelmiştir. Bugün modern iletişim vasıtaları aracılığıyla "kimliği belirli veya belirlenebilir bir kişiye ait tüm bilgiler" olarak ifade edilen kişisel verilerin toplanması, işlenmesi, muhafaza edilmesi ve paylaşılması gibi veri işleme faaliyetleri çok kolay bir şekilde ve hukuka aykırı olarak gerçekleşebilmektedir. Kişisel verilerin kişiler, kurumlar ve hatta ülkeler düzeyinde kolaylıkla ihlâl edilebiliyor oluşu, kişisel verilerin korunması ihtiyacını ortaya çıkarmış; bu hususun bağımsız bir hak alanı olarak tanınmasını sağlamıştır.

Kişisel verilerin korunması hakkı, insanın insan olması sebebiyle sahip olduğu dokunulmaz, devredilmez temel bir insan hakkıdır. Kişisel verilerin korunması ile yalnızca verilerin değil; esasen bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin teminat altına alınması hedeflenmektedir. Zira bu hak, özel hayatın gizliliği başta olmak üzere insan onuru, kişilik hakları, bilgilerin geleceğini belirleme hakkı, iletişim özgürlüğü ile düşünce ve ifade özgürlüğü gibi birçok temel hak ve özgürlükle ilişkili olan anayasal bir haktır.

İçinde bulunduğumuz dijital çağda kişisel verilerimiz her geçen gün daha önemli hâle gelmekte ve kişisel verilerin korunmasına duyulan ihtiyaç artmaktadır. Çağımızda günlük işleyişin bir parçası olarak attığımız her adımla "kim" olduğumuza dair bir iz bırakmaktayız. Bu durum kişisel verilerin hayatın her alanında korunması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Görsel-işitsel medya ise bu gerekliliğin en çok hissedildiği alanlardan biridir. Zira görsel-işitsel medya ile aynı anda geniş bir kitleye ulaşmak mümkün olmaktadır. Bunun yanında hem görsel hem de işitsel duyulara hitap etmesi bakımından toplum nezdinde inandırıcılığının yüksek olması, kişisel verileri hukuka aykırı şekilde ihlâl edilen kişi için telafisi zor sonuçlar doğurabilmektedir.

Kişisel verilerin neler olduğu ve görsel-işitsel medyada hangi kişisel veriler üzerinde ihlâl tehlikesi bulunduğunun belirlenmesi oldukça zordur. Yine de genel olarak; kişinin

kimlik bilgileri, iletişim bilgileri, kişiye dair görsel-işitsel kayıtlar ve 6698 sayılı Kanun ile "özel nitelikli kişisel veriler" olarak sınıflandırılan kişinin sağlık ve cinsel hayatına ilişkin veriler, dini, ırkı, etnik kökeni, ceza mahkûmiyeti ve mali durumu gibi bilgiler görsel-işitsel medyada en sık karşılaşılan kişisel veri ihlâl örnekleridir.

Kişisel veriler esasen ancak ilgilisi olduğu kişinin açık rızası ile işlenebilmektedir. İlgili kişinin açık rızası olmaksızın gerçekleşen işleme faaliyeti hukuka aykırı niteliktedir. Bir veri işleme faaliyetinin hukuka uygunluğu ancak kanunlarla öngörülen bazı şartların varlığına bağlıdır. Hukuka uygunluk sebepleri olarak adlandırılan bu şartlar, var olan hukuka aykırılığı ortadan kaldırma işlevi görmektedir. TMK'nin 24. maddesinin ikinci fıkrası ile TBK'nin 63. ve 64. maddeleri genel hukuka uygunluk sebeplerini düzenlemekte; 6698 sayılı Kanun'un 5. ve 6. maddeleri ile bu Kanun'un istisnalarını düzenleyen 28. maddesinde ise kişisel verilerin korunması alanına özgü özel hukuka uygunluk sebepleri öngörülmektedir. Söz konusu maddede düzenlenen istisnalardan biri, kişisel verilerin özel hayatın gizliliğini veya kişilik haklarını ihlâl etmemek ve TCK bakımından bir suç oluşturmamak şartıyla ifade özgürlüğü çerçevesinde işlenmesidir. Görsel-işitsel medya bakımından ise öncelikle 6698 sayılı Kanun uyarınca özel hukuka uygunluk sebepleri olmak üzere; somut olayın mahiyetine uygun düştüğü ölçüde genel hukuka uygunluk sebepleri uygulama alanı bulabilmektedir.

Basın özgürlüğü özelinde iletişim özgürlüğü ile bireyin kişilik hakkı ve bir anlamda kişinin kişisel verileri üzerindeki hakkı, kimi zaman çatışma içerisine girebilmektedir. Bu çatışmasının nasıl çözüleceği ve hangi hakkın diğerinden üstün tutulacağı sorunu, 6698 sayılı Kanun hükümlerinin işlerlik kazanıp kazanmayacağının belirlenmesi bakımından büyük önem teşkil etmektedir. Söz konusu iki temel hak ve özgürlük arasında denge; yerleşmiş mahkeme ve KVKK kararları ışığında gerçeklik, güncellik, toplumsal ilgi ve kamu yararı, ifade ile konu arasındaki düşünsel bağ kriterleri esas alınarak sağlanmaktadır.

Görsel-işitsel medyada kişisel verileri ihlâl edilen kişi, kişisel verilere ilişkin pek çok unsurun aynı zamanda kişilik hakkı kapsamında korunuyor olması sebebiyle mevzuatımızdaki kişilik haklarını koruyan hükümlere başvurabilmektedir. Buna göre ilgili kişi, ihlâlin mahiyetine uygun düştüğü ölçüde saldırı tehlikesinin önlenmesi, saldırıya son verilmesi, hukuka aykırılığın tespiti gibi TMK'nin 25. maddesince sağlanan hukuki korumadan faydalanabilmektedir. İlgili kişi buna ek olarak ihlâl sebebiyle uğradığı maddi ve manevi zararın tazminini talep edebilmektedir. Bahsi geçen hukuki yollar aynı zamanda 6698 sayılı Kanun'un 11. maddesiyle ilgili kişiye tanınmış haklar ile de uyum sağlamaktadır.

Yine söz konusu Kanun'un 14. maddesinin üçüncü fıkrası ile kişilik hakları hukuka aykırı olarak ihlâle uğrayan kişinin, genel hükümlere göre tazminat hakkı saklı tutulmuştur.

Genel koruma yollarının yanı sıra görsel-işitsel medyada kişisel verilerin korunması bakımından özel koruma yolları da bulunmaktadır. Kişisel verilerin görsel-işitsel medya vasıtasıyla ihlâl edilmesi; ihlâlin görsel-işitsel medyada tezahür etmesi bakımından RTÜK'ün, kişisel verilerin ihlâl edilmesi bakımından ise KVKK'nin görev alanına girmektedir. Bu çerçevede görsel-işitsel medyada kişisel verileri ihlâl edilen kişi; 6112 sayılı Kanun uyarınca RTÜK'e, 6698 sayılı Kanun uyarınca KVKK'ye başvurabilmektedir.

Görsel-işitsel medya yayınları; Üst Kurul uzmanlarınca yapılan doğrudan denetim, 444 1 178 RTÜK İletişim Merkezi, RTÜK web sitesinde yer alan e-form, RTÜK Mobil ve e-Devlet vasıtasıyla gelen vatandaş bildirimlerinin incelenmesi yoluyla yapılan izleyici denetimi ve son olarak izleyici temsilcilikleri vasıtasıyla medya hizmet sağlayıcı kuruluşların yaptığı özdenetim olarak üç farklı yolla denetlenmektedir. Bu kapsamda bir kimsenin kişisel verilerinin görsel-işitsel medya yoluyla ihlâl edilmesi hâlinde söz konusu durum Üst Kurul uzmanları tarafından doğrudan tespit edilerek raporlaştırılabilmekte veya ilgili kişi, kişisel verilerinin ihlâl edildiği iddiasıyla vatandaş bildirimleri için öngörülen yollarla RTÜK'e başvurabilmektedir. Başvuru konusu olaya ilişkin olarak ihlâl gerçekleştiği kanaatine varılırsa söz konusu ihlâle yönelik olarak 6112 sayılı Kanun'un 8. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendindeki "Yayın hizmetleri; insan onuruna ve özel hayatın gizliliğine saygılı olma ilkesine aykırı olamaz…" hükmünün ihlâli gerekçesiyle rapor düzenlenebilmektedir. Üst Kurula iletilen raporlar karara bağlanarak medya hizmet sağlayıcı hakkında idari yaptırım kararı verilebilmektedir. Üst Kurulun idari yaptırım kararlarına karşı medya hizmet sağlayıcı kuruluş, kararın kendisine tebliğinden itibaren 15 gün içinde İYUK'un 32. maddesi genel yetki hükümlerine göre yetkili idare mahkemesi olan Kurulun bulunduğu yer, yani Ankara İdare Mahkemesine iptal davası açabilmektedir. Bunun yanında 6698 sayılı Kanun'un ilgili kişiye tanıdığı haklardan olan kişisel verilerin eksik veya yanlış işlenmesi hâlinde veri sorumlusundan bunların düzeltilmesini ve bu düzeltmenin üçüncü kişilere bildirilmesini talep etme hakkı, görsel-işitsel medya bakımından düzeltme ve cevap hakkı ile sağlanmaktadır.

6698 sayılı Kanun ile kişisel veri işleme sürecinde bilhassa özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin korunması hakkında yetkili kılınan KVKK, görsel-işitsel medya yoluyla kişisel verileri zedelenen kişinin başvurabileceği bir diğer adrestir. KVKK'nin karar organı olan Kurul, resen veya usulünce gerçekleştirilen şikâyet başvurusu üzerine inceleme başlatabilmektedir. Görsel-işitsel medya yayınları

dolayısıyla kişisel verileri ihlâl edilen "ilgili kişi", ilk olarak bir "veri işleme faaliyeti" teşkil eden bu yayınlara ilişkin olarak "veri sorumlusu" niteliğini haiz medya hizmet sağlayıcıya müracaat edebilmekte ve taleplerini iletebilmektedir. İlgili kişinin taleplerinin reddedilmesi, medya hizmet sağlayıcı kuruluşun verdiği yanıtın yetersiz bulunması veya taleplerin Kanun tarafından öngörülen sürelerde çözüme kavuşturulmaması durumlarında, cevabın öğrenildiği tarihten itibaren 30 ve her hâlde müracaattan itibaren 60 gün içerisinde Kurula şikâyet başvurusunda bulunulabilmektedir. Kurula şikâyet başvurusunda bulunabilmek için öncesinde veri sorumlusuna müracaat etmek zorunluluk teşkil etmektedir. Kurul, şikâyet başvurusu üzerine gerekli incelemeleri yaparak ilgililerine cevap verir. Başvurunun şikâyet tarihinden itibaren 60 gün cevapsız bırakılması, zımni ret anlamına gelmektedir. Kurul şikâyet konusu olayda bir kişisel veri ihlâli olduğuna hükmederse, söz konusu ihlâlin ortadan kaldırılmasına ilişkin kararını veri sorumlusuna tebliğ eder. Kurul, kararlarına riayet edilmemesi durumunda ise veri sorumlusu sıfatını haiz medya hizmet sağlayıcıya 6698 sayılı Kanun'un 18. maddesi uyarınca idari para cezası yaptırımı uygulayabilmektedir.

Veri sorumlusu, Kurulun kararını kararın kendisine tebliğinden itibaren gecikmeksizin ve en geç 30 gün içinde yerine getirebilmekle birlikte bu kararı yargı yoluna da götürebilmektedir. 6698 sayılı Kanun'da, Kurul tarafından verilen idari yaptırım ve idari para cezası yaptırımlarına karşı gidilecek yargı yolu hakkında bir düzenleme mevcut değildir. Bu bakımdan Kurulun idari yaptırım ve idari para cezası kararları ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Veri sorumlusu, Kurulun idari yaptırım kararlarına karşı, kararın kendisine tebliğinden itibaren 60 gün içerisinde İYUK'un 32. maddesince yetkili idare mahkemesi olan Kurulun bulunduğu yer, yani Ankara İdare Mahkemesine dava açabilmektedir. İdari para cezası kararlarına karşı ise 6698 sayılı Kanun'da buna ilişkin bir hüküm olmaması sebebiyle idari para cezaları bakımından genel hüküm niteliğinde olan Kabahatler Kanunu hükümleri uygulama alanı bulmaktadır. Kabahatler Kanunu'nun 27. maddesi uyarınca veri sorumlusu, Kurulun verdiği idari para cezalarına karşı, kararın kendisine tebliğinden itibaren 15 gün içerisinde Sulh Ceza Hâkimliği'ne başvurabilir. Yetkili Sulh Ceza Hâkimliği ise Kabahatler Kanunu'nun 22. maddesinin 4.fıkrası ile verilen atıf gereği CMK hükümlerine göre belirlenecektir. Buna göre idari para cezalarına karşı yargı yolunda yetkili mahkeme, CMK'nin 12. maddesi gereğince suçun işlendiği yer mahkemesi olan veri sorumlusunun yerleşim yeri Sulh Ceza Hâkimliği'dir. Kurulun aynı kararda hem idari yaptırım hem de idari para cezası yaptırımına hükmetmesi durumunda ise Kabahatler Kanunu'nun 27. maddesinin 8. fıkrası ile düzenlenen istisna hükmü gereği, direkt olarak idari yaptırımlar için öngörülen yargı yoluna başvurulmalıdır.

Görsel-işitsel medyada gerçekleşen kişisel veri ihlâllerin önüne geçilmesi amacıyla RTÜK ile KVKK arasında 26.10.2021 tarihinde iki yıl süreyle geçerli olmak üzere **"Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ile Kişisel Verilerin Korunması Kurumu Arasında İş Birliği ve Bilgi Paylaşımı Protokolü"** (Protokol) imzalanmıştır. Protokol ile her iki kurumun görev ve yetki alanlarına giren hususlarda karşılıklı iş birliği ile bilgi ve tecrübe paylaşımına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Protokol çerçevesinde ortak çalışmaların yürütülmesi adına her iki kurum nezdinde koordinasyon birimi oluşturulması ve bu birim vasıtasıyla eğitim, çalıştay ve benzeri organizasyonların gerçekleştirilmesi kararlaştırılmıştır.

Görsel-işitsel medya alanında kişisel verilerin ihlâl edildiğine yönelik KVKK'ya çok sayıda şikâyet gelmesi ve görsel-işitsel medyanın RTÜK denetimi altında faaliyet göstermesi, kişisel verilerin her alanda olduğu gibi görsel-işitsel medyada da korunmasının önemini vurgulamak ve kişisel verilerin korunması hususuna ilişkin olarak taraflarda farkındalık oluşturmak amacıyla bahsi geçen iki kurumun iş birliğinde bir organizasyon planlanması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu çerçevede iki kurum arasındaki iş birliği protokolüne binaen Hacı Bayram Veli Üniversitesinin de katkılarıyla 4 Ekim 2022 tarihinde Ankara'da **"I. Ulusal Görsel-İşitsel Medyada Kişisel Verilerin Korunması Sempozyumu"** (Sempozyum) düzenlenmiştir. Bu Sempozyum, görsel-işitsel medya tarafları kadar görsel-işitsel medya yayınlarına konuk olan ve olmayı düşünen kişilere, bu konu özelinde çalışma yapan veya yapacak kişilere ve her iki Kurum çalışanlarının kişisel verilerin korunmasına ilişkin bilgi birikimine katkı sağlama amacıyla gerçekleştirilmiştir. Üç oturumdan oluşan Sempozyum'da toplamda 12 akademisyen ve bürokrat, bildirilerini sunmuştur. Sempozyum sonrasında yayınlanması planlanan "Sempozyum Bildiri Kitabı" ile doktrindeki bu alana ilişkin kaynak eksikliğinin bir nebze olsun giderilmesi hedeflenmektedir. Bildiri Kitabı, hazırlık sürecinde olması sebebiyle çalışmamızın teslim sürecine yetişmemiştir.

Öneriler

Kişisel verilerin görsel-işitsel medya yoluyla ihlâl edilmesine karşın gerek TMK ile öngörülen genel koruma yolları gerekse 6112 sayılı Kanun ile RTÜK'ün ve 6698 sayılı Kanun ile KVKK'nin idari denetimi, kişisel verilerin bu alanda etkin bir şekilde korunmasına hizmet etmektedir. Görsel-işitsel medyada kişisel verilerin ihlâl edilmesi hâlinde her iki Kurumun da denetim yetkisine sahip olması ve bu duruma ilişkin herhangi bir düzenleme olmaması uygulamaya dönük bir belirsizlik yaratmaktadır. Kurumsal yapının

sağlamlaştırılması amacıyla bahsedilen belirsizliğin giderilmesine yönelik ikincil mevzuatın geliştirilmesi oldukça önemlidir. Bu çerçevede her iki Kurum çalışanları bakımından görev alanlarının kesiştiği alana ilişkin bilgi ve tecrübe paylaşımının, işleyişin daha etkin ilerlemesi bakımından oldukça faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Kişisel verilerin korunması hakkı, 1982 Anayasası'nda ve birçok uluslararası düzenlemede hâlen özel hayatın gizliliği hakkı kapsamında korunmaktadır. Kişisel verilerin korunması hakkının bağımsız bir hak olup olmadığı hakkında iki farklı görüş bulunmaktadır. Bir görüşe göre, özel hayatın gizliliği kişisel verilerin korunmasını da bünyesinde barındıran oldukça geniş bir kavramdır ve kişisel veriler bu kapsamda değerlendirilerek koruma altına alınmalıdır. Bir diğer görüş ise bahsedilen iki hakkın yakın ilişkisini inkâr etmeksizin kişisel verilerin korunması hakkının bağımsız bir hak alanı olarak kabul edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Zira dünyadaki güncel gelişmelerle birlikte özel hayatın gizliliği hakkının bu hak üzerindeki koruması yetersiz kalmakta, kişisel veriler üzerinde daha kapsamlı bir korumaya gerek duyulmaktadır. Nitekim güncel uluslararası düzenlemeler incelendiğinde bu hakkın ayrı bir başlık altında düzenlendiği görülmektedir. Bizim kanaatimize göre de önemi gün geçtikçe daha iyi anlaşılan kişisel verilerin mahiyeti gereği ilişkili olduğu temel hak ve özgürlüklerden ayrı olarak düzenlenmesi artık bir zorunluluktur. Bu çerçevede 6112 sayılı Kanun'un "Yayın hizmeti ilkeleri"nden "özel hayatın gizliliğini" teminat altına alan 8. maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendine "kişisel verilerin korunması" hususuna özgü bir ibare eklenmesinin, mevzuatın bu anlamda güçlendirilmesine ve görsel-işitsel medyada kişisel verilerin daha etkin korunmasına fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Kişisel verilerin korunması hususunda medya hizmet sağlayıcı kuruluşlara da büyük sorumluluk düşmektedir. Medya hizmet sağlayıcılar yayınlarında yaptıkları işin bir kamu hizmeti mahiyeti taşıdığı bilinciyle hareket etmelidir. Görsel-işitsel medyada anayasal bir hak olan kişisel verilerin korunması hakkına yönelen ihlâllerin en aza indirilebilmesi adına medya hizmet sağlayıcılar tarafından bu hususa özgün özdenetim mekanizmaları geliştirilmesi son derece önemlidir. Bu çerçevede medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar ve bu kuruluşların çalışanlarına ilişkin olarak RTÜK ve KVKK iş birliğinde düzenlenecek toplantı, çalıştay ve seminer gibi eğitim faaliyetleri ile bu konu özelinde farkındalık yaratılması ve görsel-işitsel medyada kişisel verilerin korunması yolunda ortak bilinç oluşturulmasının faydalı olacağı kanaatindeyiz. Zira kişiyle ilgili farklı görsel-işitsel medya yayınlarında farklı bilgi ve görüntülerin ekrana getirilmesi, kişiyi belirlenebilir kılabilmekte ve kişisel verilerin ihlâli sonucunu doğurabilmektedir. Bu anlamda medya hizmet sağlayıcılar arasında iş birliği sağlanması ve ortak bir dil geliştirilmesi büyük önem arz

etmektedir. Buna ek olarak, iki Kurumun ortak çalışması ile görsel-işitsel medyada kişisel verilerin korunmasına yönelik ikincil bir düzenleme yapılması, uygulama bakımından gerekli bir hamledir.

Görsel-işitsel medya üzerindeki RTÜK denetimi, kişisel verilerin ihlâli hâllerinde KVKK denetimi ve medya hizmet sağlayıcılar tarafından yapılacak özdenetimin yanı sıra tablonun bir tarafı da kişisel verileri ihlâl edilen bireylerdir. Söz konusu denetimlerin yanında toplumun bilinçlendirilmesi, kişisel verilerin korunması konusunda farkındalık oluşturulması büyük önem arz etmektedir. Bireyler, kişisel verilerinin ihlâli hâlinde hangi hukuki yollara başvurabilecekleri hususunda bilgilendirilmelidir. Bu amaçla RTÜK ve KVKK arasındaki iş birliği protokolüne dayanılarak kamu spotu hazırlanması, bu konu özelinde ilgili kişilere yönelik eğitimler düzenlenmesi gündeme getirilebilir.

KAYNAKLAR

Acun, N., Kapıkıran, Ş., & Kabasakal, Z. (2013). Merak ve keşfetme ölçeği II: Açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri ve güvenirlik çalışması. Türk Psikoloji Yazıları, 16(31), 74-85.

Ahi, Ş. (2014). Kişilere kişisel verileri üzerinde kontrol yetkisi veren hak. Bilişim Dergisi, 161, 98-108.

Akgül, A. (2015). Kişisel verilerin korunmasında yeni bir hak: "Unutulma hakkı" ve AB Adalet Divanı'nın "Google kararı". Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 116, 11-38.

Akgül, A. (2016). Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ışığında kişisel verilerin korunması. Beta Basım Yayım.

Akipek, J., Akıntürk, T., & Ateş D. (2018). Türk Medeni Hukuku başlangıç hükümleri kişiler hukuku. Beta Basım Yayım.

Akkurt, S. S. (2016). 17.06.2015 tarih, E. 2014/4-56, K. 2015/1679 sayılı Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı ve mukayeseli hukuk çerçevesinde "unutulma hakkı". Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 65(4), 2605-2635.

Aksoy, H. C. (2010). Medeni Hukuk ve özellikle kişilik hakkı yönünden kişisel verilerin korunması. Çakmak Yayınevi.

Akyüz Bilge, C. (2019). Unutulma hakkı ve Türk hukukundaki görünümü [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]

Aşıkoğlu, Ş. İ. (2018). Avrupa Birliği ve Türk hukukunda kişisel verilerin korunması ve büyük veri. Oniki Levha Yayıncılık.

Avşar, Z. & Öngören G. (2003). Radyo ve televizyon hukuku. Piramit Yayıncılık.

Ayan, M. & Ayan, N. (2020). Kişiler hukuku. Adalet Yayınevi.

Aydın, S. (1998). Radyo ve televizyon yoluyla kişilik haklarının ihlali ve hukuksal koruma. Adil Yayınevi.

Ayözger Öngün, Ç. (2019). Kişisel verilerin korunması hukuku elektronik haberleşme sektörüne ilişkin özel düzenlemeler dahil. Beta Basım Yayım.

Başalp, N. (2004). Kişisel verilerin korunması ve saklanması. Yetkin Yayınları.

Bulut, M. (2020). Özel bir hukuksal koruma ve veri kategorisi alanı: Hassas kişisel veriler. Ankara Barosu Dergisi, 78(3), 99-150.

Caba, Ü. (2019). Türk basınında cevap ve düzeltme hakkının kullanımı (tekzipler) ve 2014 yılında yayınlanan tekziplerin basın etiği bağlamında değerlendirilmesi [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]

Çelikel, S. (2021). Kişisel verilerin işlenmesinde, açık rıza hukuka uygunluk nedeninin, 95/46 sayılı Direktif ve GDPR'la karşılaştırmalı olarak incelenmesi. Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, 17, 161-190.

Çetin, E. (2014). Basın hukuku. Bilge Yayınevi.

Çırak, E. (2018). Dijital çağda sonsuza kadar hatırlamaya karşı: Unutulma hakkı. Ceza Hukuku Dergisi, 13(36), 161-190.

Coşkun, S. (2018). Radyo ve televizyon yayın hizmetlerinde denetim. Adalet Yayınevi.

Çekin, M. S. (2018). Avrupa Birliği hukukuyla mukayeseli olarak 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu. Oniki Levha Yayıncılık.

Dalgıç Altıntaş, B. (2017). Görsel ve işitsel medya yolu ile kişilik hakkının ihlâli ve hukuki korunma yolları [Uzmanlık tezi, RTÜK]

Devecioğlu, H. M. (2017). Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü uyarınca kişisel verilerin korunması hukuku. Oniki Levha Yayınları.

Dilber, F. (2014). Kitle iletişim araçları ve suç olgusu. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2014(3), 60-66.

Dural, M. (1995). Türk Medeni Kanununda gerçek kişiler. Filiz Kitabevi.

Dural, M. & Öğüz, T. (2015). Türk özel hukuku cilt II kişiler hukuku. Filiz Kitabevi.

Dülger, M. V. (2016). Kişisel verilerin korunması kanunu ve Türk Ceza Kanunu bağlamında kişisel verilerin ceza normlarıyla korunması. İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 3(2), 101-168.

Dülger, M. V. (2018). İnsan hakları ve temel hak ve özgürlükler bağlamında kişisel verilerin korunması. İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 5(1), 71-144.

Dülger, M. V. (2019a). Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü bağlamında kişisel verilerin korunması. Yaşar Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1(2), 71-174.

Dülger, M. V. (2019b). Kişisel verilerin korunması hukuku. Hukuk Akademisi.

Elmalıca, H. (2016). Bilişim çağının ortaya çıkardığı temel bir insan hakkı olarak unutulma hakkı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 65(4), 1603-1636.

Eren, F. (2017a). Borçlar hukuku genel hükümler. Yetkin Yayıncılık.

Erdinç, G. H. (2020). Ölçülülük ilkesi ve açık rıza kapsamındaki biyometrik verilerin işlenmesi. Kişisel Verileri Koruma Dergisi, 2(1), 1-19.

Erman, H. (1973). Borçlar hukukunda serbestisi ve genel olarak sınırlamaları. Journal of Istanbul University Law Faculty, 38(1-4), 601-620.

Göçmen Uyarer, S. (2019). Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu kapsamında kişisel verilerin korunması. Seçkin Yayıncılık.

Gözübüyük, Ş.& Gölcüklü, F. (2011). Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve uygulaması. Turhan Kitabevi.

Gülener, S. (2012). Dijital hafızadan silinmeyi istemek: Temel bir insan hakkı olarak "unutulma hakkı". Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 102, 219-240.

Günay, E. (1999). Yayın yoluyla kişilik haklarına saldırı ve basında sorumluluk. Seçkin Yayıncılık.

Gürsel, E. & Düğmeci, F. (2018). Yapısal anlamda Türkiye Kişisel Verileri Koruma Kurumu'na ilişkin bir değerlendirme. R & S – Research Studies Anatolia Journal, 1(2), 318-329.

Henkoğlu, T. & Yılmaz, B. (2013). Avrupa Birliği (AB) bilgi güvenliği politikaları. Türk Kütüphaneciliği, 27(3), 451-471.

Helvacı S. (2017). Gerçek kişiler. Legal Yayıncılık.

İçel, K. (2018). Kitle iletişim hukuku. Beta Basım Yayım.

İmançlı, C. (2019). Kişisel sağlık verilerinin korunamamasından doğan özel hukuk sorumluluğu [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]

İşevi, A. & Çelme, B. (2002). Bilgi çağında yeni hazine: Entelektüel sermaye ile rekabeti yakalamak. https://www.researchgate.net/publication/28804341_Bilgi_Caginda_Yeni_hazine_Entellektuel_Sermaye_Ile_Rekabeti_Yakalamak, Erişim tarihi: 15.10.2022.

Kabadayı, E. S. (2021). Dijital çağda hissedilen unutulma ihtiyacı ve kişisel verilerin korunması bağlamında yeni bir hak olarak unutulma hakkı [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi]

Kaboğlu, İ. Ö. (2002). Özgürlükler hukuku. İmge Kitabevi.

Karacan, M. (2020). Unutulma hakkı ve güncel gelişmeler ışığında Türk Hukuku'ndaki görünümü. https://www.academia.edu, Erişim tarihi: 17.02.2022.

Kaya, C. (2011). Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi ekseninde hassas (kişisel) veriler ve işlenmesi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 69(1-2), 317-334.

Kaya, M. B. (t.y.). Unutulma hakkı. https://www.mbkaya.com/hukuk/unutulmahakki.pdf, Erişim tarihi: 15.04.2022.

Kaya, M. B. & Taştan, F. G. (2022). Kişisel veri koruma hukuku – mevzuat & içtihat. Oniki Levha Yayınları. https://www.mbkaya.com/hukuk/veri-koruma-hukuku.pdf

Kılıçoğlu, A. M. (2016). Şeref haysiyet ve özel yaşama basın yoluyla saldırılardan hukuksal sorumluluk. Turhan Kitabevi.

Kılıçoğlu, A. M. (2018a). Borçlar hukuku genel hükümler. Turhan Kitabevi.

Kılıçoğlu, A. M. (2018b). Medeni hukuk. Turhan Kitabevi.

Kılınç, D. (2012). Anayasal bir hak olarak kişisel verilerin korunması. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 61(3), 1089-1172.

Kına, K. & Kına U. (2020). İnsanın merak yolculuğu. Destek Yayınları.

Korkmaz, İ. (2019). Kişisel verilerin ceza hukuku kapsamında korunması. Seçkin Yayıncılık.

Kuçuradi, İ. (2018). İnsan ve değerleri: Değer problemi. Türkiye Felsefe Kurumu.

Kurt, L. M. (2017). Kamuya mal olmuş kişi kavramı. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 66(3), 581-604.

Küzeci, E. (2019). Kişisel verilerin korunması. Turhan Kitabevi.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. (t.y.a). Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve getirdikleri. KVKK Yayınları, No:26. https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/3e3a8113-9ed5-49e4-9973-eaf0fe580d9b.pdf, Erişim tarihi: 14.01.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. (t.y.b). Madde ve gerekçesi ile Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (bilgi notu) ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin terimler sözlüğü. KVKK Yayınları. https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5388/Madde-ve-Gerekcesi-ile-Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanunu-Bilgi-Notu-ve-Kisisel-Verilerin-Korunmasina-Iliskin-Terimler-Sozlugu, Erişim tarihi: 02.02.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. (t.y.c). 6698 sayılı Kanunda yer alan temel kavramlar. https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/8110dc3c-2856-4e54-9129-5e2e375469af.pdf, Erişim tarihi: 16.05.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. (t.y.d). Veri sorumlusu ve veri işleyen. https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/31d9c444-27a5-4a75-95b1-1ca9bdb81ea5.pdf, Erişim tarihi: 24.03.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. (t.y.e). 100 soruda Kişisel Verilerin Korunması Kanunu. https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/185c2130-8070-4b2b-a91e-1d48322ca352.pdf, Erişim tarihi: 26.03.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. (t.y.f). 6698 Sayılı Kanunda yer alan terimler. https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/d077ff3c-887a-46ab-b284-9c25b47e3a69.pdf, Erişim tarihi: 26.03.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. (t.y.g). Kişisel verilerin korunması alanında uluslararası ve ulusal düzenlemeler. https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4183/Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Alaninda-Uluslararasi-ve-Ulusal-Duzenlemeler#:~:text=Avrupa%20Konseyi%2C%201970'li%20y%C4%B1llardan,Ekim%201985%20tarihinde%20y%C3%BCr%C3%BCrl%C3%BC%C4%9Fe%20girmi%C5%9Ftir, Erişim tarihi: 10.02.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. (t.y.h). Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin temel ilkeler. https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4189/Kisisel-Verilerin-Islenmesine-Iliskin-Temel-Ilkeler, Erişim tarihi: 09.02.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. (t.y.ı). Açık rıza alınırken dikkat edilecek hususlar. https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2037/Acik-Riza-Alirken-Dikkat-Edilecek-Hususlar, Erişim tarihi: 24.03.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. (t.y.i). Açık rıza. https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/e3c6aa10-9de4-46f8-9b51-71bcf07c09b5.pdf, Erişim tarihi: 25.03.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. (t.y.j). Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesi şartları. https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5238/Ozel-Nitelikli-Kisisel-Verilerin-Islenme-Sartlari, Erişim tarihi: 01.09.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. (t.y.). Kişisel veri güvenliği rehberi. https://www.kvkk.gov.tr/yayinlar/veri_guvenligi_rehberi.pdf, Erişim tarihi: 13.09.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. (2019). Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi. KVKK Yayınları, No:1

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. (2021). 2020 Yılı Faaliyet Raporu. https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/60c02fcc-0abf-4c8e-8b9b-514f34a1b0e6.pdf, Erişim Tarihi: 04.11.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. (2022). 2021 Yılı Faaliyet Raporu. https://www.kvkk.gov.tr/SharedFolderServer/CMSFiles/eaf2f71e-efa5-48e2-9326-9b7fa2813193.pdf, Erişim Tarihi: 04.11.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu. (2022, 27 Haziran). Biyometrik veri nedir? https://www.youtube.com/watch?v=U4iPZjyA6Hs, Erişim tarihi: 12.09.2022.

Mahmutoğlu, H. (2021). Kişilik hakkı çerçevesinde unutulma hakkı [Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi]

Mayer-Schönberger, V. (2011). Delete: The virtue of forgetting in the digital age. Princeton University Press, 4.baskı.

Mayer-Schönberger, V. (2012). Why we need to let our online memories go. Washington Post. https://www.washingtonpost.com/opinions/why-we-need-to-let-our-online-memories-go/2012/11/23/29d0e54e-33ec-11e2-bfd5-e202b6d7b501_story.html, Erişim tarihi: 07.04.2022.

Mendos Kuşkonmaz, E. (2013). Kişisel verilerin Türk Ceza Kanunu kapsamında korunması [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]

Metin, Y. (2002). Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 57(4), 35-63.

Oğuzman, K., Seliçi, Ö., & Oktay-Özdemir S. (2018). Kişiler hukuku (gerçek ve tüzel kişiler). Filiz Kitabevi.

Ongun, C. (2013). Yayın yoluyla kişilik hakkının ihlali basın, radyo-televizyon ve internet hukuku. Legal Yayıncılık.

Özdemir, H. (2009). Elektronik haberleşme alanında kişisel verilerin özel hukuk hükümlerine göre korunması. Seçkin Yayıncılık.

Öztan, B. (2019). Medenî hukuk'un temel kavramları. Turhan Kitabevi.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu. (2017). 2016 Yılı Faaliyet Raporu. https://www.rtuk.gov.tr/Media/FM/Birimler/strateji/raporlar/2017-9-aylikfaaliyetraporu_0917_(1).pdf, Erişim tarihi: 12.06.2022.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu. (2021, 26 Ekim). Yayınlarda Kişisel Veriler İfşa Edilemeyecek. https://www.rtuk.gov.tr/yayinlarda-kisisel-veriler-ifsa-edilemeyecek/4154, Erişim Tarihi: 12.01.2022.

Salihpaşaoğlu, Y. (2013). Özel hayatın kapsamı: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatları ışığında bir değerlendirme. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 17(3), 227-266.

Salihpaşaoğlu, Y. & Değirmencioğlu, B. (2020). Unutulma hakkının bir "insan hakkı"na dönüşme yolculuğu. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 24(2) 361-388.

Samuelson, P. (2000). Privacy as intellectual property?. Stanford Law Review, Vol.52(1125), 1125-1173.

Savaş, G. (2011). Kitle iletişim araçlarına eleştirel bir yaklaşım. Journal of Human Sciences, 8(1).

Saygı, S. (2020). 6698 sayılı Kanun'un sistematiğinde yargısal başvuru yolları. Kişisel Verileri Koruma Dergisi, 2(2), 30-60.

Schwartz, P. M. (2004). Property, privacy and personal data. Harvard Law Review, Vol.117(7), 2055-2128.

Serdar, İ. (1999). Radyo ve televizyon yoluyla kişilik hakkının ihlali ve kişiliğin korunması. Seçkin Yayınevi.

Serozan, R. (2018). Medeni hukuk genel bölüm. Vedat Kitapçılık.

Sırabaşı, V. (2003). İnternet ve radyo-televizyon aracılığıyla kişilik haklarına tecavüz. Adalet Yayınevi.

Sözüer, E. (2017). İnsan hakları hukukunda unutulma hakkı. https://www.academia.edu/77970402/Unutulma_Hakk%C4%B1_I_nsan_Haklar%C4%B1_Hukuku_Perspektifinden_Bir_I_nceleme, Erişim tarihi: 17.02.2022.

Şerefoğlu Henkoğlu, H. (2017). Unutulma hakkı: Dijitalleşme sürecinde bilgiye erişim özgürlüğünü tehdit eder mi? https://www.academia.edu/36081581/Unutulma_Hakk%C4%B1_Dijitalle%C5%9Fme_S%C3%BCrecinde_Bilgiye_Eri%C5%9Fim_%C3%96zg%C3%BCrl%C3%BC%C4%9F%C3%BCn%C3%BC_Tehdit_Eder_mi, Erişim tarihi: 25.02.2022.

Şimşek, O. (2008). Anayasa hukukundan kişisel verilerin korunması. Beta Basım Yayım.

Tandoğan, H. (1963). Şahsiyeti akit dışı ihlallere karşı korunmasının işleyiş tarzı ve basın yoluyla ihlallere karşı özel hayatın korunması. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 20(1-4).

Taştan, F. (2017). Türk sözleşme hukukunda kişisel verilerin korunması. Oniki Levha Yayıncılık.

TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi. Türk Ceza Kanunu'nun 135. maddesinin gerekçesi (2016). https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=24110&pkanunnumarasi=5237, Erişim tarihi: 11.01.2022.

TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 20. madde gerekçesi (2017). https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=41861&pkanunnumarasi=2709, Erişim tarihi: 28.04.2022.

TBMM Mevzuat Bilgi Sistemi. 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu gerekçesi (2016). https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=193635&pkanunnumarasi=6698, Erişim tarihi: 13.01.2022.

The world's most valuable resource is no longer oil, but data. (2017, May 6). The Economist. https://www.economist.com/leaders/2017/05/06/the-worlds-most-valuable-resource-is-no-longer-oil-but-data, Erişim tarihi: 25.04.2022.

Tikveş, Ö. (1967). Cevap hakkı üzerine bir inceleme. Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi, 1(1), 65-84.

Tiryaki, R. (2002). Bağımsız idari kurum olarak RTÜK. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 51(4).

Toraman, C. (2006). Türk hukukunda radyo ve televizyon yoluyla kişilik haklarının ihlali ve korunması [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]

Tutar, M. M. (2018, Mayıs). Dijital dünyanın yeni para birimi: kişisel veriler. Genç Aylık Gençlik Dergisi. https://gencdergisi.com/12506-dijital-dunyanin-yeni-para-birimi-kisisel-veriler.html, Erişim tarihi: 25.04.2022.

Tüfek, Ö. F. (2006). Basın yoluyla kişilik haklarının ihlâli ve bu ihlâle karşı özel hukuk, ceza hukuku ve İ.H.A.S. koruması. Adalet Yayınevi.

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük. https://sozluk.gov.tr/, Erişim tarihi: 02.12.2021.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, On Birinci Kalkınma Planı. (2019). https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Plani-2019-2023.pdf, Erişim tarihi: 05.10.2022.

Yücedağ, N. (2017). Medeni hukuk açısından Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nın uygulama alanı ve genel hukuka uygunluk sebepleri. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 75(2), 765-789.

Vuraloğlu, M. O. (2018). Kişisel verilerin işlenmesi suretiyle kişilik hakkı ihlalinde kazancın devri talebi. Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 15(1), 181-203.

Weber, R. H. (2011). The right to be forgotten more than a pandora's box?. Journal of Intellectual Property Information Technology & Electronic Commerce Law, 120-130.

Yavuz, C. (2018). İnternet'teki arama sonuçlarından kişisel verilerin kaldırılması unutulma hakkı. Seçkin Yayıncılık.

Yenice Ceylan, Ö. (2021). Unutulma hakkının basın özgürlüğü karşısındaki konumu. Kişisel Verileri Koruma Dergisi, 3(2), 1-14.

Zevkliler, A., Acabey, M. B., & Gökyayla, K. E. (2000). Medeni hukuk. Seçkin Yayıncılık.

Zevkliler, A., Havutçu, A., & Gürpınar D. (2008). Medeni hukuk (temel bilgiler). Turhan Kitabevi.

KURUL VE MAHKEME KARARLARI

AYM Kararı, 28.06.1966 tarihli, E. 1963/132, K. 1966/29, https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/1966/29?KararTarihiIlk=02.10.2014&KelimeAra%5B%5D=insan%C4%B1n%20ne%20durumda, Erişim tarihi: 23.05.2022.

AYM Kararı, 04.12.2014 tarihli, E. 2013/84, K. 2014/183, https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2014/183?EsasNo=2013%2F84&KararNo=2014%2F183, Erişim tarihi: 12.01.2022.

AYM Kararı, 09.04.2014 tarihli, E. 2013/122, K. 2014/74, https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2014/74?EsasNo=2013%2F122&KararNo=2014%2F74, Erişim tarihi: 12.01.2022.

AYM Kararı, 02.10.2014 tarihli, E. 2014/149, K. 2014/151, https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2014/151?EsasNo=2014%2F149&KararNo=2014%2F151&KararTarihiIlk=02.10.2014, Erişim tarihi: 10.05.2022.

AYM Kararı, 12.11.2015 tarihli, E. 2015/32, K. 2015/102, https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2015/102?EsasNo=2015%2F32&KararNo=2015%2F102, Erişim tarihi: 12.01.2022.

AYM Kararı, 03.03.2016 tarihli, 2013/5653 numaralı bireysel başvuruya ilişkin karar, https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2013/5653, Erişim tarihi: 25.04.2022.

AYM Kararı, 28.09.2017 tarihli, E. 2016/125, K. 2017/143, https://normkararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/ND/2017/143?EsasNo=2016%2F125&KararNo=2017%2F143, Erişim tarihi: 15.01.2022.

Karar Arama, Danıştay 6. Dairesi, 14.06.2022 tarihli, E. 2020/5047, K. 2022/7012, https://karararama.danistay.gov.tr/, Erişim tarihi: 21.09.2022.

Karar Arama, Danıştay 8. Dairesi, 25.11.2021 tarihli, E. 2020/7209, K. 2021/5668, https://karararama.danistay.gov.tr/, Erişim tarihi: 21.09.2022.

Karar Arama, Danıştay 10. Dairesi, 26.05.2015 tarihli, E. 2011/7001, K. 2015/2573, https://karararama.danistay.gov.tr/, Erişim tarihi: 26.05.2022.

Karar Arama, Danıştay 10. Dairesi, 08.04.2021 tarihli, E. 2018/3449, K. 2021/1714, https://karararama.danistay.gov.tr/, Erişim tarihi: 12.01.2022.

Karar Arama, Danıştay 13. Dairesi, 26.09.2005 tarihli, E. 2005/1819, K. 2005/4728, https://karararama.danistay.gov.tr/, Erişim tarihi: 09.09.2022.

Karar Arama, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 08.04.2021 tarihli, E. 2020/1038, K. 2021/735, https://karararama.danistay.gov.tr/, Erişim tarihi: 12.01.2022.

Karar Arama, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 31.01.2022 tarihli, E. 2020/420, K. 2022/214, https://karararama.danistay.gov.tr/, Erişim tarihi: 24.05.2022.

Karar Arama, Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu, 03.02.2022 tarihli, E. 2021/1733, K. 2022/286, https://karararama.danistay.gov.tr/, Erişim tarihi: 03.05.2022.

Karar Arama, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 17.06.2014 tarihli, E. 2012/1510, K. 2014/331, https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/, Erişim tarihi: 12.01.2022.

Karar Arama, Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 09.05.2019 tarihli, E. 2015/708, K. 2019/414, https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/, Erişim tarihi: 12.01.2022.

Karar Arama, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 31.01.2001 tarihli, E. 2000/4-1802, K. 2001/2, https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/, Erişim tarihi: 18.07.2022.

Karar Arama, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 13.02.2008 tarihli, E. 2018/4-127, K. 2008/130, https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/, Erişim tarihi: 25.09.2022.

Karar Arama, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 17.06.2015 tarihli, E. 2014/56, K. 2015/1679, https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/, Erişim tarihi: 12.01.2022.

Karar Arama, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 03.06.2021 tarihli, E. 2017/1391, K. 2021/686, https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/, Erişim tarihi: 18.07.2022.

Karar Arama, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 22.09.2021 tarihli, E. 2017/1379, K. 2021/1073, https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/, Erişim tarihi: 10.08.2022.

Karar Arama, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 22.09.2021 tarihli, E. 2017/1331, K. 2021/1081, https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/, Erişim tarihi: 15.09.2022.

Karar Arama, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 15.10.1981 tarihli, E. 1981/9783, K. 1981/11230, https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/, Erişim tarihi: 20.09.2022.

Karar Arama, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 07.07.2020 tarihli, E. 2018/1059, K. 2020/2572, https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/, Erişim tarihi: 20.09.2022.

Karar Arama, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 02.06.2021 tarihli, E. 2021/820, K. 2021/2299, https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/, Erişim tarihi: 18.07.2022.

Karar Arama, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi, 14.06.2021 tarihli, E. 2021/750, K. 2021/2998, https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/, Erişim tarihi: 10.08.2022.

Karar Arama, Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 13.01.2014 tarihli, E. 2021/16089, K. 2021/1323, https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/, Erişim tarihi: 18.09.2022.

Karar Arama, Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 13.10.2014 tarihli, E. 2014/4081, K. 2014/19490, https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/, Erişim tarihi: 01.09.2022.

Karar Arama, Yargıtay 12. Ceza Dairesi, 21.10.2021 tarihli, E. 2013/9043, K. 2014/151, https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/, Erişim tarihi: 12.01.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. 31.01.2018 tarihli ve 2018/10 sayılı Kararı. https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/4110/2018-10, Erişim tarihi: 18.09.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. 19.11.2018 tarihli ve 2018/131 sayılı Kararı. https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5423/2018-131, Erişim tarihi: 20.01.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. 01.01.2019 tarihli ve 2019/294 sayılı Kararı. https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6556/2019-294, Erişim tarihi: 13.05.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. 23.06.2020 tarihli ve 2020/481 sayılı Kararı. https://kvkk.gov.tr/Icerik/6776/2020-481, Erişim tarihi: 10.04.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. 30.09.2021 tarihli ve 2021/989 sayılı Kararı. https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7143/2021-989, Erişim tarihi: 24.08.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. 02.12.2021 tarihli ve 2021/1217 sayılı Kararı. https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7271/2021-1217, Erişim tarihi: 24.08.2022.

Kişisel Verileri Koruma Kurulu. 22.05.2022 tarihli ve 2020/414 sayılı Kararı. https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6915/2020-414, Erişim tarihi: 24.08.2022.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu. 04.02.2022 tarihli ve 2022/05 toplantı sayılı 31 no.lu Kararı. https://www.rtuk.gov.tr/UstKurulKarar/Detay/17318, Erişim tarihi: 05.07.2022.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu. 04.02.2022 tarihli ve 2022/05 toplantı sayılı 40 no.lu Kararı. https://www.rtuk.gov.tr/UstKurulKarar/Detay/17327, Erişim tarihi: 05.07.2022.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : **Zeynep KORUCU ÖZDEMİR**

E-Posta Adresi : **zeynepkorucuozdemir@rtuk.gov.tr**

İş Deneyimi :

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Stajyer Avukat	SUEN Hukuk Bürosu	2016
Uzman Yardımcısı	Ankara PTT Başmüdürlüğü	2019
Uzman Yardımcısı	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu – İzleme ve Değerlendirme Dairesi	2019

Akademik Bilgiler

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Hukuk Fakültesi	Ankara Üniversitesi	2011-2015

RTÜK